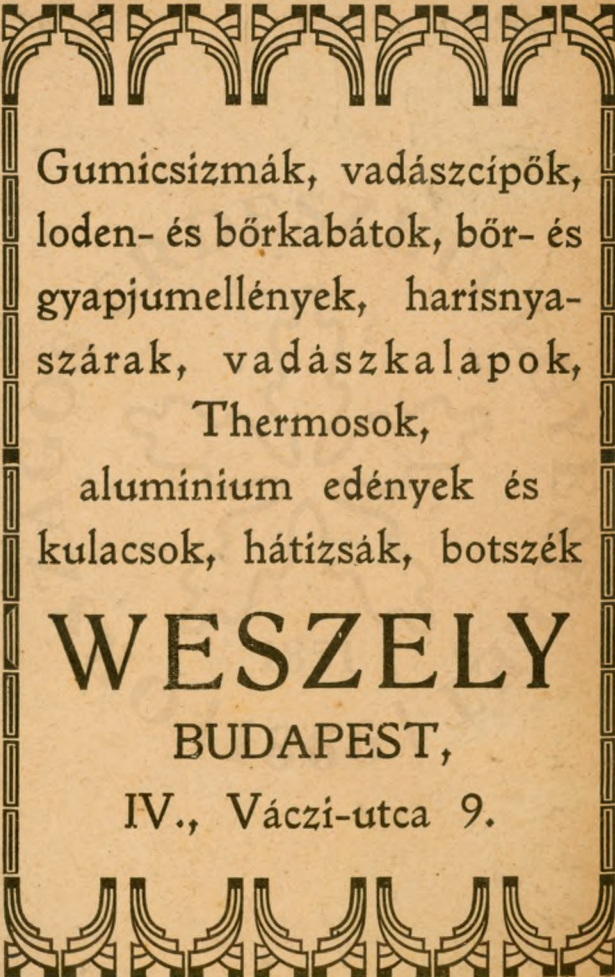

NAGY-LÁSZLÓ:

VADASZATI
ÜTMUTATÓ

1928-29.

Gumicsizmák, vadászcipők,
loden- és bőrkabátok, bőr- és
gyapjumellények, harisnya-
szárok, vadászkalapok,

Thermosok,
alumínium edények és
kulacsok, hátizsák, botszék

WESZELY

BUDAPEST,

IV., Váci-utca 9.

MAGYAR VADKIVITELI VÁLLALAT R.T.

BUDAPEST, IX., TÓTH KÁLMÁN UTCA 8—10.

(HÜTŐHÁZ.)

Telefon: József 318-61. Sürgőny cím: „Vadhus“.

Átveszünk minden mennyiségű **lőtt vadat** a legelőnyösebb árak mellett.

Az áru számlaszerinti értékét a megérkezés napján fizetjük ki.

Nagyobb tételek lekötésénél kívánatra óvadékok adunk.

Vagontételek átvételéhez kívántra megbízotunkat saját költségünkön a helyszínre küldjük le.

Darabáruk a következő címre küldendők **gyorsáru gyanánt** „Magyar Élelmiszerszállító és Árukereskedelmi r. t. hűtőháza- a Magyar Vadkiviteli vállalat r. t. részére, Budapest IX. Tóth Kálmán utca 8—10., rendeltetési állomás: Budapest—Ferencváros.

Egész vagontételek a következő címre küldendők **teheráru gyanánt**: Magyar Élelmiszerszállító és Árukereskedelmi r. t. hűtőháza, Budapest IX., Tóth Kálmán utca 8—10. rendeltetési állomás Dunaparti teher p. u. Hűtőházi iparvágány.

Átveszünk minden mennyiségű **élő vadat** külön megállapodás szerint.

Hűtő és fagyasztó raktárak a hűtőházban.

MARSOVSZKY ELEMÉR

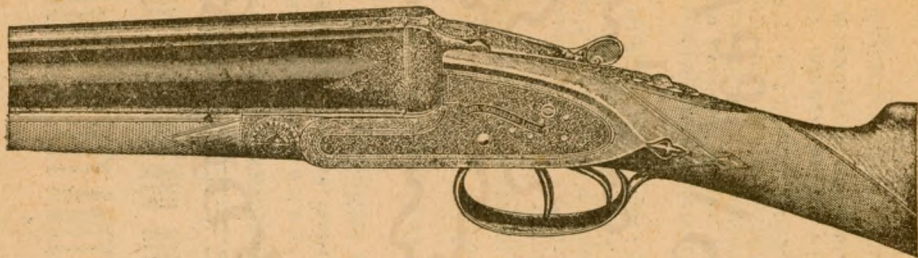
Telefon :
József 442—14.

„HUBERTUS“

Telefon :
József 442—14.

FEGYVER-, LŐSZER- ÉS SPORTCIKKEK NAGYKERESKEDÉSE

Sürgőnycim : MARFEGYVER.

Állandó raktár legfinomabb lőfegyverekben, revolverekben, pisztolyokban, Purdey-, Holland! & Holland-, Scholberg-, Merkl-, Sauer & Sohn-, Fabrik National és a Steyeri fegyvergyár készítményeiben. Mindenféle külföldi lőszer-, sportcikk és cipőkülönlegességekben.

A legfinomabb árutól a commerc áruig.

Budapest, VIII., Múzeum-körút 2. sz. (Régi Nemzeti Színház helyén.)

É L Ő V A D A T

vérfelfrissítésre vagy telepítésre

évek óta legelőzékenyebben szállít és vesz át

az EDUARD MAYER Élővadkereskedelmi Vállalat
magyarországi vezérképviselője :

BODÓ EMIL

szkv. főhadnagy

BUDAPEST, VIII., PRÁTER UTCA 36. SZ.

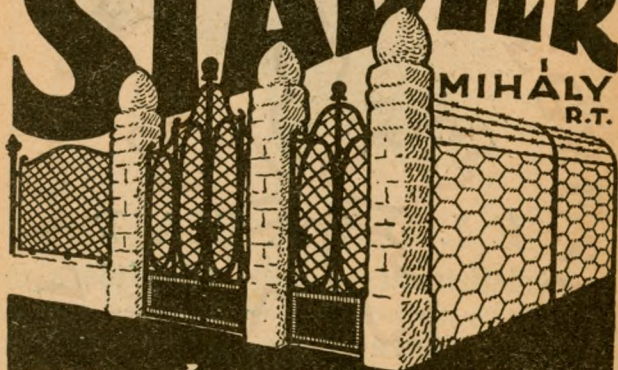
Telefon : József 320-74.

Sződi mintafácántelepünk

az ország legnagyobb mesterséges fácánnevelő üzeme,
hol az összes telivér disz- és vadászfácá-
nok, csibék és keltető tojások
állandóan kaphatók.

STADLER

MIHÁLY
R.T.

**DISZ ÉS PRAKTIKUS
KERITÉSEK GYÁRA**

BUDAPEST, VI., TERÉZ KÖRÜT 43 SZ.

VADÁSZATI ÚTMUTATÓ

(A Magyar Vadászat és Vadgazdaság Évkönyve)

AZ

1928—1929. VADÁSZATI ÉVRE

METTERNICH-SÁNDOR KLEMENTINA HERCEGNŐ
ERDŐHIVATALA
BAJNA, ESZTERGOM M.

A m. kir. földmivelési- és belügyminiszterium támogatásával

szerkeszti és kiadja:

NAGY LÁSZLÓ

OEE Könyvtár
Áll. EII. 2021

Országos Erdészeti Egyesület
Wagner Károly Erdészeti Szakkönyvtár

Lejtári szám:

536 / 2021.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:

Budapest, VIII. Szigony utca 34.

Csoport szám:

TV

Postatakarékpénztári csekkszám a száma: 38.466. Telefon József 304-14

Raktári jelzet:

S. III. VI.

Kivonat a posta- és távirdadijszabásból.

Egyszerű levél. *Helybe:* 20 gr-ig 8 f., 40 gr-ig 12 f., 250 gr-ig 16 f. *Vidékre:* 16 f., 24 f., 28 f. *Ausztria és Németország:* 20 gr-ig 32 f., 40 gr-ig 48., 60 gr-ig 64 f. *Cseh-, Lengyelország és Románia:* 20 gr-ig 32 f., 40 gr-ig 52 f., 60 gr-ig 72 f. *Egyéb külföld:* 20 gr-ig 40 f., tov. 20 gr-ért 20 f.

Levelezőlap. *Helybe:* 4 f. *Vidékre:* 8 f. *Németország, Ausztria, Cseh-, Lengyel-, Olaszország és Románia:* 16 f. *Egyéb külföld:* 20 f.

Nyomtatvány. *Belföldre:* 10 gr-ig 2 f., 50 gr-ig 3 f., 100 gr-ig 6., 250 gr-ig 12 f., 500 gr-ig 20 f. *Ausztria és Németország:* 50 gr-ig 4 f., 100 gr-ig 8 f., 150 gr-ig 12 f., 200 gr-ig 16 f., 250 gr-ig 20 f., 300 gr-ig 24 f. *Egyéb külföld:* 50 gr-ig 6 f., 100 gr-ig 12 f., 150 gr-ig 18 f., 200 gr-ig 6 f., 250 gr-ig 30 f., 300 gr-ig 36 f.

Ajánlási díj. *Helybe:* 15 f., *vidékre:* 30 f., *külföldre:* 50 f.

Expressdíj. *Belföldre:* 50 f., *külföldre:* 80 f.

Utalványdíj. *Belföldre:* 20 P-ig 15 f., 100 P-ig 50 f., 500 P-ig 1 P, 1000 P-ig 1.80, 1200 P-ig 2 P.

Utánvétel. *Belföldre:* azt ugyanolyan súlyú ajánlott levél portóján felül: 20 P-ig 25 f., 100 P-ig 60 f., 500 P-ig 1.10 f.

Csomagok. 1 kgr-ig 30 f., 1—5 kgr-ig 40 f., 5—10 kgr-ig 50 f.

Távíratdíj. *Belföld:* díjminimum 70 f. *Közönséges távírati vidékre:* 1 szó 7 f. *helybe:* 4 f.

Morzsányi József

Jelvény- érem- és diszmnűkészítő.

Kaligrafiai művésznöki intézet,

Ruggyanta és fémbélyegzők.

Budapest, IV. ker., Eskü-ut 5. szám.

Telefon József 392 - 94.

ELŐSZÓ.

Irta: **Schandl Károly dr.** földmivelésügyi államtitkár.

Mindinkább tért hódít közvéleményünkben is az a helyes felfogás, hogy a vadászat nem csupán kedvtelés, hanem fontos közgazdasági tényező, melynek fejlesztéséhez nemzeti érdekek is fűződnek. Minél inkább ritkul a nyugati országok vadállománya, annál becsesebb ránk nézve a miénk, mely a forradalmak barbarizmusa után ismét örvendetes fejlődésnek indult. Hovatovább Magyarország lesz a vadszegény Európa vadaskertje, mely vadászataival és vadtenyésztésével is vonzó hatást gyakorol a kultúra iránt érzékkel bíró s egyre sokasodó külföldi barátainkra.

Sohasem felejttem el, milyen nemzeti büszkeség fogott el bennünket, mikor a többi országok agrárius delegációi előtt a kvirinális palotában az olasz királyné megköszönte a magyar kormány által részére küldött tuzokpárt. *De sok nagybefolyású amerikai és európai politikus is rokonszenvvel emlegeti a magyar földet, egy-egy szép vadászatra visszaemlékezve.*

A földmivelésügyi kormány különös gondoskodásának a tárgya a vadtenyésztés, mert népelelmezési szempontokon kívül *külkereskedelmi mérlegünkre gyakorolt előnyös hatásánál fogva közgazdasági jelentőséggel is bír.* Az országrontó felfordulások a vadállományban is olyan pusztitást vittek véghez, hogy fokozottabb tevékenységet kellett kifejtenünk a vadállomány védelme és fejlesztése érdekében. Ebben a munkában a kormányzatnak nagy segítségére voltak a szabad társulás alapján alakult vadászérdekképviseletek, melyek kitűnő vezetőik-

kel mindig készséggel terjesztették elő tanácsaikat és szakértő javaslataikat. Különös elismeréssel kell megemlékezni a szaksajtó érdemeiről is, amely gondos ügyszeretettel sietett a talpraállítás munkájának a támogatására. De hogy ma már a helyzet javulásáról beszélhetünk s megállapíthatjuk, hogy a rombolás nyomait alapjában eltakarítottuk s fejlődő vadállománnyal rendelkezünk, az nem utolsó sorban a »Vadászati Utmutató«-nak köszönhető, amely a vadászatért és vadtenyésztésért lelkesedő közönségnek oly *értékes vezérfonalat ad évről-évre a kezébe, mely egyenesen nélkülözhetetlen kézikönyve a magyar vadkulturának.* Az Utmutató illusztris szerkesztője olyan kiváló érzékkel állítja össze a könyvecske anyagát, hogy az nemcsak a gyakorlati életben elégit ki minden igényt, de a szakirodalom számára is értéket jelent. A földmivelésügyi kormányzat részéről mindig örömmel fogadtuk az Utmutató megjelenését s íparkodtunk is azt a vadtenyésztő és vadászközönség figyelmébe ajánlani.

Nemzetünk legősibb hagyományai a vadászathoz fűződnek. Hunor és Magyar regéje s az aranyszarvas meséje fajunk őseredetét a vadászat legendás varázsfelhőjébe burkolta. Magasztos hivatás Magor nemzete körében a nemes vadászerkölcök és hazafias vadásznemzedék nevelésére és fõntartására irányuló önzetlen munka. Mivel jelen mü, a »Vadászati Utmutató«, ezt a hivatást végzi, az ősi erkölcsök és szép szokások iránti szeretettel *karolja föl törekvéseit minden magyar vadász, aki hazájának erkölcsi és gazdasági haladásáért lelkesedik.*

Budapest, 1928. január.

Törvényes vadászati tilalmi idő.

Vad neve :	Jan.	Febr.	Már.	Ápr.	Máj.	Jun.	Jul.	Aug.	Szep.	Okt.	Nov.	Dec.	
Szarvasbika													
Dámbika													
szarv. dámtelh. szarv. dámborju													
Őzbak													
Őzsuta													
Nyul													
Fácán													
Fogoly, fűrj, haris													
Tuzokkakas													
Császármadár													
Siket- és nyirfajdkakas													
Vizimadár													
Erdei szalonka													

Minden időben tilos a vadászat : európai bölényre, zerge-, őzgidára, muflonjuh és bányra, siket-, nyir-fajd- és tuzoktojóra, éneklő madarakra, kócsagra, üstökösgémre, vadpulykára, reznék tuzókra kanalas gémre, batllára, bicicre, kékvércsére, baglyokra, sirályra.

Alapítva 1871.

Modern fegyverműhelyében

teljesít kiváló szakértelemmel és jutányos árak mellett javításokat, átalakításokat, felújításokat, távcsőszereléseket és

mindennemű

puskaműves munkákat.

Legnagyobb raktárseréses és golyós vadászfegyverekben, céllövő és levente karabélyok. Flóbert fegyverek, ismétlő pisztolyok, revolverekben, a legjobb gyártmányu seréses és golyós vadásztöltények, vadászati felszerelések és mindennemű sportárukban.

ZUBEK BERTALAN és Társa

puskaműves, fegyverek és sportcikkék áruháza
Budapest, IV. ker., Múzeum-körut 29. sz.

A Sauer & Sohn suhli kiváló fegyverkészítményeinek, valamint a világhírű walsrodeai „Wolf“, „Sanue“ és „Perfect speciál“ töltények magyarországi raktára.

Megrendelések alkalmával tessék a „Vadászati Utmutató“-ra hivatkozni.

Törvényes halászati tilalmi idő.

Hal neve	Jan	Febr.	Márc.	Apr.	Máj.	Jun.	Jul.	Aug.	Szept.	Okt.	Nov.	Dec.
Fajtok, Tok, Tokhal				20		31						
Fogas, Süllő												
Galóca, Hukó, Retke												
Kecsege												
Kősüllő, Bandár												
Lazac												
Márna, Rózsahal												
Sebespisztráng												
Szivárványos pisztráng												
Lepényhal, Pénzes, Ónhal												
Ponty, Potyka												
Sőreg, Királyhal												
Szintok												
Tetemestok												
Viza				20		31						
Rák												

Április hó 20-tól május 31-ig általános tilalom, mely idő alatt halat fogni nem szabad.

HALWA SÁNDOR

PUSKAMŰVES

Törvényszéki hites szakértő.

Ezüstkoszorus mester. Aranyérmekkel kitüntetve.

BUDAPEST,

Üzlet és műhely: **I., Szent János-tér 4. sz.**

TELEFON: K. 507—37.

.....
A Magyar Vadászok Országos Szövetségének szerződéses puskaművese. A Vitézek Mezőgazdasági Szervezetének puskaművese és szerződéses szállítója.

Saját gyártmányu

**kézimunkával háziiparilag készült
mindennemű vadászfegyverek nagyraktára.**

Revolverek, pisztolyok, mindenféle töltények és sportcikkék elárúsító helye.

A **G. Flocchi** olaszországi tölténygyár világhírű vadásztöltényeinek főelárúsító helye.

Megrendelésre készülnek a legkényesebb kiválmaknak megfelelő kakasos, kakas nélküli, ejectoros, ejectornélküli; továbbá drilling, Büchs, Bock-Büchs, stb. serétes és golyós vadászfegyverek.

Specialista a legfinomabb fegyverek javításában. Távcsőszerelések, agyazások, átalakítások. ujtások, barnítások. stb. Fegyverek belövése, regulázása, garancia mellett; továbbá fegyver hajlítása és görbitése.

Érdeklődéseknél válaszbélyeget kérek.

1928.

AUGUSZTUS

(Kisasszony hava vagy nyárutó.) 31 nap

A hó és hét napjai		Róm. kath. naptár	Protestáns naptár	Nap				Hoid			
				kelte		nyugta		kelte		nyugta	
				h	p	ó	p	p	ó	p	p
1	Sz	V.sz.Péter	Vas. Péter	4 38	19 34	20 3	3 49				
2	Cs	L. Alfonz	Lehel	4 39	19 33	20 33	4 59				
3	P	István vt.	Hermina	4 40	19 31	20 58	6 13				
4	Sz	Domonk.	Domonk.	4 41	19 30	21 20	7 28				
5	V	G10H.B.a.	G9 Oszv.	4 42	19 29	21 40	8 44				
6	H	Úr szinev.	Berta	4 43	19 27	22 0	10 0				
7	K	Kajetán v.	Ibolya	4 44	9 26	22 21	11 17				
8	Sz	Cirjék vt.	László	4 45	19 25	22 46	12 35				
9	Cs	Román vt.	Emőd	4 47	19 23	23 6	3 54				
10	P	Lőrinc vt.	Lőrinc	4 49	19 21	23 54	15 15				
11	Sz	Zsuzsan.	Tibor	4 50	19 19	d. e.	16 31				
12	V	G11 Klára	G10 Klára	4 51	19 18	0 43	17 36				
13	H	Ip., Kassz.	Ipoly	4 53	19 16	1 45	18 29				
14	K	Őzséb vt.	Őzséb	4 54	9 15	2 56	19 10				
15	Sz	N.B Assz.	Mária	4 55	19 13	4 13	19 42				
16	Cs	Rókus hv.	Ábrahám	4 56	19 11	5 29	20 7				
17	P	Jácint hv.	Anasztáz	4 58	19 9	6 43	20 28				
18	Sz	Ilona cs.	Ilona	4 59	19 7	7 54	20 47				
19	V	G 12 Lajos	G Huba	5 1	19 5	9 3	21 4				
20	H	Sz.Istv.k.	Istv. kir.	5 2	19 4	10 10	21 20				
21	K	Franciska	Sámuel	5 3	9 2	11 16	21 40				
22	Sz	Timót vt.	Menyhért	5 4	19 1	12 22	22 2				
23	Cs	B. Fülöp	Farkas	5 6	18 59	13 28	22 28				
24	P	Bertal. a.	Bertalan	5 7	8 56	14 33	23 0				
25	Sz	Lajos kir.	Lajos	5 9	18 54	15 35	23 41				
26	V	G13 Zefir.	G12Izsó	5 10	18 53	16 32	d. e.				
27	H	K. Józs.	Gebhárd	5 11	18 51	17 20	0 31				
28	K	Ágoston	Ágoston	5 12	18 49	18 17	1 32				
29	Sz	K.Ján. fev.	Ernesztin	5 14	18 47	18 34	2 40				
30	Cs	L. Róza	Róza	5 15	18 45	19 1	3 55				
31	P	Rajmund	Erika	5 17	18 43	19 24	5 10				

1928.

SZEPTEMBER

(Szent-Mihály hava vagy őszelő.) 30 nap

A hó és hét napjai	Róm. kath. naptár	Protestáns neptár	Nap		Hold	
			kelte ó p	nyugta ó p	kelte ó p	nyugta ó p
1 Sz	Egyed	Egyed	5 18	18 41	19 44	6 28
2 V	G14 Istv.	G13 Reb.	5 19	18 39	20 5	7 46
3 H	Mansz.pk.	Hilda	5 21	18 37	20 25	9 4
4 K	Vit.Róza	Rózália	5 22	18 35	20 49	10 24
5 Sz	J. Lőrinc	Viktor	5 23	18 33	21 17	11 45
6 Cs	Ida	Zakariás	5 25	18 31	21 53	13 6
7 P	Kassai vt.	Regina	5 26	18 29	22 38	14 22
8 Sz	K.B.Assz.	Mária	5 28	18 27	22 37	15 30
9 V	G15 Kl. P.	G Ádám	5 29	18 25	d. e.	16 26
10 H	Tol. Mikl.	Erik	5 30	18 23	0 42	17 10
11 K	Pr. é. Jác.	Teodóra	5 31	18 21	1 55	17 44
12 Sz	Mária n.	Guidó	5 33	18 19	3 11	8 9
13 Cs	Notb. sz.	Ludovika	5 34	18 17	4 25	8 31
14 P	Sz.k. felm.	Szerénke	5 35	18 15	5 37	18 51
15 Sz	Hétf. Sz.	Nikodém	5 37	18 3	6 47	19 8
16 V	G16 Korn.	G Edit	5 38	18 11	7 55	19 25
17 H	Sz. Fer. s.	Ludmilla	5 39	18 9	9 1	19 43
18 K	Kup. Józs.	Titusz	5 41	18 7	10 9	20 4
19 Sz	Jan. K ††	Vilhelmin.	5 42	18 5	11 15	20 28
20 Cs	Euszt vt.	Friderika	5 44	18 3	12 21	20 57
21 P	Mát. a. ††	Máté	5 45	18 0	13 24	21 33
22 Sz	Mór.vt. ††	Móric	5 46	17 58	14 23	22 18
23 V	G17 Tekla	G Tekla	5 48	17 56	15 14	23 13
24 H	Fog. kiv. M.	Gellért	5 49	17 55	15 57	d. e.
25 K	Gell. pk vt.	Kleofás	5 5	17 53	16 32	0 20
26 Sz	Cipr, Just.	Jusztina	5 51	17 51	17 2	1 31
27 Cs	Kozma és Dem.	Adalbert	5 52	17 49	7 26	2 46
28 P	Venc. k.vt.	Vencel	5 54	17 47	17 47	4 4
29 Sz	Mih. főan.	Mihály	5 55	17 45	18 8	5 22
30 V	G18 Jer.	G17 Jer.	5 57	17 42	18 28	6 43

1928.

OKTÓBER

(Mindszent hava vagy őszhó.) 31 nap

A hó és hét napjai	Róm. kath. naplár	Protestáns naplár	Nap		Hold	
			kelte ó p	nyugta ó p	kelte ó p	nyugta ó p
1 H	Remig pk.	Malvin	5 58	17 40	18 51	8 4
2 K	Órangy.	Petra	6 00	17 38	19 18	9 28
3 Sz	Kandid vt.	Helga	6 1	17 37	9 50	10 51
4 Cs	Ass. Fer.	Ferenc	6 2	17 35	20 34	12 12
5 P	Plac. vt. †	Aurél	6 4	17 33	21 27	13 25
6 Sz	Brunó hv.	Brunó	6 5	17 30	22 20	14 25
7 V	G19 O. B. A.	G Amália	6 7	17 28	23 44	15 12
8 H	M N. Assz.	Etelka	6 8	17 26	d. e.	15 48
9 K	Dén. pk.	Dénes	6 9	17 25	0 58	16 15
10 Sz	B. Ferenc	Gedeon	6 11	17 23	2 13	16 37
11 Cs	Placidia	Brigitta	6 12	17 21	3 24	6 57
12 P	Mik. pk. †	Miksa	6 14	17 19	4 34	7 14
13 Sz	Ede, Kálm.	Kálmán	6 15	17 17	5 42	17 30
14 V	G20 K. p.	G Helén	6 17	17 15	6 49	17 48
15 H	Teréz sz.	Teréz	6 18	17 13	7 56	18 7
16 K	Gál apát	Gál	6 19	7 11	9 3	18 29
17 Sz	Hedvig a.	Hedvig	6 21	17 9	10 9	18 56
18 Cs	Lukács	Lukács	6 22	17 8	11 15	19 29
19 P	Alk. Pét. †	Lucius	6 24	17 6	12 14	20 11
20 Sz	Vend., K. J.	Iréne	6 25	17 4	13 8	21 1
21 V	G21 Ors.	G20 Ors.	6 27	17 2	13 53	22 2
22 H	Kord. vt.	Előd	6 28	16 00	14 3	23 14
24 K	Ignác pk.	Gyöngy.	6 30	16 58	15 1	d. e.
24 Sz	Ráfael főa.	Salamon	6 1	16 57	15 26	0 22
25 Cs	B. Mór	Blanka	6 33	16 55	15 49	1 37
26 P	Döm. vt. †	Dömötör	6 34	16 53	16 9	2 54
27 Sz	Szabina	Szabina	6 36	16 51	16 30	4 13
28 V	G22 K. k.	G Simon	6 37	16 50	16 51	5 35
29 H	Narcisz	Zenó	6 39	16 48	17 17	6 59
30 K	Rodr. Alf.	Kolos	6 40	16 47	17 47	8 25
31 Sz	Farkas ††	Ref. eml.	6 42	16 45	18 26	9 52

1928.

NOVEMBER

(Szent András hava vagy őszutó.) 30 nap

A hó és hét napjai	Róm. kath. naptár	Protestáns naptár	Nap				Hold			
			kelte		nyugta		kelte		nyugta	
			ó	p	ó	p	ó	p	ó	p
1 Cs	Mindsz.	Marianna	6 43	16 44	9 17	11 11				
2 P	Hal. n. †	Achill	6 45	16 42	20 20	2 19				
3 Sz	Hubert pk.	Győző	6 46	16 40	21 32	13 11				
4 V	G23 B. K.	G Károly	6 48	16 39	22 48	13 50				
5 H	Imre h.	Imre	6 49	16 37	d. e.	14 21				
6 K	Lénárd	Lén. hv.	6 51	16 36	0 3	14 44				
7 Sz	Engelbert	Rezső	6 52	16 35	1 15	5 4				
8 Cs	Gottfried	Gottfried	6 54	16 33	2 25	15 21				
9 P	Tivadar †	Tivadar	6 55	6 32	3 32	15 38				
10 Sz	A András	Luther M.	6 57	16 30	4 39	15 55				
11 V	G24 Márt.	G23 Márt.	6 59	16 29	5 45	16 13				
12 H	Márt. pk.	Jónás	7 0	16 28	6 52	16 33				
13 K	Koszt. Sz.	Szaniszló	7 1	16 27	7 58	16 58				
14 Sz	Jozafát vt.	Klement.	7 3	16 26	9 4	17 29				
15 Cs	Gertrud	Lipót	7 4	16 25	10 6	18 8				
16 P	Ödön pk †	Otmár	7 6	16 24	11 3	18 55				
17 Sz	Cs. Gerg.	Hortense	7 7	16 23	11 51	19 51				
18 V	G25 Péter	G24 Ödön	7 8	16 22	12 30	20 55				
19 H	Erzs. asz.	Erzsébet	7 10	16 21	13 2	22 4				
20 K	Val. Félix	Jolán	7 11	16 20	13 29	23 16				
21 Sz	B. Assz. b.	Olivér	7 13	16 19	13 52	d. e.				
22 Cs	Cecilia vt.	Cecilia	7 14	16 18	14 12	0 29				
23 P	Kel. p.vt. †	Kelemen	7 16	16 17	14 31	1 44				
24 Sz	Ker. János	Emma	7 17	16 16	14 51	3 3				
25 V	G26 Kath.	G25 Kath.	7 18	16 15	15 14	4 24				
26 H	Ber. János	Milos	7 20	16 15	15 41	5 50				
27 K	Virgil	Virgil	7 21	16 14	16 16	7 15				
28 Sz	István a.	Stetánia	7 22	16 13	17 2	8 43				
29 Cs	Szaturnin	Noé	7 24	16 13	18 2	10 0				
30 P	András a.	András a.	7 25	16 12	19 13	11 3				

1928.

DECEMBER

(Karácsony hava vagy télelő.) 31 nap

A hó és hét napjai	Róm. kath. naptár	Protestáns naptár	Nap				Hold			
			kelte		nyugta		kelte		nyugta	
			ó	p	ó	p	ó	p	ó	p
1 Sz	Elig. pk.	Elza	7 28	16 11	20 31	11 48				
2 V	G11 Bib. vt.	G1 Aurélia	7 26	16 11	21 48	12 23				
3 H	X. Fer. h.	Olivia	7 29	16 11	23 3	12 49				
4 K	Borbála	Borbála	7 30	16 10	d. e.	13 11				
5 Sz	Szabb. a.	Vilma	7 31	16 10	0 15	13 28				
6 Cs	Miklós	Miklós	7 32	16 10	1 23	13 45				
7 P	Ambrus	Ambrus	7 33	16 10	2 30	14 2				
8 Sz	Mária sz. f.	Mária	7 34	6 9	3 36	14 19				
9 V	G2 F. Péter	G2 Nat.	7 35	16 9	4 43	14 39				
10 H	Melkiad p.	Judit	7 36	16 9	5 49	15 2				
11 K	Damáz p.	Árpád	7 37	16 9	6 55	15 30				
12 Sz	Ottília sz.	Gabriella	7 38	16 9	7 59	16 6				
13 Cs	Luca sz.	Luca	7 39	16 9	8 58	16 50				
14 P	Nik. pk. †	Szilárdka	7 40	16 9	9 49	17 45				
15 Sz	Valerián	Johanna	7 41	16 10	10 31	18 47				
16 V	G3 Etelka	G3 Alb.	7 42	16 10	11 4	19 55				
17 H	Lázár	Lázár	7 42	16 10	11 33	21 4				
18 K	Grác. pk.	Augusztá	7 43	16 10	11 56	22 16				
19 Sz	Pel. K. ††	Viola	7 44	16 11	12 16	23 28				
20 Cs	Timót, M.	Teofil	7 44	16 11	12 35	d. e.				
21 P	Tam. a. ††	Tamás	7 45	16 11	12 54	0 41				
22 Sz	Zen. vt. ††	Zenó	7 45	16 12	13 14	1 57				
23 V	G4 Vikt.	G4 Vikt.	7 46	16 12	13 37	3 18				
24 H	Ádám, Éva ††	Ád. és Év.	7 46	16 13	14 8	4 42				
25 K	Nagyk.	N. Karács.	7 47	16 14	14 46	6 8				
26 Sz	Istv. I. vt.	István I. vt.	7 47	16 14	15 39	7 31				
27 Cs	János a.	János	7 47	16 15	16 45	8 41				
28 P	Aprósz. †	Kamilla	7 47	16 16	8 3	9 37				
29 Sz	Tamás vt.	Dávid	7 48	16 17	19 24	10 19				
30 V	G Dávid	G Zoárd	7 48	16 18	20 44	10 49				
31 H	Szilveszt.	Szilveszt.	7 48	16 19	21 59	11 14				

1929.

JANUÁR

(Boldogasszonyhava vagy télhó.) 31 nap

A hó és hét napjai	Róm. kath. naptár	Protestáns naptár	Nap		Hold	
			kelte ó p	nyugta ó p	kelte ó p	nyugta ó p
1 K	Ujév	Ujév	7 48	16 20	23 11	11 33
2 Sz	B. Jéz. sz.n.	B. Abel	7 48	16 21	d. e.	11 51
3 Cs	Genovéva	Benjamin	7 48	16 22	0 19	12 7
4 P	Titusz pk.	Leona	7 47	16 23	1 26	12 24
5 Sz	Teleszfor	Simon	7 47	16 24	2 32	12 43
6 V	F Vizker.	F Vizker.	7 47	16 25	3 39	13 5
7 H	Lucián vt.	Attila	7 47	16 26	4 46	13 32
8 K	Szőrény	Szőrény	7 47	16 27	5 50	14 5
9 Sz	Julián vt.	Marc.	7 47	16 28	6 51	14 47
10 Cs	Vilm. pk.	Melánia	7 46	16 29	7 44	15 39
11 P	Higin p.vt.	Ágota	7 46	16 30	8 30	16 39
12 Sz	Árkád vt.	Ernö	7 45	16 32	9 6	17 45
13 V	F1 Sz. Cs.	F1 Vidor	7 45	16 33	9 36	18 55
14 H	Hilár pk.	Bódog	7 44	16 35	10 1	20 7
15 K	Pál rem.	Lóránt	7 43	16 36	10 22	21 17
16 Sz	Marcell p.	Guszt.	7 43	16 37	10 41	22 30
17 Cs	Antal ap.	Antal	7 42	16 38	10 59	23 44
18 P	Piroska	Piroska	7 42	16 40	11 17	d. e
19 Sz	B. Margit	Sára	7 41	16 41	11 39	1 00
20 V	F2 Fáb. és S.	F2 Fáb.,S.	7 40	16 42	12 5	2 19
21 H	Ágn. sz.vt.	Ágnes	7 39	16 44	12 38	3 41
22 K	Vince vt.	Artur	7 39	16 45	13 22	5 3
23 Sz	P. Raim.	Zelma	7 38	16 47	14 21	6 17
24 Cs	Timót pk.	Tádé	7 37	16 48	15 32	7 21
25 P	Pál ford.	Pál ford.	7 36	16 50	16 52	8 9
26 Sz	Pol. pk vt.	Vanda	7 35	16 51	18 15	8 45
27 V	F Hetv. vas.	F Lothár	7 33	16 53	19 34	9 12
28 H	N. Károly	Károly	7 32	16 55	20 50	9 35
29 K	Szal. Ferenc	Adél	7 31	16 56	22 2	9 54
30 Sz	Mart. sz. vt.	Márt. sz.	7 30	16 57	23 11	10 11
31 Cs	Nol. Péter	Virgilia	7 29	16 59	d. e.	10 28

1929.

FEBRUÁR

(Bőjtelő hava vagy télutó.) 28 nap

A hó és hét napjai	Róm. kath. naptár	Protestáns naptár	Nap		Hold	
			kelte ó p	nyugta ó p	kelte ó p	nyugta ó p
1 P	Ignác pk.	Ignác	7 28	17 00	0 20	10 46
2 Sz	Gy. B. A.	Karolin	7 27	17 02	1 27	11 07
3 V	F. Hatv. v.	F Balázs	7 25	17 4	2 34	11 33
4 H	K. Andr.	Ráhel	7 23	17 6	3 40	d. u.
5 K	Ágota sz.	A Ágota	7 22	17 7	4 42	12 42
6 Sz	Dorottya	Dorottya	7 21	17 8	5 38	13 31
7 Cs	Romuald	Tódor	7 19	17 10	6 27	14 26
8 P	M. sz. Ján. †	Aranka	7 18	17 11	7 6	15 33
9 Sz	A. Cirill	Abigail	7 16	17 13	7 39	16 44
10 V	F Fars. v.	Elvira	7 15	17 15	8 5	17 56
11 H	M. L. m.	Bertold	7 13	17 17	8 27	19 8
12 K	Sz. 7 alap.	A Lidia	7 11	17 18	8 46	20 21
13 Sz	Hamv. sz. ††	B. Ella	7 10	17 19	9 4	21 35
14 Cs	Bálint vt. ††	Bálint	7 9	17 21	9 23	22 50
15 P	Fausztin ††	Fausztin	7 7	17 23	9 43	d. e.
16 Sz	Julianna ††	Julianna	7 5	17 24	10 6	0 8
17 V	nv. v.	FI Donát	7 3	17 26	10 36	1 27
18 H	Sim. pk. ††	Konrád	7 1	17 27	11 14	2 47
19 K	Konrád K. ††	A Zsuzsan	7 0	17 29	d. u.	4 4
20 Sz	Aladár ††	B. Álmos	6 58	17 30	13 10	5 7
21 Cs	Eleonóra ††	Eleonóra	6 57	17 31	14 26	6 1
22 P	Péter szf. ††	Gerzson	6 55	17 33	15 46	6 41
23 Sz	D. P. pk ††	Alfréd	6 53	17 35	17 7	7 11
24 V	F2 Rem.	F2 Mátyás	6 51	17 37	18 25	7 36
25 H	Géza ††	Géza	6 49	17 38	19 40	7 56
26 K	K. Margit ††	Sándor	6 47	17 40	20 51	8 14
27 Sz	B. Báth L. ††	B. Ákos	6 46	17 41	22 2	8 31
88 Cs	Román ap. ††	Elemér	6 44	17 43	23 11	8 49

1929.

MÁRCIUS

(Bőjtmás hava vagy tavaszelő.) 31 nap

A hó és hét napjai	Róm. kath. naplár	Protestáns naplár	Nap		Hold	
			kelte ó p	nyugta ó p	kelte ó p	nyugta ó p
1 P	Albin ††	Albin	6 42	17 44	d. e.	9 9
2 Sz	Simpl. ††	Lujza	6 40	17 46	0 19	9 32
3 V	F3 Oculi	F3 Korn.	6 38	17 47	1 27	10 1
4 H	Kázm. ††	Kázmér	6 36	17 49	2 31	10 36
5 K	Özséb ††	Adorján	6 34	17 50	3 30	11 20
6 Sz	P. Fel. ††	Gottlieb	6 32	17 51	4 22	d. u.
7 Cs	A. Tam. ††	Tamás	6 30	17 53	5 4	13 17
8 P	Ist. Ján. ††	Zoltán	6 28	17 55	5 39	14 26
9 Sz	Fran. ††	Franciska	6 26	17 56	6 7	15 39
10 V	G 4 Laet.	F4 Olimp.	6 24	17 58	6 31	16 51
11 H	Szilárd ††	Aladár	6 22	17 59	6 51	18 6
12 K	I. Gerg. ††	Gergely	6 20	18 0	8 10	19 21
13 Sz	Szabin ††	Kriszt.	6 18	18 2	7 28	20 38
14 Cs	Matild ††	Matild	6 16	18 3	7 47	21 56
15 P	Longin ††	Kristóf	6 14	18 5	8 9	23 17
16 Sz	Geréb ††	Henriette	6 12	18 6	8 37	d. e.
17 V	G5 Judica	F5 Gertr.	6 10	18 8	9 12	0 38
18 H	S. pk. ††	Sánd. Ede	6 8	18 9	9 59	1 55
19 K	József ††	József	6 6	18 10	10 59	3 4
20 Sz	J. B M ††	Hubertus	6 4	18 12	d. u.	3 59
21 Cs	Bened. ††	Benedek	6 2	18 13	13 27	4 41
22 P	F. Sz. ††	Oktávián	6 0	18 14	14 46	5 13
23 Sz	Vikt. ††	Frumenc	5 58	18 16	16 4	5 38
24 V	F6 Palm.	F 6 Gábor	5 56	18 17	17 19	5 59
25 H	Gy. B. A.	Gy. B.-A.	5 54	18 19	18 32	6 17
26 K	Manó ††	Manó	5 52	18 20	19 43	6 35
27 Sz	Dam. J. ††	Hajnalka	5 50	18 22	20 54	6 52
28 Cs	Ncsüt. ††	Gedeon	5 48	18 23	22 3	8 11
29 P	Npént. ††	Nagyp.	5 46	18 24	23 12	7 33
30 Sz	Nszom. ††	Izidor	5 44	18 26	d. e.	7 59
31 V	F Husv.v.	F Husv.v.	5 42	18 27	0 19	8 32

1929.

ÁPRILIS

(Szent György hava vagy tavasz hó.) 30 nap

A hó és hét napjai	Róm. kath. naplár	Protestáns naplár	Nap		Hold	
			kelte ó p	nyugta ó p	kelte ó p	nyugta ó p
1 H	Husvét h.	Husvét h.	5 40	18 29	1 20	9 12
2 K	P. Fer. ††	Áron	5 38	18 30	2 15	10 2
3 Sz	Rikárd ††	Kereszt R.	5 36	18 31	3 1	11 1
4 Cs	Izidor ††	Izidor	5 34	18 33	3 39	d. u.
5 P	F. Vince	Vince	5 32	18 34	4 8	13 17
6 Sz	Coeleszt.	Cölesztin	5 30	18 36	4 33	14 29
7 V	F1 Quas.	F1 Herm.	5 28	18 37	4 54	15 44
8 H	Dénes pk.	Lidia	5 26	18 39	5 14	16 59
9 K	B. Konrád	Erhardt	5 24	18 40	5 32	18 16
10 Sz	Ezekiel	Zsolt	5 22	18 41	5 51	19 36
11 Cs	I. Leóp.	Leó	5 20	18 43	6 13	20 58
12 P	Gyula	Gyula	5 18	18 44	6 39	22 2
13 Sz	Herm. †	Ida	5 16	18 46	7 11	23 44
14 V	F2 Misc.	F2 Tibor	5 14	18 47	7 54	d. e.
15 H	Anaszt.	Atala	5 12	18 49	8 50	0 58
16 K	Labr. B. J.	Lambert	5 10	18 50	9 58	1 57
17 Sz	Sz. Józ. o.	Ilma	5 8	18 51	11 15	2 43
18 Cs	Apollón.	Anicét	5 6	18 52	d. u.	3 18
19 P	Emma	Kocsárd	5 5	18 54	13 50	3 43
20 Sz	Tivadar †	Tivadar	5 3	18 55	15 5	4 6
21 V	F3 Jubil.	F3 Anzelm	4 1	18 57	16 17	4 23
22 H	Szót., Kaj.	Szótér	4 59	18 58	17 28	4 41
23 K	Béla pk. vt.	Béla	4 58	19 00	18 39	4 57
24 Sz	György	György	4 56	19 1	19 49	5 15
25 Cs	Márk ev.	Márk	4 55	19 2	20 57	5 36
26 P	Kil., Marc.	Ervin	4 53	19 4	22 6	5 59
27 Sz	K. Péter †	Arisztid	4 51	19 5	23 10	6 29
28 V	F4 Cantate	F4 Valéria	4 49	19 7	d. e.	7 7
29 H	Péter v.	Albertina	4 47	19 8	0 4	7 52
30 K	S. Katalin	Katalin	4 46	19 9	0 57	8 48

1929.

MÁJUS

(Püünkösöd hava vagy tavaszutó.) 31 nap

A hó és hét napjai	Róm. kath. naptár	Protestáns naptár	Nap		Hold	
			kele ó p	nyugta ó p	kele ó p	nyugta ó p
1 Sz	F, Jakab	Fülöp	4 44	19 11	1 38	9 50
2 Cs	Atanáz	Zsigmond	4 43	19 12	2 10	10 58
3 P	Sz. ker. f.	Irma	4 41	19 14	2 36	d. u.
4 Sz	Mon. F. †	Flórián	4 39	19 15	2 58	13 21
5 V	F5 Rogate	F5 Gotth.	4 37	19 17	3 17	14 34
6 H	János ap.	Frida	4 36	19 18	3 34	15 49
7 K	Gizella	Napoleon	4 35	19 19	3 53	17 8
8 Sz	M. fős. mj.	Gizella	4 33	19 20	4 14	18 31
9 Cs	Áld. csüt.	Áld. csüt.	4 32	19 22	4 37	19 56
10 P	Antonin	Ármin	4 30	19 23	5 6	21 22
11 Sz	Mamert †	Mamertus	4 29	19 25	5 47	22 42
12 V	F6 Exaudi	F6 Pongr.	4 27	19 26	6 17	23 50
13 H	Szervác	Szervác	4 26	19 27	7 43	d. e.
14 K	Bonifác	Bonifác	4 25	19 28	9 2	0 41
15 Sz	De la S. J.	Zsófia	4 24	19 30	10 21	1 21
16 Cs	N. János	Mózes	4 22	19 31	11 40	1 49
17 P	Paskál hv.	Paskál	4 21	19 32	12 55	2 13
18 Sz	Venanc †	Erik	4 20	19 33	14 7	2 31
19 V	F Püünk.v.	GPüünk.v.	4 19	19 34	15 18	2 48
20 H	Püünk. h.	Püünk. h.	4 18	19 35	16 26	3 5
21 K	B. András	Konstant.	4 17	19 36	17 26	3 22
22 Sz	Julia	Julia	4 16	19 37	18 44	3 41
23 Cs	Dezső	Dezső	4 15	19 39	19 54	4 3
24 P	Ker. s.	Eszter	4 14	19 40	21 00	4 30
25 Sz	Gerg.p. †	Orbán	4 13	19 41	22 00	5 4
26 V	F1 Szh. v.	F Szh. v.	4 12	19 42	22 52	5 46
27 H	Beda e. t.	Beda	4 11	19 43	23 36	6 39
28 K	Ágoston	Emil	4 10	19 44	d. e.	7 40
29 Sz	P. Magd.	Maxim	4 10	19 45	0 11	8 45
30 Cs	Urnapja	Nándor	4 9	19 46	0 38	9 54
31 P	Sz. Jobb f.	Petronella	4 8	19 47	1 2	11 4

1929.

JUNIUS

(Szent Iván hava vagy nyárelő.) 30 nap

A hó és hét napjai	Róm. kath. naptár	Protestáns naptár	Nap				Hold			
			kelte		nyugta		kelte		nyugta	
			ó	p	ó	p	ó	p	ó	p
1 Sz	Pamfil ††	Pamphil.	4	8	19	48	1	21	d. u.	
2 V	F2 Bl. vt.	F 1 Anna	4	7	19	49	1	39	13	27
3 H	Klotild	Klotild	4	7	19	50	1	57	14	41
4 K	K. Ferenc	Kerény	4	6	19	50	2	15	16	00
5 Sz	Bonifác p.	Borifác	4	5	19	51	2	35	17	23
6 Cs	Norbert p.	Norbert	4	5	19	52	3	3	18	49
7 P	J. szt. sz. †	Róbert	4	4	19	54	3	34	20	15
8 Sz	Med. pk.	Medárd	5	4	19	55	4	26	21	31
9 V	F3 P., Fel.	F 2 Félix	4	4	19	55	5	25	22	32
10 H	Margit k.	Margit	4	3	19	55	6	41	23	18
11 K	Barn. Jol.	Barnabás	4	3	19	56	8	2	23	51
12 Sz	F. Ján. hv.	Klaudius	4	2	19	56	9	25	d. e.	
13 Cs	P.sz. Antal	Tóbiás	4	2	19	57	10	43	0	16
14 P	N. sz. Vaz.	Vazul	4	2	19	58	11	58	0	38
15 Sz	Vid. Jolán	Vid	4	2	19	58	d. u.		0	55
16 V	F4 R.sz.F	F3 Jusztin	4	2	19	58	14	18	1	12
17 H	Rainer hv.	Laura	4	2	19	59	15	27	1	29
18 K	Efrém	Arnold	4	2	19	59	16	36	1	46
19 Sz	Gyárf. Pr.	Gyárfás	4	2	20	0	17	44	2	8
20 Cs	Szilvér vt.	Ráfael	4	3	20	0	18	51	2	33
21 P	G. Alaj. †	Alajos	4	3	20	0	19	53	3	5
22 Sz	Paulin pk.	Paulina	4	3	20	0	20	48	3	45
23 V	F5 Ed. sz.	F4 Zoltán	4	3	20	0	21	35	4	34
24 H	K. sz. J.sz.	Iván	4	4	20	0	22	11	5	32
25 K	Vilmos	Vilmos	4	4	20	1	22	42	6	36
26 Sz	Ján. és P.	Ján. és P.	4	4	20	1	23	5	7	42
27 Cs	László kir.	László	4	5	20	1	23	26	8	53
28 P	Irenaeus	Arszlán	4	5	20	1	23	44	10	1
29 Sz	Pét.ésPál	Pét.és Pál	4	6	20	0	d. e.		11	10
30 V	F6 P. a. e.	F5 Pál	4	6	20	0	0	0	d. u.	

1929.

JULIUS

(Szent Jakab hava vagy nyárhó.) 31 nap

A hó és hét napjai	Róm. kath. naptár	Protestáns naptár	Nap		Hold	
			kelte ó p	nyugta ó p	kelte ó p	nyugta ó p
1 H	Jéz. sz. v.	Tibold	4 6	20 1	0 18	13 37
2 K	Sarl. B -a.	Ottokár	4 7	20 0	0 38	14 55
3 Sz	M sz. p. e.	Kornél	4 8	20 0	1 0	16 19
4 Cs	Ulrik pk.	Ulrik	4 8	20 0	1 30	17 44
5 P	Z. Antal †	Enese	4 9	19 59	2 9	19 5
6 Sz	Izaiás p.	Esaiás	4 10	19 59	3 3	20 15
7 V	F7 Cir.,M.	F6 Cir.,M.	4 10	19 59	4 13	21 9
8 H	Erzs. knő	Teréz	4 11	19 58	5 35	21 48
9 K	Veronika	Lukrécia	4 12	19 58	6 59	22 17
10 Sz	Amália	Amália	4 13	19 57	8 22	22 41
11 Cs	I. Pius p.	Lili	4 14	19 57	9 41	22 59
12 P	G. János †	Izabella	4 15	19 56	10 56	23 18
13 Sz	Anaklét	Jenő	4 16	19 55	d. u.	23 34
14 V	F8 Bonav.	F7 Eörs	4 17	19 54	13 17	23 52
15 H	Henrik cs.	Henrik	4 18	19 53	14 27	d. e.
16 K	Karmelh.	Valter	4 19	19 53	16 35	0 12
17 Sz	Elek hv.	Elek	4 20	19 52	16 41	0 36
18 Cs	Kamill hv.	Frigyes	4 21	19 51	17 47	1 6
19 P	P. Vince †	Emilia	4 22	19 50	18 44	1 43
20 Sz	Jerom. hv.	Illés	4 23	19 49	19 33	2 29
21 V	F9 Prax.	F8 Dániel	4 24	19 48	20 13	3 25
22 H	Mária M.	Mária M.	4 25	19 47	20 45	4 28
23 K	Apollinár	Lenke	4 26	19 46	21 10	5 35
24 Sz	B. Kinga	Kriszt.	4 28	19 45	21 32	6 44
25 Cs	Jakab aps.	Jakab	4 29	19 44	21 50	7 54
26 P	Anna a. †	Anna	4 30	19 42	22 6	9 3
27 Sz	Pantaleon	Olga	4 31	19 41	22 24	10 12
28 V	F10 Ince	F9 Ince	4 32	19 40	22 41	11 24
29 H	Márta	Márta	4 34	19 39	23 2	d u.
30 K	Judit vt.	Judit	4 35	19 38	22 27	13 58
31 Sz	Loyolai I.	Oszkár	4 36	19 37	d. e.	15 19

Az emlékezés lapjai.

A magyar vadásztársadalmat az elmúlt két esztendő alatt rendkívül súlyos veszteségek érték. Legértékesebb tagjai egymásután költöztek el az Öröklétbe: Bársony István, Balkay Adolf, ifj. Breitfeld Dezső! Mindannyian nagyszerű munkásai voltak a magyar vadászati kulturának.

Örök a mi hálánk Irántuk s örök a mi emlékezésünk Reájuk!

BÁRSONY ISTVÁN,

1855—1928.

A^v fehérmegyei Keresztesen 1855. november 15-én született. Ügyvédnek készült, de már fiatal jogászkorában eljegyezte magát az irodalommal. Lelkének vonzalma, istenadta tehetsége az írói pályára vitte. Napilapokban, szépirodalmi folyóiratokban egyre-másra jelentek meg

pompás rajzai, novellái. Közel 40 kötet elbeszéléssel regénnyel, természetleirással gazdagította irodalmunkat 1911-ben a Budapesti Közlöny felelős szerkesztőjének és miniszteri tanácsosnak nevezték ki. A Petőfi Társaságnak 1894, a Kisfaludy Társaságnak 1898 óta tagja.

Fiatal kora óta rajongója volt a természetnek és a vadászatnak, ezek alkotják az ő sajátos irodalmi világát is. A természetnek élesebb szemű és fogékonyabb lelkű megfigyelője aligha volt Bársony Istvánnál, de nem is volt mesteribb toll az övénel, amely elevenebben, pompásabban tudta volna élénk vetíteni az erdőnek, mezőnek, nádasnak színes, misztikus életét.

Mint vadász *fogalom* a mi köztudatunkban. Kitűnő lövő volt s a vadászat sok ágazatu tudományának ritka alaposságu ismerője. A vadászati közügyekben élénk részt vett s szava mindenkor döntő sullyal birt. A vadászvilág osztatlan tisztelete és ragaszkodó szeretete az „Atyamester“ címmel diszította fel, a Diana Vadásztársaság tagjai pedig, amelynek örökös tb. elnöke volt, „Apám“-nak szólították.

Egyik megalapítója és tb. elnöke volt a „Hubertus“ Országos Magyar Vadászati Védegyletnek és a Nemzeti Vadászati Védegyletnek, ugyszintén tb. tagja volt a m. kir. madártani intézetnek.

Születésének 70. évét 1925-ben ünnepelték az irodalmi társaságok és a vadászok országos képviselői. Páratlanul nagyméretű, meleg ünnepségek voltak ezek, mint amilyen nagyszerű Bársony irodalmi munkássága, amellyel annyi gyönyörűséget szerzett és szerez még sokáig tengersok lelkes, rajongó olvasójának.

Két hónapi betegeskedés után, vesebajban hunyt el a Pajor-szanatóriumban 1928. március hó 12-én. A nagy halottnak a főváros diszsirhelyet adott a Kerepesi-temetőben.

BALKAY ADOLF.

1851—1927.

Nemes-Váralján, Trencsén-megyében született 1851. február 13-án, ahol atyja uradalmi tisztartó volt.

A gimnáziumot Nagyszombatban és Eszergomban végezte s aztán Pozsonyban jogászkodott.

Már zsenge gyermekkorában nagy vonzalmat érzett a természet és állatvilág tanulmányozása iránt s atyja, aki szenvedélyes vadász volt, nemcsak a fegyver kezelésében, hanem a vad ismeretében is szakavatott oktatásban részesítette, úgyhogy 14 éves korában már kitűnő céllövő és ügyes vadász volt.

Iskoláinak elvégzése után igaz szerelméhez tért vissza : behatóan tanulmányozta a mezőgazdaságot. 1879-ben mint tüzérhadnagy vett részt a boszniai okkupációban, majd ennek befejezte után, ezredének székhelyén, Komáromban telepedett le, mint a város pénztári ellenőre. A város közönségének bizalma és szeretete négy évi szolgálat után Komárom főkapitányi székébe ültette, amely tisztségét hét évig viselte. Majd egy jó barátja meghívta a herceg Esterházytól a Fertő mellett bérelt uradalmának igazga-

tására. Itt alkalma nyílt a szarvas alapos tanulmányozására, amelyet folytatott és kiegészített a Vértésekben, a Bakonyban és Baranya megyében. Időközben, a bérlő elhalálózása folytán megszűnt a bérlés s Balkayt Deutsch de la Mörth francia bankár Sopronba hívta az általa és társai által 14 község összefüggő határában bérelt vadászterületnek felügyelői minőségben való kezelésére és a nagy vadászatok rendezésére. Három év múlva azonban kitört a világháború s megszűnt a franciákkal való összeköttetés. Ekkor Budapesten telepedett meg családjával együtt s azóta itt él s nagyszerű irodalmi működésével maradandóan értékes szolgálatokat tett vadászati kulturánknak.

Az Athenaeum kiadásában 1893-ban megjelent könyve: „A szarvas és vadászata“ a legkiválóbb szakmunkák közé tartozik. Kár, hogy a mű már nem kapható a könyvkereskedésekben.

Balkay Adolf egyik legkiválóbb ismerője volt a madárvilágnak is, különösen a szárnyasragadozóknak. Kitűnő állatrajzoló is, könyvének gyönyörű képeit is sajátkezűleg készítette.

Nemcsak a vadászati lapokban olvastuk pompás cikkeiket hanem a „Hubertus“ O. M. V. V. társashelyiségében is sűrűn gyönyörködhattünk tartalmas és színes előadásaiban, amelyek gazdag tapasztalatról és sokoldalú alapos tudásról tesznek tanúságot.

Sokat hányatott élete során sohasem szűnt meg vadászni s az állatvilággal behatóan foglalkozni.

A „Hubertus“ Országos Magyar Vadászati Védegylet, vadászati kulturánk fejlesztése körül szerzett nagy érdemei elismeréséül 1926-ban *tiszteletbeli tagjává* választotta.

1927. március 23-án hunyt el 76 éves korában s teteme a pestszentlőrinci temetőben nyugszik. A hálás vadásztársadalomban gyűjtés folyik, hogy közadakozásból méltó emléket állítson kiváló tagjának.

Dr. Lengyel „Medve” drogéria

Budapest, VII. Baross-tér 22.

Állatgyógyászati és növényvédelmi cikkek.

BREITFELD DEZSŐ.

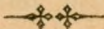
1901—1928.

Fiatalon, az életkor kezdő virulásában önként ment el közülünk: 1928. február hó 15-én, Szombathelyen, vadászfegyverével agyonlőtte magát. Eddigi élete csupa tanulás volt. Orvosnak készült, de elvégezte a keleti akadémiát is és hallgatta a közgazdasági egyetemet. Mindezeneken felül gyerekkora óta valósággal belefeküdt a fegyver- és ballisztika tanulmányába, úgyhogy mint szakértő első helyen állott az országban.

E téren országos nevü szakíró is volt, munkatársa több szaklapnak. „Fegyver és lötechnika“ címen vaskos könyve jelent meg, amely valóságos vezérfonala a lötechnikai ismereteknek.

A sok tanulás, szakirodalmi munka mellett szakított magának időt arra, hogy kedves sportjának, a vadászatnak hódoljon. Kitünő lövő és éppen olyan vadász is volt.

Nevét a vadászujságok és „Vadászati Utmutató“ hasábjairól ismerte az ország vadászközönsége, akik pedig személyesen érintkeztek vele, azoknak a lelkében mély rokonszenvet keltett rendkívül szeretetreméltó, szerény egyénisége. Szombathelyen, a családi sirboltban alussza örök álmát.

Vadvédelem és vadászat.

A vadászgazda havi teendője.

Augusztus.

Az eddigi vadvédő munkánk gyümölcse e hónapban érni kezd, sőt egy részét már le is arathatjuk.

Munkája kevés a vadóvónak, de mégis akad, mert e hónapban kell *bevetni az erdei szántókat, újra kell tölteni a szókat, a jorrásokat* pedig *ki kell tisztogatnunk*. Az *uhuval való vadászattal* e hónapban is eredményesen pusztíthatjuk a szárnyas ragadozókat.

A *vaddisznó* vadászata most a legkiadósabb és legbiztosabb, természetesen malacos kocára az igazvadász még nem emel fegyvert. A zabra csak úgy dülnek a környékből a komor, fekete alakok; alig tudják bevárni az erdőszéleken a nap nyugtát, reggel pedig még sokszor az első sugár is ott éri őket. A hajnali és estéli cserkészet is könnyen hozhat agyart a vadásznak. — A *bika* már kiszinezett és így golyóra érett. Lövését a törvény augusztus 15-től november 1-ig engedi meg. Vadászata nagyon nehéz, mert sűrűben tartózkodik. De jobb is az erős bikákat a jövő havi üzekedésre szánni állományunk érdekében. A tulajdonképpeni vadászati ideje még nincs itt.

Az *őzbak* e hó közepéig még ugrik sipra. Csak az erős bakokat löjjük, a gyenge, fiatal nyársast, villást engedjük útjára. A vadászszoba falára csak a vastag, gyöngyös, csipkésrózsájú agancs való. Aug. 1-re a szépseges alpesi vad, a *zerge* is felszabadul, ugyancsak akkor a *fogoly* is, 15-vel pedig a *császármadár*. A fogoly lövésével várhatunk augusztus 10-ig. A *vadkacsák* huzáson is kedves szórakozást nyújtanak.

Szeptember.

Ragadozókra, kártékonyokra szorgalmasan vadászgassunk, ez képezze az e havi vadóvó és védő feladatunkat. Az uhut használjuk sűrűn.

A *szarvasbögés* e hó elejével megkezdődik. De a lelövést hagyjuk a bögési idény második felére, hogy a bikák megtehessék a kötelességüket. Nem kell külön megemlékeznünk a hajnali cserkészetek gyönyörűségeiről, de óva intünk a tenyésztés érdekében mindenkit attól, hogy *minden erős bikát* terítékre akarjon hozni. A *dámbika* már teljesen érett.

Az *őz* vadászatát folytatjuk, ugyyszintén kedvesen szórakozhatunk a *vízi szárnyasokkal*. Még sok a *pocakos nyul*, ne háborgassuk őket, legfeljebb, ha olykor-olykor a konyhára lövünk egy-egy süldőt, bár a törvény e hó 1-re felszabadítja.

A *joglyot* most már bátran vadászhatjuk, a *fácán* vadászatát a törvény e hó 16-tól kezdve engedi meg.

A *császármadár* e hó végével megszólal, csalisíppal eredményesen megkezdhetjük a vadászását.

Az *erdei szalonka* huzni kezd.

Szarvas, dám, őz, disznó csapatokba verődik, de azért a csendes, nyugodt helyeket kedveli. Fogoly, fűrj kukoricásokban, gazos szőlőkben tartózkodik, a fácán szintén a kukoricásokat bujja, a nyul gazos burgonyában, tengeriben, néha a már gazos tarlóban is ugratható.

Október.

A jó vadászgazda az őszi vadászatok izgalmas élvezetei közepette sem feledkezik meg vadóvó kötelességeiről.

Már e hónap folyamán kérjük a mérgezési engedélyt, hogy az idejében megérkezék. Az etetőket hozzuk

rendbe. A téli etetéshez gyűjtsünk makkot, gesztenyét, vegyünk rostaalját.

A *szarvasbögés* e hó első felében megszűnik.

A *nyul* vadászatának e hónapban kezdődik az igazi ideje, akik eddig tanácsaink szerint kimélték, január közepéig jól szórakozhatnak.

Az *erdei szalonka* nagyobb tömegekben jelentkezik. A *nagyvad* ugyanott tartózkodik, ahol az előbbi hónapban. A sertévad a makkot keresi. A *nyul* a síkföldre és tarlókra vonul, esős időben a bokros, gázos helyeket és szőlőket keresi. Kukoricatörés után a *fácán* a csendesekbe, erdőkbe vonul. E hó 16-ával az *őzbak*, 31-vel pedig a *szarvasbika* és *császármadár* vadászata lezárul.

Csak csinján vadásszuk a nyulat, hogy a szép téli vadászatokon minél nagyobb legyen a szórakozásunk, amikor már a gereznna is értékes.

November.

A *fácán- és fogolytetők* sürgősen elkészítendőek. A fácánetetőket mindig a fácános közepében állítjuk fel, a fogolytetőket pedig ott, ahol megfigyeléseink szerint télen szeretnek tartózkodni: gázos patakmedrek stb. oldalába. Ha kész az etető, szórjunk pelyvát és erre ocsút, hogy a vad a kószálásban rátalálván, tudja mi az és télen ott védekezzék az éhség és hideg ellen. A területen létesítendő *csendresek* helyét kijelöljük s felszántatjuk, hogy tavasszal elültethessük bennük a heliantust, kendert, sparciumot.

E hó közepén megkezdjük a *fácánetetést*.

A *szaporításra* és *vérjelfrissítésre* e hónapban *okvetlen* rendeljük meg az élővadat. A *nyulat*, a *foglyot* és a *fácánt*. *Telepítés* és *vérjelfrissítés* esetén a fácánt tart-suk a kieresztésig (február vége, március eleje) volierban, ezt a helyet azután úgy megszokja, hogy később

is, a volier vagy kerítés lebontása után, felkeresi, ide menekül. A vadászatot előrelátással, gazdaságosan szabad és kell üznünk.

amely december végéig lőhető. — *nagyvad tehenei* közül szarvas- és dámtehén, dámborju, valamint a tuzokkakas,

E hónap 1-én felszabadulnak a tilalom alól: a szarvas- és dámtehén, dámborju, valamint a tuzokkakas, amely december végéig lőhető. A nagyvad tehenei közül a meddők, betegek megállapítása nagy gondot igényel. Ezek terelésen, lesen, vagy cserkészve lelövendőek. A *dám-bika* lövése a törvény szerint e hó utolsó napjával véget ér. A nyul mindenütt található. Hideg, napos időkben a sikon, szélben a mélyszántásokban, sűrűkben, erdőkben keres menedéket.

December.

A mult hónapban elkészített *fogoly- és fécánete-tőkbe* az időjárás szerinti mértékben kezdjük meg az etetést. A 10—15 cm. vastagságban elterített polyvára naponként a déli órákban szórjunk ocsut, kukoricát. Néhány napon keresztül odaszoktatás céljából kb. kétszáz méternyi távolságban az etetőhöz való menésközben hullassunk ocsut. Okos dolog az etetés megkezdése napján az etető bejáratának közepén egy 4 méteres **babkarót** szurni, melynek hegyére lőtt varjut huzunk, hogy ne a varjuk egyik el madaraink elől a magot.

A nagyvad- és nyulváltókat gondosan figyeljük, nincs-e rajtuk dróthurok felállitva? Ha találunk hurkot, otthagyjuk, de dróttal lekötjük, hogy ne funkcionáljon s aztán meglessük a vadtolvajt.

Minthogy igazvadász decemberben már nem lő foglyot, *a telepítésre, illetőleg vérjelírissítésre beszerzett foglyok kieresztésére e hónap a legalkalmasabb idő.* E hónap 15-vel beáll az ősuta törvényes tilalmi ideje.

A *mérgezési helyeken* kitesszük a *csalétket* (birka, vad, pörkölt-macska), hogy mire a mérgezést megkezdjük, a környék ragadozói megszeressék. A mérgezési helyeken a mérgezésig állandóan kell csaléteknek lenni. A róka különösen szereti a pörkölt macskát. A csalétket, vagy ennek zsigereit, lóhátról kötélén huzva, nagyobb területen megvonszoljuk, hogy a csapán a duvad ráakadjon. A dög helyeket csak a déli órákban szabad megvizsgálni — Elkészítjük a *menyét- és nyest-csapdát*, csalétket helyezünk beléjük, hogy odaszokjanak. Csapóra csak akkor állítjuk, ha már jól belementünk a télbe, mert a prém értékesebb.

Január.

Ahol legalább 10 cm.-es hó fedi a határt, ott meg kell kezdeni a *mérgezést*. Az előző hónapban kitett *szoktató csalétek* helyébe most már *mérgezett* dögöt, falatokat helyezünk s *minden nap a déli órákban* alapos vizsgálatot tartunk s az elhullott ragadozókat összeszedjük. A döghelytől a nyomot követnünk kell mindaddig, amíg a hullára nem akadunk. *Mindennap* azért kell ezt végeznünk, mert ha a dög mellett hullá fekszik, ahhoz a döghöz az élő nem nyul, másrészt a napokig fekvő gerezna értéktelenné válhat. A *varjak* és *szarkák* mérgezését folytatjuk. A *csapdát* szorgalmasan lássuk el csalétekkel, január 15-én tul pedig, amikor már a gereznák teljes értékben vannak, *állítsuk fogásra*. Ha nagy és fagyos a hó, *etessünk*. A nyulnak kisebb kötegekben szénát teszünk ki tisztásokra, óra; az *őznek* pedig fára akasztjuk. A *foglyoknak* kedvelt tartózkodási helyükön, etetőikbe szorgalmasan szórjunk ocsut, a *fácánok* etető helyeit is bőségesen lássuk el élelemmel. *Ha azt akarjuk, hogy vadállományunk gazdag és egészséges legyen, legalább minden két évben gondoskodnunk kell a szükség-*

hez mérten friss vérről, illetőleg tenyészanyagról. A *nyulat e hónapban eresszük ki*. A *róka* is koslatni kezd és így gyakran van a kotorékban. Hajnalban és alkonyatkor keressük végig a kotoréket. A *vadászat tárgyát* főleg a vaddisznó, vízi szárnyas és kártékony képezi. Teliholdnál, hóban jó mulatság *rókát, nyestet* csalisipra löni.

E hónap 16-val a nyulra beáll a törvényes tilalom. 31-vel pedig lezárul a szarvas- és dámtehén, a damborju, valamint a fácán lövése.

Február.

Amíg hó van, a megkezdett *mérgezést* folytatnunk kell és az *etetést* is. Mindez azután az idő melegedésével fokozatosan elmarad.

A telepítési *fácánt* etessük a megkezdett módon s csak a hó végén eresszük ki a volierből.

A *róka* most tartja nászát, sokat barangol, vigyázatlan és így könnyebben lehet puszkavégre kapni. Este és reggel a kotoréknál lőhető. Tacsskóval, fokszival járjuk be szorgalmasan a rókalyukakat s ugrassunk. Néha meglepő eredménnyel jár ez, mert 3—4 udvarlója is van a rókamamának. Legyünk azonban szemfülesek és fűgék, ha a komák bőrét deszkára akarjuk feszíteni.

A *vadlegelőkön* a bekövetkezendő tavaszi munkákra elő kell készülnünk; a *szerszámokat* vizsgáljuk meg s a hiányzókat pótoljuk. *Vetőmagot*, ha eddig nem gondoskodtunk volna, be kell szerezni. (Heliantus, sparcium, kendermag stb.)

Az *öreg bikák* e hónap második felében levetik agancsaikat, amelyeket ott találunk meg, ahol szarvasaink legtöbbet tartózkodnak: az erdei tisztásokon, vetések szélein, vágásokban. Vadászni valónk alig van. A disznó és kacsá képezi főképpenn szórakozásaink tárgyát. Ez

utóbbi fagymentes vizeknél kedves mulatságot szerez a jól rejtőzködő Nimródnek.

Március.

A jó vadászgazdának e hónapban sok és fontos teendője van. A legsürgősebb munka a *sózók* elkészítése, hogy a téli száraz eledel után a mohón behabzsolt zsenge fü okozta sokszor halálosan veszedelmes hasmenéstől nagyvadunkat megóvjuk, és hogy könnyítsük a vedlést s elősegítsük az anyagcserét. Az erdei *szalonkának* esti és hajnali huzáson való lövése mélységes gyönyörűséggel tölti el lelkünket. *Béreljük ki az erdő legeltetési jogát*, ha azt akarjuk, hogy nagyvadunk megszeresse és más területekről is ide huzódjék. *Tavaszkor igazvadász hajtással, klopfolással nem vadászik szalonkára.* *Kisvadunkat* nagy védelemben kell részesíteni a kóbor ebektől, a visszatérő szárnyas ragadozóktól, a kölykes rókáktól. Ezért szorgalmasan járjuk a határt s löjjük a kóbor ebet, de doboltassuk is ki, hogy tartsák megkötve. A *ragadozó szárnyast* uhuval, héjjakosárral, oszlopvassal, oszlopvassal, seréttel köszöntsük. Vizsgáljuk végig a rókalyukakat kotorékebekkel, bő aratásunk lesz a kölykekben is. A februárban beszerzett magokat elültetjük, hogy kisvadunk számára legyen elég csemege és buvóhely.

A *tuzokkakas* lövését e hó 1-től ismét megengedi a törvény május 31-ig.

Április.

Nagyvadas területünkön a már ősszel feltört tisztásokat *beültetjük csicsókával és bevetjük herével.* A *kisvadas* területeken, ha márciusban kedvezőtlen időjárás miatt nem tehetjük, *heliantust, kendert, spartiumot ültetünk.* A korán kiszálandó heréket, csalamádékat ke-

restessük le naponként vizslával, hogy nyugtalanitással megakadályozzuk azokban a *fészekrakást* és így *kotlóink életét megmentsük a kaszától. A macskáknak, kóbor ebeknek* e hónapban van a legbőségesebb aratásuk nyulfiókákban, azért ezekre *könyörtelenül vadásszunk. A szarka, tarkavarju* ugyancsak zavarják fészükéről a kotló fáciánt, foglyot, hogy a tojásokat megihassák s ezzel szárnyasállományunk reményeit tönkretégyék. Ne kegyelmezzünk a fészekrablóknak! *Cserkészutak, lesek* s általában minden munka, ami a terület berendezéséhez szükséges, e hó végéig feltétlenül befejezendő. Április 15-től az őzbak lövését a törvény megengedi, de az *igazvadász csak megvedlett, vörös bakot lő májusban, amikor már az agancs is érett.* E hó második felében szeretkezik a *siket- és nyirfajdkakas*, de csak az öreg, terméketlen kakasokat löjjük, a fiatalokat hagyjuk meg a fajfentartásnak. Vadászatát a törvény e hó 1-től május 31-ig engedi meg. — A *vizi madárra* 16-tól fogva beáll a törvényes tilalom.

A szalonka még e hónap első napjaiban magasabban fekvő erdőben elvéve huz, 16-tól lövését a törvény tiltja.

A *szárnyas ragadozók* jönnek, üdvözljük őket az Uhu-kunyhó előtt, mert hosszú vándorlásuk alatt alaposan megéheztek.

Május.

A jó vadászgazdának ez a hónap adja az esztendő legtöbb és legváltozatosabb munkáját. *Állandóan bujjuk területünket, mert a legenergikusabban kell folytatnunk a ragadozók elleni védekezést! A rókakölyköknek* testével együtt megnőtt a bendője is, a *szarka-, csóka-, varjufészkek* tollasodó apróságai folytonosan eledelért sirnak és így a gondos szülők egyebet sem tesznek, mint rabolnak, hogy nagyreményü csemetéik gyomrát megtölthes-

sék. De így vagyunk a *tanyai kutyákkal* is, amelyeket gazdáik amúgy is gyengén táplálván, ráadják magukat a vadászatra és falánk kölykeiknek szorgalmasan hordják a nyulfiókákat s mindent, amit megfoghatnak. A *rókalyuknál* hajnalban és este löjjük a hancurozni kibuvó kölyköket, de jól fedett leshelyünkről pusztítsuk el a rókamamát is. A *szárnyas ragadozók fészkeibe* löjjünk bele, a fészkeket romboljuk szét s aztán löjjük le a kótlókat. Mindig legyünk figyelemmel arra, hogy akár a szörmés, akár a tollas ragadozó csemetéi ne éhhalál által muljanak ki. Előbb lehetőleg őket pusztítsuk el, aztán a szülőket. A *nyájörök* szigoruan utasítandók, hogy ebeik nyakára a törvény által előirt módon alkalmazzák a megfelelő koloncot. (4—5 cm. vastag, 30—35 cm. hosszú, gömbölyü fa, úgy kötendő a kutya nyakára, hogy a térden alul legalább 3 cm.-re lógjon le.) Közvetlen *kaszálás előtt* vizslával jól kutassuk át a csalamádét, herét, hogy a süldőket és a nyugtalanítás ellenére ott *fészkelő fácánt, foglyot megmentünk a kaszától*. Az esetleges fészkeket köröskörül (a fészektől 1 m. távolságra) földbe dugott karóval jelöljük meg, hogy ez a rész még lábonn maradjon. A *vizslát* le hónapban tanácsos beforgatni. A megvedlett, vörös, sötétbarna agancsu őzbakok cserkészve löhetőek.

Junius.

Vadónak, vadásznak kevés a munkája, de azért a jó vadászgazda talpon van.

A téli etetéshez szükséges puha *lombtakarmányt most kell gyűjteni*.

A *vízi területeken*: nádban, sásban utakat kaszáltunk ki, hogy a vadászat kényelmesebb legyen. A *kártékonyak* irtását lőfegyverrel folytatjuk. A *rókák* családi

kirándulásokat csinálnak, egy kis szerencsével és utánjárással kiadósan ritkíthatjuk őket.

E hónapban legfeljebb őzbakra cserkészhetünk, de nem nagy eredménnyel, mert a buja növényzet szemeink elől eltakarja a vadat, amelynek most mindenütt terített asztala van és így csak véletlen, ha egy jó bakkal össze-
találkozunk.

Jobb is, ha nem háborgatjuk még őzcserkészéssel sem az erdő csendjét, mert a *szarvastehenek* e hónapban borjaznak s ha megzavarjuk a szarvascsaládot, otthagynak bennünket s nyugodtabb tanyát keresnek. Természetesen utánuk mennek a bikák is és mi majd csodálkozni fogunk ősszel, hogy milyen jó bőgés van a — szomszédban.

Július.

A *ragadozók* pusztítását folytatjuk. A megmaradt *szarkákat*, *tarka varjút* nagyszerűen tizedelhetjük. Ha valaki »lődüh«-ben szenved, itt most kitombolhatja magát. A lombtakarmányt tovább gyűjtjük. Ebben vagy legkésőbb a jövő hónapban a sózókat felujtjuk.

A zabvetések sárgulni kezdenek, erre aztán már megindul a vaddisznók falánk hada. holdvilágos éjszakák lesvadászatai jó távcsöves puskával sok szép agyart is hozhatnak. A malacos kocát persze jóézésű vadász nem lőheti.

Az *őzbak* e hó 20. körül már üzenni kezdi a sutát. Sippal ugraszthatjuk eredménnyesen. A tapasztalatlan, szerelmes bak könnyebben ugrik, azért a korrekt vadász vigyáz és csak erős bakra emeli fegyverét. Az *öz* közép és lombeveles erdőben tartózkodik. A *vizi szárnyasok* vadászatát megkezdhetjük. Pompás mulatságot nyújt az *örvös- és vadgalambokra* való vadászás belopással vagy lesen, források, erek stb. mentén.

A kisvad elszaporodásának feltételei.

I. Ivararány szabályozás.

1. A nyul ivararányának a szabályozása.

Enyhe télvégén, tavasz nyílásakor gyakran látunk területünkön itt-ott csapatonkint 7—8—10 nyulat kergetőzni. A sor élén szaladó ide-oda menekül, körben szaladoz, a többi meg üzi-hajtja. A tapasztalatlan vadász örül, amikor ennyi nyulat lát »mozogni«, mert az szerinte azt jelenti, hogy »maradt elég magnak való, tehát jó szaporulatra van kilátás.« A vad természetét ismerő, figyelő vadász azonban elsomorodik ilyen látványra, mert jól tudja, hogy az egy csomóban kergetőző nyulak azt jelentik, hogy azok között egy — az elől menekülő — a nőstény, a többi pedig, amelyik üzi-kergeti, csupa buja vágytól fűtött, kielégítetlen him.

A nyul természetes ivararánya egy himre 5—6 nőstény, mert a nőstény 1—2 befedezéstől megtermékenyül és ha már termékeny, akkor nem veszi fel a himet. A him pedig buja természetével (vegyünk példát a házi nyulról) könnyen megtermékenyít legalább 5—6 nőstényt.

Mi történik, ha sokkal több a kan, mint a nőstény? A kielégítetlen hímek folyton üldözik a magát megadni nem akaró nőstényt, harapdálják, tépázzák, földre teperik és erőszakot vesznek rajta. Ilyen területen, ahol sokkal több a him, mint a nőstény, gyakran látunk csupasz hátú nyulakat, amelyekre a laikus könnyen rámondja, hogy rühös, sőt találunk elhullott csupasz hátú nyulakat is, amelyeken meglátszanak a brutális hímek harapásai.

Mi okozza azt, hogy több a him, mint a nőstény? Az erre való tapasztalatok hiányában — hiszen ilyenféle megfigyelés lehetetlen! — nem állithatjuk, hogy több him jön világra, mint nőstény. A fajfentartás törvénye az ellenkezőjét követelné, t. i. hogy több nőstény jöjjön világra, hiszen egy him több nőstény megtermékenyítésére untig elég. Mégis minden vadászterületen több a him, mint a nőstény. Ne vegyük az *elejtett* nyulak ivararányát, mert a mai vadászati módszer szerint több nőstényt ejtünk el, mint himet, tehát a mi meggondolatlanságunk okozza, hogy — a szaporulat kárára — több him marad a területen, aminek a következményeképpen sok megkínzott nőstény elpusztul vagy a legjobb esetben elvetél.

Ime, hogy vadászunk mi nyulra?

1. Keresve, vizslával vagy anélkül.

Jól tudjuk, hogy a kan nyul sokkal óvatosabb (mint minden vad himje) a nősténynél és ezért, főképen hűvösebb időben, fagyos talajon, csikorgó havon a kan megszzebbről, a lövés határán túl perdül. A sokkal gyávább nőstény azonban meglapul, megvárja, hogy a veszedelem elhaladjon mellette, mert — esetleg vemhes, nehézkes — nem bizik abban, hogy futással megmentheti életét. Csak akkor perdül ki, mikor már nagyon közel van hozzánk, vagy közel ér hozzá a vizsla, amelyik a nőstényt nem mindenkor jelzi. (Nem olyan erős a szaga mint a himé.) Mi pedig nem lövöldözünk (nagyon helyesen) kilométerekre, a messze kelő kanokra, hanem a közelre váró nőstényeket löjjük.

Ne keressünk, ne vadásszunk vizslával? Sőt, a vizslával való keresés nagyon alkalmas a nyul ivararányának a szabályozására, de gyakoroljuk olyankor, amikor napfényes meleg időben, puha szántáson a kan is lövésnyire vár, de sohase löjjünk arra a meglapult nyulra, amelyik

egészen közel vár, amelyet vizslánk — bár közel volt hozzá és jó széllel járt — nem jelez és főképen ne lőjjünk nyulat »fektében«, mert az a nyul, amelyet mi meglátunk a vackában, ő maga már előbb észrevett minket és csak azért nem menekült, mert — nőstény lévén — nem mert mutatkozni, nem mert kiperdülni, mert nem bizik lábai erejében.

2. Körvadászat.

A kör még nem ért össze, amikor már messziről kelnek, menekülnek a nyulak a kör szélei felől. Himek csak, amelyek korán kerekét oldanak a veszedelem elől. A kör végre bezárul, lövésre kerül a körön belül him, nőstény, ahogyan jön. Lelkiismeretes vadász sokat tehet a körben is az ivararány szabályozása érdekében. Ne lőjjünk azokra a nyulakra, amelyek közvetlenül előttünk, vagy a közelünkben haladó hajtók előtt kelnek, ha ezek a nőstények a körből kifelé, tehát visszafelé törnek. Ha azonban a kör belseje felé haladnak, akkor a sorsuk úgy is meg van pecsételve, mert kevés vadász ismeri meg futtában, hogy a feléje közeledő nyul him-e, avagy nőstény; kevés vadász annyira fegyelmezett, hogy ne lőjjön rá, ha megismeri, hogy nőstény, — meglövik mások.

Minden nyulat megmozdítottunk addig, míg a kör annyira szűkül, hogy kiadjuk a jelszót: »kifelé löni!« Ilyenkor ne folytassuk már a lövöldözést, mert az a néhány nyul, amelyik még meglapult a körben, pláne fagyos talajon, hóban — hiszen nagy sárban úgy sem szokás hajtóvadászatot tartani — nőstény. Ha minden körben csak 5—6 nősténynek az életét kiméljük, akkor is legalább ötször annyi nyulra számíthatunk a jövő esztendőben, mint ahány nőstényt megkiméltünk.

Vannak, akik azt állítják, hogy épen a vadászias kötelesség követeli, hogy lőjjük azokat a nyulakat is,

amelyek a szűkült körben vannak, mert ezek sebesült nyulak, amelyeket meg kell mentenünk a kinos haláltól, a ragadozóktól. Erre azonban az a legegyszerűbb felelet, hogy ne tessék ötlövetű gépfegyverrel lövöldözni attól kezdve, mikor a nyul megjelent a látóhatáron, mindaddig, amíg eltűnt a szemünk elől, vagy leadtuk az 5 lövést, hogy ha nem is ejtettük el a nyulat, de legalább ordithassuk kérdés nélkül is, hogy: »kapott!«

Szó sincs róla, az összeszorult körben lehetnek gubbasztó, sebzett nyulak is, ne hagyjuk hát szenvedni őket. De még nem láttam olyan fegyelmezett vadásztársaságot, amelyik, ha kiadjuk a jelszót, hogy csak a sebzetteket lőjjük, ne nézzen minden nyulat sebzettnek. Hiszen az a »Jagdkönig«, aki minden kör végén több elejtett nyullal számol le, mint más. (Én részemről nem azt nevezném »Jagdkönignèk«, aki a legtöbb nyulat lőtte, aki azért, hogy minél többet lőhessen, »distánc-lövéseket« kockáztat, nyomorítva többet, mint amennyit elejtett, hanem azt tartanám a nap hőségnek, aki minél kevesebb patronnal, minél több nyulat ejtett el, tehát minél nagyobb százalékot lőtt!)

De mi történjék a körben szorult sebzett nyulakkal? Amelyik nem ugrott ki sebzéses fekvéséből, azt ugyis nemsokára előveszik a sebgörcsök, megmerevedik és a kör eloszlása után a vadászszemélyzet összeszedheti egy jó vizslával, esetleg meglövi a még menekülőt. A vadászszemélyzet nem tarthat számat a »Jagdkönig« titulusra, de mivel óvja, tenyészti a vadat, jobb szive van hozzá, mint a kilométerekre lövöldöző »rikordlövőnek« és lövés nélkül engedi el a nőstényeket.

3. A cseh pászta, vagy U-hajtás.

Az ivararányra legveszedelmesebb módja a hajtásnak, mert puskások csak az U-fenekén állanak fel, tehát azokat a nyulakat lövik, amelyek közel kelnek, vagy

visszatörnek. Legtöbbje nőstény, pláne a hajtás elején, mert a kanok messziről kelnek és menekülnek az U nyitott elején vagy oldalán, ahol nincs puskás.

Pedig nagyon kedvelt hajtási mód, mert nem kell időt vesztegetni a körök alakításával. Sokat enyhíthetünk azonban az U hátrányain, ha az egész területet lezárjuk U-alakban, mert ilyenformán valamelyik pásztában lövésre kapjuk azokat a himeket is, amelyek az előbbi U-ból elmenekültek. A nyul ugyanis, ha nincs nyomában üldöző, nem fut tulságosan messze és ha az U-val mégis felverjük, egyszer csak visszatör, mert egy bizonyos határon túl a nyul nem távozik tartózkodási helyétől.

Mégis, ha csak tehetjük, ne alkalmazzuk a cseh pásztát.

4. Ráhajtás.

Főképen erdős területen alkalmazzuk. Ez olyan hajtási módszer, amelyikkel, ha okosan élünk vele, minden eddigi módszernél jobban kihasználhatjuk az ivararány szabályozására. Igaz, hogy a vadászok rendszeren keskeny nyiladékon állanak fel és még annak sincs ideje megfigyelni, hogy a gyorsan átváltó nyul him-e vagy nőstény, aki máskülönben megismerné, de mégis menthetünk sok nőstényt, ha nem állítunk puskásokat a hajtók közé, vagy pláne nem állítunk fel puskásokat a hátsó nyiladékon, akik a visszatörő nőstényeket lőnék. Az oldalt haladó (»flankoló«) puskások ne menjenek a hajtókkal egy irányban, hanem jóval előttük, hogy azokra a kannokra lőhessenek, amelyek előre futnak és a hajtás vége felé törnnek ki az oldalakon.

Ne állítsuk sűrűn a hajtókat és ne hajtsanak nagy lármával, — amitől a himek még a következő hajtásban is kiszaladnak — hogy a nőstények meglapulhassanak, hiszen a kanok amugy is nagyon éberek, hamar kelnek.

A ráhajtást alkalmazhatjuk mezőn is, olyan helyeken, ahol az utakat fák szegélyezik. Nagyon könnyen szabályozhatjuk így az ivararányt. Csináljunk minél hosszabb hajtásokat, állítsuk ritkán — legalább 100 lépésre — a hajtókat, puskásokat ne helyezzünk el a hajtók közt. Így csak azok a nőstények perdülnek ki, amelyek mellett közel megy el a hajtó. Egy darabig előre szaladnak, majd meglapulnak, vagy a hajtókon keresztül visszatörnek. A hímek ellenben jól előre szaladnak (akár 1 kmig) és keresztül haladnak a puskás vonalon, vagy a hajtandó rész végén oldalt törnek ki. Hogy minél kevesebb nőstény kerüljön puskácsó elé, főképen pedig, hogy legalább azokat kiméljük meg, amelyek annyira vannak a puskás vonaltól, hogy ha végig csináljuk a hajtást, akkor a puskás vonalig szaladnak, azért nem hajtjuk végig az egész területet, hanem a puskásoktól legalább 300 lépésnyire megállítjuk a hajtókat, akiknek aztán a vadászok állásával párhuzamos irányban kell lejönniök a hajtás végére. Így meglapulva maradnak azok a nőstények, amelyek a meg nem hajtott területen voltak, viszont azonban a kanok már kiperdültek.

2. A fogoly és fácán ivararányának a szabályozása.

Szabad — be nem kerített — fácánosban nem tudjuk pontosan megállapítani a kakasok arányát a tyukokhoz. Előre megállapítani vadon nevelt fácánoknál a lelövendő kakasok számát, nem egyéb, mint nagyképüsködés, szakértelem hiánya. Bátran lőhetjük a lövésre kerülő kakasokat egy szálíg, annál inkább, mert a fácánkakas ezernyi módját tudja annak, hogy kerüljön ki a hajtásból. Tehát, ha mind lelőjjük a lövésre kerülő kakasokat, akkor is marad belőlük. Csupán csak arra vigyázzunk, hogy a vadászok ne lőjjenek a vadászós lőtávolságon kívül, mert a sérült, de lövésre nem esett

fácán is elpusztul, vagy tenyésztésre alkalmatlan. Lőjjünk tehát annyi kakast, amennyit tudunk és a nem remélt számon felül lőtt kakasok árából hozassunk friss anyagot.

Az u. n. friss vér hozatása fácánál mindég kockázatos. Nagy fácánosokban, ahol annyi a fácán, hogy a vadászat előtt élve fognak be egy bizonyos mennyiséget, hogy ezeket, mint tenyészanyagot adják el a lőtt fácán háromszoros árán, befognak minden hálóba került fácánt, tehát olyan »friss anyagot« is kapunk, amelyik már koránál fogva sem alkalmas a tenyésztésre. A vadkereskedőket nem a vadászat ügye lelkesíti, nekik üzlet a vad eladása, mert ebből élnek, tehát ők eladnak mindent, ami eladható. Ezért tapasztaljuk, hogy sok fácánosba hozatnak friss vért és még sincs meg a kívánt eredmény.

Hozassunk egynapos csibéket, mert ezek 1. olcsóbbak (nem sokkal drágábbak a tojásnál) és 2. nem kapunk kihasznált, kizsartolt anyagot, amelyik csak arra jó, hogy lelőjjük, nem pedig arra, hogy tenyészanyagnak használjuk. Nem kell félnünk az egynapos csibék nevelésétől, mert noha a fácáncsirke nevelése nem könnyű mesterség, ott, ahol már van fácán, nem kell vesződnünk a csibék nevelésével. Nem kell egyebet tennünk, mint megfigyelnünk azokat a családokat, amelyekben hasonló koru csibék vannak és óvatosan, nagy körültekintéssel kieresztünk közbük egy néhány csibét. A területet gonndozó személyzet ugyanis tudja, hogy kb. hol talál hasonló koru csibéket. Nem kell egyebet tennünk, mint egy biztos vizslával (vagy akár anélkül) megkeresnünk az örökbafogadó családot. Közeledésünkre az anya elszalad, rekedt hangon hívogatja csibéit, ezek pedig csipogva szaladoznak, bujkálnak. Tegyük le a magunkkal hozott csibéket a szaladgáló csibék közé, huzódjunk hátrább, bujjunk el egy fa vagy bokor mögé

és utánozzuk a csibe csipogását, (Aki puszta szájjal tudja utánozni az egér cincogását, az könnyen utánozza — ha ismeri — a csibe csipogását is.) A nyugtalan anya a csipogás irányába jön, körülszaladgál és a csibék hozzászaladnak.

Ugyanugy adoptáltassuk azokat a csibéket is, amelyeket magunk keltettünk a kaszálóokban talált vagy vásárolt tojásokból. (1—2 napig, amíg egy kicsit megerősödnek, nevelhetjük otthon is.)

Adoptáltatni lehet a fogolycsibét is, sőt ennek a házi nevelése sokkal nehezebb, körülményesebb és mégis kisebb eredményű, mint a fácáncsibének a nevelése.

Hegendorf, aki Németországnak nemcsak legnagyobb vizslatanítója, hanem kisvadtenyésztője is, azt ajánlja, hogy az otthon kikeltett fogolycsibét bizzuk a fogolykakasra. Erre a célra, külön erre készült forgó szerkezettel, amelyekbe csalogatónak fogolytojót helyez, tavasszal összefogdosztatja a pár nélkül maradt kakasokat, kamráztatja és annak idején rájuk bizza a csibék nevelését.

Hegendorf módszere a legjobb eszköz arra, hogy szabályozzuk a fogoly ivararányát.

A fogollyal is úgy állunk, mint a nyullal. A szezon végén több kakas marad, mint tojó, mert a kakas óvatosabb, ravaszabb, nehezebben kerül lövésre, mint a tojó. (A ravasz kakas a jó vizslát is próbára teszi.)

A fogoly ivararányának a szabályozása épen olyan fontos, mint a nyulnál, mert a pár nélkül maradt kakas ki nem elégített vágyától fütve, mindig ott ólálkodik a pár közelében (viaskodik is a szerencsés vetélytárral, de ez a viaskodás sohasem halálos kimenetelű, mert a gyengébbik egyszerűen kereket old) és ostromával leveri a tojót a fészekről. A sokáig fedetlenül maradt tojások pedig kihülnek.

A fogoly ivararányának a szabályozása sokkal nehezebb, mint a fácánál, hiszen a fácánkakast könnyen megismerjük, akármilyen irányba repül, a fogolykakast ellentben nehezen ismerjük meg.

Általános szabályként tartsuk szemelőtt, hogy az előttünk kelő csapatból azokat lőjjük, amelyek a csapat elején repülnek, vagy a többitől elválva oldalt törnek. Amikor aztán azt vesszük észre, hogy ilyen óvatosság mellett is tojókat lövünk, akkor ne lőjjünk többet abból a családból. Épenséggel nem vadászos dolog, hanem sintérmesterség egy »sprengolt« családból addig lövöldözni, míg az utolsót is aggatóra fűztük. Ez a módszer ugyan könnyen emeli évi átlagunkat, de nagyon megcsappantja a jövő évi szaporulatot. Azért sem tanácsos egy családot az utolsó darabig kipusztítani (hiszen nem egyéb az ilyen vadászás, mint pusztítás!) mert a fogoly annyira ragaszkodik szülőhelyéhez, hogy azon a helyen, amelyen az idén családot látunk, ott a jövő évben is lesz egy család, ha csak elemi csapás, vagy ragadozó el nem pusztítja a fészkelő párt.

Könnyen lehetne szabályozni az ivararányt, tavasszal, a párbaválás után, tehát a tilalom idejében. Erre azonban általános szabadságot adni a »lődühönc« vadászoknak, kétélű fegyver lenne. Ilyenkor ugyanis, a pár nélkül maradt kakas mindég ott settenkedik a pár mellett és mikor az felrepül, alig néhány másodperc múlva ő is utánuk ered. A harmadik mindig kakas. De, ha nem is szabad löni, mindenesetre befoghatjuk a tenyésztésre veszedelmes kakasokat annál inkább, mert a rájuk bízott csibék nevelésével hasznára lesznek az állománynak.

II. Egyéb feltételek.

Arra törekszik minden vadász, hogy területén minél több vadat tudjon tenyészteni, de a gyakorlatban kevés vadász teljesíti azokat a feltételeket, amelyek nélkül — vagy ezek egyike nélkül is — a vadállomány nem szaporodhatik.

Ne beszéljünk most az elemi csapásokról (betegség, rossz időjárás), amelyek ellen egyáltalán nem, vagy csak igen korlátolt mértékben tudunk küzdeni, hanem lássuk azokat az okokat, amelyek elháríthatók. Ezek:

1. *A ragadozó minden fajtája, ideszámítva a kóbor ebet, kóbor macskát*, amelyeknél egy cseppet sem jobb a vadással vadászó neveletlen, *vadhajszoló vizsla*. Ahol kezdjük a vadtenyésztést, ahol rövid idő alatt akarjuk emelni a vadállományt, ott irtsuk ki utolsó szálig a ragadozót, — ha tudjuk. Ne féljünk attól, hogy megfosztjuk a természetet egy vagy több teremtményétől, amelyiknek épen olyan joga van az élethez, mint akár magunknak, mert 1. teljesen sohasem tudjuk kiirtani; 2. ha kiirtottuk a ragadozót és felszaporítjuk a vadállományt, majd jön ragadozó azoknak a területéről, akik kimélik a »sanitáts katonát« és mivel ott a hasznos vad olyan arányban fogy, amilyen arányban szaporodik a ragadozó, ez elindul jobb hazát keresni.

2. *A kapzsi vadász*, aki olyan nagy távolságról lövöldöz, amennyiről csak megnyomorítja a vadat, de nem ejti el; aki nem törődik azzal, hogy marad-e a területén elegendő tenyészanyag, hanem arra irányítja legfőbb igyekezetét, hogy minél bővebb »lőlistát« közöltessen a lapokkal; aki nem tart hozzáértő vadászszemélyzetet, hanem olcsó »Jágerekkel« őrizteti vadját, akinek élnie mégis kell és mivel a fizetéséből nem tud megélni, megél a vadból; aki azt hangoztatja,

hogy nem kell télen etetni a vadat, hiszen »talál az elegendő élelmet még télen is«, aki tehát tőke befektetése nélkül akar kamatot szedni.

3. *A vadorzó*, akinél még több kárt csinál az a *rossz szomszéd*, aki nem irtja a ragadozót, nem tenyészt, nem óvja saját vadját, hanem mindig a határmentén cirkál, hogy a mi vadunkat lőjje.

4. *A helytelen ivararány*, ami miatt a vad nem tud szaporodni, mert a kielégítetlen hímek agyonkinozzák a nőstényeket. (L. az ivararány szabályozásáról szóló részt.)

Természetes ivararány fogolynál 1:1; fácánál, nyulnál kb. 1:5—6, azaz egy hímre 5—6 nőstény.

5. *Degenerálódás*. Rossz fordítással »elfajulás«-nak mondják, de az »elfajulás« másrt jelent. Helyes magyar kifejezés erre: »elsatnyulás«, mert a mindig rokon vérben, friss vér alkalmazása nélkül üzött állattenyésztésnek mindig elsatnyulás a következménye. Az elsatnyulás a testi kisebbedésben, a szín elfakulásában (lassankint elfehéredés: albinizmus lesz belőle), végül pedig a szaporodás csökkenésében jelentkezik.

Hogy vadunk el ne satnyuljon, legalább két évenként más területről kell friss anyagot hozatnunk. (Külön téma, hogy honnan, milyen területről stb. hozassuk.)

6. *Buvóhely és élelem hiánya*. A tél hidege és az ennél károsabb hatású szelek ellen a megfelelő buvóhelyek védik a vadat. Hiába szórunk garmadával eleséget a területre, ha a vad nem talál menedéket a dermesztő szelek ellen, ha nem talál egy talpalatnyi száraz, hótalan helyet, ahol megszárithatja ázott tagjait, ha nincs a buvóhelyeken olyan tisztás, amelyiken szélről védve melegekedhetik, sütkérezhetik a napon. Ilyen helyen nem marad meg a vad.

Viszont a buvóhely nem elegendő, mert a vadnak télen bőséges, hőfejlesztő élelemre van szüksége. Ezt pedig nem pótolja a hó alól kikapart vetés, a szérüs kertek kazlai alján a hótól, esőtől ázott murva. »Apáink nem ették télen a vadat« — mondják sokan — »mégis több volt akkor a vad, mint most«. Ezek a nem gondolkozó vadászok elfelejtik, hogy:

7. *a modern erdő- és mezőgazdaság* ellensége a vadnak, amelyik épen a gazdának a leghálásabb nap-számosa, megbecsülhetetlen hasznot hajtva azzal, hogy töméntelen férget, káros rovar (a fácán egeret is) pusztít. A mai belterjes gazdálkodás kiirt a mezőről minden bokrot, gyomot, amelyet gazdaságilag nem használhat, de amelyik télen is nyújt élelmet a vadnak amellett, hogy védi a szél ellen. Felszánt minen talpalatnyi földet és beveti korán letakarított gabonával; aratás után azonnal feltöreti, lebuktatja a tarlót, hogy védje a talajt a kiszáradás ellen, hogy a gazmagok földbe kerülve minél előbb kikeljenek és még a nyár hevében kiégjenek, vagy kifagyjanak a tél hidegében. Mit talál a vad — az ősszel kelő vetéseken kívül — a mivel éhséget csillapítsa, ha minden tarlót alászántunk? Elgyengül és testi erőben megfogyatkozva megy neki a tél viszontagságainak!

»Rovarral táplálkozik« mondják sokan. Igen, de kevesen figyelik meg, hogy milyen kevés rovar terem egy belterjes gazdaságban, hiszen kora tavasszal felperzseljük a legelőket, hogy kiirtsuk a legelőrontó gazokat — és ezzel kiirtjuk a rovart is. Pedig a rovar olyan abszolút nélkülözhetetlen feltétele a vad megélhetésének, hogy minden terület csak annyi szárnyas vadat bír meg, amennyit el tud látni rovarelességgel. Ezért látjuk azt, hogy egy területen sok a szárnyas vad, de a szomszédban minden gondozás mellett is kevesebb;

sőt ugyanazon terület egy részén több a szárnyas vad, mint a másikon. (A rovar mesterségesen is lehet pótolni, de ehhez szakértelem mellett sok utánjárás is kell.)

Ne gazdálkodjunk belterjesen csupán azért, hogy több legyen a vadunk? Nem, azt nem tehetjük, de egy kis jóakarattal sokat segíthetünk a vadon! Ne szántsuk alá a tarlót, hanem tárcsázzuk meg, hiszen a tárcsázással is megszüntetjük a tarló hajszálcsovességét, tehát megvédjük a kiszáradástól, de nem szántjuk alá a kipergett gabonamagot, amelyik bőséges ételmezt nyújt a vadnak legalább addig, míg a tarló keverő ill. vetőszántás alá kerül. A tárcsázott tarlót hasznosíthatjuk háziállatainkkal is, ha ráhajtjuk őket. A legelő állat (ha nem jár velük vadhajtó pásztoreb) nem károsítja meg a vadat, a fogoly, fácán ott is talál szemet, ahol a háziállat már felszedte, amit felszedhetett, sőt hasznat is nyújt a vadnak, mert a háziállatok hulladékában sok rovar terem. Az árpa és zabtarló a nyulnak is igen jó legelő.

De nem segíthetünk a belterjes gazdálkodás egy másik nagyon káros műveletén: a műtrágyázáson. Csaknem mindenféle műtrágya mérge a vadnak, de mérge főképpen a kainit, amelyikkel a réteket szoktuk javítani. Hiszen a rétvjavító kainitet nem szántjuk alá, tehát a felületen marad s a vad lecsipi a sarjadó füvel. A vetés, rét, legelő tavaszi fogasolása is sok nyulfióknak a halálát okozza.

A műtakarmányok a rajtuk termő sok rovarral csábítják a szárnyas vadat, amelyik itt terített asztalt talál (növényi eledel, rovar, harmat) és ezért nagy szeretettel rakja ide fészkrét. De még tojáson ül az anya, amikor kaszálásra kerül a sor. A kasza sok fészken ülő szárnyast pusztít el és amelyik elkerülte a kasza gyilkos élet (még veszedelmesebb a kaszálógépe), az elhagyja a fészkrét,

hogy legyen ideje még egy másik fészket rakni, amiben természetesen kevesebb tojást rak.

Egy kis jóakarattal azonban segíthetünk a bajon. Hiszen minden gazdaságban van egy-egy darab föld, amelyet csak fáradsággal, költséggel tudunk termőerőre hozni és termőerőben tartani. Létesítsünk ezeken a helyeken vadnak való legelőket, főképen téli élelmet nyújtó legelőket, szél ellen védő buvóhelyeket és az a vad, amelyet ezeken a helyeken tenyészünk, meghozza a tiszteletét annak, amit az a föld termésben hozott volna!

8. *Elavult vadászati törvények és a jó törvények végre nem hajtása.* A mai vadászati törvények korszakot alkotó újítások voltak akkor, amikor megjelentek, de azóta csaknem 50 év múlt el és ezalatt sokat változtak gazdasági, gazdálkodási viszonyaink, anélkül, hogy a törvények lépést tartottak volna ezzel a haladással. A vadászat valamikor csupán »uri sport« volt, még ezelőtt tiz évvel élénk viták folytak, hogy a vad »res nullius«-e (uratlan, gazdátlan jószág) vagy a földbirtoknak elválaszthatatlan hozzátartozéka. Ma már a vadászat nemcsak uri passzió, hanem termelő nemzetgazdasági ág, a vad nem uratlan jószág, hanem nemzeti kincs, nemzetgazdasági vagyon. Csonka országunk minden talpalatnyi erdeje állami felügyelet alatt áll, erdőgazdálkodást csak jóváhagyott üzemterv szerint üzhetünk, de a vadat, ezt a nemzeti kincset, amelyik sok jó idegen valutát hozhatna elszegényedett hazánkba, tetszése szerint tékozolhatja mindenki, aki fegyvertartási engedélyt, vadászjegyet vált, aki ráakasztja magát egy »messzehordó« fegyverre (pláne, ha többlövetű gépfegyverrel veszélyezteti a mezőn, erdőn dolgozókat), akinek fogalma sincs vadkiméletről, vadápolásról.

Világos, hogy ezen az állapoton segíteni kell, de érthetetlen, hogy annyi alapos okos törvénytervezet

közül (L. a Pilassanovich Antal-féle tervezet) még egy sem került még tárgyalásra sem.

Ott van a vadorzókérdés. Olyan enyhén büntetik, vagy valóban bolond az a vadorzó, aki nem kockáztatja meg azt a csekély rizikót, amellyel egy tettenérés esetén kell számolnia. Ha a törvény keretein belül vadászó vadászgazda lőtt, vagy pláne élő vadat akar eladni, akkor kálváriát kell járnia, hivatalról-hivatalra. De a »bőrös zsidó« összevásárlól és elad ellenőrzés nélkül mindenféle vadbőrt, pedig az ilyen kézen megforduló legtöbb vadbőr hurokban elpusztult vadról való, tehát nem a jogos elejtőtől származik!

Ami jó törvényünk van, annak sem szerez érvényt a legtöbb illetékes fórum. Itt van pl. a mérgezési engedély. Még mindig vannak az országban szolgabírói hivatalok, ahol csak hónapok múlva adják ki az engedélyt, — tehát akkor, amikor már nem vesszük hasznát — mert előbb az illető község véleményét kell megvárni. A tanács pedig kijelenti, hogy nem enged területén mérgezni, tehát a kérvényező elutasítják. Ez nem mese, hanem, ha kell, nevekkal szolgálhatok. Tudok olyan bérleti szerződésről is, amelyik szigorúan tiltja a kóbor macskák pusztítását, mert azok hasznot csinálnak az egérfogással.

Több vadásznak volna kedve nemcsak löni, hanem tenyészteni is a vadat, ha sokszor maga a törvény nem kötné a kezét.

Ezen segítsünk előbb és segítünk a vadászat ügyén.

Ötvös Balázs.

Hotel JÓZSEF FŐHERCEG Szálloda Budapest, Baross-tér 2. sz.
 A keleti pályaudvarnál Tel.: J. 321-93.
 Elsőrendű szálloda a város központjában. — Szobák
 úár 3 pengőtől. — A legnagyobb komforttal ujonnan be-
 rendezett 70 szoba. — Hideg és melegviz, központi fűtés,
 lift, telefon.

A vadászatról szóló törvény fejlődése.

Dr. Vidiczky János miniszteri osztálytanácsos.

I. Történeti fejlődés.

A vadászat a legrégebb időben szabadon gyakorolható közjogosultság volt.

A szabadvadászat intézményi alapgondolatát az 1504. évben kelt dekrétum XVIII. cikkelye törli meg, mert ettől az időtől kezdve csak a nemesek vadászhatnak szabadon, a jobbágyok azonban már csak bizonyos korlátok között.

Az id. törvény szövege a következő:

„Amennyiben bármely egyházi főrendű országnagy s más ország lakó uraknak több jobbágyai és lakói, elhagyván és félretévén a szőlők és szántóföldek művelését, vadászattal s madarászattal egyedül foglalkoznak, annyira, hogy nemcsak ünnep-, hanem Urnapokon és szent ünnepeken is, sőt a szent karácsony napján is vadásznak, miáltal Isten és annak parancsai meg nem tartásával vétkezni, és földesurokat jövedelmök elvételével megcsalni nem irtóznak, sőt inkább ezen haszonnélküli munkára szokva, többnyire koldulásra jutnak, némelyek pedig élelem s ruházat hiányában a végsőkre, tolvajlásra, fosztogatásra kényszerítettnek, s ekkép gyakran más jámborok bánatára, akasztófán vesznek el.

1. §. Annál fogva, hogy ezen rossz ellen kellő orvoslás szereztessék, határozottatott: hogy mostantól jövőre ne merjen az ország egyik jobbágya s parasztja se, bármi mesterséggel és móddal szarvasra, őzre, nyúlra, vad-disznóra vadászni, vagy fácánra, fogolyra és császármadárakra madarászni.

2. §. De mindenik azok közül, kik föld, rét, szőlő,

vágy más kézi mesterségek műveléséhez értenek, miből magoknak és földesuroknak hasznot szerezhetnek, tartozzék azt követni és folytatni, az ily jobbágyra nézve, ki vadászattal vagy madarászattal foglalkozik, földesura, vagy azáltal, kinek birtokán az ily jobbágy talál-tatik, mindenesetre behajtandó három forint büntetés fizetése mellett."

Az 1514. évi VII. dekretum a vadászatot csak közvetve érinti, mert az csak a fegyver viselésének a jogát szabályozza.

Werböczynek az 1514. évben megjelent Hármaskönyve a vadászati jog tárgyában rendelkezést nem tartalmaz.

Az első magyar vadászati törvény az 1729. évi XXII. törvénycikk. Ez a törvény ismerte fel először — bár csak kis mértékben — a vadászati jog és az ingatlan fölötti tulajdonjog közötti kapcsolatot és rendelkezik még — ugyancsak először — a tilalmi időről, továbbá a vadászati károkról és a sebzett vad üldözéséről is.

Az id. törvény 2. §-a értelmében nemeseknek és nemesi szabadsággal bíró földesuraknak saját földjükön bármikor, még a szaporodás ideje alatt is szabad vadászni; továbbá azt is megengedi, hogy a nemesek és nemesi szabadsággal bíró földesurak a várukhoz, várkastélyukhoz, udvarukhoz vagy palotájukhoz környező erdőkből bizonyos területrészt kihasíthassanak és azt minden vadászat és madarászat elől mindenkivül szemben betilthassák.

A szaporodás idejéről az id. törvény 10. §-a rendelkezik, mely kimondja, hogy a szaporodás ideje alatt a vadászat — eltekintve a fent említett kivételtől — nem gyakorolható

A szaporodás idejét, azaz a kíméleti időt a 10. § a következőkben állapítja meg: Hímszarvasokra szeptember

hó 15-től szent Pünkösöd ünnepéig, nőstényekre (szarvas-tehénre) három királyok (vízkereszt) ünepétől szent Bertalan napig (augusztus hó 24-ig), őzsutára március hó 1-től március hó 15-ig. Özbak és nyúl az id. törvény értelmében kíméleti időben még nem részesül.

Mezőkön és vetéseken a vadászattal járó károkat el kell kerülni, mely okból Sinkorán-nak nevezett angol vadászskutyát tartani és azzal vadászni nem szabad.

Az id. törvény 4. §-a megengedi, hogy a vadász a nem tilalmazott területen megsebzett vadat tilalmazott területen követhesse és onnét elhozhassa.

Az id. törvény 11. §-a kihágásnak minősíti azt a cselekményt, ha valaki tilalmazott területen vagy a szaporodás ideje alatt idegen területen vadászik. Aki a törvényt ily módon megszegi, az illetékes szolgabíró által három nehézsúlyú márkába, úgyszintén az elejtett vad kárpótlásában és a perköltségek megtérítésében elmarasztalandó.

Vadászati joga van az 1729 : XXII. tc. értelmében minden nemesnek és nemesi jogot élvezőnek, továbbá zászlóstól felfelé a katonatiszteknek. A jobbágyok (parasztok) ezen törvény értelmében már csak a kártékony, ragadozó állatokra vadászhatnak.

Még kell említeni II. Józsefnek az 1786. évi augusztus hó 21-én kelt vadászati szabályzatát, továbbá a magyar országgyűlés által kiküldött országos bizottságnak a vadászat szabályozása tárgyában az 1793. évben készült tervezetét és az erdélyi országgyűlés bizottságának az 1795. évben kelt javaslatát. A három közül csak a II. József-féle rendelet volt hatályban.

További fejlődést jelent az 1802. évi XXIV. törvény-cikk meghozatala.

Az id. törvény a vadászati jog és a földtulajdon közötti kapcsolat gondolatát egy lépéssel előre viszi,

mert a törvény 2. §-a jogot ad a földesúrnak, hogy ingatlanra felerészét vadászat szempontjából letilthatja.

A törvény 5. §-a további korlátozást állít fel a nemesi vadászatra, amikor kimondja, hogy vadászni vetésekben aratás végéig, réteken április 24-ig, míg a széna be nem takarított, szőlőskertekben a nyúl-párosodás kezdetétől a szüret végéig sem gyalog, sem lóháton nem szabad.

Az id. törvény 10. §-a értelmében már az a nemes ember is megbüntethető, aki a vadkárak megtérítését megtagadja.

Az 1802 : XXIV. tc. foglalkozik először a vadkár (nem vadászkar) és a vadkárbecslés kérdésével, — bár vadkárt csak ott ismer, ahol vadtenyésztés van. A vadkárak preventív elhárítására az id. törvény 10. §-a jogot ad a vármegyéknek, hogy a vadtenyésztéssel foglalkozó földesurakat megszorított vadállományok csökkentésére vagy elzárására kötelezhessen; a 7. § értelmében pedig mindenki — nemes és paraszt — az általa művelt területen a kárt okozó vadat elfoghatja, szükség esetén elejtheti.

A vadkiméleti időt a nyúlra is felállítja és pedig február hó 1-től március hó 31-ig; az 1729 : XXII. tc.-vel szabályozott vadkiméleti időt egyebekben csak jelentéktelen részben módosítja.

Az id. törvény 11. §-a már a hivatalos vadászat intézményét is ismeri. A ragadozó vadakat és madarakat a helybeli viszonyokhoz képest u. i. az illető törvényhatóságnak kötelessége kiirtani; sőt ha szükségesnek látszik, a tisztii hivatalnok a földesúrnak történt bejelentés után a ragadozó vadak és madarak kiirtása végett vadászatot, illetőleg madarászatot rendelhet el.

A jogalanyiság kérdésében a helyzet az 1729 : XXII. tc. óta lényegben nem változott.

Az 1848-ás vívmányok a vadászati jogot közvetlenül

ugyan nem érintették, de annak következtében, hogy az úrbériség megszűnt, megszűnt az ú. n. földesúri vadászati jog is. A nemeseket megillető vadászati előjogok most már mindenkire, tehát azokra is kiterjesztettek, akik ezen előjogokból évszázadokon keresztül ki voltak zárva.

Az abszolutisztikus korban jogfejlődésünk nem mehetett előbbre

Az 1861. évi országbírói értekezés az 1848. évben hatályban volt vadászati szabályokat állította vissza.

Ezek a szabályok azonban már nem feleltek meg a fejlődő élet követelményeinek, szükség volt tehát egy újabb, a kor igényeit kielégítő törvényre. Így született meg az 1872. évi VI. törvénycikk, mely mélyreható és mindenre kiterjedő rendelkezésnél fogva a jelenleg is érvényben lévő vadász törvényünk (1883:XX. tc.) alapját képezi.

Az 1872 : VI. tc. mondja ki először azt a helyes elvet, hogy a vadászati jog a földtulajdonnak elválaszthatatlan tartozéka. Vadászti joga van ennél fogva minden ingatlan tulajdonnal bíró, akár belföldi, akár külföldi állampolgárnak és a jogi személyeknek is.

A tulajdonos vagy az, akinek a tulajdonos jogot, vagy engedélyt adott, a vadászatot a saját földbirtokán is — az id. törvény értelmében — csak akkor gyakorolhatja, ha az ingatlan:

1. egy tagban vagy összefüggésben álló részekben 100 holdra terjed, holdját 1600 négyzetölével számítva, habár több határban fekszik, vagy utak, vasútak, csatornák, folyók vagy patakok által hasíttatik is; vagy ha a földbirtok,

2. 100 holdnál ugyan kisebb, de kertileg műveltetik és kerítéssel vagy árkolattal el van zárva, belső telket, szőlőt vagy szigeteket képez.

A törvény a most felsorolt magán vadászterületekkel szemben a községi vadászterület fogalmát még nem ismeri.

Az id. törvény a vadkár kérdésében is szabatosabban rendelkezik, amidőn a 7. §-ban kimondja, hogy a fővadak (szarvas, dāmivad és vaddisznó) által okozott minden kárért azon birtokos, vagy haszonbérelő, kinek a vadászterületén a fővad tenyész, teljes kárpótlással tartozik. A ragadozó vagy kártékony állatok által tett károk azonban nem téríttetnek meg, mert ezek az állatok a föld birtokosa által bármikor elpusztíthatók. A ragadozó vagy kártékony állatok a 15. § értelmében a következők: medve, farkas, róka, hiuz, vadmacska, nyest, vaddisznó, borz, tengeri nyúl, hörcsök (az id. törvény így írja), ürge, görény, menyét, nyust és vidra.

Az általános vadászati tilalmat február hó 1-től augusztus hó 15-ig állapítja meg; az ettől eltérő tilos vadászatot a törvény 10. §-a részletesen felsorolja. A kerítéssel kellőleg elzárt helyen (vadaskert) a tulajdonos a vadászatot minden időben, tehát a tilalmi időben is gyakorolhatja, illetőleg megengedheti (20. §.).

Az id. törvény 16. §-a értelmében a vadászterületen talált házimacskákat és kóbor ebeket a vadászatra jogosított elpusztíthatja.

Az 1872 : VI. tc. már a következő vadászati kihágásokat ismeri:

1. a vadászati jogosított engedélye nélküli vadászat (egyszerű orvvadászat);

2. a minősített orvvadászat és a vadászati jogosítottal szemben tanusított fenyegető, fegyveres ellentállás, erőszak;

3. a vadászati jogosított megtámadása és a vadászat gyakorlásának megakadályozása;

4. tiltott időben való vadászat;

5. vadak fiainak elfogása, madarak fészkeinek elrombolása, tojásainak elszedése;

6. tiltott időben vad hordozása, árulása, vásárlása és
7. vadász eb szándékos vitele idegen vadászterületre.

A vadászati kihágásokat a törvény 42. §-a a kir. járásbíróóságok hatáskörébe utalja.

Az 1872 : VI. tc. rendelkezései igen üdvösen hatottak az addig elhanyagolva volt vadászati viszonyok javítására, mindamellet alig 10 év elteltével már azt módosítani kellett.

A törvény főhiánya a tapasztalatok szerint az volt, hogy a vadászatnak az egyhatárbeli kisebb birtokon és községi birtokterületeken való gyakorlását nem szabályozta, ami számtalan visszaélésre adott alkalmat, továbbá, hogy a vadászati jog önálló gyakorolhatását csekélyebb terjedelmű földbirtokhoz (100 hold) kötötte, semhogy azon okszerű vadászatot gyakorolni, különösen pedig helyes vadtenyésztést létesíteni lehetett volna. Továbbá nem volt gondoskodva oly rendelkezésről, amelyek némely vidéken esetleg a vadászat nem gyakorlása folytán túlszaporodó vadak által a mezei termékekben okozható károsítások megelőzése szempontjából okvetlen szükségesek. A tapasztalatok továbbá azt is bizonyították, hogy a törvényben meghatározott tilalmi idők az egyes vadnemek életmódja, párosodása és tenyészése feltételeinek nem egészen felelnek meg és hogy azon számos visszaéléssel szemben, ami a vadászat körül előfordulhat, a törvénynek a kihágások büntetésére vonatkozó némely határozománya szigorítást igényel

Ezek a szempontok voltak az irányadók a vadászatról szóló 1883. évi XX. törvénycikk meghozatalánál, mely törvény ma is hatályban van.

Az id. törvény az 1872 : VI tc. beosztását egyébként megtartotta, eltérés attól csak annyiban történt, hogy a hivatalból való vadászatról szóló 1876 : XLIV. tc. határozományai kevés módosítások mellett átvétettek, s külön

fejezetbe (IV. fejezet) foglaltattak, minél fogva az 1883. évi XX. tc. VI. fejezetre oszlik.

A törvény első fejezetében, mely a vadászati jogról szól, azzal a lényeges újítással találkozunk, hogy az önálló vadászterület nagysága az eddigi 100 holdról 200 holdra emeltetett fel. Ezt a területi változást a törvény indokolása azzal magyarázza, hogy „a 100 hold a vadászat gyakorlására és még inkább a vadtenyésztésre nézve elégtelennek bizonyult; s habár ezen érdekek, valamint a vadászattal a mezőgazdasági termékekben okozható károk sikeresebb hatásági ellenőrizhetése minél nagyobb vadászati területek megállapítását igényelné, de a felhozott tekintetek méltánylásánál a hazai birtokviszonyok figyelembe vételét nem mellőzhettem. Igaz ugyan, hogy az ekképen 200 holdban megállapított terület sem tekinthető elégségesnek arra, hogy azon a vad tenyésztethessék, de a 3. §-ba foglalt azon rendelkezés elfogadása, mely a javaslat 2. § meghatározása alá nem tartozó azon egy községi határbeli összes birtokokra (a nem önálló vadászterületek) és a községek tulajdonát képező birtokokra nézve, a vadászati jog bérbeadatása kötlezettségét mondja ki, az országban mégis számos oly nagyobb vadászterület fog képződni, amelyeken — épen úgy, mint a nagybirtokosok vadászterületein — a tisztán vadászati és vadtenyésztési érdekek is inkább érvényesíthetők lesznek.”

Az 1883 : XX. tc. a magánvadászterülettel szemben a községi vadászterületet is ismeri.

Lényeges újítás az id. törvény 2. §-ának 3. pontjában foglalt az a rendelkezés is, mely szerint az egytagban legalább — holdját 1600 négyzetöllel számítva — 50 holdat tevő földbirtokok tulajdonosai összefüggésben levő földjeikre nézve a vadászati jog gyakorlására egyesülhetnek, amennyiben az egyesített területek a 200 holdat megütik (egyesített magánvadászterület).

Az 1883 : XX. tc. II. fejezete a vadak által tett károk megtérítéséről szól.

A fővadak által a mezei és erdei termékekben tett károk megtérítése iránti felelősség megállapítására nézve az 1872 : VI. tc. 7. §-ában foglalt rendelkezések azon változtatással vétettek át, hogy ebben a vaddisznó felsorolása ki lett hagyva. Ezen változás abban találja indokát, hogy az 1883 : XX. tc. 8. §-a kimondja, hogy a ragadozó vagy kártékony állatok által tett károk, mivel ezen vadak a föld birtokosa által bármikor elpusztíthatók, meg nem téríttetnek. Minthogy a vaddisznó az 1883 : XX. tc. 13. §-a szerint a kártékony és bármikor elpusztítható vadak közé soroltatott, annak, hogy a vaddisznó által okozott károk iránti felelősség megállapíttassék (vadkár), törvényszerű alapja nincsen.

A törvény nem mellőzhette annak figyelembe vételét, hogy a kártékony állatok között a vaddisznó az, amely a mezei és erdei termékében nagyobb mérvű károkat okozni szokott és hogy az önálló vadászterület alakítására nem jogosító kisbirtokok tulajdonosainak ezen veszedelmes vad által okozható károk elleni sikeres védekezésre elegendő eszköze nincsen. A törvény 13. §-ának 2. bek. ez okból akként rendelkezik, hogy oly vidéken, hol a vaddisznók nagyobb mérvű károkat okoznak a vadászterületek tulajdonosai, bérlői kötelesek azokat lehetőleg pusztítani; és ha ezt a kötelezettségüket nem teljesítik a IV. fejezetben megállapított hivatalból való vadászat eszközrendő.

Még korábban a III. fejezetben a vadászati tilalmakról van szó, amely szerint az általános vadászati tilalom tart február hó 1-től augusztus hó 15-ig. Az ettől eltérő tilos vadászatot a törvény részletesen felsorolja. A törvény tilalmi időszakok tartamának megállapítására nézve az Országos Magyar Vadászati Védegylet részéről indokolt és elfogadásra ajánlott határidőket vette át.

Az V. fejezet a vadászati kihágások és azok büntetéséről szól.

A törvény az 1872 : VI. tc.-nek a vadászati kihágások specifikációjáról szóló és büntetési tételeket megállapító 21—28. §-ait — nem tekintve egy-két egészen jelentéktelen változtatást — azon módosítással vette át, hogy előforduló „pénzbírság“ helyett a kihágásokról szóló 1879:XL. tc.-nek a büntetés nemét megállapító 15. §-ával összhangban a „pénzbüntetés“ elnevezést használja.

A VI. fejezet az eljárásról szól. Ezen fejezetben az 1872 : VI. tc.-nek az eljárásra nézve előirt rendelkezéseivel találkozunk. A bírói illetékesség tárgyában történt módosítás (47. §) a büntető törvénykönyvnek életbeléptetéséről szóló 1880 : XXXVII. tc. 41. §-a azon rendelkezésének felel meg, mely szerint a vadászati kihágások elbírálása a kir. járásbíróóságok helyett a közigazgatási hatóságok illetékességi körébe utaltatott.

A képviselőház a vadászatról szóló 1883:XX. t.-c.-t, illetőleg javaslatot nagy érdeklődés mellett tárgyalta, amint azt az országgyűlés nyomtatványa, napló X. kötet, tanúsítja. A javaslathoz Péchy Jenő előadón kívül hozzászóltak: Madarász József, Göndöcs Benedek, Hermann Ottó, Thaly Kálmán, Mamusics Lázár, Lázár Lajos, Telszky István, Halász Géza, Polónyi Géza, Szederkényi Nándor országgyűlési képviselők és Tisza Kálmán miniszterelnök.

Az érdeklődés központjában a törvényjavaslat 2. §-ának az a rendelkezése állott, amely a magánvadászterület nagyságát 100 holdról 200 holdra felemelte. Ezzel a területi korlátozással szemben Göndöcs Benedek és társai azt vitatták, hogy saját földjén bármilyen kicsi is legyen az — még egy holdon is — a vadászati jogot mindenki szabadon gyakorolhatja.

Tisza Kálmán miniszterelnök a javaslathoz, különö-

sen annak a vadászterület korlátozásáról szóló részéhez kimerítően hozzászólott és többek között a következőket mondotta:

„T. képviselőház, a kérdés az, hogy szükség van-e korlátozásra vagy nem. Erre a felelet egyedül attól függ, szükségesnek tartja-e valaki, hogy egy országban legyen vadállomány és vadászat, vagy nem. Ha valaki abból a nézetből indul ki, hogy arra, hogy egy országban vadállomány és vadászat legyen, nincs szükség: akkor természetesen felelhet nemmel. De ezen nézetben én a magam részéről nem osztozhatom, mert méltóztassanak elhinni, amely percben az mondatnék ki, amit Göndöcs képviselő úr és társai akarnak, hogy egy hold, vagy akárminő birtok után, egy szóval minden tekintet nélkül a birtok nagyságára, lehessen a vadászatot gyakorolni: ezáltal az mondatnék ki, hogy néhány esztendő mulva igazán egyes igen nagy komplexumok birtokosait kivéve, senkisem vadászhatna, mert egyáltalában nem lenne vad az országban, melyre vadászni lehessen és így tényleg amikor a legnagyobb jogegyenlőséget akarnók kimondani, redukálnék a dolog oda, hogy igazán senki, egyes igen nagy terriumok birtokosain kívül nem vadászhatna, mert nem volna mire.”

Értekes Hermann Ottónak a fejtegetése, ami nagyobbbrészt a tilalmi idők *megállapítása tárgyára vonatkozik.*

II. Jogszabályok. (Törvények és rendeletek.)

A vadászatról szóló 1883 : XX. tc.-vel összefüggésben vannak a következő, időrendben felsorolt törvények és rendeletek:

1, az erdőtörvények, az 1879 : XXXI. tc.-nek a vonatkozó rendelkezése (174. §.).

2. A fegyveradóról és a vadászati adóról szóló 1883. évi XXIII. tc. hatályon kívül helyezte az 1924:IV. tc.).

3. A községekről szóló 1886:XXII.-nek vonatkozó rendelkezései (57., 120. §, stb.).

4. A cseléd vadászjegyekkel elkövetett visszaélések megszüntetéséről szóló 42934/1886. B. M. számú körrendelet.

5. A közmunka és közlekedésügyi miniszternek a vadszállítás idejéről szóló 6296/1887. számú rendelete.

6. A halászatról szóló 1888:XIX. tc. egyes rendelkezései (26. §).

7. Az idült sérülésben lévő vadnak a tilalmi időben is lelőhetésével üzött visszaélések meggátlása tárgyában kiadott 63202/1893. B. M. számú körrendelet.

8. Az 1893. évi május hó 22-én kiadott Utasítás (szám nélkül) a vadörök vizsgája tárgyában a földművelésügyi miniszter által.

9. A belügyminiszternek az I—VI. számú magy. kir. csendőrkerületi parancsnokságokhoz intézett 30683/1894. számú rendelete.

10. A mezőgazdaságról és mezőrendőrségről szóló 1894: XII. tc.-nek egyes vonatkozó rendelkezései (57., 58. és 95. § a) pont.).

11. A vadörök fegyverhasználatára nézve a földművelésügyi miniszternek a 72086/1895. számú rendelete tekintethető irányadónak.

12. Az eladandó vagy elszállítandó vadak jogos szerzését igazoló bizonyítványok előmutatására kötelező belügyminiszteri rendeletek áthágásának büntethetőségéről szóló 92672/1895. B. M. számú körrendelet.

13. A községi mezőöröknek a vadörzéssel való megbízatásáról szóló 53489/1895. F. M. számú rendelet.

14. A ragadozó és kártékony állatok mérgezésénél követendő eljárást a belügyminiszternek a 23542/1895. számú körrendelete szabályozza.

15. A községi vadászterületek bérbeadása körül tapasztalt szabálytalanságok megszüntetéséről szóló 7731—1896. B. M. számú körrendelet.

16. A közigazgatási bíróságról szóló 1896:XXVI. tc. 75. és 76. §-ai, melyek meghatározzák azokat az eseteket, melyek vadászati ügyek köréből a közigazgatási bíróságok hatáskörébe utaltattak.

17. A ragadozó és kártékony állatok mérgezésére vonatkozó kérvények soron kívül leendő tárgyalásáról és elintézéséről szóló 25444/1897. B. M. számú rendelet.

18. A ragadozó és kártékony állatok mérgezésére vonatkozó engedély kiadása előtt a szomszéd birtokosok értesítéséről szóló 16086/1899. B. M. számú rendelet.

19. A vadorzások meggátlásáról és az orvvadászok által veszélyeztetett élet- és vagyonbiztonság megóvásáról szóló 59846/1901. B. M. számú körrendelet.

20. A mezőgazdaságra hasznos állatok oltalmazásáról szóló 24655/1901. F. M. számú rendelet.

21. A vadász-cselédek részére vadászati jegy kiszolgáltatása iránt benyújtott bejelentések láttamozása körül kivetendő eljárásról szóló 121184/1903. B. M. számú körrendelet.

22. Az 1898:XIX. tc. alapján szervezkedett volt úrbéresek és közbirtokosságok tulajdonát képező erdők vadászati jogának bérbeadásáról szóló 9847/1904. B. M. számú rendelet.

23. A hasznos emlősállatok és madarak szállításának módozatairól szóló 106941/1904. F. M. számú rendelet.

24. A mezőgazdaságra hasznos madarak védelme végett Párisban 1902. évi március hó 19-én kötött nemzetközi egyezmény, valamint ennek függelékét képező két jegyzék becikkelyezéséről szóló 1906 : I. tc.

25. A rendőri büntető eljárásra (tehát a vadászati kihágásokra is) vonatkozó egységes szabályzat kibo-

csátásáról szóló 65.000/1909. B. M. számú rendelet, Az ügyviteli szabályokat a 105.000/1909. B. M. számú körrendelet szabályozza.

26. Az eleven hasznos vadnak és a hasznos szárnyas vad tojásainak forgalomba hozataláról és szállításáról szóló 36219/1910. F. M. számú rendelet.

27. A hűtőházakban raktározott hasznos vadnak a törvényes tilalmi időben való kezeléséről és forgalomba hozataláról szóló 90.420/1910. F. M. számú rendelet.

28. A vadőri szolgálati esküről szóló 19426/1911. F. M. számú körrendelet.

29. A bibic, vadlúd és vadkacsa tojások jogosulatlan elszedésének, eladásának és kiköltésének megakadályozásáról szóló 23.470/1912. F. M. számú rendelet.

30. A községi vadászati jog értékesebbé tételének előmozdításáról szóló 142328/1912. B. M. számú körrendelet.

31. A szőlőterületeken a vadászati jog gyakorlásáról szóló 15819/1913. F. M. számú rendelet.

32. A ragadozó és kártékony vadnak méreggel való irtására idejekorán megadandó hatósági engedélyekről szóló 1476/1918. F. M. számú körrendelet.

33. A biai vadőri szakiskolát végzett rokkantaknak vadőri jelvényekkel való ellátásáról és ezen szakiskola működésének beszüntetéséről szóló 244/1918. F. M. számú rendelet.

34. 4904/1918. M. E. számú rendelet, mely a vad-disznót és a medvét is a fővadak (szarvas, dām vad) közé sorozta és amely a vaddisznó által okozott kártérítési felelősséget elvileg megállapította. Az idézett rendeletet hatályon kívül helyezte az 5230/1922. M. E. számú rendelet.

35. A vadászat gyakorlásáról szóló 60305/1919. F. M. számú rendelet — a jogfolytonosság helyreállításával kapcsolatban.

36. A nyulakra való vadászatról szóló 60.088/1919. F. M. számú rendelet.

37. A községek által haszonbérbe adott vadászati jogok haszonbérletének kivételes meghosszabbításáról szóló 1569/1920. M. E. számú rendelet.

38. Az államkincstár megkárosítására irányuló bűntettről és vétségről szóló 1920 : XXXII. tc. vonatkozó rendelkezései.

39. A lőfegyverek, lőszeres és robbanó anyagok árusításáról és vásárlásáról szóló 9862/1920. M. E. számú rendelet. Ez a rendelet szabályozza a fegyverviselés kérdését.

40. A fegyveradó és vadászati adó tárgyában megjelent 1883:XXIII. tc. némely rendelkezésének módosításáról szóló 1921 : X. tc. (hatályon kívül helyezte az 1924 : IV. tc.)

41. A földművelésügyi miniszternek 40.079/1922. számú rendelete, mely az eleven hasznos vadnak s a hasznos szárnyas vad tojásainak forgalomba hozataláról és szállításáról szóló 36.219/1910. F. M. számú rendeletben foglaltak szigorú betartását rendeli el.

42. A mező és hegyöröknek forgópisztoly helyett vadászfegyverrel való ellátásának korlátozásáról szóló 117.200/1922. F. M. számú rendelet.

43. A ragadozó és kártékony állatok mérgezésénél követendő eljárás szabályozása tárgyában kiadott 23542/1895. B. M. számú körrendelet módosításáról és kiegészítéséről szóló 77686/1922. B. M. számú körrendelet.

44. A „Vadászati Rendtartás” kiegészítéséről szóló 117130/1922. F. M. számú rendelet.

45. A községi vadászterületek bérének kezeléséről szóló 5573/1923. B. M. számú körrendelet.

46. Az eleven hasznos vad forgalomba hozatala és a hasznos szárnyas vad tojásaink szedése tárgyában kiadott

36.219/1910. F. M. számú rendeletben foglaltak megtartásának szigorú ellenőrzéséről szóló 92.500/1923. F. M. számú körrendelet.

47. A vadhus után fizetendő fogyasztási adóról a pénzügyminiszternek a 121.100/1923. számú körrendelete intézkedik, melyet a pénzügyminiszter az egyes pénzügyi természetű rendelkezésekről szóló 1923:XXXIII. tc. 3. §-ában nyert felhatalmazás alapján adott ki.

48. A m. kir. fegyvervizsgáló próbaállomás megszüntetéséről szóló 59.518/1924. K. M. számú rendelet.

49. A községi (városi) mező és hegyőrök javadalmasításáról szóló 68.666/1924. F. M. számú rendelet. Ezt a rendeletet azért említem meg, mert a mezőőrök az 53.489/1895. F. M. számú rendelet értelmében vadőrzéssel is megbízhatók.

50. Az egyesületi jog szabályainak a vadásztársaságokra való alkalmazásáról szóló 27.181/1924. B. M. számú rendelet.

51. A vadászjegyek és fegyverigazolványok illetékéről szóló 5007/1924. P. M. számú rendelet, melynek 28. §-a értelmében a fegyveradóról és a vadászati adóról szóló 1883:XXIII. tc., valamint az azt módosító 1921:X. tc. rendelkezései az 1924. évi augusztus hó 1-én kezdődő vadászati évtől kezdve hatályukat veszítették. Ettől az időtől kezdve a vadászjegyek és fegyverigazolványok illetéke tárgyában egyedül az id. 5007/1924. P. M. számú rendelet az irányadó, mely ebben a tárgyban kimerítően rendelkezik.

52. A lőfegyver, lőszer, lőpor és robbantó anyag forgalmának szabályozásáról szóló 214.680/1925. B. M. számú körrendelet.

53. A bel és külföldreszóló élővad szállításokról szóló 276.267/1925. B. M. számú körrendelet.

54. A vadászjegyek és fegyverigazolványok illetéke

tárgyában kiadott 5007/1924. P. M. számú rendelet kiegészítéséről szóló 71.447/1925. P. M. számú körrendelet.

55. A vadászati kihágásokkal kapcsolatban befolyt pénzbüntetések elszámolásáról szóló 120.041/1925. P. M. számú körrendelet.

56. A vadőri szolgálati jelvény kezeléséről szóló 84.678/1925. F. M. számú rendelet.

57. Vadászfegyverek behozataláról szóló 214.767—1925. B. M. számú rendelet.

58. A bel- és külföldre szóló élővad szállításokról szóló 276267/1925. B. M. számú körrendelet.

59. A magyar királyi kincstár tulajdonát tevő, földbirtok politikai célokra juttatott vagyonváltság-földeken gyakorolható vadászat jogáról és ennek hasznosításáról a m. kir. pénzügyminiszternek az 1925. évi 75.000 számú körrendelete rendelkezik, mely közelebbi ismertetést is kíván.

A vagyonváltság fizetésre kötelezett földtulajdonostól — a vagyonváltságról szóló 1921 : XLV. tc. 58. és 59. §-ainak rendelkezése folytán — az állam által átvett minden vagyonváltság-föld még akkor is, amikor azokat az állam az 1921 : XLV. tc. 65. §-ának rendelkezése szerint földbirtokpolitikai célokra az Országos Földbirtokrendező Bíróság útján juttatta, vagy juttatja, az állam tulajdona (1921 : XLV. tc. 64—66. §-ok) addig, amíg azoknak ellenértékét az azokból földhöz jutottak az államnak teljesen meg nem fizetik, tehát amíg azok telekkönyvi tulajdont nem kapnak.

Ezeken a földeken a vadászati jog gyakorlása mindaddig az államot illeti meg, amíg a földtulajdon az államé. Ez a megállapítás az 1883 : XX. tc. 1. §-ának abból a rendelkezéséből folyik, hogy a vadászat joga a földtulajdonnak elválaszthatatlan tartozéka.

Ezeken a földeken a vadászatnak az államot meg-

illető jogának hasznosítása, bérbeadása iránt az id. rendelet értelmében a vagyonváltság-földet kezelő pénzügyigazgatóság köteles gondoskodni. A vagyonváltság-földet kezelő pénzügyigazgatóság az a pénzügyigazgatóság, amelynek működési területén a vagyonváltság-föld fekszik.

A vadászat jogát a pénzügyigazgatóság a számviteli Utasítás (Pénzügyi Közlöny 1898. évi 3. szám) 177. §-a értelmében általában nyilvánosan versenytárgyaláson adja bérbe; a nyilvános versenytárgyalás csak kivételesen mellőzhető.

Amikor a vagyonváltság az 1883 : XX. tc. 2. vagy 3. §-a rendelkezésének alkalmazása szempontjából nem ennek a törvénynek a 2. §-ába felvett rendelkezés alá tartozó földbirtok (nem önálló vadászterület) az ezen a területen gyakorolható vadászati jogot a kir. kincstár is az egyhatárbeli ugyanilyen földek birtokosaival és a községgel együtt köteles bérbeadni.

A pénzügyminiszter a 75000/1925. számú rendeletét az 1924 : VII. tc. 16. §-nak 3. bek.-ben nyert felhatalmazás alapján adta ki.

60. A nem vagyonváltságos (megváltott) földeken gyakorolható vadászati jog tárgyában törvény, rendelet nem intézkedik, e kérdésben az Országos Földbirtokrendező Bíróság egyöntetű álláspontja a következő:

A vadászati jog 1883 : XX. tc. 1. §-a értelmében a földtulajdonnak elválaszthatatlan tartozéka. Ennélfogva, ha az állam a birtokostól a föld tulajdonjogát megváltás következtében az 1920 : XXXVI. tc. és az 1924 : VII. tc. alapján elvonja, ezzel együtt elvonja a földtulajdonnal kapcsolatos minden jogosítványt, tehát a vadászati jogot is. A vadászati jog a megváltás időpontjától kezdve azokat illeti, akiket az állam megváltás útján földhöz juttatott.

Mint látjuk, a földbirtokreform során vagyonszállás-
földekből és nem vagyonszállás- (megváltott) földekből
földhöz jutottak között a vadászat jogát illetőleg lényeg-
es eltérés van.

Nem változtat a fenti állásponton az sem, hogy a te-
lekkönyvben a tulajdonváltást egyelőre, míg az ellen-
értéket ki nem fizetik, nem vezetik keresztül, mert a te-
lekkönyvi keresztülvitel a jelen esetben, midőn a tulajdon
az államot illető megváltási jog, vagyis közjogi imperium
alapján vonatik el, csak delaratív természetű. Erészben te-
hát az Orsz. Földbirtokrendező Bíróság tanácsainak állás-
foglalása eltér a földművelésügyi miniszternek attól a
jogilag meg nem alapozható nézetétől, hogy a vadászati
jog megváltás esetében is, csak a tulajdonjognak a szerző
fél javára való bejegyzésétől illeti a szerzőfelet. Hiszen
még ügyleti szerzés estében is, mikor tehát a telekkönyvi
bejegyzés constitutív hatályú a bejegyzés, a tulajdonjog-
ból fakadó jogok gyakorlását illetőleg visszahat a jog-
ügylet szerint való szerzés időpontjára.

De nem változtat ezen az állásponton az sem, ha a
megváltási ár megállapítása még nem történt meg és
egyelőre a megváltást szenvedő csak járadékot kap, mert
a megváltásnak, mint az államot közjogi imperiuma alap-
ján illető jogosítványnak gyakorlása az ellenérték mi-
kenti kiegyenlítésétől független.

A gyakorlatban is — tudomásom szerint — az Or-
szágos Földbirtokrendező Bíróság álláspontja érvényesül.
De az Országos Földbirtokrendező Bíróság álláspontjával
nem ellenkezik olyan — több ízben előforduló — megállá-
podás, mely szerint bizonyos időn át még a megváltást
szenvedő gyakorolja a vadászati jogot. A megváltást
szenvedőnek olyan jog fentartását azonban, mely szerint
a vadászati jog feltétlenül továbbra is a megváltást szen-
vedőnél marad, az Országos Földbirtokrendező Bíróság
nem fogadta el — utalván az 1883:XX, tc.-re.

Felmerül az a kérdés is, hogy a megváltás mennyiben érinti a vadászati jog bérlőjét, a bérleti szerződés folytán megillető jogokat. Az Országos Földbirtokrendező Biróság adott esetben úgy döntött, hogy a vadászhaszonbérleti szerződés a lejártáig hatályban marad, de a haszonbér a megváltástól kezdve nem a megváltást szenvedőt, hanem a községet illeti meg, miután a terület nem önálló vadászterület (nincsen 200 hold stb.) és így azt hivatalból a községi vadászterülethez kell csatolni, illetőleg azzal együtt bérbeadni.

Ezt az álláspontot igazolja a közigazgatási bíróságnak a következő határozata is: Az 1920 : XXXVI. tc. alapján azok, akik a földbirtok helyesebb megoszlása folytán földet kaptak, „földhöz juttatottak” a birtokba jutott területen a törvényben meghatározott korlátozások mellett, teljes joggal rendelkezhetnek. Ebből következik, hogy az igénylők birtokába átadott fentebb jelzett területeken az előbbi birtokos (megváltást szenvedő) már a vadászati jogot illetőleg nem rendelkezhetik. (Közigazgatási bíróság 3067/1924. szám.)

61. Az 1925:XXIV. tc., mely felhatalmazza a földművelésügyi minisztert, hogy a vadászatról szóló 1883:XX. tc. 9., 11. és 12. §-okban meghatározott vadászati tilalmi időket a vadtenyésztés érdekeinek megfelelően rendelettel újra szabályozza.

62. A vadászati tilalmi idők módosításáról szóló 85000/1925. F. M. számú rendelet, melynek lényeges rendelkezése minden vadászjegy hátlapjára rá van nyomtatva.

63. A községek vadászati joga haszonbérleti határidejének kiterjesztéséről szóló 112645/1925. B. M. számú rendelet.

64. A füst nélküli és fekete vadászlőpor áráról szóló 69.611/1926. K. M. számú rendelet.

65. A vadőri szolgálati jelvény árának megállapításáról szóló 109.420/1926. F. M. számú rendelet.

66. Vadászbérletekre vonatkozó árverési hirdetmények közzétételéről szóló 58.788/1926. B. M. sz. rendelet.

67. A vadörök vizsgája ügyében kiadott utasítás módosításáról szóló 4451/1926. F.M. számú rendelet.

68. Városok és községek által szedhető vadhús-fogyasztási adók maximalis tételeinek pengő értékben való megállapításáról szóló 164.098/1926. P. M. számú körrendelet.

69. Az okszerű vadászat biztosítása — a községi (városi) vadászterületeken — tárgyában kiadott 154113—1927. B. M. számú körrendelet, mely a törvényhatóságok első tisztviselőjét megfelelő szabályrendeletek alkotására, illetőleg módosítására hívja fel az id. rendeletben közölt irányelvek figyelembe vétele mellett.

70. Az 1883:XX. tc.-ben meghatározott tilalmi idők módosítása tárgyában kiadott 85000/1925. F. M. számú rendelet módosításáról és kiegészítéséről szóló 73600/1927. F. M. számú rendelet, mely szerint muflonkosra is minden időben — a muflonkost telepítő kivételével — tilos vadászni.

71. A vadászati kihágások fokozottabb ellenőrzéséről szóló 1110/1927. B. M. számú körrendelet.

72. A téli mérgezésnél felhasznált mérégmennyiség, a tavaszi mérgezésnél pedig a felszedett tojás-csalátkeek bejelentéséről szóló 73.510/1927. F. M. számú körrendelet.

73. A kézi lőfegyverek (vadászfegyverek) megvizsgálásáért fizetendő díjak pengő értékben megállapításáról szóló 64.402/1927. K. M. számú rendelet.

74. Az 1927. évi május hó 1-én életbelépett szervezeti és szolgálati utasítás a m. kir. csendőrség számára, melynek a vadászatra vonatkozó rendelkezéseit az utasítás 60. §-ának 379—381. pontja tartalmazza.

75. az 1921 :XXXIX. tc. 29. §-ában a vadászatra megállapított rendelkezések módosításáról szóló 35.600—

1928. P. M. számú rendelet, mely szerint őstermelésnek számít és nem esik általános forgalmi adó alá a vadászat és annak minden mellékhaszonvétele, ha a vadász a vadat kereskedelmi tevékenységnek nem tekinthető módon értékesíti, vagy csak alkalmoszerűen viszi piacra.

76. A kézi lőfegyvereknek kötelező megvizsgálásáról szóló 1891:XXXIV. tc. végrehajtása tárgyában kiadott 1892. évi 27.290 számú kereskedelemügyi miniszteri rendelet egyes rendelkezéseinek módosításáról és kiegészítéséről szóló 89.718/1928. XVII. K. M. számú rendelet.

77. Magyarország magánjogi törvénykönyvének az 1928. évi március hó 1-én az országgyűlés elé terjesztett javaslata a vad feletti tulajdonjog szerzése és elvesztése tárgyában a következőket mondja:

568. §. „A vadállat gazdátlan, amíg szabadon van.

A vad a vadaskertben, a hal a halastóban vagy más oly zárt vízben, amely magántulajdon tárgya, nem gazdátlan. Ami a halra, az minden más hasznos vízi állatra is áll.

A fogva levő vadállat gazdátlanná lesz, ha kiszabadul és a tulajdonos az állat kézrekerítése végett haladéktalanul nem intézkedik, vagy az intézkedést abbahagyja.

A szelidített állat gazdátlanná lesz, ha az szállóhelyére visszatéréstől elszökik.”

A szabadon lévő vad feletti tulajdonjogot a magánjog általános szabályai értelmében a birtokbavétel tényével szerezzük meg. A szabadon lévő vad birtokát megszerzi, akinek a vad tényleges hatalmába jut. Azt, hogy a vad valakinek tényleges hatalmába jutott-e vagy nem, az id. javaslat 448. §-a értelmében a közfelfogás szerint kell megítélni.

78. A jövedéki büntetőjog anyagi szabályainak megalkotásáról és a jövedéki büntető eljárás szabályozásáról szóló 18.400/1928. P. M. számú rendelet.

79. A jövedéki kihágások eseteiben követendő bün-

tető bírósági eljárás szabályainak újabb megállapításáról szóló 31.000/1928. I. M. számú rendelet.

80. A jövedéki büntetőjog anyagi szabályainak megalkotása és a jövedéki büntető eljárás szabályozása tárgyában kiadott 18.400/1928. P. M. számú rendelet végrehajtásáról szóló 45.400/1928. P. M. számú rendelet.

III. Joggyakorlat.

A vadászatról szóló törvény fejlődésének az ismeretetéséhez tartozik a vonatkozó joggyakorlat ismertetése is. A határozatok kiválasztásánál figyelemmel voltam arra, hogy a jelen vadász-naptár olvasói mindenekelőtt azokat az elvi jelentőségű határozatokat ismerjék meg, amelyek a vadászembert közelebről érdeklő vadászati jog gyakorlására, továbbá a vadkár és a vad feletti tulajdonjog kérdésére vonatkoznak és amelyek a régebbi idők joggyakorlata mellett a legújabb idők joggyakorlatát is megvilágítják.

A fontosabb elvi jelentőségű határozatok a következők:

1. Akinek önálló vadászterülete van, a vadászati jog gyakorlása szempontjából e jog fentartására nem kell nyilatkoznia. A vadászterület tehát e nyilatkozat hiánya miatt bérbe nem adható. (Belügyminiszternek 2134/1925. számú elvi jelentőségű határozata.)

2. A községi vadászterülettel haszonbérbeadott birtoktesten a vadászatról szóló 1883:XX. tc.-ben biztosított önálló vadászati jogot a tulajdonos csak a haszonbérleti idő lejártá után gyakorolhatja, így tehát, ha a tulajdonos az említett bérleti idő tartama alatt birtokát, vagy annak egy részét elhatárolva, kerti művelés alá veszi, vagy azt szőlővel ülteti be, ezáltal arra vadászati jogot szerez ugyan, azonban e jogával a bérleti idő tartama alatt nem

élhet. (Belügyminiszternek 1114/1926. számú elvi jelentőségű határozata.)

3. A hegyközségek feladatának körét az 1894 : XII. tc. 64. §-a határozza meg. Ebben azonban a hegyközségek vadászati joga kérdésében intézkedés nincsen. De nincs ezen kérdésben intézkedés a hivatkozott törvény életbeléptetése tárgyában kibocsátott 48000/1894. F. M. számú rendeletben sem. Miután tehát nincs oly törvényes jogszabály, amely a hegyközség önálló vadászati jogát elismerné, a hegyközségek területére vonatkozólag is az 1883 : XX. tc. 2. §-ában meghatározott intézkedések az irányadók.

Igaz ugyan, hogy a panaszos hegyközség törvényhatóságilag jóváhagyott hegyközségi rendtartása a 40. §-ban akként intézkedik, hogy a vadászati jogot a hegyközség maga értékesíti. Ezen rendelkezés azonban a hegyközség tagjainak csak egy magánjogi megállapodását foglalja magába és csak azon területekre terjed ki, melyeknél az önálló vadászati jog törvényes feltételei fenfornak, (Közigazgatási bíróság 232/1928. szám.)

4. Ha a községi vadászterületből a szőlőbirtokokat kifejezetten nem vonták ki, akkor az egyes szőlőbirtokok a vadászberleti szerződés lejártáig túrni tartoznak azt, hogy szőlőjükben a községi vadászterület haszonbérloje a szerződésben megállapított feltételek mellett vadászhaszon. (Belügyminiszternek 4013/1925. számú határozata.)

5. Ha a községi vadászterülethez tartozó egyes birtokrészek mezőgazdasági birtokot képező magán (önálló) vadászterületek által teljesen vagy részben körül vannak is zárva, a vadászás joga nem azt illeti meg, aki a magánvadászterületen jogosult vadászni, hanem azt, aki a községi vadászterület haszonbérloje. (Belügyminiszternek 4095/1926 számú határozata.)

6. I. Ha a vadászati jog gyakorlása szempontjából

az 50 holdat meghaladó birtokrészek tulajdonosai abban az időben egyesülnek, amikor ezek a területek még a községi vadászterülethez tartoznak, az egyesülés csak ezen vadászbérleti szerződés lejártával válik joghatályossá.

II. Ha azok a földbirtokosok, akiknek a vadászati jog gyakorlása szempontjából egyesülés alá vehető birtokrészek vannak, az egyesülést abban az időben jelentik be az illetékes hatóságnak, amikor a földbirtokrészek nem állanak vadászbérleti szerződés hatálya alatt, az egyesülés megtörténtéről szóló bejelentés kizárja azt, hogy ezeket a földbirtokrészeket a községi vadászterülettel bérbé lehessen adni. (4728/1925. B. M.)

7. Az önálló vadászterületen átfutó pályatestre és a hozzátartozó ingatlanokra (anyagárkok stb.) vonatkozó vadászati jog a község vadászati jogával együttesen bérbé nem adható. Közigazgatási bíróság 863/1914. szám.)

8. Ha a községi vadászterület bérletét a haszonbérlo szerződésszegése miatt időközben hatályosan felbontották, a bérlőnek az e szerződésen kívül álló vadásztársai a felbontást meg nem támadhatják. Következésképpen ezek vadászati kihágást követnek el, ha a szerződés felbontása után régi jogok alapján azon a vadászterületen vadásznak. (Belügyminiszternek 4423/1926. számú elvi jelentőségű határozata.)

9. Noha a vadászat joga csak a haszonbérlok személyére nézve biztosított és noha a haszonbérloknek az a ténye, hogy a haszonbérlet ingatlanon egy ízben társasvadászatot tartottak, szerződésellenes: ez a szerződésszegés nem oly lényeges, hogy emiatt a haszonbérleti szerződés megszüntethető volna. (Kúria 90/1911. szám.)

10. A községtől távolabb fekvő tanyahelyet a vadászati törvény szempontjából belső teleknek kell tekinteni. (Belügyminiszternek 2212/1925. számú elvi jelentőségű határozata.)

11. A községtől távolabb fekvő tanyának és lakóháznak közvetlen csatlakozó bekerített tartozéka a törvény szempontjából belső telek, mihez képest ezen a telken varjúnak lelövése nem vadászati kihágás. (Belügyminiszternek 2212/1925. számú határozata.)

12. A községi vadászterületek feltétlenül bérbeadandók s azok ajándékozás tárgyát nem képezhetik. (Közigazgatási bíróság 3263/1903. szám.)

13. A szolgabírák, kik a saját járásukbeli községekre, illetőleg azok előjáróságára és képviselőtestületére hivatalos állásuknál fogva bizonyos befolyást gyakorolnak, a járásukbeli községek tulajdonát képező ingatlanokat bérbe egyáltalán nem vehetik. (Belügyminiszternek 4499/1885. számú rendelete.)

14. Tekintettel arra, hogy az árverés fogatosítására kiküldött községi bírónak feladata az árverési eljárás vezetése mellett annak törvényes lefolyását ellenőrizni, s így ha az árverésben maga is részt vesz, ezen feladatát önmagával szemben nem teljesítheti, V. vármegye alispánja a fenforgó esetben helyesen rendelkezett, amidőn a megtartott nyilvános árverés eredményétől a jóváhagyást megtagadta. (Közigazgatási bíróság 3786/1903. szám.)

15. A községi vadászterületeknek nyilvános árverés útján való bérbeadása esetén, ha az árverési feltételekben az utóajánlat útján ígéret kifejezetten megengedve nincsen az árverés tárgyát képező vadászterület az árverés jogi hatálya értelmében a legmagasabb ígéretet tett árverelőnek adandó át. (Közigazgatási bíróság 3360/1903. sz.)

16. A községi vadászati jognak bérbeadása tárgyában megtartott nyilvános árverésen tett legmagasabb ígéret csak kivételesen, s csakis abban az esetben mellőzhető, ha a szerződésből folyó kötelezettségek pontos betartására, nemkülönben a vadászati jognak okszerű gyakorlására, s ezzel karöltve a vadászterület vadállományának

fentartására nézve a legmagasabb ígéretet tevőnél a kellő bizonyíték hiányzik, s ezen körülményeknek a fenforgása kellőleg beigazolható. (Közigazgatási bíróság 2793/1902.)

17. Ha községi vadászterület bérbeadásánál az árverelők az árverés eredményének csökkentése céljából összebeszéltek, az árverés megsemmisítendő. (Közigazgatási bíróság 4831/1907. szám.)

18. Tekintettel, hogy a vadászat gyakorlása közben a vadászatot gyakorló által, valamint a fővadak (szarvas, dámvad) által okozott károk felbecsülése és megállapítása tárgyában követendő eljárást részben maga a vadászati törvény (7. és 10. §§), részben pedig a fennálló polgári törvények szabályozzák, a község képviselőtestülete az árverési feltételekbe, valamint a megkötendő bérleti szerződésbe, a kártalanításra nézve külön eljárási szabályzatokat, s mi több olyan szervezetet, melynek határozata jogerős intézkedést képez, meg nem állapíthat. (Közigazgatási bíróság 3749/1907. szám.)

19. Községi vadászterületre vonatkozó árverési feltételekbe felvett olyan intézkedés, mely szerint bárki, aki vadászati kihágás miatt el lett ítélve, sem árverés, sem átruházás útján a vadászati jog bérletét meg nem szerezheti, joghatállyal nem bír. (Közigazgatási bíróság 2454/1903. szám.)

20. Azon körülmény, hogy a vadászat bérlője nem gyakorolta a vadászatot, bérelengedés alapjául nem szolgálhat. (Belügyminiszternek 167296/1909. sz. határozata.)

21. Midőn a község vadászterületét bérbeveszi valaki oly engedménnyel, hogy maga mellé társakat vehet, az ily módon létrejött társaság még nem egylet és annak tagjai alapszabály nélküli egyletbe való belépés miatt nem büntethetők. (Belügyminiszternek 7605/1914. sz. határozata.)

22. A vad tenyésztésének fogalma. A tenyésztés kérdése mindig az épen szóbanforgó esetnek a különös körül-

ményei szerint eldöntendő ténykérdés. Nincs tehát olyan általános jogszabály, mely a vad tenyésztését bizonyos meghatározott ténybeli ismérvhez kötné. (Pécsi kir. ítélőtáblának 311/1913. számú határozata.)

23. Az 1883:XX. tc. 8. §-ának az a rendelkezése, hogy ragadozó vagy kártékony állatok által okozott károk meg nem téríttetnek, nem alkalmazható oly esetben, ha a vadászterület birtokosa ily kártékony állatokat tenyészt, avagy vétkes ténykedésével, illetve mulasztásával a ragadozó és kártékony állatok elszaporodását előmozdítja. (Kúria 4652/1918. szám.)

24. Az 1883:XX. tc. 7. §-a értelmében a vadkárokért meghatározott kártérítési kötelezettség azt a birtokost vagy haszonbérlet, akinek vadászterületén a kárt okozó fővad tenyészik és aki az ebben a körülményben jelentkező gazdasági előny élvezetére jogosult, mint az előnnyel a dolog természete szerint kapcsolatos kötelem, kétségkívül terheli, tekintet nélkül arra, hogy a vadászterület a fővadak kiváltásának meggátlására és így a vadállomány állandósítására alkalmas kerítéssel körülvétezt-e vagy sem. (Kúria 1611/1907. szám.)

25. Fővadak, (szarvas, dämvad) okozta károkkal szemben a védekezés kötelezettsége a vadászterületek szomszédos birtokosait törvénynél fogva nem terheli, hanem e károk megtérítésére kötelezett felekként a vadászati törvény 7. §-ában megjelölt személyeknek (akinek vadászterületén a fővad tenyésztetik) áll érdekében, hogy a vadállományt, melyre vonatkozóan felelősségük kiterjed, a kártételben kellő intézkedések által meggátolják. Nem érinti ezt a kötelezettségét az a körülmény, hogy a szomszéd terület birtokosa akár védekezésből, akár vadászati kedvtelésből, a birtokára vetődött szarvasokat vadászta. (Budapesti kir. tábla 29/1911. szám.)

26. I. A vadászterület haszonbérelője a fővad okozta

kárért akkor is felelős, ha a területén lévő minden vadat löni nem volt joga. II. A vélelem amellett szól, hogy a valamely vadászterületről elötörő vadat ezen a területen tenyésztették. (Kúria 2995/1913. szám.)

27. Érdekes a Kúriának következő kártérítés iránti ügyben hozott határozata. A tényállás az adott esetben az, hogy a peresfelek vadászterülete egymással határos volt s valahányszor a felperes a saját területén vadászat céljából megjelent, az alperes a saját területének a felperesével határos részén hatalmas füst, tűz, láрма és riasztólövések alkalmazását rendelte el, úgy hogy felperesnek éveken keresztül egyetlen vadászata sem sikerült. Felperes emiatt keresetet indít szomszédja ellen kártérítés iránt. Alperes azzal védekezik, hogy csak jogával élt s hogy fenti óvintézkedéseket azért kellett akkor fogantatnia, amikor felperes saját területén vadászat céljából megjelent, mert az alperes vadjait csak ilyenkor fenyegette idegen területen való lelövés veszélye. A Kúria a következő indokolással marasztal:

Noha alperes jogosítva volt is arra, hogy saját tulajdoni és vadászati jogának megvédelmezése céljából az ehhez szükséges intézkedéseket megtehesse, e körül még sem járhatott el akként, amint ezt a felebbezési bíróság megállapította.

A P. H. T.-ban 159. szám alatt felvett elvi határozatban kifejezésre jutott bírói gyakorlat szerint megábanvéve azáltal, hogy valakit valamely jog megillet, még senki sem tekinthető felhatalmazottnak arra, hogy e joggal visszaélve, merő bosszantás és felingerlés céljából jogának védelme közben oly intézkedéseket is tegyen, amelyek saját jogának védelméhez nem szükségesek, de másnak jogát indokolatlanul sértik.

Az alperes a saját vadállományának átváltását megakadályozó jogos intézkedéseket a felesleges és a felperes

rest bosszantó túlzott lárma, füst, tűz és riasztó lövések alkalmazása nélkül is megtehetette volna. Amidőn az erre alkalmas és a felperes vadászati jogát figyelembe vevő méltányos és indokolt védelmi intézkedések helyett az alperes alkalmazottjai, a felek között évek óta húzódó ez-irányú vita dacára is, tudatosan oly mérvű zajt, füstöt és fényt okoztak, amelyek köztudomás szerint külön-külön is alkalmasak arra, hogy a vadat az ekként megháborított területről elijesszék, a felperes keresetének alapja az anyagi jog szerint megáll és erre tekintettel a felebbezési bíróságnak ezt figyelmen kívül hagyó ítéletét meg kellett változtatni.

Kiemeli a kir. Kúria, hogy a felebbezési bíróság az általa megállapított tényeket helytelenül minősítette olyanoknak, amelyek az alperes alkalmazottjainak bosszantási célzatát kizárták. A megállapított tények nagy sorozata, azoknak több éven való és mindenkor a szarvasbögés idejében történő ismétlődése, a felperes minden vadászati kísérletének alperes nyilatkozata szerinti tudatos meghiusítása oly cselekmények, amelyeket a kir. Kúria csak károsítási és bosszantási szándékkal véghezvitteknek minősíthetett.

E károsítási és bosszantási szándék következtében az alperes köteles megtéríteni azokat a károkat is, amelyeket felperesnek a folyamatos célszerűtlen és meg nem felelő joggyakorlása által feleslegesen okozott. (Kúriának 1928. évben hozott C. VI. 1290/1927. számú határozata, közölte Jogi Hírlap II. évf. 12. szám.)

28. Ha oly földbirtok tulajdonosa pusztított el kártékony vadat, amely földbirtok vadászati joga bérbébe van adva, az így elpusztított vad a vadászati jog bérlőjének tulajdonát képezi. (Földművelésügyi miniszternek 7238—1915. számú határozata.)

29. A szabadon élő vad mindaddig, míg el nem fog-

ják, uratlan jószág és így azzal szemben, aki ezt elfogja, sem idegen ingó dolognak, sem más birtokában lévőknek vagy más birtokából elvettnek nem tekinthető, az a cselekmény tehát, hogy a terhelt tiltott időben a kutyával elfogott szarvasbikát megölte és felboncolta, sem lopásnak, sem jogtalan elsajátításnak, sem más vagyoni elleni bűncselekménynek tényálladékát ki nem merítette, ennélfogva a panasz alapjául szolgáló cselekmény elbírálása a rendes bíróság elé nem tartozik, hanem a cselekmény megítélése vadászati kihágás szempontjából közigazgatási hatóság hatáskörébe tartozik. (Hatásköri bíróság 70/1913. szám.)

30. Az, aki saját vadászterületén általa megölt, azonban idegen vadászterületen elesett (elhullott) vadat onnan a tulajdonos (bérlő) engedelmével nélkül elviszi, nem vadászati kihágást, hanem idegen ingó dolog jogtalan eltulajdonításának bűncselekményét követi el. (Belügyminiszternek 412/1925. számú elvi jelentőségű határozata.)

31. Idegen erdőben talált elhullott vad eltulajdonítása lopás. A vádlottnak tudnia kellett, hogy az általa eltulajdonított elhullott szarvas a föld tulajdonosa, illetőleg bérlőjének tulajdonát képezi. Ennek folytán cselekménye az értékre figyelemmel lopás vétségévé volt minősítendő. (Kúria 2397/1892. szám.)

32. Aki saját erdejében őzet talál és azt felhasználta, az őz értékének megtérítésére nem kötelezhető. (Belügyminiszternek 626/1914. számú határozata.)

33. Hajtóvadászaton elejtett vad eltulajdonítása jogtalan elsajátítást képez a vadászaton részt nem vettek, a hajtóra nézve lopást. (Kúria 408/1889.)

34. A vadaskertben lévő vad nem tekinthető uratlan dolognak. (Belügyminiszternek 3964/1916. sz. határozata.)

35. Idegen vadászterületen vaddisznónak lebunkózása vadászati kihágás és elbírálása a közigazgatósági hatóság hatáskörébe tartozik. (Hatásköri bíróság 150/1914. szám.)

36. Vadnak a jogos szerzést igazoló bizonyítvány előmutatása nélkül történt eladása az 1895. évi 92672. B. M. számú rendelet alapján büntetendő. (Belügyminiszternek 8724/1914. számú határozata.)

37. Magánjogi kérdés az, hogy bizonyos területen a vadászat gyakorlására ki van jogosítva. (Hatásköri bíróság 1043/1910. szám.)

38. Annak a vitás kérdésnek eldöntése, hogy a község a magánféllel megkötött vadászati haszonbérleti szerződést felbonthatja-e, a rendes bíróság hatáskörébe tartozik. A községi képviselőtestületnek a felbontás elhatározását kimondó határozatát a törvényhatósági bizottság, mint vagyonfelügyeleti hatóság vizsgálja felül s ennek határozata ellen nem panasznak, hanem a belügyminiszterhez intézendő jogorvoslatnak van helye. (Közigazgatási bíróság 3626/1922. szám.)

39. Idegen területen úgy a sebzett, mint a nem sebzett vadnak üzése, az engedély nélküli vadászás tényálladékát képezi. (Belügyminiszternek 1582/1912. számú határozata.)

40. Általános tilalmi időben a sebzett vadat sem szabad hajtókutyákkal üzni. (Belügyminiszternek 4919—1915. számú határozata.)

41. Szarvasbikának tilalmi időben való löhetése az erdészeti kultúra védelme céljából nem engedélyezhető. (Földművelésügyi miniszternek 90168/1910. számú határozata.)

42. Vadászterületen vadászfegyverrel való tartózkodásból nem állapítható meg a vadászati kihágás, ha a fegyver vadászásra bizonyítottan alkalmatlan volt. (Közigazgatási bíróság 569/1925. szám.)

43. Az orvvadászás tényálladéka azokkal szemben is fenforog, akik idegen vadászterületen elrejtett fegyverrel haladnak keresztül. (Belügyminiszternek 3162/1912. számú határozata.)

44. A vadászat fegyver nélkül is gyakorolható. Az a körülmény, hogy valakinél idegen vadászterületen kis nyúl találtatott és nála fegyver nem volt, a vadászati kihágás megállapítását nem zárja ki. Az ügy elbírálása a közigazgatási hatóság hatáskörébe tartozik. (Hatásköri bíróság 81/1911. szám.)

45. Vadászati kihágás miatt a rendőri büntető eljárást, akár hivatalból, akár magánvádra üldözendő az, a cselekmény elkövetésétől számított 3 hó alatt lehet csak megindítani, mert ezen időn túl a büntethetőség elévül. (Belügyminiszternek 3277/1925. számú határozata.)

46. Lakhelyváltoztatás esetén nem kell a fegyvertartási engedélyt megújítani. (Belügyminiszternek 3723/1925. számú határozata.)

47. I. Ha a kiskorú az orvvadászatot atyja tulajdonát képező fegyverrel követi el, így a fegyver atyjának visszaadandó. II. Hegyközségi területen vadászatra engedélyt a hegyközségi elnök adhat. (Belügyminiszternek 1723/1914. számú határozata.)

48. A jövedéki kihágás tényálladékanak a megállapításánál az elkövetésre irányuló szándék vagy ennek a hiánya közömbös, mert az 5007/1925. P. M. számú rendelet 22. §-a a jövedéki kihágásnak csak tényálladéki kelleit határozza meg. (Közigazgatási bíróság 22.007/1925. szám.)

49. Aki vadászfegyverrel és tőltényekkel vadászársaságban vadászterületen jár, az 5007/1924. P. M. sz. rendelet 22. §. b) pont d) bekezdése alá eső kihágást akkor is elköveti, ha bármi okból nem használja lővésre fegyverét. (Közigazgatási bíróság 8242/1925. szám.)

50. A vadászati jegy elnyeréséért benyújtott bejelentés láttamozásának nem előfeltétele az, hogy a bejelentő vadászterület bérlője vagy valamely vadászársaság tagja legyen. Közigazgatási bíróság 10131/1924. sz.)

51. Vadászati jegy elnyerése iránt az atya által kiskorú fia nevében beadott bejelentés láttamozását amiatt megtagadni, mert az atya vadászti kihágás miatt büntetve volt, nem szabad. (Közigazgatási bíróság 21628/1911. sz.)

52. Vadászati jegy elnyerése iránt beadott bejelentés láttamozását a bejelentő kedvezőtlen vagyoni viszonyai miatt megtagadni nem szabad. (Közigazgatási bíróság 22392/1911. szám.)

53. Vadászati jegy elnyerése iránt a bejelentés láttamozása kizárólag a törvényben felsorolt okokból tagadható meg; vármegyei (törvényhatósági) szabályrendelettel megállapított egyéb okok a láttamozás megtagadására befolyással nem bírhatnak. (Közigazgatási bíróság 6120/1907. szám.)

54. A vadászati jövedéki kihágás miatt jogerősen elítélt egyén vadászati jegy elnyerése iránti bejelentésének láttamozását nem igényelheti azon a címen, hogy a büntetés végrehajtása az 1908. évi XXXVI. tc. 8. §-a alapján egy évi próbaidőre felfüggesztetett. (Közigazgatási bíróság 304/1915. szám.)

55. Vadászati bejelentés láttamozását elrendelő határozat ellen bírósági panasznak nincs helye. (Közigazgatási bíróság (835/1907. szám.)

56. A kir. adóhivatal részéről kiállított vadászjegy közokirat: a Btk. 391. §-a alá eső büntettet követi el az, aki a vadászjegy érvényességi idejét feltüntető évszámot megváltoztatja. (Kúria 1571/1917. szám.)

57. A hatóságilag felesketett magánuradalmi vadörök szolgálatukban közbiztonsági közegeknek tekintendők ugyan, a Btk. 166. §-a 3. pontjához képest azonban még sem közhivatalnokok. A megvesztegetés vétsége csak közhivatalnokkal szemben követhető el. (Kúria 9339/1907. szám.)

58. Orvvadászaton való tettenérés esetén elfogatási

díj megtérítése iránti igénynek nincs törvényes alapja. (Belügyminiszternek 4882/1915. számú határozata.)

59. Szarvastehénnek tiltott időben lelövése, illetőleg forgalombahozatala miatt kiszabott büntetés pénz feleösszege az eladás helye szerinti községet illeti. (Belügyminiszternek 2853/1914. számú határozata.)

Szükségesnek tartom megemlíteni, hogy a jelen cikket felkérés folytán a Vadászati Útmutató részére írtam, illetőleg állítottam össze és hogy cikkemnek célja a vonatkozó joganyag ismertetése helyett egyedül az, hogy a vadásatról szóló törvény fejlődési fokait, mozzanatait és a vele kapcsolatos törvényeket, rendeleteket, a vonatkozó joggyakorlattal együtt vadásztársaimnak nagy vonásokban, rövid kivonatban bemutassam. A törvénynek közelebbi, tudományos ismertetése tehát távol állott tőlem; erre egy vadász-zsebnaptárban nincs is megfelelő hely.

Együttal megemlítem, hogy a fent idézett jogszabályok feldolgozása, ismertetése munkában van és iparkodom azt még ez évben befejezni. Ha ez sikerülni fog, úgy a vadászati jogszabályok iránt érdeklődők egy olyan gyakorlati kézi könyvet fognak kapni, mely a vadászattal kapcsolatos minden jogkérdésre gyors, biztos és alapos választ fog adni. És hogy a munkában lévő könyvem a nem jogász vadásztársaim is könnyen kezelhessék, a joganyag (k. b. 80 rendelet és 400 elvi jelentőségű határozat) feldolgozására a törvény beosztása helyett a lexikon-módszert választottam.

ÁLLATKERESKEDÉS

Budapest, VI., Kaplony-u. 1. (Egyetem-tér mellett.)

Éneklő- és díszmadarak. Majmok, angoramacskák és egyéb apró emlősök. Díszhalak, egyéb aquáriumi állatok. Vizinövények. Kálitkák, tenyésztési segédesszék. Mindennemű madáreség, haleleség.

Kitünő husrostos kutyaeség, igen tápláló és olcsó.

„CORVIN EBKALÁCS“.

Legszebb szobadisz egy szépen berendezett aquárium!

Szent Margitszigeti Gyógyfürdő.

Egészen különös adomány, bámulatos összetalálkozása a természeti szépségeknek és kincseknek a Szent Margitsziget. Öt percnyire a nagy város forgalmas központjától fekszik a 150 holdas angol parkból álló sziget, amelyen se lakóház, se gyár; csak a közönség kényelmét szolgáló épületek, a szanatórium, a szálloda, a nagyfürdő, négy vendéglő és kávéház és sporttelepek (Lawntennisz, athlétikai és futballpálya, csónakházak, lovaspólo-pálya, strandfürdő), a többi mind park, melyet sűrű fákkal árnyékkolt csendes, sima utak szelnek keresztül; hatalmas buja pázsitok, melyeknek bujaságához, sötétzöldjéhez hasonlót csak Anglia különös klímája termel. Az utak és ligetek csendjét nem zavarja sem kocsí, sem autók lármája, póra; ezek csak a sziget nyugati partja mentén végighaladva közlekedhetnek. A szigetet két oldalról a Duna két hatalmas hömpölygő árja öleli körül, mely védi és tisztítja a sziget levegőjét a közeli nagy város porától és füstjétől. A sziget klímája az év minden szakában kellemes: nyáron a Duna és a buja növényzet hűti, míg télen nem zord, s a hólepte sziget káprázatos látvány. Tavasszal: a 20,000 rózsatöbblől álló rózsaliget virágzása, ősszel: a sárga és vörös levelek ezerárnyalatu szinpompája teszi páratlanná.

Míndezek egymagukban is predesztinálják a szigetet arra, hogy a fáradt, kimerült, beteg emberek üdülő és gyógyhelye legyen. A csend, a nyugalom, a vadregényes sétányok, a középkori kolostorok romantikus romjai és a nagy folyó — a neurológusok előtt ismeretes mily megnyugtató a folyóviz szemlélete — olyan légkört teremtenek, melyben megnyugszanak a felzaklatott idegek. A sima, puha utak lehetővé teszik, hogy nagy betegségben legyengültek, szivbetegék, izületi bántalmakban szenvedők is sétálhassanak és élvezhessék a szabadban való mozgást. De mindezekon felül a Szent Margitsziget megáldatott még azzal is, hogy földjéből 118·5 m. mélységből egy 43·3 C. meleg kénes, szénsavas, rádióaktív gyógyforrás tör fel, melynek vizét csuzos-, köszvényes-, sziv-, ideg- és női bántalmaknál való kiváló gyógyhatása világhíressé tette.

A margitszigeti víz egyaránt használatos ivó- és fürdőkurára. A forrás háta mögött lévő fedett ivócsarnokban természetes melegen iható.

A gyógyforrás látja el vízzel a Szent Margitfürdőt, mely építészeti tekintete ben is a fővárosnak egyik műremeke és Ybl Miklósnak egyik legszebb alkotása. Kőralaku kupolás előcsarnokából három szárny nyílik, amelyekbe 52 pazarul berendezett fürdőszoba nyílik, kénes thermálfürdők, szénsavas fürdők és iszapgöngyölések számára.

Korszakot jelent a Margitszigetnek, mint gyógyfürdőhelynek fejlődésében a Szt. Margitszigeti szanatórium létesítése. A szanatórium lehetővé teszi, hogy olyan betegek is élvezhessék a Margitsziget és forrás áldásait, akiknek fokozott orvosi, klinikai felügyeletre, bonyolultabb kezelésre, vagy diétás kurára is van szükségük. A szanatóriumban rendelkezésre állanak a modern vizsgálati eszközök (röntgen, vegyi- és anyagcsere laboratóriumok): a szanatórium épületében elhelyezett vízgyógyintézetben pedig az összes modern fizikális gyógy módok berendezései (hidegvíz kurák, szénsavas fürdők, villany és fénykezelés, iszap és hőléghtherápia, diathermia stb.). A szanatóriumnak orvosi ellenőrzés alatt álló, a mai anyagcseretan elvei szerint szervezett és vezetett külön diétás konyhája gondoskodik cukor-, gyomor-, bél-, vese- stb. betegek ellátásáról. A szanatóriumnak legnagyobb kényelemmel és fényűzéssel berendezett 451 szobája közül 28-nak külön fürdőszobája van, amelybe a margitszigeti gyógyforrás vize van bevezetve.

A szanatórium mellett van a nagyszálló, 100 kényelmes, elegáns szobával. A nagyszálló óriási halljában állandó zene- és táncestélyek és délutánok, művészhangversenyek. A nagyszálló mellett autógarage, sofőrlakásokkal.

Nagyszerűen egészíti ki a Margitsziget gyógytényezőit a strandfürdő, amely vizét szintén a gyógyforrásból nyeri.

A Margitsziget évszázados fájának tövében a 15,000 m² homokterületen a legkülönfélébb fürdési lehetőségek állanak a közönség rendelkezésére: a meleg medence, melynek vize 42°—41°—40° C, úgy, hogy benne szabad ég alatt, nap-sütésben lehet termálfürdő kurákat tartani, a 15 m. hosszú uszómedence, melynek vize a thermálviz segítségével állandóan 24° C-ra van szabályozva. A hideg szökőkút-medence és az 50 méteres szabad dunauszoda, melyről motorcsónak-járatok állanak a fürdőző közönség rendelkezésére.

FRANKLIN TÁRSULAT KÖNYVKERESKEDÉSE

B U D A P E S T.

A magyar vadász könyvtárának diszei:

KITTENBERGER KÁLMÁN

vadász és gyűjtőúton Kelet-Afrikában.
1903—1926.

*E művében a szerző 5 expedíciójának hű
és érdekesítő képét nyújtja.*

Ára diszes egészvászonkötésben 32 pengő.
Megrendelhető havi 4 P részletfizetésre is.

NÁDLER HERBERT

Cserkészeten és Iesen Nagymagyar-
országban.

Ára diszes egészvászonkötésben 20 pengő.
Megrendelhető havi 3 P részletfizetésre is.

A két mű együttes megrendelése esetén a havi
részlet csupán 5.— pengő!

A magyar, német és angol vadászirodalom, utleírások,
lőtechnikai művek teljes raktárról kaphatók és
megrendelhetők a

FRANKLIN TÁRSULAT KÖNYVKERESKEDÉSÉBEN

Budapest, IV., Egyetem-utca 4

Főpostafiók 214.

Fegyver és lőszer.

Fegyvervásárlás.

A fegyverrel való bánás, és az azzal való visel- kedés.

Irlta: Dr. Pilassanovich Antal.

Ha a mesterembernek nincsen jó és megbízható szer-
száma, becsületes, pontos, tiszta munkát végezni nem tud.

Ha a vadásznak nincsen megfelelő, neki való fegy-
vere és lőszere, az vadászatain jó eredményt ne várjon.

A vadász legfontosabb számszámai a fegyver és a lő-
szer. Sajnos, a tapasztalat azt mutatja, hogy a vadászok
nagy része, főleg a neológok, a kezdők, jóformán alig
vetnek súlyt arra, hogy milyen fegyverrel és milyen lő-
szerrel vadásszanak.

Az első fegyvert, ami külsőre megtetszik, megvásá-
rolják, s csak a vadászat alatt, a sűrű hibázás és az ered-
ménytelenség közben határozzák meg, hogy a fegyver
nem jó.

És itt van az esetek túlnyomó részében a tévedés. A
fegyver lehet jó, sőt igen jó is, csak nem való annak,
akinek a kezében van.

Tárgyaljuk le tehát azt a kérdést, hogy milyen fegy-
vert vásároljon a vadász. Az első, amit minden kezdő
vadásznak jóindulatulag ajánlhatok az, hogy egyedül ne
akarjon fegyvert vásárolni, hanem kérjen tanácsot igaz-
vadász barátaitól vagy ismerőseitől és ha nincsen akadá-

lya, ennek az öreg és tapasztalt vadásznak a közreműködésével ejtse meg a vásárt is. A fegyvervásárlásnál általában több körülményt kell tekintetbe vennünk. Ezek egyik legfontosabbika, hogy anyagi helyzetünk milyen ártí fegyver beszerzését engedi meg?

A másik igen fontos körülmény, hogy a fegyvert vásárolni szándékozó vadásznak milyen vadra van, vagy esetleg lehet kilátása vadászhatni?

A harmadik és szerintem ugyancsak fontos körülmény, hogy az illető vadászott-e már és ha igen, hogy milyen lövő? Ha ezekkel a körülményekkel a vevő tisztában van, csak akkor határozza el magát, természetesen ismét csak a tapasztalt vadással egyetértőleg, hogy milyen fegyver lesz alkalmas viszonyaihoz, körülményeihez?

A zseb mindenesetre döntő tényező a fegyvervásárlásnál, mégis a tapasztalat alapján sarkalatos elvként fogadható el, hogy olcsó fegyvert ne vásároljunk. Sehol sem áll annyira a közmondás, hogy: „olcsó húsnak híg a leve“, mint épen a vadászfegyvernél.

Az olcsóság általában az anyag minőségének rovására megy, s ezzel a fegyver teherbírását, megbízhatóságát csökkenti.

Ezzel nem akarom azt állítani, mintha nem akadna az olcsóbbak között is egyes viszonylatokban megfelelő fegyver, ezekkel szemben azonban távolról sem szabad, de nem is lehet ugyanazon követelményeket támasztani, mint amelyeneket a középpárú fegyverekkel szemben joggal támaszthatunk. Az olcsó fegyverrel szemben tett kijelentésem alátámasztására legyen szabad általánosságban és logikus gondolatmenettel a következőket leszegézni.

Belföldi fegyvergyártásunk, a magyar fegyver- és gépgyárnak gyári Frommer-fegyverein kívül minimális és egyes hazai fegyverműves által nagyjában külföldi fél-

nyers vagy kész alkatrészekből összeállított fegyverekre szorítkozik. Az előbbieket, minthogy behozatali vámmal nincsenek terhelve, az utóbbiak pedig, minthogy részben kézimunka, már a középárú fegyverek közé tartoznak.

A fegyverpiacon azonban általánosságban a külföldi gyártmányú vadászfegyver szerepel.

Minden külföldről származó duplacsövű serétes vadászfegyver 60—100 aranykorona behozatali vámmal van megterhelve.

Ha már most például veszünk egy olcsó duplacsövű kakas nélküli vadászfegyvert, (aminek a behozatali váma 100 aranykorona, azaz 116 pengő), mai viszonyok között 350—450 pengőért, úgy ennek a fegyvernek az árából le kell vonnunk 116 pengő vámot, 20—25 pengő szállítási költséget, a kereskedő polgári hasznát 20%-ot, ami szintén kitesz 70—90 pengőt. Levonandó tehát a 350 pengős fegyver árából $116 + 25 + 70 = 211$ pengő. Marad tiszta vételár 139 pengő.

Hihető-e, hogy 139 pengőért megfelelő, jó acélcsőveket, elsőrangú anyagból készült, megbízható lakatszerkezetet, megfelelő, pontos és megbízható szerelési munkát kaphassunk?

Nem! Hiszen a háború előtti években, amikor a behozatali vám és főleg a termelési költség, valamint a nyersanyag ára tetemesen csekélyebb volt, a belga „Fabrique Nationale” gyárilag készült sorozatos fegyverei is 160 aranykoronába kerültek, mely összeg ma 232 pengőnek felel meg.

Pedig azóta a nyersanyag ára és a termelési költségek a két-háromszorosára emelkedtek, sőt egyes államok valutáris differenciáját véve, mint például Angliát vagy Amerikát, az öt-hatszorosára is.

A piacon lévő olcsó fegyverek legnagyobb része gyárilag készült tömegmunka, amelyhez elsőrendű anyag

márcsak az érte követelt csekély vételár miatt sem adható. Az acél, főleg az elsőrendű, rendkívül drága. A gyengébb minőségű anyag következtében a lakatszerkezet hamarosan megkopik, megbízhatatlanná válik, a csövek kitépődnek, kilövednek, szórnak, ami úgy a találatra, mint különösen az ölképességre van bénító hatással és az egész fegyver mihamarabb kotyog.

Végül még egy megszívjelelendő tanács, hogy ismeretlen gyártási eredetű, vagy névtelen fegyvert ne vásároljunk soha. Az átlagos vadásznak, értem alatta azokat, akik évente 500 darab tölténynél nem lönek ki többet fegyverükből, számtalan gyár és puskaműves által készített középárú vadászfegyver áll választékul rendelkezésére. Az a bizonyos öreg és tapasztalt vadász, akihez a fegyvert vásárolni szándékozó okvetlen forduljon, bizonyára fog ilyen céget, gyárat és puskaművest ajánlani tudni.

Ha már most a pénzkérdésen túl vagyunk és megállapodtunk abban, hogy olcsó fegyvert nem vásárolunk, hanem áldozatok árán is, egy közepes árú fegyvert szándékozunk beszerezni, előáll a kérdés, hogy hát már most milyen fajta és milyen kaliberű fegyvert vegyünk? A fegyverpiacon kapható középárú fegyverek is túlnyomó részben gyári készítmények, kézimunka rajtuk csak igen kevés (lakatszerkezet, závarzat, töltényhúzó és tölténykivető) és leginkább csak az összeszerelésnél szerepel. Azonban a kidolgozás, összeállítás mindenesetre pontosabb és gondosabb, a felhasznált anyag természetszerűleg jobb minőségű.

Áll ez a különböző fegyverművesek által saját készítmény néven nevezett fegyverekre nézve is, mert csöveket ezek sem gyártanak, nem fűrnak, a lakatszerkezeteket, tölténykivetőket, závarzatot is nagyrészt kész vagy félnyers állapotban kapják. A modern lakatszerkezetek,

tölténykivetők, závarzatok szabadalmak lévén, nem is volna indokolt, hogy egy kisebb üzem a szabadalmakat megvásárolva, vagy darabonkint fizetve, kis mennyiségben gyártsa azokat. Ezek a középárú fegyverek azonban az átlagos vadász igényeinek mindenben megfelelhettek. Természetes azonban, hogy még ezektől a fegyverektől sem kívánhatjuk azt a teherbírást és azokat a tökéletes eredményeket, amelyeket elsőrangú gyárak és fegyverművesek közismerten kiváló minőségű, természetesen tetemesen drágább fegyvereivel szemben jogosan követelhetünk.

A második fontos körülmény, melyet a vadásznak fegyvervásárlás alkalmával meg kell fontolnia, az, hogy milyen vadra van, vagy előreláthatólag lesz alkalma vadászhatni. Apróvadra duplacsövű serétes fegyver való.

Ott, ahol a vadásznak az apróvad vadászata közben sűrűbben lehet alkalma egy-egy golyó elhelyezésére és nem akar külön golyós fegyvert tartani, indokolt a vegyescsövű (Büchs vagy Drilling) fegyver beszerzése. De csak ebben az esetben és csakis ilyen területre.

Nagyvadra kizárólag golyóval lő az igaz vadász.

Ujabbán a serétes ismétlő és önműködő ismétlő vadászfegyverek is kezdenek divatba jönni. A vadászok zöme azonban a duplacsövű serétes vadászfegyver mellett foglalt állást és magam is csak azt ajánlhatom.

Az a tudat, hogy a vadász csak két lövéssel rendelkezik, óvni fogja őt attól, hogy pazaroljon, igyekezni fog a vadat nyugodtan megcélolni, bizonyos higgadtságot fog megszokni, ami az eredményre csak jó hatással lehet.

Ezzel szemben ismétlő vagy pláne önműködő ismétlő fegyverrel kezében válalkozóbbá válik, ami pazarlásra vezet, az a tudat pedig, hogy őt lövés áll rendelkezésére, a pontosság rovására megy, nem ritkán hebehurgyává, kapkodóvá teszi a vadászt.

Nem mondom, vannak helyzetek, mint például kacsá vagy libahúzás alkalmával, amikor az adott időtartam rövidségére való tekintettel, vagy mert a vad állandóan nagy tömegekben húz, amikor az ismétlődő serétes fegyvereknek is megvannak a maga előnyei, higgadt és jól lövő vadászok kezében.

Fentiekől eltekintve, az ismétlődő serétes fegyver súlya nagyobb az ugyanolyan kaliberű, duplacsövű vadászfegyver súlyánál és így például bokrázásnál, amikor a fegyvert huzamosabb ideig kell lövésre készen kézben hordani, ez a súlykülönbség is nyom a latban.

A harmadik körülmény, amit a fegyvert vásárolni szándékozó vadásznak ugyancsak figyelembe kell vennie, az, hogy vadászott e már és ha igen, hogy milyen lövő.

Ha már vadászott az illető, úgy körülbelül tisztában lehet magával,

Bármennyire is híve vagyok a kis kalibernek, kezdő vadásznak, főleg olyan területeken, ahol nincsen bőven vad, ahol tehát komoly gyakorlatra nem is tehet szert, a közepes (16-os) kalibert ajánlom.

A gyakorlotabb lövők azonban ma már mind nagyobb számban térnek át az apróvad vadászatánál a kis kaliberre. A kis kalibernek: 20-as, 24-es, 28-as, igen sok előnye van.

Tetemesen könnyebb és kisebb a nagyobb kaliberű fegyvereknél, megfelelő töltényekkel ugyanott van, mint a nagyobb kaliberű fegyverek, a lövés tisztább és ami szintén nem megvetendő körülmény, a lőszer arányosan olcsóbb. A 12-es kaliber szerintem túlságos méret, annak használata tulajdonképpen csak versenyben, agyággalamb, előgalamb lövészeteken, no meg esetleg nagyobb méretű vadliba vadászatokon indokolt, bár az utóbbi esetben sem okvetlenül szükséges. Az a hiedelem, hogy a nagyobb kaliber messzebb hord, ami azonban általánosságban

téves, rendszerint nagy távolságokra való puskázásra csábít anélkül, hogy igazi eredményre vezetne. A vadat a messze lövés megpiszkolja, amitől csak kilométerekkel odébb merevedik meg, hogy varjaknak, rókának stb. szolgáljon pecsenyéül. A nagy kaliber átütőereje rendszerint lényegesen kevesebb, mint a kisebb kalibereké.

Ha már most egy bizonyos fajta és kaliberű fegyver vásárlását elhatároztuk, jön a fegyver kiválasztása.

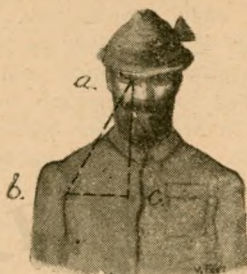
És ez az a pont, ahol a legtöbb vadász vét saját maga ellen, mert nem vesz neki való, testalkatához álló és fekvő fegyvert.

Különös jelenség, hogy ruhát, fehérneműt, cipőt mérték után csináltatunk, vagy ha készen vesszük, megpróbáljuk és testünkre igazítatjuk. Kalapot is csak olyat veszünk, amelyik a fejünkre illik. Csupán a vadászfegyvertől követeljük meg, hogy az testalkatunkhoz okvetlenül illeszkedjék, akár soványak, akár kövérek, akár rövid vagy hosszú nyakúak, rövid vagy hosszú karúak, széles vagy keskeny vállúak vagyunk. Ebből a tévhitből származnak aztán az arc, a kar, az újjak fellövése, felsértése, a vadász vagy alá, vagy fölé lő a vadnak, szóval nem tud összejönni a fegyverével. És jön a téves szentencia: hogy a fegyver rossz.

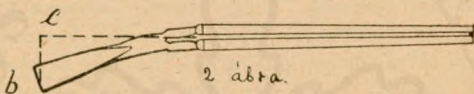
A hiba legtöbb esetben nem a fegyverben van, hanem ott, hogy a fegyver nem áll a vadász arcához, testalkatához. Tehát fegyvert is csak mérték után szabad vásárolni s ha az nem áll teljesen és pontosan testalkatunkhoz, okvetlenül át kell igazítatnunk.

A mértékvétel igen egyszerű, az átigazítás pedig nem boszorkányság.

Szemléltetés céljából álljon itt az alábbi három példa:

1. ábra.

2. ábra.

3. ábra.

Az első ábrán látható háromszög az a mérték, amely a fegyverágyméreteit megállapítja.

$b-c$ a váll szélessége, a jobb szemtől húzott merőlegesig, $a-c$ a szem magassága a válltól húzott vízszintes vonaltól véve.

Minél szélesebb vállú a vadász, annál hosszabb lesz a $b-c$ vonal. Minél hosszabb nyaka van a vadásznak, annál hosszabb lesz az $a-c$ vonal.

És ebbe a háromszögbe kell a fegyvernek pontosan beleilleszkednie. Azt az elhajlást (2. ábra $b-c$), amellyel a fegyverágynak birnia kell, hogy a b ponton vállhoz vett fegyver csősinje az $a-c$ vonalat elérje, más szóval hogy

jobb szemünkkel egy vonalba essék, az *agy elhajlásának* nevezzük.

Azt a törést, (3 ábra *a—c*), amellyel a fegyverágy-nak bírnia kell, hogy a *b* ponton vállhoz emelt fegyver csősinje (kissé előre és lehajlott fejtartás mellett) a jobb szem magasságával vízszintesen feküdjék, az *agy törésének* nevezzük.

Még egy igen fontos és lényeges méret van, s ez az *agy hossza*. Ez a hosszúság könnyen megállapítható olyformán, hogy a vadásznak a mutatóujjával minden nyújtózkodás nélkül, könnyűszerrel kell elérnie az első ravaszt.

Ha tehát a fegyver nem áll kifogástalanul, úgy az agyat meg kell igazítani. Sokszor igazán csak csekély igazításra van szükség, s mivel az agy nyaka bizonyos mértékben hajlítható is, az átagyaztatás felesleges.

Ha ez nem volna elegendő, úgy a fegyver okvetkenül átagyaztatandó.

Ha a vétel nem sürgős, rendeljünk egy ugyanolyan fegyvert pontosan megadott agyazási méretekkel.

A fegyvert az átvétel előtt minden vadász próbálja ki maga.

Minden fegyverkereskedőnek megvan az összeköttetése valamely lövöldével, s így a lövési próbák egyszerűen és könnyűszerrel megejthetők. Ha mégis előfordulna, hogy lövölde nem áll rendelkezésre, úgy magunknak kell azt berendezni. Ez sem áll sokból. Egy deszkatáblára vagy lécrámára ráerősítünk egy papírlapot, amelyre előzőleg egy 75 cm. átmérőjű kört rajzoltunk és ebbe a körbe lövünk 40 lépésről, azaz 30 méterről. Ezek a lövések fogják mutatni a csövek terítését.

Az átütőerőt úgy állapítjuk meg, hogy kéregpapírlapokat állítunk bizonyos távolságra egymás mögé, s minél több ilyen lapot vág keresztül a serét, annál nagyobb az átütőerő.

Lövöldékben ezek a segédeszközök készen állanak rendelkezésre, ha azonban magunknak kell azokat elészíttetni, mindenesetre kérjük ki egy szakértő útbaigazítását.

A jobb fegyverek mellé löveket is szoktak adni a gyárak. Ha a kifogástalan lökép mellett a töltény adagolása és a löpor minősége is fel van tüntetve, a próbálövéseknek csupán ellenőrzési célja van. Ha a lökép mellett a löpor gyártmánya és adagolása nincsen feltüntetve, a próbálövések okvetlenül megejtendők.

Minden fegyver egy bizonyos meghatározott löpor és serétadagolással lő a legjobban. Ezt a legjobb adagolást kell tehát megtalálni, s a próbálövéseket különféle tölténnyel vagy adagolással kell megejteni, hogy a kérdéses fegyverhez való legmegfelelőbb töltényt megtalálhassuk és így a fegyverre a legjobb löképet kaphassuk.

Minél egyenletesebben szórja be a lövés a 75 cm. átmérőjű kör területét seréttel, annál jobb a lökép.

Eljutottunk tehát ilyenformán ahhoz a ponthoz, hogy a fegyver minden tekintetben megfelelő, következik a löszer, a töltény kérdése.

Ha a próbálövések alkalmával megtaláltuk azt a töltényt, vagy adagolást, amellyel fegyverünk a legjobb löképet adta, maradjunk meg a mellett a töltény mellett.

Sok vadász szereti töltényét maga csinálni. Jó magam ennek nem vagyok barátja.

A tölténygyárak, nagyobb cégek fel vannak szerelve a tölténykészítéshez szükséges mindenféle tökéletes eszközökkel, műszerekkel, a munkások automatásként be vannak gyakorolva, szóval meg van adva a lehetőség, hogy a töltények egyformák legyenek.

Az átlagvadász semmiesetre sincsen ilyen tökéletesen felszerelve és ennek következtében joggal vonható kétségbe, hogy egyöntetű töltényeket tudjon készíteni. Ettől eltekintve, a tölténynek otthon való előállítására körülményes, kényelmetlen, sőt tűz- és robbanásveszélyes is.

A füstnélküli lőpor nem adagolható kanállal, mint a füstös lőpor, hanem milligramm pontossággal mérendő le, mert a legkisebb eltérés is változást idéz elő a löképen, sőt befolyásolja az átütőerőt is. A gyárak és a tölténykészítéssel foglalkozó nagyobb cégek milligramm pontossággal dolgozó önműködő mérő és töltőkészülékekkel töltik a töltényt. A vadász, hogy egyforma töltényt készíthessen, kénytelen minden egyes töltényhez való lőpor és serétmennyiséget finom kézi mérlegen a legpontosabban lemérni. Ezt csak szabad idővel rendelkező vadász teheti. A sietve, kutyafuttában készült töltényhez sok szó férhet. Ne löjünk soha olyan tölténnyel, amelyben papír lőporfojtás van. Egyedül a zsírozott szőrfojtás a megfelelő.

Lehetőleg ne löjünk puha, hanem kemény seréttel. A kemény serét kevésbé veszi el gömbölyü alakját a csőből való távozás alatt, kevésbé tapad és így sokkal kevésbé rakódik le a csőfalakra, átütő ereje pedig tetemesen nagyobb.

A töltény ára, a kartellek s főleg a verseny következtében, rendszerint egységes. Ha tehát ennél az átlagárnál tetemesen olcsóbb kínálattal találkozunk, mindig felmerül a kétség, vajjon ugyanazt a minőségű töltényt kínálják-e. Elegendő, ha szőrfojtás helyett papirfojtás van benne, kemény serét helyett puha seréttel van töltve, s máris érthető a csekélyebb ár. Csakhogy ebben az esetben nem kapjuk ugyanazt a töltényt és nem is kívánhatjuk, hogy fegyverünk ugyanazzal az eredménnyel löjjön, mint a tökéletes, természetesen a felhasznált jobb minőségű anyagnak megfelelőleg, valamivel drágább tölténnyel.

Ha tehát a vadász tölténykészítéshez be van rendezve, ideje és türelme is van arra, hogy töltényeit maga készítse, úgy mindenesetre meg lesz az a megnyugtató érzése, hogy tudja, mi van a töltényében.

Aki azonban a piacra van utalva, ne keresse az ol-

csó, hanem a jó és neki megfelelő töltényt. A jó töltény végeredményben az árkülönbözetet mindig be fogja hozni.

Még egyet a tölténykérdéshez. Van széles peremű, normálperemű és keskenyperemű töltényhüvely. Állapítsuk meg, melyik peremhez van fegyverünk fúrva, s azt a méretet használjuk. Ha a perem a fegyver fúrásához viszonyítva keskeny, a töltény lotyogni fog, gázvesztesség áll elő a lövésnél, a gázok visszafelé is törhetnek, behatolnak a szerkezetbe és ott rozsdát és piszok lerakodást idézhetnek elő. Ha pedig a hüvely pereme vastagabb, akkor a töltény szorul, ami a závaratra káros, esetleg a fegyver emiatt össze sem csukható.

Amilyen óvatosan kell tehát eljárni a fegyver vásárlásnál, ugyanolyan óvatosságot és körültekintést kíván a lőszer beszerzése is.

A fegyverrel való bánás, annak tartása és kezelése a leghűbb tükre a vadásznak.

Gondatlan, rendetlen vadásznak gondozatlan a fegyvere is. Akinek nincsen olyan személyzete, amelyre nyugodt lelkiismerettel rábízhatja fegyvere vagy fegyverei karbantartását, annak magának kell ezzel foglalkozni.

Általánosságban álljanak itt a következő megszívlelendő tanácsok, amelyeket nem én adok, de amelyek tapasztalatok alapján szűrődtek le és a kérdés természetéből folynak.

Fegyverünket úgy odahaza, mint úton tartsuk tokban. Eltekintve attól, hogy nem lepi a por, így kevésbé jut idegenek, avatatlanok kezébe, nem lesz sub titulo megnézegetés összefogdosva, nyitogatva s kakasait nem fogja senki ok nélkül felhuzogatni és elcsettentgetni.

Villamoson, vasúti indóházban, vasúton, kocsin nincsen kellemetlenebb érzés, mint mikor belép egy vadász, — nem tokkban vitt — meztelen vadászfegyverrel. Eltekintve attól, hogy ez nem is vadászos, fegyverünk

kocsin, vasúton stb. odaütődésnek, surlódásnak, szóval megsérülésnek is van kitéve.

A legcélszerűbb a rövid, kemény talpbőrből, vagy kemény kéreggel bélelt vízhatlan vászonból készült rövid fegyvertok, amelybe a fegyver két részben, agy és csövek, külön-külön helyezhetők el.

A hosszú fegyvertok serétes vadászfegyverhez nem való. Kezelése, hordása, elhelyezése nehézkesebb, mint a rövid toké s csakis az ismétlő serétes és ismétlő golyós vadászfegyvereknél, amelyek nem szedhetők széjjel, használjuk.

Ahányszor fegyverünket kézbe vesszük, törölgessük meg száraz, puha ruhával, vagy szarvasbőrrel, nehogy esetleg a kéz nedvessége rozsdát okozzon.

Minden vadászat befejeztével húzzuk ki csöveinket azonnal. Ezt igen egyszerűen megcsinálhatjuk az úgynevezett katonai tisztítózsínorba helyezett kenderkóccal.

Otthon azután tisztítsuk meg fegyverünket alaposan és utána olajozzuk be úgy a tiszta csöveket, mint az ugyancsak megtisztított és hozzáférhető szerkezetet. Mindig savmentes fegyverolajjal dolgozzunk, Telol, Ballistol, Curol, Armeeöl stb. Ügyeljünk arra, hogy a csőkampó és a billenő csapszeg, valamint a tölténykihúzó vagy tölténykivető mindig be legyen gyengén olajozva, mert a rozsdás szerkezet kopik, meg leírhatatlanul működik, sőt a surlódás és akadozás következtében könnyen törhetik is.

Annak a csőnek, amelybe beleesett a vakrozsdá, amelyet tehát síkálni kell, okvetlenül megváltozik az eredeti fúrata, és az ilyen cső már nem adhatja azokat a lövési eredményeket, mint amelyeket az eredeti fúrással adott.

Fegyverünket lehetőleg soha se szedjük szét magunk, mert nincsen hozzávaló műszerünk. Ha szükség van rá, úgy minden egyes esetben, különben pedig az idény befejeztével és annak kezdete előtt adjuk fegyverünket

megbízható fegyverműveshez, nézessük át és tisztítsuk meg vele a hozzá nem férhető szerkezetet is.

Nagy hidegből fűtött, meleg szobába átmenet nélkül ne vigyük be fegyverünket soha, hanem lehetőleg előbb előszobába vagy fűtetlen helyiségbe, mert a hirtelen hőmérsékváltozás következtében a fegyver nemcsak kívülről és láthatólag, hanem belülről is megizzad, ami rozsodást idézhet elő.

Fegyverünket soha és senkinek se adjuk kölcsön.

A vadászfegyverrel való helyes és szabályszerű viselkedés minden vadásznak — úgy magával, mint vadász- és embertársaival szemben is — a legegyszerűbb kötelessége volna. Sajnos, azonban e téren még igen sok a kívánnivaló.

A fiatal, a kezdő, a neológ vadászok nagyrésze ezt a kérdést egy fölényes kézmozdulattal szokta elintézni, ami annyit akar jelenteni, hogy mit magyaráztok nekem sokat, tudom azt én is legalább úgy, mint ti, akik tanítani akartok.

És ezt nem ritkán töltött, felhúzott kakasu, vízszintesen az ember felé tartott fegyverrel teszi.

Pedig az a számtalan szerencsétlenség, amely vadászaton és más egyéb helyeken vadászfegyverrel történik, mindmegannyi élő bizonyítéka annak, hogy főleg kezdő, neológ vadászainkból hiányzik a tudás, az ismeret, a gyakorlat és a fegyelmezettség.

Ezeket a tudatlan, de elbizakodott jó Stüssiket, bizonyára gúnymosolyra készítené például a német vadászok az a gondos és elővigyázó intézkedése, hogy társas vadászatok megkezdése előtt a vadászgazda, vagy a vadászati vezetője felolvassa a fegyverrel való viselkedésre, valamint a vadászatra vonatkozó egyéb szabályokat.

Ilyen, mindenesetre helyénvaló eljárással egyes helyeken már nálunk is találkoztam, ahol nem olvasták

úgyan fel a szabályokat, hanem a meghívóhoz írásban mellékeltek a területtulajdonos által előírt és megkívánt regulákat. Ez azonban csak szórványos jelenség, ott ellenben, ahol ez az elővigyázati rendszabály a leginkább helyénvaló és indokolt volna, sehol sem található.

Neológ vadászainknál sűrűn tapasztalható tudatlanság, az ismeretek csaknem teljes hiánya, a nemtörődöm-ség ellen csak egy orvosság volna, ha a vadászat mesterségének üzése is sikeresen letett szakvizsgához volna kötve

Egyik országos vadásegyletünk, a „Hubertus Országos Magyar Vadászati Védegyelet“, már régóta szorgalmazza a minden vadászra kötelező vadászati szakvizsgát, a vadászatnak szakemberek által való ellenőrzését, vezetését és irányítását. Sajnos, ebben a kérdésben még csak a kezdet kezdeténél tartunk.

Jelen vadászati szakmunka kereteihez nem illeszthető bele mindazon tudnivaló és szabályzat, amelyek a vadászfegyverek ismeretére, kezelésére, az azzal való bántásra és viselkedésre vonatkoznak. Tájékoztatásul azonban álljanak itt az alábbi általánosságban tartott szabályok, mint minimuma annak, amit a fegyverrel való viselkedés kérdésében minden vadásznak szem előtt kell tartania.

Otthon, mint már a fegyver tartása kérdésénél említettük, fegyvert lehetőleg csak tokban tartsunk. Tok nélkül csakis fegyverszekrényben vagy egyéb elzárható helyen.

Azt hiszem, említenem sem kellene, hogy töltött fegyvert lakásban tartani az elképzelhető legnagyobb könnyelműség.

Ugyancsak zárt helyen tartsuk töltényeinket és löszerünket.

Ha így cselekszünk, nem fogják fegyverünket ava-

atlanok vagy kíváncsiak nézegetni, próbálgatni vagy összefogdosni, történeink, lőszerünk közt nem turkálhat senki, s így számbelileg sem fogyatkozhatnak meg.

Úton a fegyvernek mindig tokban van a helye.

Vasúton, kocsin, szánkán vagy bármi egyéb közlekedési eszközön töltött vadászfegyvernek helye nincsen, fegyverünket csak a vadászat színhelyén vegyük ki tokjából.

A fegyver viselését, kézben hordását illetőleg különféle nézetek vannak. A legtöbb öreg vadász véleménye szerint a fegyvert csőnyílással felfelé kell viselni, hordani. Ez mindenesetre egyik helyes mód. Mások vállon hordják a fegyvert, mint a német katonák. Ha helyesen történik és a fegyvercső felfelé van irányítva, szintén helyes viselési módja a vadászfegyvernek.

Nézetem szerint azonban a leghelyesebb módja, a fegyvert kinyitva, karon hordani.

Ezzel a viselési módszerrel soha és semmiféle baj nem történhetik. Kilenc esztendeig volt alkalmam Magyarországnak apróvadban egyik legdúsabb vidékén állandóan vadászhatni, ahol ez a fegyverviselési mód bevett szokás, sőt egyes vadászatokon és területeken egyenesen kötelező szabály volt.

Természetesen a fegyverviselésnek ez a módja csak nyitható fegyvereknél lehetséges, míg a nem nyitható serétes és golyós ismétlő fegyvereket vállon, vagy a fegyverszíjnál fogva vállravezett módon, csővel felfelé kell hordani.

Csak a vadászat tényleges megkezdésekor töltsük meg fegyverünket. Akár magányosan, akár társaságban vadászunk, a legaprólékosabb körültekintéssel győződjünk meg arról, hogy mely irányban szabad lövést leadnunk.

Társasvadászaton, körben, stráfban és erdei hajtásban lehetőleg a puskás vonal mögött löjjünk a vadra.

A puskásvonal megléniázása oly goromba kihágás, hogy az ilyen vadászt azonnal haza kellene küldeni.

Töltött fegyvert hajtónak, puskahordozónak soha sem szabad kézbe adni. Ha vadászat közben okvetlenül szükséges, hogy fegyverünket másnak adjuk át, a töltnyeket minden esetben előbb vegyük ki.

Ugyancsak azonnal és minden körülmények között ki kell venni a töltnyeket hajtás, kör stb., szóval a vadászat minden szakaszának befejeztével.

Általában úgy a vadászatokon, mint azokon kívül viselkedjünk a legóvatosabban.

Nincsen kellemetlenebb, mint a szeles, hebehurgya vadásztárs. Az ilyen vadász mellé senki se szeret állni, mellette senki sem akar menni, s mihamarőbb kikopik a társaságból.

Vadászatokon a fegyverek kölcsönös mutogatása, vizsgálgatása csak zavarólag ható rossz szokás. Értelme azonban semmi.

Gondosan vigyázzunk arra is, hogy fegyverünk csöveibe idegen anyag bele ne kerüljön. Ha tehát fegyverünk csöve bármi módon érintkezésbe jött volna földdel, sárral vagy hóval, azonnal vizsgáljuk meg csöveinket, nem került-e azokba idegen anyag, s ha igen, azonnal tisztítsuk ki csöveinket. Nagy távolságokra soha se löjjünk. Az eredmény mindig kétséges, a töltnyt pazaroljuk, lövésünket rontjuk. A nagy távolságokra való puskázás hasznát egyedül a rókák és varjak látják.

Sebzett vadnak, ha nincsen akadály (kör, stráf, stb.) okvetlenül és azonnal járjunk utána. Ez kötelességünk a területtulajdonossal, de a megsebzett vaddal szemben is.

Hajtóvadászaton a vadásznak kijelölt helyét a hajtás befejeztéig soha és semmi körülmények között sem szabad elhagynia.

Körben, stráfban zsákot csinálni, nagy körbe stráfban előre rohanni, még a házi úrnak sem illik, vendégnek azonban egyenesen szerénytelenség. Szomszédnak, repülő, vagy feléje törő vadra löni nem illik, kapzsiságot, irigységet árul el, amit szomszédja mindenesetre megjegyez magának.

Ha a házigazda nem közölné, hogy mire szabad löni, okvetlenül kérdezzük meg tőle, így neki nem okozunk kárt és bosszuságot, magunknak pedig kellemetlenséget.

Gyalogos fácánra, vackában fekvő nyulra, havon összebújt fogolycsapatra, szárazon vagy vízen ülő és álló apróvadra igaz vadász nem lö.

A lőtt vadat szigorúan tartsuk számon, persze csak azt, amit tényleg fel is vettünk, ez úgy magunkkal, mint a házigazdával szemben elemi kötelességünk.

Töltényt hajtónak, puskahordozónak csak megszámlolva adjunk át.

Vadászat, hajtás végeztével fegyverünkben okvetlenül vegyük ki a töltényeket és ha a vadászat be van fejezve, helyezzük fegyverünket azonnal tokjába.

Ezek a szabályok épúgy, de talán még szigorubban állanak a vadászra, ha saját területén akár egymagában, akár társasággal vadászik.

És hogy maga pontosan betartja azokat, épúgy követelje a betartásukat vadásztársaitól is.

Ha saját területünkön társas vadászatot rendezünk, okvetlenül közöljük vendégeinkkel a vadászat tervét, de közöljük azt is, hogy a kérdéses vadászaton, vagy annak egyes szakaszain mire szabad löni.

Ez az eljárási mód, mint egyetlen megfelelő és helyénvaló, amely rengeteg félreértésnek, sok rendetlenségnek veszi elejét, minden területtulajdonosnak, minden vadásztársaságnak a legmelegebben ajánlható.

Ha ehhez a tájékoztató térképábrához a fegyverrel

való helyes viselkedés általános szabályait is hozzáfűz-
zük, megtettünk mindent, amit a rend, az elővigyázatos-
ság és vadászérzék velünk mint területtulajdonosokkal,
vadászat rendezőkkel szemben jogosan támaszthat.

Ez a dióhéjban összesűrített útmutatás természetesen
nem meríti ki mindazon tudni valókat, szabályokat és
kötelességeket, amelyekkel minden vadásznak tökéletesen
tisztában kell lennie.

Az egész eszmefuttatás csupán irányadó zsinórmér-
ték kíván lenni, amelyen a kezdő, a neológ vadász elin-
dulhat.

A kezdő, a neológ vadász tanuljon, érdeklődjék,
hogy a vadászat mesterségében a kellő tudást, jártassá-
got, szabályszerű viselkedést elsajátíthassa.

Hazai és külföldi szakirodalom bőséges anyaga áll a
rendelkezésre. De az öreg, tapasztalt igazvadász barátai
és ismerősei is készséggel fogják ifjú Nimród barátait
gyakorlati téren a szükséges útbaigazításokkal ellátni.

Annak a vadásznak azonban, aki az elemi kérdések-
kel nincsen tökéletesen tisztában, a fegyverrel nem visel-
kedik kifogástalanul, vadászatokon helye nincsen.

FEGYVEREK, PISZTOLYOK, TÖLTÉNYEK

SKABA és PLÖKL

BUDAPEST

VI. VILMOS-CSÁSZÁR-UT 33.

A sörétlövésről.

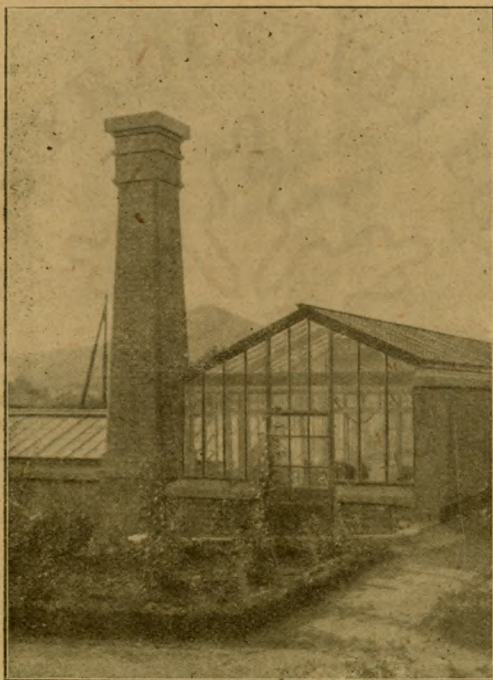
Bár a vadászoknak csak elenyészően kis része vadászik golyós fegyverrel, a golyólövésről nagyobb része tájékozottabb, mint a sörétlövésről. Ennek oka az, hogy a golyólövésről a hadkötelezettség ideje alatt mindenki eleget tanulhatott, továbbá, hogy golyós fegyverét majdnem minden vadász több ízben is kipróbálja, ellenben igen kevés vadász próbálja ki sörétes fegyverét, mert nem is tudja, hogy a sörétes fegyvert miként lehet szakszerűen kipróbálni és miként kell a sörétlövést elbírálni.

Minthogy a sörét röppályája és ölő hatása egészen más, mint a golyóé, a sörétlövésről az Utmutatóban megjelölt kerethez mérten a következő tájékoztatást nyújtom.

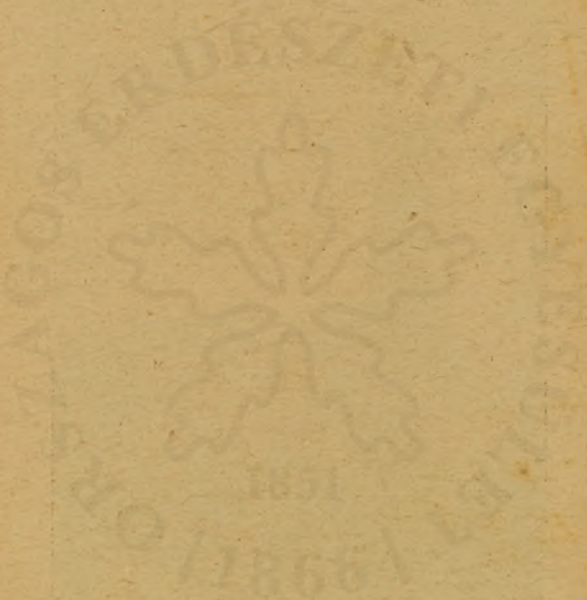
A gyutacs lángja által meggyújtott lőporból fejlődő gáz a töltényben lévő sörétrajt, a lőporra tett puha nemezfojtás és a sörétet fedő kéregpapirfojtás közé szorítva, nagy nyomással tolja végig a csőben. Az első megmozduláskor a söréteknek különösen a lőpor fojtáshoz legközelebb eső szemei egymáshoz ütődnek és kissé összenyomódnak; a további előtolás folyamán a cső falával érintkező sörétszemek felülete többé-kevésbé lehorzsolódik a szerint, hogy a töltényür után következő átmeneti kup meredek-e vagy lankás, a sörét lágy-e vagy kemény, a sörét milyen erővel nyomódik a cső falához és milyen sima a cső fala. A meredek átmeneti kup és az érdes felületű (rozsdás) cső nagy mértékben horzsolja le a sörétet. A vastag sörétfojtás nehezíti a sörétraj előtolását s mert a raj a lőporfojtás nyomása következtében szétterülni igyekszik, erősen

MODERN NÖVÉNYHAZAK

KÖZPONTI-FÜTŐBERENDBŐZŐSÉGI
„MOHAI”-RENDSZERBEN

HAAJ ÉS JOMOCYI R.T.
BUDAPEST VI. FRANGÉN U. 7

tapad a cső falához s a sörétszemek erősebben kopnak le, mint vékony sörétfójtás mellett. A lágy sörét jobban kopik mint a kemény.

A sörétraj, hossz- és szélességi irányban összenyomott tömeg alakjában, mintegy 400 m. sec. sebességgel lép ki a csőből s amint ezt elhagyja, a levegő behatol a sörétszemek között lévő hézagokba és a sörétrajt fokozatosan szétbontja. A raj szétbontása a rajnak külső kerületén kezdődik. A levegő először a csőben lehorzsolt szögletes sörétszemekbe kapaszkodik, ezeket tolja először félre és hátra s így folytatódik a raj szétbontása a raj közepe felé. A sörétraj tehát tölcsér alakban halad a levegőben és pedig lefelől és a cél közepe felé haladnak a raj tengelye körül volt sörétek, leghátul és a céltábla széle felé pedig azok, melyek ütdés folytán vagy a cső falával való érintkezés folytán eltorzultak. A sörétszemek nem érnek egyszerre a célhoz, 35 m. távolságnál az első és az utolsó szem között mintegy 10 m. a különbség. Ebből következik, hogy mozgó vadnál több találatot lehet elérni a nagyobb mint a kisebb mérvű életetartással, mert kisebb életetartás esetében a vad a sörétraj előtt elsurran, nagyobb életetartás esetében pedig még mindig bejuthat a vad utját keresztező szétnyult sörétrajba.

Minél nagyobbak a sörétszemek és minél nagyobb a sörétraj tömege, annál több idő kell a raj szétbontásához és annál kevésbé csökken a raj sebessége. Ez az oka annak, hogy — egyforma minőséget feltételezve — a nagyobb kaliberű fegyvernél, százalék szerint is, sűrűbb a sörét találat és nagyobb a sörétek sebessége, (tehát ölöereje is) mint a kisebb kaliberű fegyvernél, melynek bár hosszabb, de kisebb átmérőjű sörétoszlopát a levegő hamarabb bontja szét. Minthogy az apró (könnyű) sörétet a levegő hamarabb szorja szét, mint

a nagyobbat, ugyanabból a fegyverből apró szemű söréttel sebb százalékos találatot lehet elérni mint nagyobb szeművel pl. míg postával 35 m-ről 75 cm. átmérőjű körbe igen könnyen lehet 100%-ot belőni, addig 3'5 mm. átmérőjű (8-as) söréttel 85—90, 3 mm. átm. (10-es) söréttel 75—80 és 2·5 mm. átm. (12-es) söréttel 70—75%-os találatot csak igen jól lövő fegyverrel lehet elérni. Ez a tény azonban senkit se csábítson arra, hogy kellesténél vastagabb sörétet használjon, mert a vastagabb sörétnél bár százalékszerint több, de darabszám szerint kevesebb szem találja el a vadat, mint az apróbb szeműből, s mert a sörétlövés rögtöni ölő hatása kedvezőbb, ha kisebb szemű, de sok sörét találja el a vadat, mintha nagyobb szemű, de kevés.

A sörét nagyságát a szerint kell megválasztani, hogy milyen vadat akarunk vele elejteni.

Jól lövő fegyverből:

2:0 mm. átmérőjű (14-es) söréttel fürjet, mindenfajta szalonkát, fenyvesmadarat, őrgébicset, fészekből kizavart szarkát, mátyást, kukoricatörésig a foglyot, menyétet és ürgét;

2:5 mm. átm. (12-es) söréttel császármadarat, fácánt, foglyot, vadgalambot, nyáron vadkacsát, gémet, sirályt, sólymot, szárcsát, szarkát, varjút, hörcsögöt, görényt, mókust és nyestet;

3:0 mm. átm. (10-es) söréttel nyirfajdot, vadkacsát, héját, kányát, ölyvet, vadmacskát, vidrát, nyulat és rókát.

3:5 mm. átm. (8-as) söréttel vadlibát, télen nyulat és rókát, kóbor ebet;

4:0 mm. átm. (6-os) söréttel siketfajdot, vadlibát, sast, farkast, hiuzt;

normális(37:5 m.) távolságon belül biztosabban lehet megölni, mint vastagabb söréttel, mert utóbbiból kevesebb szem találja el a vadat.

A Kugel und Schrott 1926. évi 21. számú füzetében közölt adatok szerint, elsőrendűen lövő fegyverekből, a cső torkolatától 5 m-re 360 m. sec. sebességgel haladó 3:5 és 2:5 mm. átmérőjű sörétek, 10—35 m. távolságig, 5—5 méterenként az alábbi m. sec. sebességekkel, illetőleg kezdősebességüknek százalékos sebességével haladnak.

	5	10	15	20	25	30	35 méternél
3 ¹ / ₂ ^m / _m söréttel 16 kal. fegyverből	360	329	304	279	257	238	221 m.sec.
	100	91·5	84·5	77·5	71·5	66	61·5 ‰
2 ¹ / ₂ ^m / _m „ 12 „ „	360	324	292	263	236	214	198 m.sec.
	100	90	81	73	65·5	59·5	55 ‰
2 ¹ / ₂ ^m / _m „ 16 „ „	360	320	288	257	230	210	191 m.sec.
	100	89	80	71·5	64	58	53 ‰
	⏟			⏟			
	11‰			5‰			

Ebből az adatokból is kitűnik, hogy a vastagabb sörét végsebessége nagyobb, mint a vékonyabbé; a nagyobb kaliberű fegyverből lőtt sörét sebessége szintén nagyobb; a sebességvesztés kezdetben nagyobb, mint később, pl. a 16-os kaliberű fegyverből kilőtt 2¹/₂ mm. sörét 5—10 m. közt 11‰-ot, 30—35. m. között pedig már csak 5‰-ot veszít megelőző sebességéből.

Ha vállmagasságban (1:5 m.), csővével vízszintesen tartott fegyverből 3:5 mm. átmérőjű söréttel lövünk, a sörétek 60—150 m. közt hullanak a földre s a söréteknek ebben a kerület alaku löképében a találatok 100—110 m. között a legsűrűbbek.

sörétek, nagyságuk szerint 200—300 m-re esnek a földre

Ha sörétes fegyverrel mintegy 35⁰ alatt lövünk, a sörétek nagyságuk szerint 200—300 m-re esnek a földre s a tőlünk legtávolabb és legközelebb leelő sörétek közt 90—100 m. a különbség.

Függélyesen felfelé a sörétszemek 120—180 m. ma-

gasságig emelkednek s ugyanarra a távolságra felfelé minden fegyver 6—8%-al sűrűbben terít, tehát jobban is öl, mint vízszintes irányban.

A sörétes fegyvereket többnyire 35 m. (46:6 lépés) távolságra lövik be, mert az apró vad többnyire ezen a távon belül kerül lövésre. Minden jó sörétes fegyvertől meg lehet kívánni, hogy eddig a távolságig terítése és átütő ereje olyan legyen, hogy az eltálat vadat tüzben ölje meg. Jobb fegyverrel 50 lépésig is tüzben lehet marasztalni a vadat; ezzel el is értünk a lőtávolságnak addig a határáig, melyenn túl már csak igen csekély százalékban sikerül a vadat tüzben marasztalni, ellenben nagy százaléka megsebesülve tovább menekül, hosszas kintlódás után mulik ki vagy a ragadozók és férgek prédájává válik.

Minden mozgó vadnál, a mozgás irányában, a vad elébe kell célozni. Az elébe célzás mértéke a vad távolságától, mozgási sebességétől, a lövedék sebességétől, de főként a vadász lökészségétől, vagyis attól függ, hogy a fegyver elsütésének gondolatát milyen gyorsan tudja átvinni a ravaszt elsütő ujjába. Elméletileg az elébe-tartás mértékét úgy kapjuk, ha a vad mozgási sebességét azzal az idővel megszorozzuk, mellyel a lövedék a vadhoz ér. Pl., ha 16:7 m. sec. sebességgel repülő fácánt 30 m. távolságról, 16-os fegyverrel, 2:5 mm-es átm. söréttel el akarjuk találni, 2:34 m-t kell elébe löni, mert a 30 m. távolságot az oda 210 m. sec. sebességgel érő sörét 0:14 másodperc alatt teszi meg, ez alatt az idő alatt pedig a fácán (16:7 x 0:14 —) 2:34 m. utat repül.

A vadásznak azonban nincs arra ideje, hogy a lövés leadás előtt számításokon törje a fejét. Az elébe tartás mértékét tehát könyvből nem is lehet megtanulni, ezt mindenki csak gyakorlat útján sajátíthatja el, mert az,

hogy ki és mennyit tartson a vad elébe, leginkább az illető lökészségétől függ.

Aki a vadat szereti, azt úgy igyekezzék meglőni, hogy minél gyorsabban muljék ki. Még társas vadászatokon se lőjjünk 50 lépésnél nagyobb távolságra, mert bár egy-két darab vadat sikerül meglőni, a legtöbbje nagy fájdalommal vánszorog ide-oda, míg a kegyelem-lövést megkapja. A vad nem arra való, hogy rajta lövés gyakorlatokat végezzünk, azt minden kínzás nélkül, a lehető leggyorsabban kell megölni.

Dr. Hammersberg Géza.

Próba- és füstnélküli-belövések jelei.

I. Fegyverbélövések jelei.

A budapesti próbaintézet jele: *kis körben a magyar korona és alatta BP.*

Az angol nevezetesebb próbainfezetek jelei:

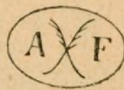
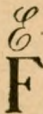
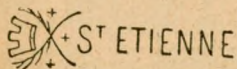
London:

Birmingham:

A német próbaintézetek egységes jelei sörétes csövekben: az egyfejű sas, továbbá a koronás U és S betűk, choke furatú csöveknél az S helyett koronás W betű, zártesten koronás U betű és a sas, vagy a sas helyett B betű. A kaliber számát kis körben jelzik.

Francia próbajelek:

A belga próbajelek : egymásbafont írott
E L betük, a kivitelre szánt fegyvereknél :

A ferlachi próbaintézet jelei :

A prágáié

Weiperti :

Wieni :

II. Füstnélküli belövések jelei.

Magyar : Kis körben a magyar korona és F. N. Bp.

Ferlach :

Weipert :

Wien :

Prága :

Belga :

Angol :

P. V.

SCH

EC

A német : „Nitro“ vagy N. betű, felette korona.

Lőpor és serétadagolások gr-ban.

Kal.	Füstös.	' sz. füstn.	Rottw. J. B.	Walsr. Perfekt	Walsr. J. B.	Hasl. Record
12	6·0/36	2·75/35	2·2/35	2·15/35	2·15 35	2·15 35
	5·5/33	2·55/32	2·0/32	2·0/32	2·0 32	2·0/32
16	5·0 30	2·3/30	1·8 30	1·8 36	1·8/30	1·8/30
	4·5/27	2·1 27	1·65/27	1·65/27	1·65/27	1·62/27
20	4·0/24	1·85/24	1·5/24	1·5/24	1·5/24	1·5/24

Kal.	Hasl. Olymp.	Hasl. Fasan	Angol Schultze	E. C.	Smokeless Diamond'	Sporting Ballistit
12	2·1/35	2·4/32	2·9/35	2·3/35	2·3/35	1·9/35
	1·9/32	2·25/35	2·7/32	2·2/32	2·2/32	1·65/30
16	1·8/30	2·05/30	2·5/30	2·05/30	2·05/30	1·65/40
	1·65/27	1·85/27	2·35/27	1·8/27	1·8/27	1·5/27
20	1·5/24	1·65/24	1·95/24	1·65/25	1·65/24	1·3/24

(A 12-es és 16-os kalibernél a felső sor a téli, az alsó sor a nyári adagolást jelenti.)

Serétek számozása és méretei.

Magyar és osztrák		Serétszám	Német	
Serétszám	Átmérő mm.		Átmérő mm	
00.	5.46.	000.000.	5 1/2	
0.	5.24.	00.000.	5 1/4	
1.	5.02.	0.000.	5	
2.	4.80.	000.	4 3/4	
3.	4.68.	00.	4 1/2	
4.	4.46.	0.	4 1/4	
5.	4.14.	1.	4	
6.	3.32.	2.	3 3/4	
7.	3.70.	3.	3 1/2	
8.	3.48.	4.	3 1/4	
9.	3.26.	5.	2	
10.	3.04.	6.	2 3/4	
11.	2.82.	7.	2 1/2	
12.	2.60.	8.	2 1/4	
13.	2.38.	9.	2	
14.	2.16.	10.	1 3/4	
15.	1.94.	11.	1 1/2	

Igmándi

Selmeczy Miklós

Sörétyár Részvénytársaság

Budapest, (Ujpest) Megyeri-ut 9.

TELEFON: LIPÓT 972—27.

Magyar vadász magyar söréttel lő!

Gyártja az összes serétszámokat
puha és kemény minőségben,
valamint golyót és postát,

„HUNGÁRIA“

kemény sörétkülönlegességet.

Kapható minden sörét-árusító
helyen!

Gastronomia.

Irta : Kovacsics Mátyás.

I.

A gastronomia a kozmetika szolgálatában.

Kedves gasztronomus olvasóink között bizonyára többen vannak, akik nem is sejtik, hogy az okszerű, higiénikus és racionális táplálkozás mily nagy szerepet játszik a szépségápolás művészetében. A racionális főzéssel, helyesebben a szakácsművészet physiológiájával kapcsolatban a szépségápolás művészetével már több bel- és külföldi egyetemi tanár és orvosprofesszor foglalkozott és akiknek nem egy cikkük jelent meg különböző egészségügyi szaklapokban és szakácsművészeti folyóiratok hasábjain. A belföldi nagyságokat ugyis ismerjük, a külföldiek közül, hogy csak néhányat említsek: dr. Rubner M. egy. tanár, dr. W. Sternberg Spezial-Arzt für Verdauungskranke, dr. Grawitz E. egy. tanár, stb. nemcsak azt állapították meg, mint a Zeitschrift f. Biologie és a Physiologie der Kochkunst megírta, hogy az emberi test épségének jó *kondícióban* való fentartására naponta mennyi fehérjére, zsirra és keményítőre van szüksége, hanem többek közt azt is, hogy a szépség, fiatalság és karcsúság *konzerválását* mily tápszerekkel és életmóddal érhetjük el legeredményesebben. Ne mondja azt senki, hogy ahhoz pénz is kell. Ámde, ha igaz is az a népies közmondás, hogy az üres éléskamrának bolond a gazdaasszonya, ez a megállapítás még sem vonatkozhatik a szépségápolás diétájára, lévén pusztán a húsneműek, illetve a tápszerek helyes, illetve okszerű megválasztásáról szó, de semmiesetre sem a háztartási büdzsé emeléséről. Ugyan, hol van az a szép vagy kevésbé szép nő, aki nem akarna még szebb lenni, ha tudatában van annak, hogy a szépség hatalom,

hogy a szép arc, formás idomzat lenyűgöző varázssal bír és ellenállhatatlan fegyver a nő kezében. Mivel azonban a szépséget és formás testalkatot nem lehet máról holnapra elővarázsolni, kell hogy a szépségápolás diétáját bekapcsolják életük menetrendjébe. A gasztronómia szabálya szerint elsősorban a zsíros táplálkozástól kell tartózkodnunk, mert az ételekben a sok szabadzsír nem ég el kellőképpen az ember belsejében és így zavarólag hat az emésztésre, könnyen a máj és a szív elzsirosodását eredményezheti. Tanu rá Karlsbad statisztikája, ahol több magyar fordul meg évente, mint bármely más nációbeli. Sehol sem főznek aránylag oly zsírosan, mint minálunk.

(Párisi működésem alatt egész évben egy kiló zsírt sem használtunk el a főzéshez.) Általában három főétkezést tartunk, lehetőleg egyforma rendes időben, amennyiben ezt rendszeresen betartjuk, az étvágy abban az időben jelentkezni fog.

Az étrendnek *vegyesnek* és *változatosnak* kell lenni és semmi szükségünk arra, hogy vegetáriánusok legyünk, mert az ember szervezete, fogazata, gyomra a természetől már úgy van berendezve, hogy a mindenevők csoportjához tartozzék. Éhesen felkelni az asztaltól ép oly hiba, mint jólakottan továbbenni. A tápszerek között a tej foglalja el az első helyet, tartalmazván a három legfontosab tápanyagot, tudniillik: a fehérjét, zsírt és szénhidrátot. A tejjívást azonban mégsem szabad túlzásba vinni, mert az a többi tápszerek rovására megy. Híres szanatóriumi orvosok szerint sovány ember legfeljebb 3 liter tejet, kövér csak 1 litert fogyasszon naponta, a tejnek és tojának főleg az *arcbőr üdeségére* van előnyös hatása. Francia nők, hogy *teint-jük fehérségét, arcbőrük ruganyosságát megőrizék*, nyers tejjel kevert híg habart tojást (Oeufs brouillés) pirított kenyérrel (Tost) esznek reggelire, sőt többször vacsorára is, hozzája citromos teát isznak rum

nélkül. Kitünő segítőtársa a kozmetikának, sőt az apasztó (fogyó) kurának is a *sovány hallal* való táplálkozás, úgy könnyen emészthetősége, mint bő foszfor tartalma miatt. A kövérségre való veleszületett hajlandóságot, hajlamot a szakorvosok egyéni diszpozíciónak nevezik, az ilyeneknek a zsír, cukor és liszttel való táplálkozást a legminimálisabbra kell redukálni. A hussal való táplálkozásnál a fehérhúsúakat részesítsük előnyben, mint pl. csirke, pulyka, galamb, borju, házinyúl stb. A házinyulat azért említettem, mert itthon minálunk (érthetetlen okokból) szinte averzióval vannak egyesek e kitünő tápértékű, könnyen emészthető, pompás ízű hús iránt, holott Párisban alig van éterem, ahol a házinyúl (lapin) ne szerepelne az étlapon, sőt még a külföldi szanatóriumok konyháiban is elég gyakran találkozunk vele. Liba, kacska, sertés, ürü, kövér vad és kövér hal evéstől lehetőleg tartózkodjunk, *ha karcsúságunkat meg akarjuk őrizni*. Friss zöld főzelék és *saláta ne hiányozzék az étlapunkról a vegetáció alatt, különösen klorofil tartalmuk miatt igen értékes tápszer, *nem hizlalnak* és a vérkeringést serkentik. Hogy formás *testalkatunkat megtarthassuk*, ne feledkezzünk meg a friss, érett és megfelelő évszak termelte gyümölcsökről sem, melyek bő víz és aromatikusan cukor tartalmuknál fogva szabályozólag hatnak a vérkeringésre, a vért tisztítják és ebből kifolyólag a *pattanások keletkezését gátolják és csökkentik*.

A sajtnak is elég jó szerepe jut, mert elősegíti az emésztést, de akik *pattanásokat* (Wimmerl) *kapnak* a sajtevéstől, azok hagyják ki az étlapból. Akinek pedig *hízásra* van hajlama, az kerülje a zsír és cukorral készült tésztaeműeket. Ami pedig a kenyér fogyasztását illeti (a szépségápolási étrendnél), inkább az apró süteményeket, mint a zsemlye, kifli, percc, pirított kenyér válasszuk, mert ezeknek nagyobb a pirított felületük a házikenyér-

nél és a vegyvizsgálatok eredménye szerint a piritáskor oly anyagok keletkeznek, melyek a gyomornedv kiválását elősegítik és így *laktatóbbak*. A kávé, tea arra szolgál, hogy a fáradtság érzését eltüntessék, mivel az agyvelő elfáradt részére ingerlőleg hatnak, a kakaó azonban táplál is.

Végül, ami az ivásra vonatkozik, legyen bár az egész tiszta forrásvíz is, mértéktelen fogyasztása káros hatással van a szervezetre, mivel fölösleges munkát végeztet a szívvel és vesével.

Az alkoholoról figyelmeztetésül csupán annyit, hogy minél koncentráltabban kerül az emberi szervezetbe, annál veszélyesebb. Egy német tudós szerint a pálinkában, borban, sörben több ember ful meg, mint a vízben. Szóval a szeszes italok *mértéktelen élvezete legnagyobb ellen-sége a szépség ápolásának*, mert meghiusít minden diétás táplálkozást, és minden *kozmetikai beavatkozást*.

II.

Szakácművészeti különlegességek Szent Hubertus konyhájából.

A természet már úgy rendezte be az ő világi konyháját, hogy az ember ne legyen kénytelen évadról-évadra egy és ugyanazon fajta hússal, hallal, főzelékkal táplálkozni, hanem újevkor malacot, husvétkor bárányt ehesünk, ha pedig elkövetkezik valamely vadnak az élvezeti ideje, akkor azzal táplálkozzunk, mert ezzel tartozunk egészségünknek és ebben pedig nagy segítségünkre van az állatvilág pazarul bőkezű, fehérjében túlgazdag, nagy tápértékű *vadállománya*.

Nálunk tudvalevően háziasszonyaink kedves társadalma nagyon kevés változatossággal készíti el a vadat,

holott a gástronómia, illetve a kulináris szakácsművészet oly sokféleképpen tudja variálni a vad elkészítési módját. A „Vadászati Útmutatóba” azért soroztuk be a gástronómiai rovatot, hogy a szakácsművészet (nálunk még ismeretlen) legkitűnőbb recipéit, illetve azok elkészítési módját társadalmi osztályunk legszélesebb rétegeivel is megismertessük, *népszerűsítsük* s ezzel háziasszonyainknak amúgyis világhírű konyháját még pompásabbá tegyük.

Annyi bizonyos, hogy a jól elkészített vad nemcsak az előkelő osztályok, de a polgári társadalom, a középosztály ebédlőiben is mindig tartalmaz delikát fogását képezte és fogja képezni a mindenkori lakomáknak.

Sokan azt tartják, hogy a vadhús csak úgy jó, ha pácolva van, pedig ez téves felfogás. A fiatal vad frissen a legjobb, az öreg vadat pedig, ha beleitől megtisztítottuk, nem árt, ha bőrostól, tollastól néhány napig szellős, hűvös helyen fejével lefelé felakasztjuk. A pácolás nem minden vadnál jogosult, mert a víz, a páclé, az állatok húsát pompás vad ízétől, zamatjától fosztja meg, azonkívül a hús értékes tápanyagát, a fehérjét vonja ki belőle, amit a víz vörös színe is igazol. Pácolásnak főleg a konzerválásnál és azonkívül a rőt vadnál és vén vadnál van értelme, mert azon már úgy sem ronthat sokat. A vén vad húsa olyan, mint az agg kakasé: ha főzzük, ha pácoljuk, zamatos akkor sem lesz, csupán rostjaira esik szét. Ha fiatal vadat, nyulat, őzet, foglyot, stb. sütünk, soha nem szabad kiszáritanunk, vagy tulságosan megfűszerezni, mert tekintetbe kell vennünk, hogy a vad az erdők és mezők buja, zsenge, illatos vegetációjával táplálkozván, annyi fenséges zamat van benne, hogy azt úgy a hús kisütésével, valamint a túl erős fűszerezéssel inkább ronthatjuk, mint javítjuk. Ne feledkezzünk el soha, az őzhús mellé akár párolva, akár sültve van, köríték gyanánt egy külön kompótos tálban ribiszke-zselét és nyolcad citromdarabokat mellékelni.

1. Magyar vadászleves.

A nyúl, őz vagy szarvas II-od rendű húsrészből, mint például láb, nyak stb. egyforma apró darabkákat vágunk, azt vízbe főzni tesszük, ha felforrt, a habot lehálásszuk, beleadunk különféle leveszöltséget, u. m. sárgarépát, zellert, petrezselyemgyökeret, hagymát és egy kis organtinzacskóba belekötözünk néhány gerezd foghagymát, szemesborsot, kakukfűvet, gyömbért, babérlevelet és fenyőmagot, a mennyiséghez mérten 1—2 pohár vörösbort, kevés ecetet és sót. Ha a hús félig megpuhult, akkor zsírban egy kanál porcukrot piritünk, hozzá adunk megfelelő lisztet, ha a rántásunk szép világos-barna lett, feleresztjük a levesünk leszűrt levével, megízestjük néhány szem káprival és reszelt citromhéjjal. Befejezésül a levesben elhelyezett organtin-zacskót eltávolítjuk a hagymával együtt, a zöltséget apró kockákra vágjuk és a vadhússal a levesben készre főzzük. Tálaláskor friss tejszint öntünk a levesbe, jól felmelegítjük anélkül, hogy felforralni hagynók.

2. Görgényi vadászleves.

Ennél a levesnél a rántást a lencse és a barnabab helyettesíti. A nyúl vagy őz bőrét lenyúzve, a gerincet, combot, lapockát félretesszük, míg a hárttyás, inas, csontos részeket darabokra vágdalva, amúgy véresen a tepsibe tesszük, hozzáadunk vaját, vágott hagymát, sárgarépát, petrezselyemgyökeret, fokhagymát, kakukfűvet és egy babérlevelet és a sütőbe tesszük pirítani. Mialatt a vágdalék a sütőben pirul, feltesszük hideg sósvízben főlni az előtti napon hidegvízbe áztatott barna babot és lencsét (fél-fél liter). Ha a vágdalék szép világos barnára pirult, feleresztjük vörös borral, a lencse és babhoz öntjük és 3 órán át befödve főlni hagyjuk. Ez idő elteltével a levét átszűrjük, a vadhúst és a csontokat eltávolítjuk, a lencsét és babot pedig mozsárban összezúzzuk és szitán áttörjük,

most újra összeöntjük a levessel és egy darab sovány füstölt hússal tovább főzzük. Tálalás előtt a füstölt húst apró kockára vágva a levesbe tesszük, a kész levest pedig tejjel és tojássárgájával behabarva feladatjuk. Így készítették a 80-as években Erdélyben Rudolf trónörökös görvényi medve-vadászatain.

3. Erdész aprítottas.

Ezt a tipikus Nimród-gulyást természetesen a vadászat színhelyén az erdészlak közelében, bográcsban, frissen lőtt különféle vadból szokták megfőzni az arra hivatottak, Minél többféle fiatal vadból, mint pl. őzlapocka, nyúl és fogolyból készül, annál ízesebb. A húst pörkölt nagyságú darabokra aprítjuk, aztán hozzáadunk apró kockára vágott 20 deka kolozsvári szalonnát, 15 fej nagymát, (kicsiből 20-at), 4—5 kanál szegedi rózsa (nemes) paprikát, 3—4 kanál zsírt, egy evőkanál finomra vágott köménymagot, 4 gerezd finomra zúzott foghagymát, 1 liter fehér bort, sót és annyi vizet, hogy az anyagot bőven, 4 ujjnyira, ellepje. Ha a hús puhulni kezd, akkor kockára vágott burgonyát adunk bele, vagy burgonya helyett szoktak csipedet is beletenni, ez attól függ, hogy a vadásztársaság hogy szereti, csipedetnél gombát is kell belefőzni. Tavasszal vagy nyáron 1—2 darab friss paradicsom és zöldpaprika beaprítása nagyon gusztusossá varázsolja az ételt.

Figyelmeztetés: Ha burgonyával főzzük az aprítottast, akkor a burgonya felforrása után, a bogrács alatt már csak lappangó parázs maradjon, nehogy a krumpli elmálják a kondérban.

4. Nyúlaprólék fővadászné módra.

Vajban vagy libazsirban (nem disznózsirban) pirítunk halvány sárgára metéltre vágott kolozsvári szalonnát, vagy pedig húsos füstöltzalonnát, aztán adjunk bele apróra vágott vereshagymát, ízlésünk szerint édes nemes

rózsapaprikát és néhányszori kavarási után eresszük fel 1 dl. vízzel. A nyúl aprólékját, lapockával, combjával együtt aprítsuk fel 8—10 dekás darabokra és amúgy véresen dobjuk a lábas vagy bográcsba, amelyben a hagymás szalonna pirult, sózzuk meg, öntsünk rá 2 dl. vörösbort (nem édeset), fődjük be és pároljuk puhára. Mialatt a nyúl párolódik, pirítsunk vajban (nyulanként) 20 deka jól megmosott, kemény, *ki nem nyilt*, sampiongombát, hintsük meg vágott zöldpetrezselyemmel és tálalás előtt 5 perccel keverjük a nyúl közé. Megjegyzés: A frissen lőtt nyúlnak a vérét igen gyengén megsózva, langyos helyre félre kell tenni, hogy meg ne alvadjon. Minden kiló aprólékra 2 fej hagymát veszünk és 7—7 deka libazsirt, vagy 8—8 deka vaját. Tálalás előtt a nyúl félretett vérét átszűrjük és a forró aprólékba annyit kavarási hozzá, hogy a lé olyan sűrű legyen, mint egy rendes paradicsommártás. Végül, ha párolás közben a nyúl a levét beforrta, vörösborral kell higítani. Vigyáznunk kell, hogy süldő és öreg nyulat össze ne keverjük, mert az előbbi sokkal gyorsabban puhul meg, mint a vén nyúl. Köretnek gombócot vagy metéltet adjunk. Megjegyzés. Ennél a nyúlapróléknál fontos, hogy frissen lőtt nyúl legyen, mert a friss vért is felhasználjuk a főzéshez.

6. Nyúlgerinc gentry módra.

Ha a nyulat megnyúztuk, a nyúlgerinc hártáját egy éles késsel lefejtjük, füstölt szalonnával megtűzdeljük, sóval és borssal behintjük, 1 dl. zsírral forró sütőben legfeljebb 25 percen belül szép pirosra sütjük. Tálaláskor a két filét a gerincről egy éles késsel lefejtjük, szépen felszeleteljük és ügyesen a gerincre visszahelyezzük. Ha a tálra helyeztük a gerincet, akkor gombás rizzsel és narancs-szeletekkel körítjük.

Kisérétül a következő hideg mártást adjuk:

Egy narancsot és egy citromot igen vékonyan meg-

hámozunk. A haját finom metéltre vágjuk és vízben puhára főzzük. Fél kávéskanálnyi angol mustárport egy tálba teszünk, hozzá öntünk $1\frac{1}{2}$ dl. jó vörös bort és ezzel a mustárport simára elkeverjük, végül hozzákeverünk egy kis üveg magnésküli ribiszkekoksonyát, egy narancs levét, egy késhegynyi csipős paprikát és az egészet összekeverjük az imént metéltre vágott és kihült narancs és citromhéj metélttel.

7. Escoffier-féle nyúlragout.

Escoffier M. tudvalevőleg a legelső francia szakácsmesterek egyike, akinek a francia köztársasági elnök, ez idén januárban személyesen a mellére tűzte a becsületrend keresztjét (Croix de legion d'honneur). Tehát mondonunk sem kell, hogy ez a recept a vadnyúl legjobb francia készítési módját tartalmazza: A rendesen megtisztított nyulat vágjuk 5—6 dekás darabokra, tegyük a sütőbe egy megfelelő lábasban (casserole), melybe 12 deka forró vajat öntöttünk, ha a nyúldarabok szép piros színt kaptak, akkor hűtsük meg fehér nullás liszttel. Vágjunk össze finomra egy fej hagymát és 3 gerezd fokhagymát, kössünk aztán egy organtin zacskóba 1 babérlevelet, 5 szál kakukkfűvet, petrezselyem és zöld zellerlevelet, végül tisztítsunk 15 fej apró mogoró-hagymát és az összes itt felsorolt garnitúrát adjuk rá a meglisztezett nyúlhoz, kavargatjuk meg egynéhányszor és aztán eresszük fel egy rész fehér asztali borral és egy rész húslevessel, ugyannyira, hogy a leves és a bor 2 újjnyira felülhaladja a nyúlragout. Hagyjuk most felforrni és aztán adjunk még bele sót, törött borst, 30 deka sampiongombát és 60 perc alatt befödve a sütőben pároljuk készre.

8. Svájci nyúlaprólék.

A polgári háztartásbeli asszonyok Svájcban a következőképpen készítik a nyúl-becsináltat. A gondosan megtisztított nyulat nem mossák meg, hanem úgy ahogy van,

8 dekás darabokra vágják és 20 deka vajban megpirítják (az olasz svájciak vaj helyett olajt vesznek), hozzádnak 15 deka metéltre vágott nyers füstölt császárhúst, még 5 percig tovább piritják, aztán meghintik 4 deka liszttel, beletesznek 3 fej apróra vágott hagymát, 2 gerezd apróra zúzott fokhagymát (az olasz svájciak 2-szer annyit tesznek bele a fokhagymából), aztán 1 kávéskanálnyi finomra vágott zöld petrezselymet és zellerzöldjét, 30 deka negyedrésze vágott sampiongombát (de csak olyat, amely tömör és apró), sőt és töröt borsot, 3 evőkanál befőtt paradicsomot, félrész fehérbort és félrész vizet, de csak annyira, hogy két újjnyira elepje és befödve készre párolják. Hozzá sajtos makarónit esznek

9. Nyúl galantin.

Régi jó szokása a legtöbb vadhúst szerető embernek, hogy ha gerincet nem kaphat a vendéglőben, inkább mást eszik, más ételt válogat ki az étlapból, mintsem, hogy combját vagy lapockáját egye meg a nyúlnak. Ennélfogva olyan háztartásokban, ahol könnyen és gyakran jutnak nyúlpecsenyéhez, nagyon jó szolgálatot tesz a nyúl különféle elkészítési módját megismerni, már tudniillik a nyúl elejének, májának, tüdejének mikénti praktikus feldolgozását. Ilyenek a vad hachée-k, krokettek, gibelottok, galantin stb. A nyúl galantin készítése a következő:

A nyúl elejét, máját, tüdejét és $\frac{1}{2}$ kiló disznóhúst sárgarépa, petrezselyemgyökér, zeller, hagyma, fokhagyma, kakukfű, babérlevél, bors, só és kevés ecettel puhára főzzük, aztán csontalanítjuk, hozzáadunk egy tejbe áztatott és kifacsart zsemlyét, az egészet húsörlőn jól átdaráljuk, ekkor belegyúrunk 4 tojássárgát, izlésünk szerint még fűszert, 5 deka apróra vágott szalonnát (füstölt) és 5 deka kockára vágott sült libamáját és 2 deka hámozott és apróra vágott pisztáciát és 2 tojás fehérjének a habját. Zsírral kikent és liszttel behintett formába

töltjük (hosszúkás nyúlforma értendő) és 2 óráig gőzben a sütőben pároljuk. Hidegen ha felvágjuk, tartármártást adunk mellé. A mártást így készítjük: 3 tojássárgát, 2 kávéskanál mustárt, 1 kávéskanál porcukrot és $\frac{1}{2}$ citrom levét habverővel jól elkeverjük, aztán cseppenként folytonos keverés mellett 2 dl finom asztali olajat. Ha sűrű, akkor egy kevés tejszínnel hígítjuk, ha nem elég savanyú, akkor egy kevés ecetet adunk bele.

Figyelmeztetés: a galantinhús levét és a zöldséget itt nem használjuk fel.

9. *Özmáj gascoigne-i módra.*

Az özmájat Dél-Franciaországban úgy készítik, hogy 4—5 órát tejben áztatják, aztán szalonnával megtűzdelik, vajban puhára párolják, néhol pusztán Madeira-borral eresztik fel, másutt még zöldséget és hagymát is tesznek a vajba és tejföllel eresztik fel, Madeira-bor helyett. Gusztus dolga.

10. *Özcomb Cumberland módra.* (Eredeti angol.)

Nálunk ezt a módját az elkészítésnek sehol sem ismerik, szakácsaink ismernek ugyan egy Cumberland-mártást, de az hideg és Angliában nem ismerik.

Az alatt leírt receptet Angliában, „Maiden Head”-ben készítettük egy vadászati villásreggelin (Hunting-Breakfast), melynek nagyon előkelő résztvevői Windsor, London, szóval Maiden-Head környékéről sereglettek össze.

Az özcombót, miután szalonnával megtűzdeltek és sóval meg borssal megfűszereztük, pihentessük 2 órán át, hogy a fűszer a húsba beszívódhassék. Közben 6 fej hagymát, 2 drb sárgarépát és 1 drb petrezselyemgyökeret vágjunk karikára, adjunk még ehhez 1 babérlevelet, 10 szál kakukkfűvet, 3 szekfűszeget, 3 gerezd foghagymát, 15 szem borsot, 25 deka finomra vágott nyers sódart és mindezt pirítsuk meg vajban halványsárga színűre, hint-

sük meg egy kevés liszttel és néhány percnyi kavarási után eresszük fel 8 dl jó hegyi vörösborral (nem édes-sel) és 3 dl vízzel vagy csontlevessel. Facsarjunk aztán hozzá 4 drb narancsnak és egy citromnak a levét. Az özcombot tegyük most a sütőbe és pirítsuk meg hirtelen szép pirosra, a sütőből kivéve tegyük abba az edénybe, melyben az imént preparált zöldségágy forr és félóránként meg-megforgatva pároljuk készre. Míg az öz párolódik, a 4 hámozott narancsnak a héját vágjuk finom metéltre, forraljuk 10 percig tiszta vízben, szűrjük le és tegyük száraz helyre félre. Egy evőkanál angol mustárt higítsunk fel 1 dl hidegvízzel és tegyük ezt is félre, további használatig. A megpárolt özcombot, ha kivettük a mártásból, tegyük meleg helyre, a zöldségágyas mártást pedig könnyedén passzírozzuk át szőrszítán. Ha átpasszíroztuk, keverjük bele az imént felhigított mustárport, szórjuk hozzá a metéltre vágott narancshéjat, fűszerez-zük egy kevés cayenne-borssal, forraljuk fel még egyszer, aztán húzzuk el a tűzhelyről olyan meleg helyre, hogy többé fel ne forrhasson; tálalásnál keverjünk bele 1½ dl ürtartalmú ribiszkezsélet.

11. Chester Cakes.

Általában az angol főúri körökben nagyon kedvelik ezt a tipikus angol sajtos pogácsát, melyet angol chester sajtból készítettünk, készítési módját azért írom le, mert a fenti Breakfasthez már az özcombnál szervíroztatni kellett, másrészt pedig vadászatok alkalmával igen kitűnő borköröcsolyának bizonyult. Készítése pedig igen könnyű, bárhol előállítható, ha nem felejtünk el magunkkal vinni Parmezán- és Chester-sajtot. Pesten bármely jobb cse-megekereskedőnél kapható.

Tíz deka reszelt fele Parmezán, fele Chester-sajtot 10 deka teavajjal, 14 deka liszttel, kevés só és 2 tojás-sárgával összegyúrunk, vastag késfoknyira kinyújtjuk,

ezüstforint nagyságúra kiszaggatjuk és kenetlenül világozárgára megsütjük. Ha barnára sül, akkor élvezhetően lesz a keksz.

12. Özgerinc Szt. Hubertus módra.

Az özgerincet tisztítsuk meg főlélesleges húscsfrangjaitól, mócsingos részeitől és bőrhártyáitól s a levagdalt inas húst vagdaljuk össze és a csontdarabokkal együtt pároljuk meg vajban, egy darab szalonnabőrkevel és különféle karikára vágott zöldséggel, hozzáadva még foghagymát, szemesborsot, 2 szegfűszeget, babérlevelet, kakukfüvet és még egyszer annyi hagymát, mint amennyi a zöldség súlya. Ezt az egész anyagot egy nagyobb sütőtepsiben a sütőbe toljuk, meghintjük liszttel és gyakori kavargatás mellett sárgára pirítjuk, aztán feleresztjük 2 dl fehérborral és csontlevessel, a tepsiöl kivéve és megfelelő nagyobb fazékba téve, addig főzzük, míg a zöldség teljesen megpuhult. Ekkor szörszitán könnyedén átpasszírozzuk és lassan tovább főlni hagyjuk, miután még hozzátettünk apróra vágott 5 szem fenyőmagot, 5 szem káprít és egy kevéskanálnyi finomra vágott tárkonyt. Az özgerincet ezalatt megtűzdeljük szalonnával, meghintjük só és törött borssal és a sütőben fél angolásra sütjük, vagyis úgy, hogy a hús belseje rózsaszínű legyen, kisütni semmi esetre sem szabad, de nyers, illetve túlvéres se maradjon. Sütés után a gerincet 20 percig langyos resóban (rechaud) pihentetjük és csak közvetlen a tálalás előtt szeleteljük fel oly módon, hogy egy éles késsel a 2 egyenlő hosszú filét lefejtjük a gerincről, felszeleteljük és az eredeti alakban visszahelyezzük a gerincre. Ha a mártásunk olyan sűrű, mint egy rendes paradicsom mártás, akkor még egyszer átszűrjük és belehabarunk egy tojásnagyságú szardellavajat és 2 dl jó tejfölt. A mártásnak igen pikánsnak kell lenni. Külön szervíroztatunk makarónt, $\frac{1}{4}$ citromokat és egy kompótos üvegtálcán francia szokás szerint ribiszke-zselét.

13. *Diana szarvas-filé.*

A szarvas gerincét lefejtjük, hártáját tisztára lehúzzuk, 1^{1/2} ujjnyi vastag szeleteket vágunk belőle. A levágott szarvasfiléket nem szabad kiverni, azoknak olyan formájuknak kell lenni, mint egy beafsteknek. Egy darabkát belőle lesütünk, hogy meggyőződjünk arról, hogy lehet-e hirtelen lesütve elkészíteni, vagy pedig olyan kemény, rágós a húsa, hogy párolnunk kell. A lemetszett szarvasszeleteket Beefsteakformára alakítjuk, megtüzdjük füstölt szalonnával, fűszerezzük só és törött borsal, vajban sütjük meg hirtelen, adjunk hozzá szeletekre vágott sampiongombát, vágott zöldpetrezselymet és néhány csepp citromlevet, aztán befödve tegyük félre néhány percre, hogy a húspanban rekedt vér száfttá változzék. Köret gyanánt ehhez a Diana-filet-hez feltétlenül eredeti olasz Makaroni all' Milanese jár, lévén ennek az ételnek kreálójája egy hirneves olasz inyenc-művészember. Velencében a Grand-Hotel Danieli-ben így készítik az eredeti olasz makarónit. A makarónit sós vízben megfőzzük, elpuhítani nem szabad, a tészta ruganyosnak kell maradni, ha megfőtt, szitára öntjük és ha a víz lecsurgott róla, akkor jó teavajjal bőségesen elkeverjük. Paradicsomot, melybe több babérlevelet, kakukfüvet és hagymát tettünk, egész lekvársűrűvé főzzük, sóval és reszelt szerecsendióval fűszerezzük és szitán áttörjük. Tálaláskor a makarónit a paradicsommal egészen bevonjuk és reszelt parmezán-sajttal bőven behintjük és még külön is adunk melléje reszelt parmezánt. Ez a tipikus olasz étel csak akkor lesz olyan, mint az olaszoké, ha olasz anyagot teszünk hozzá. Az itteni imitált áru nem jó, megbízható originális olasz paradicsomot, makarónit, spaghettit és parmezánt kapni itthon is megbízható elsőrendű csemegekereskedőknél, alig drágább a hamisítottnál.

14. *Vaddisznó erdélyiesen.* (Marcassin Transylvanienne.)

Fiatal vaddisznó karmonádlijának csupán a gerinc-sontját kell kifejtetni, a borda csontjait rajta hagyjuk s a bőrét spárgával körülkötözzük, besózzuk és gyengén beborsozzuk. Most bőven hagymát, 1—2 sárgarépát és petrezselyemgyökeret, 1 zellert, 3—4 gerezd foghagymát, szemesborsot, szekfűszeget, fenyőmagot, babérlevelet, kakukfüvet annyi vörösborral, vízzel és kevés borecettel főzünk puhára, hogy a vaddisznót bőségesen ellepje. Ha a zöldség megpuhul, akkor az egész páclét kihütjük és a preparált vadsertéskarajra öntjük és ebben a pácban állva hagyjuk 3 napig, aztán puhára főzzük, mint a sonkát szoktuk és a lében kihűlni hagyjuk. Tálaláskor bordánként (hidegen) felszeleteljük és az átszűrt páclében egy megfelelő lapos edénybe, tálba téve forróra melegítjük. A felmelegített karajokat (kotletteket) tálra tesszük, kevés forró páclét öntünk rá, a tál szélét pedig tormarózsa, babérlevelek és narancsszeletekkel díszítjük. Külön mártásos csészében pedig jó vörösborral kevert áfonyát teszünk, hozzányomva, facsarva néhány narancsnak a levét és bőven erős, csípős tormát belereszelve. Kompótos csészében azonkívül áfonyát torma nélkül is szervírozni kell. A vaddisznócomb és lapockánál is ugyanez az eljárás, azt is csontalanítani kell, bőrébe besodorni és bekötni, mint a sonkát szoktuk.

15. *Fogolysült.*

A fogoly már októberben eléggé kifejlődött arra, hogy a gasztronómia, illetve a kulináris művészet is besorozza az étrend fogásai közé. A foglyot, ha megtisztítottuk és a belét kiszedtük, a máját hagyjuk benn, mert az olyan epenélküli, mint a galambé, belül megsózzuk, a mellére szőlőlevelet teszünk (Erdélyben káposztalevéllal takarják be a foglyot) és azt vékonyra szelt szalonnával beburkoljuk és madzaggal a fogolyra kötjük, hogy sütés

közben le ne váljon. Az öreg foglyot nem lehet lesütni, azt párolni kell, a fiatal fogoly pedig 15 perc alatt megfelelő hőfokú sütőben pontosan megsül. Sem öntözni, sem villával szurkálni nem szabad, szaftot meg pláne nem kell csinálni, a foglyon levő szalonna öntözi a kis szárnyasvadat. Tálalásnál a foglyot kettévágjuk, rizs alapzatra fektetjük, gyengén meghintjük egy kis sóval és a rajta sült szalonnával betakarjuk. Almapüré vagy lencsefőzelék társaságában küldjük az asztalra.

16. Fogoly párolva kelkáposztában (Eredeti francia.)

A megtisztított foglyokat kívül-belül megsózva, forró sütőben 5 percig sütjük. Ahány foglyot sütöttünk, annyi középnagyaságú kelkáposztát negyedekre vágva a torzsát kivágva, hideg vízben jól megmosunk és forrásban levő vízben néhány percig abáljuk, leszűrjük, mértékletesen megsózzuk és megborsozzuk. Most egy megfelelő lábast vajjal kikenünk, beleadunk 5 deka finomra vagdalt marhacsontvelőt és annyi 5 deka nyers császárhúst (füstölt), ahány foglyunk van; és annyi 4 deka finom füstölt kolbászt is. A lábas aljára a kelkáposzta felét rakjuk, rája a foglyokat, kolbászt, császárhúst, 1 drb sárgarépat, 1 drb petrezselyemgyökeret, egy vagy két fej vöröshagymát, melynek mindegyikébe egy-egy szegfűszeget szúrunk, aztán az egészet betakarjuk a kelkáposzta megmaradt felével, ráöntünk egy csésze húslevest, beföldjük, a sütőbe toljuk és 40—50 percig pároljuk. Tálaláskor a kelkáposzta felét a tál aljára helyezük, tetejébe a foglyokat (félbevágva), a megmaradt kellel csinosan betakarjuk és a karikákra vágott sárgaréppal és a felszeletelt császárhússal és kolbással gusztusosan körül-díszítjük. A petrezselyemgyökérre és a hagymákra nincs szükségünk a tálalásnál.

17. Fenyvesmadár töltve.

A fenyvesmadarakat teljesen tisztítsuk meg, a gyom-

rot és máját eldobjuk, a hasüreg többi részét vagdaljuk meg egy kevés szalonnával és libamájjal, futtassunk meg vajban kevés finomra vágott hagymát, úgyszintén finomra vagdalt sampiongombát és zöldpetrezselymet, keverjük el a vagdalékkal, fűszerezük só és törött borssal és ezzel töltjük meg a fenyvesmadárkákat és szalonnába burkolva, vékony spárgával óvatosan rákötözve süssük meg. Mártás a fenyvesmadárhoz: Finomra vagdalt nyers sódart pirítsunk meg vajban egy kevés igen finomra vágott hagymával, ha a hagyma sárgulni kezd, adjunk bele egy kis késhegyni lisztet és eresszük fel fehérborral és egy kevés húslevessel, adjunk most bele apróra zúzott foghagymát, sót, törött borsot, egynéhány fenyőmagot és a megsült fenyvesmadaraknak a teljesen zsírtalanított levét és főzzük addig, míg a mártás megsűrűsödik, ekkor törjük át szőrszítán, a fenyvesmadarakat forgassuk meg benne és minden nélkül, egészben tegyük rá vajban ropogósra pirított kenyér- vagy zsemlyeszeletekre. A kenyérszeletek oly nagyok legyenek, mint a fenyvesmadarak és 1 cm magasak.

18. Szalonka salmis-val.

Az erdei szalonkát ha megtisztítottuk, a belét kivesszük és egy tányérra tesszük, a májat, gyomrot és szívet eldobjuk. Most egy kevés vajban futtassunk meg finomra vágott hagymát és zöldpetrezselymet, a szalonka félretett beleivel, melyet egy kevés libamájjal és szalonnával már ezidő alatt finomra vagdaltunk, keverjük össze, sózzuk és borsozzuk meg, tegyük hozzá egy kevés zsemlyemorzsát, ha nincs összetartása és ha kihült, akkor vajban pirított formás kenyérszeletkékre kenjük rá domboruan tetézve. A megtisztított szalonkának csőrét a testen, illetve a combján szúrjuk keresztül, sózzuk meg, vékony szelet szalonnával göngyöljük be, melyet zsinég-

gel erősítsünk meg, hogy sütés közben le ne csússzon és süssük meg $\frac{1}{4}$ órán belül. A pirított kenyérré kent szalonka belét (salmis) is ugyanakkor tesszük a sütőbe. A szalonkát pirított kenyéren egészben tálaljuk fel és körülrakva az apró salmisszeletkével.

A szalonka preparált bélsarát (bélsár) szakácsnyelven szálnak nevezük.

19. *Vadkacsa francia módra.*

Nálunk nem igen ismerik a vadkacsa elkészítési módját, ha egyesek ismernek is egy vagy két módot, azt sem kultiválják, holott a külföldön igen sokféle variációban szerepeltetik az étlapon. A franciák a telető récéket, ha megtisztították, jól megtüzdelik szalonnával, beleteszik egy megfelelő lábasba (casserole), szalonna és füstölt sonkaszeleteket, különféle leveszöldséget, bőven hagymát, 1—2 szekfűszeget, szemesborst, fenyőbogyót és húslevest és ebben párolják puhára. Mielőtt teljesen megpuhult volna a ruca, darab vaját liszttel összegyúrnak (ez a rántást pótolja), beleteszik a már majdnem kész lébe és hozzá bőven Malaga-bort öntenek. A kacsa zöldséges levét a végén átpasszírozzák és félsűrűn leforralják és úgy öntik a feltrancsírozott rucára. Körítéknek gombás rizst adnak melléje.

20. *Fácánbecsinált, gombával.*

A tisztított fácánt 4 részre felvágjuk; megsózzuk és vajban hirtelen megpirítjuk, a kissé megpirult fácánt most kivesszük és a vajba lisztet teszünk, ha a rántás sárgulni kezd, akkor fél fej apróra vágott hagymát, 10 drb apró, ki nem nyílt sampióngombát és vágott zöldpetrezselymet teszünk rá és néhányszori kavarást után annyi vizet öntünk rá, hogy a visszahelyezett fácándarabokat 3 ujjnyira elborítsa, ezután sárgarépagyökért és vét a végén átpasszírozzák és félsűrűn beforralják és úgy

Ha a fácán húsa puhulni kezd, akkor félrehúzzuk a tűzről, a mártásba belekeverünk 3 tojássárgával összehabart friss tejszínt, reszelt szerecsendióval és a szükséges sóval fűszerezve további forrás mellőzésével feladjuk. Külön rizst és $\frac{1}{4}$ citromokat mellékelünk.

21. *Fácán Normand módra.*

Normandiának ez a fácánspecialitása. (Larne konyhamester recipéje.)

A megtisztított fácánt kellően megsózva forró sütőben, vajban 10 perc alatt pirosra sütjük. 6 darab közep-nagyságú almát, melyből a magházat és héját eltávolítottuk, 8 részre vágunk. Az alma felét az edénybe tesszük, a fácánt a közepébe nyomjuk és rászórjuk a maradék almát és azt az edényt, amelyben a fácán sült, öblítsük ki 2 dl friss tejszínnel, földjük be az edényt és forró sütőben pároljuk 25 percig. Edényestől együtt szervírozzuk. Édes almát szabad csak használni ehhez az ételhez.

22. *Waldmeister.*

A Waldmeisterről csak azért emlékezünk meg, mert szoros összefüggésben van az erdészettel, de főleg a német vadászok között nagyon népszerű itóka, illetve erdei növény és mivel májusban virágzik, tehát májusban készítik a híres Mai-Trank-ot, Waldmeister magyar neve: Májusi v. szagos müge. Szedjük kis csokrokba májusi mügét, de csak olyat, amelyik alig indult virágzásnak, mossuk meg, aprítsuk össze egy kissé és egy-egy kis csokorhoz vegyünk $\frac{1}{2}$ liter ó-fehérbort, 10 deka kockacukrot, egy-egy egész szeletekre vágott narancsot, egy óráig befödve tegyük a jégre, aztán megszűrve a narancsszeletekkel együtt elfogyaszthatjuk.

Vadászreggeli Gödöllőn.

A toscanai nagyherceg részére a Zöldházban szolgáltatott fel 1883. dec. 5-én,

Dejeuner
 Bouillon-croutons
 Cotlettes de mouton á la Maintenon
 Jambon á la Bourgogne
 Selle de chevreuil en gelée
 Salade á l'Indienne
 Soufflée au chocolat
 Fromage
 Vins
 Chateau Lafittes de 1875
 Heidsick Verzenay
 Royale

Elmúltak ugyan azok a szép királyi napok, mikor visszhangzott a gödöllői erdő a hallalítól és „lehullott a rezgő nyárfa ezüstszinű levele” dalától, de nem tűnt el örökre. A nap csak leáldozott, hogy ismét felbukkanjon a Kárpátok vadregényes bércei fölött, s aransugarú kévéivel bevonja az Alföld kalászdús rónaságát és Erdély búbájos havasait, hogy Szent István birodalma még fényesebben tündököljön, mint ragyogott egykoron.

III.

Gastronomiai vonatkozásu epizódok híres emberek életéből.

Manapság már sem itthon, sem külföldön nincs számottevő napilap, vagy szépirodalmi folyóirat, amelyik ne foglalkozna többé-kevésbé a táplálkozás művészetével és a főzés tudományával.

Civilizált ember nem ismeri a sovinizmust a konyhában, mert az igazi szakácművészet, az internacionális és abban épp úgy elsősorú helyet foglal a magyar konyha, mint akár az olasz vagy más nációé és épp olyan közkinccse az emberiségnek, mint a zene vagy bármely más

művészet. Mivel a táplálkozás döntően fontos a dolgozó ember egészségére és egész életkedvére, azért is képezi egyik varázsát a házaséletnek. A mi háziasszonyaink kedves társadalmának konyhája, ha messze földön híres is, azért minden népnek megvannak a speciális nemzeti eledelei, melyek egyaránt jók, ha pontosan úgy készítjük el és olyan anyaggal, mint ők és nem forgatjuk ki eredeti mivoltukból. Tudvalevő, hogy nem egy külföldi híres nagyszállodás, akik a múlt évben az itt Budapesten lezajlott nemzetközi szállodások kongresszusán megízlelték a paprikáscsirkét és a székelygulyást, azóta ezt a két magyar ételt, magyar recipe szerint főzve, szinte tüntetőleg szerepeltetik az étlapjukon.

A zsenik javarésze, kevés kivétellel, inyenc volt és majdnem a legtöbb híres ember nevéhez fűződik egy-egy vidám gasztronómiai vonatkozású epizód, vagy egy-egy történelmi nevezetességű eledel. A krónikások feljegyzése szerint Mátyás király Galeotti-val, törvénytelen fiának, Korvin Jánosnak nevelőjével, szakácskönyvet íratott kedvenc eledeléről és abban többek közt az is meg van írva, hogy Hunyadi János fia három dolgot nem szeretett, kiengesztelt ellenséget, szakálás asszonyt és felmelegített ételt. — Báthory István erdélyi fejedelem és lengyel király szakácsát, Fürj Istvánt, nemesi rangra emelte, mert oly izletesen tudta elkészíteni a vadat, címerében tényleg ott látható az őz-fej.

I. Napoleonnak a marengói csirke volt a kedvenc étele, ennek az eledelnek történelmi vonatkozása is van. Tudvalevőleg Bonaparte Napoleon 1800-ban Alexandriában, Marengónál győzelmet aratott az osztrákok fölött. Csata után a császár konyhamestere vaját sehol sem tudott kapni, kényszerűségből olajjal készítette el a csirkét, azóta is olajjal készül ez az étel és a francia konyha egyik nemzeti különlegessége.

Petőfiről tudjuk, hogy a paprikácsirkéért lelkesült. Jászai Mari meg a Scholet-re fogta rá, hogy az nem étel, hanem költemény, noha a rosszmájúak szerint csak egy nagyzási hóbotba esett — babcsuzpájz.

Goethe versben énekelte meg a halsalátát:

„Die Welt ist eine Fisch Salat

Er schmeckt uns Früh, er schmeckt uns Spät... stb.”

Rossini nemcsak a zeneművészetben, hanem a szakácsművészetben is halhatatlanná tette a nevét két ételkreációjával, tudniillik a libamájas bélszin-szelettel (Tournedos á la Rossini) és a Maccaroni á la Rossinivel, mindkét étel mai napig is az olasz meg a francia konyha különlegességei közé tartozik. Rossini rajongója volt az osztrigának is és dacára nagy keresetének, legtöbbször pénzsükéében volt. Nápolyban egy Panoni nevű osztriga-kereskedőnek is tartozott néhány száz tallérral az elfogyasztott és ki nem fizetett osztrigákért. Panoninak az volt a mániája, hogy ő költő és irodalmi hírnévre vágyott és folyton zaklatta Rossinit, hogy zenésítse meg verseit, amiről természetesen Rossini hallani sem akart. Erre az osztriga-kereskedő bepörölte Rossinit 460 tallérnyi tartozásért. Rossini azonban fizetni nem tudott és az adósok börtönébe sem akart kerülni, így hát akarva nemakarva, mégis megzenésítette és beleékelte az osztriga-kereskedő néhány soros versét a „Tolvaj szarka” operájába (osztriga-ária), mire Panoni elengedte Rossini egész tartozását. Nápolyban csakhamar hire ment az esetnek, mire az osztrigás boltja még jobban fellendült, de a darab is óriási sikert aratott.

Id. Alexandre Dumas meg pláne nagy rajongója volt a szakácsművészetnek. Ő korának nemcsak egyik legnagyobb írója volt, de ingyenc szakértője (gourmet) is, aki nemegyszer említette barátai előtt, hogy ő az ő 500 kötet-

nyi műveit egy szakácskönyvvel fogja betetőzni. A múlt század feljegyzéseiben olvashatjuk, hogy az öreg Dumas számtalanszor összetévesztete könyvtárszobáját a konyhával és végtelen öröme telt abban, ha felvehette fehér kabátját és ő főzhetett vendégeinek, Teleki Sándor gróf, ki a magyar szabadságharc után 11 évig élt Olaszországban számkivetésben, mesélte volt barátainak: valahányszor hozzám jött jó Dumas pére barátom, hogy számüzetésem bús napjaiban engem megvigasztaljon, rendszeren egy aranyat adott Mari néninek, volt szakácsnémnek és kérte, hogy addig ne főzzön, míg ő itt van vendégségben. Büszkébb volt Dumas az általa feltalált függőleges pecsenyenyársára, mint Monte Christo regényére. Ilyenkor, ha a szó ráterelődött, megmagyarázta: „Nézzed, a nyárs tetejébe felszurok egy kövér libát, alája egy kappant, a kappan alá egy pontyot és legalul egy fenyves rigót. *A liba zsírja öntözi az alul levő szárnyasokat.* Különben Teleky Sándor gróf sem csinált titkot a szakácsművészet iránt érzett ambíciójából, gyakran hangoztatta ismerősei előtt, ha nem volnék gazdag ember, már rég lefőztem volna Brillat-Savarin-t és az öreg Dumas-t is. Alexandre Dumas pére megtartotta fogadalmát, mert 500 kötetnyi műveit egy szakácskönyv megírásával (Dictionnaire de cuisine) fejezte be, át is adta könyvkiadójának, Lemerre-nek, de kiadását már nem érte meg a közbejött porosz-francia háború miatt (1870), mert ugyanazon év február havában meghalt.

Az öreg Dumas is szolidáris volt Brailat-Savarin, a híres gástronomus ama mondásával: „Nagyobb boldogság az emberiségre egy új étel kitalálása, mint bármely új csillag felfedezése“.

Continental Szálloda Budapest

a város szívében legmodernebb családi szálló

É T T E R M E

a vidéki közönség kedvenc találkozó helye.

Mérsékelt árak!

Hungária Fürdő

VII., Dohány-utca 42.

Elsőrangú

gőz- és kádfürdő.

A gőzfürdő reggel 2 órától
este 6 óráig nyitva.

Úszómadaraink meghatározója.

20 eredeti rajzzal és festménnyel.

Írta, rajzolta és festette: **Dr. Nagy Jenő**

a Magyar Ornithologusok Szövetségének ü. v. alelnöke. Debrecen.

I. Miért is van szüksége az igazi vadászembernek madárhatározó könyvre?

Az uszómadarak, különösen a kacsák s libák mindenkor a vadászember legkedveltebb zsákmányai közé tartoztak. Egyrészt mert jelentékeny nagyságuk s gyors repülésük miatt az elejtésük nehézsége is kívánatossá teszik őket, másrészt azonban — s szerintem minden igazi vadásznak ezt kell átérezni — a vizek, mocsarak s lápok minden időben oly változatos és soha meg nem unható, hangulatos természeti képei azok, amelyek a vizimadarak vadászatát az Alföld legszebb, lehangulatósabb vadászatává teszik.

A zuzmarás téli időben, a be nem fagyott patak-részleteken a zöldfejű gácsérok, vagy a tarka-barkka, csengő repülésű északi jeges kacsák belopása vagy a nyári hajnalok s alkonyatok kacsahúzása, ahol a nádasok ezerszavu hangversenye adja a legfelségesebb kíséretet, az ég alján lejátszódó »szinjáték«-hoz, vagy pedig a vizivadászat királya, a nagy tavak vagy kis pocsolyák szélén ásott leggödörből végigélvezett libalesek mind a nemes vadászatnak olyan kifinomodott izgató fűszerű fajtái, amiket ép azok kedvelnek legjobban, akiknek a vadászatban nem a vad elejtése a főcél, hanem akiket a pompás környezet, az utánozhatatlan szinpompa és az izgató hangverseny ejt mámorba.

Nem kell azt hangsúlyoznunk, hogy a vadászélvezetet jelentékenyen növeli az, ha a vadász a körülötte

zsibongó madáréleletet valójában ismeri is, s azt, amit el akar ejteni, azt röptéről, szaváról is megismeri. Ha erre törekszik a vadász, akkor elkerüli azt is, hogy olyan madárfajokat ejt el, amelyek esetleg védett s nem vadászható fajok.

Hogy ezt elérje valaki, ahhoz avatott vezető tanítása szükséges s azután az is, hogy az elejtett zsákmányt alaposan szemügyre vegyük s azokat fajilag is meghatározzuk.

Nincsen visszatartóbb, mint amikor egy-egy szenvedélyes puskás — mert hisz őket nem lehet a szó nemes értelmében vadászoknak nevezni — a halomszámra elejtett vízimadarakat, amiket az evezős legény a csolnak fenekére egy rakásra dobál, többé figyelemre sem méltatja, sőt a vértől, sártól összeragadt »dögök«-től undorodik.

Ez nagyon helytelen s nem vadászias eljárás, mert hisz a vadászat nem élő állatokra való céllovészetből áll, hanem oly nemes szórakozás, amelynél az elejtett vadnak több szempontból való felhasználási lehetősége és értékelése van. Először a zsákmánynak, különösen nehezen való elejtése s annak birtokbavétele, a megelégedettség jóleső érzetével tölti el a vadászt. Másodszor a vadász gyönyörködik zsákmányában, különösen, ha az előtte kevésbé ismert, s igyekszik azt megismerni, ami mind fokozza nemes élvezetét és örömét.

Harmadszor jön az anyagi értékelés, az élvezhető vadpecsenye vagy a vadásztrofea szempontjából. S végül az elejtett vadnak tudományos és közcélokot szolgáló felhasználása, amely nemcsak az egyén, hanem a nemzet egész egyetemének, sőt az egész emberiségnek közkincsét alkotó tudománynak a fejlődéséhez pótolhatatlan anyagot szolgáltat.

Ezt különösen szem előtt kell tartani azoknak a

vadászoknak, akik hazánk vízivadban gazdag területein gazdag zsákmányra szoktak szert tenni. Tudjuk, hogy itt a pecsenye számba sem jön, s azért itt bő alkalom nyílik arra, hogy a szép tollazatu vízimadarakat óvatosan kezelve, hogy tollaik el ne piszkolódjanak, valamelyik nyilvános muzeumnak vagy legalább iskolai szer-tárnak juttassák, ahol azok a vadászembernek ép leg-kedvesebb tudományát, az állattant fogják szolgálni.

Ne hagyjuk tehát pompás tollazatu viziszárnyasaink közül azokat is a konyhán felhasználni, amelyeket név-leg nem ismerünk, hanem küldjük ezeket egy szakember-hez vagy valamilyen muzeumhoz, ahol először is az illető megtudja az ismeretlen madárfaj nevét s másod-szor pedig anyagot szolgáltat egy tudományos gyűjte-mény számára.

Nyilvános nagy gyűjteményeink tömött állatainak névtáblácskájánál rendszeren ott látjuk hazánk legkitünőbb vadászainak a neveit. Evvel ők nemcsak megbecsülhetet-len szolgálatot tettek a tudománynak, hanem egyuttal maradandó emléket is állítottak maguknak a tudomány csarnokaiban, amikben még késő unokáik is gyönyörköd-hetnek.

Ezért van szüksége tehát minden igaz vadásznak állat-határozó szakkönyvre, amelynek segedelmével lassanként megismeri elsősorban a hazai fauna vadászható fajait, s pedig akinek odakint is nyílt szeme van, az nemcsak a kézben lévő elejtett vadat, hanem még az élő, repülő madarat is. Ha most már a vadász nem ismeretlen mada-darakat lát maga körül, hanem épen kedves ismerősöket, melyeknek ismeri életmódját, családi életét, hazáját stb., — amit mind meg lehet találni a szakkönyvekben — akkor lesz csak igazán öröme s nemes szórakozása a vizek ezerszavu, nyüzsgő s messze idegenből hozzánk vetődött madárvilágában!

Jól tudom, hogy ez nehéz és sok vadász előtt szinte elérhetetlennek látszó feladat. Rendesen az a felelet, hogy ez teljes lehetetlen, mert ahány darabot lőnek, az mind más és más, sőt nyáron egész másak a kacsák, mint ősszel vagy tavasszal. Ebben sok igaz van, mert a kacsáknál a gácsér diszruhájában mindig elüt a tojótól, de viszont azt is tudni kell, hogy nyáron a gácsérok is oly egyszerű tollazatot kapnak, mint a tojók s ekkor egész őszig, átlag októberig, nem találunk zöldfejű gácsérokat. Hasonlóképp a fiatalok is őszig olyanok, mint a tojók.

Mikor azután ősszel hozzánk jön a sokféle »vándorkacsa«, akkor oly tarka-barka, változatos színű kacsák szerepelnek terítékeinken, hogy ember legyen a talpán, aki azokat mind felismeri. S hozzá még a vadászok által használt elnevezések nem egységes s vidékenként változó használata is sok zavarra és felcserélésre ad alkalmat, úgy, hogy a Kacsák s Libák s általában az Űszómadarak, de meg a Gázlómadarak elnevezéseiben is igen nagy zürzavar uralkodik.

Ennek csak egy orvossága van, a megfelelő szakkönyvek beszerzése és a muzeumok készítményeinek a tanulmányozása.

A magyar vadászközönség okulására állítottuk össze az uszómadarak alábbi meghatározó táblázatát, amelyekben apróbb külső jegyek alapján, a fajok meghatározása könnyen fog menni.

Csakis általánosan ismert jegyekre nem alapíthatjuk a fajok meghatározását, mert e jegyek rendesen csak a diszruhás gácsérnál vannak meg, s e legszebb és legfeltűnőbb egyének révén lettek ép közismertek, ellenben a fiataloknál és a tojóknál hiányoznak. Pl. a tőkés kacsa gácsérjának a zöld feje és pörge gácsérfarka, vagy pedig a lilik ludak fehér hókahomloka nem biztos ismer-

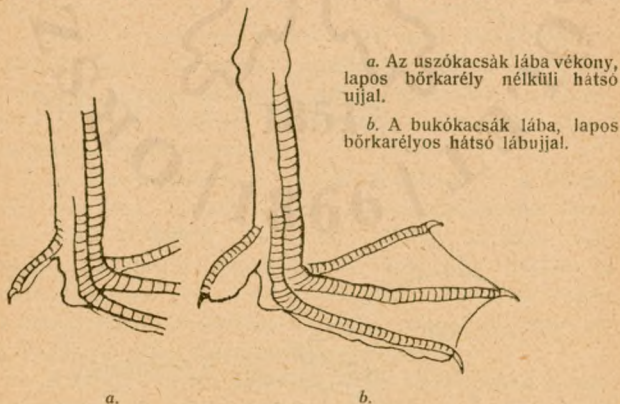
tető jele e fajoknak, mert e jegyek a tojó és fiatal tőkés kacsánál és a fiatal lilik ludaknál hiányoznak.

Ez apróbb jegyek felkeresésére és megkülönböztetésére azonban szükséges, hogy a madarak alaktanát s a tolltakaró egyes részeinek elnevezését pontosan ismerjük, amire nézve segítségünkre lesznek a közbeszurt ábrák.

Hogyan történik egy madár nevének a megkeresése, vagyis annak faji meghatározása?

Kezembem van pl. egy ismeretlen kacsafaj, amely barna fejével és semmitmondó, alul fehér, felül szürkés színével ugy Brehm, mint Chernel művei szerint való meghatározásnak csökönyösen ellentáll. Vadásztársaim, amelyik nevet mer kockáztatni, az jeges kacsát emleget, de evvel nem sokra megyünk, mert tudjuk, hogy az ős-szes téli kacsákat is jeges kacsáknak szokták nevezni.

Mivel nyilvánvaló, hogy kacsaféle, ezért egyenesen a Kacsafélék családját keresem meg, s itt először a római számokkal jelzett szakaszokat olvasom el. Itt az áll: I. A hátsó lábujj lecsüngő lapos bőrkarélyval (1. ábra *b.*),

a. Az uszókacsák lába vékony, lapos bőrkarély nélküli hátsó ujjal.

b. A bukókacsák lába, lapos bőrkarélyos hátsó lábujjal.

1. ábra.

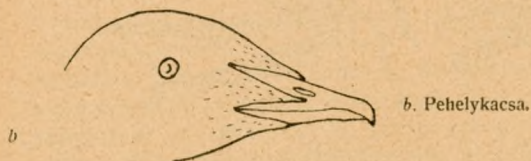
mivel ez épen talál az én kacsámnál, amelyiknek hátsó kis ujja tényleg lapos bőrkarélyal van ellátva, ezért a II-ik szakaszt figyelmen kívül hagyom:

Most azután az I. alatti sorszámokkal jelzett szakaszokat olvasom át. Itt ezek a megkülönböztető jegyek vannak: 1. A farok ékalaku, hosszú, keskeny, ruganyos-száru stb. 2. A farok rendes, mint a közönséges kacsa-fajtáknál. Az én kacsám farka ez utóbbi kategóriába tartozik s így most e 2-ik szakasz alatti nagy betűvel jelzett kikezdéseket olvasom végig.

A) szakasznál ez áll: A homlok és az arc tollazata hegyes szög alatt nagyon előre nyulik a csőr ormára és oldalára, majdnem egész az orrlyukakig. (2. ábra.) Ez nem illik rá a madaramra, tehát csak a B) jelzésű szakasz jöhet számításba. Itt ez áll: B) Az arc tollazata nem nyulik annyira előre stb. Továbbá: »ha valamelyik bőrkarélyos hátsóujju kacsafaj nem tartozik az előbbi 3 kacsanembe, akkor az csak ide tartozhatik.« Tehát az én kacsám ide, azaz a *Bukó kacsák*-hoz tartozik.

2. ábra.

Most a *Bukó kacsák* csoportjában a római számokkal jelzett szakaszokat olvassuk végig: I. A lábak sárgák vagy vörösek. Az én madaramnak sárga a lába, tehát mindjárt az alatta következő sorszámokkal ellátott szakaszokat veszem végig. 1. »A tollazat majdnem egyszínű fekete, ez nem illik. 2. A tollazat nem egyszínű, hanem tarka, szürke-barna, vörös, fehér-fekete.« Ez illik az én szürke-fehér kacsámra. Alatta jönnek az *A)*, *B)* jelzésű szakaszok. »*A)* A csőr hosszú, karminpiros...«, ez nem illik rá; »*B)* A csőr rövid, töben magas, feketésbarna«, ez az! »vagy a hegye felé narancssárga gyűrűvel. A csőrököröm nagyon keskeny...« stb. Ez a madár pedig a *Kerce kacsá*, *Fuligula clangula*, még pedig amint a leiró részből látható, fiatal barnafejű példány.

Igy jutunk el a megkülönböztető jegyek tekintetbevételével fokozatosan egész odáig, amikor végre ráismerünk a fajra. Ha még volnának kételyeink, akkor keressük meg a leiró részben az illető fajt s ott a ♂ ♀ és a fiatalok tollazatának a leírását külön-külön is megtaláljuk.

Mivel e meghatározónak az is egyik célja, hogy a ritkább fajok felismerését is lehetővé tegye, azért felvettük mindazon fajokat, amelyek valamikor egyáltalában Közép-Európában előfordultak s amelyek esetleg hazánkba is eltévedhetnek.

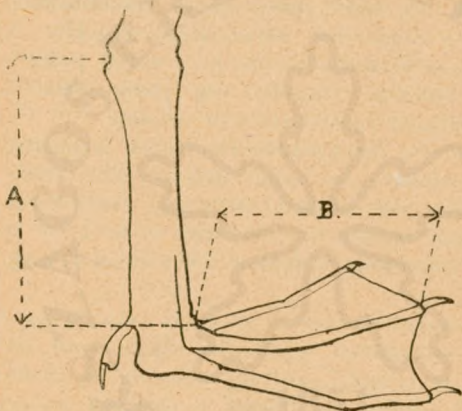
Az elnevezéseknél — egy-két kivétellel — a hivatalos magyar, Chernel István által megállapított névjegyzéket tartottuk szem előtt. Miután azonban több magyar munkában ugyanarra a fajra más magyar és latin elnevezés van, azért a tévedések kikerülése végett a leiró részben felsorolom a többi magyar és latin, sőt a vadászok által használt elnevezéseket is.

Szükségét látom annak is, hogy mivel sokan a sokkal gazdagabb német vadászati és madártani irodalomból

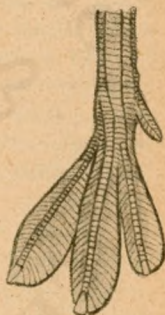
is olvasgatnak, ezért a pontos, hiteles német neveket is ismerjék meg, ezért a használatos német elnevezéseket is megadom.

*

Minden úszóhártyás lábú madár tehát, a melynek csüdje (3. ábra) rövidebb, vagy csak nagyon keveset hosszabb mint a középső lábujj, vagy pedig a hegyescsőrű madárnak nem úszóhártyás ugyan a lába, de az ujjak széles úszólemezekké alakultak át (4. ábra) akkor ez a madár az alább következő 4 madárcsoport (rend) valamelyikéhez tartozik.

3. ábra. A a csüd, B a középső ujj hossza.

4. ábra.

Rövidítések :

H. = az egész madár hossza.

Sz. = a szárny hossza.

F. = a farok hossza.

L. = a láb, azaz a csüd hossza.

Cs. = a csőr hossza.

♂ = hím, ♀ = nőstény, ad. = kifejlett példány,
juv. = fiatal példány.

A magyar faji nevek után álló szám azt jelenti, hogy ily szám alatt lehet a kérdéses fajt a leíró részben és az utána következő áttekintő táblázatban megtalálni.

II. Úszómadaraink meghatározó táblázata.

Úszók. *Natatores*.

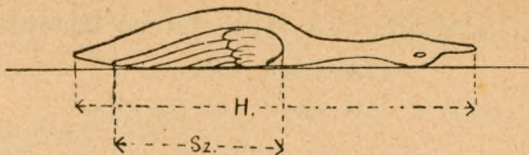
- I. A csörkávák szélei fésűsek vagy fogazottak.
Fogascsrüek. *Lamellirostres*.
- II. A csörkávák se nem fésűsek, se nem fogazottak.
1. Mind a 4 ujjat uszóhártya köti össze.
Evezőlábuak. *Steganopodes*.
2. Csak az első 3 ujjat köti össze uszóhártya. Egy családnak, a *Vöcskők*-nek, lemezes uszólába van. (4. ábra).
- A) Hosszu vékony szárnyuak, a lábak a rendes helyen a test közepetáján vannak elhelyezve. A farok jól ki van fejlődve.
Hosszuszárnyuak. *Longipennes*.
- B) A szárnyak rövidek, a testhez képest kicsinyek. A lábak egészen a test hátsó végén vannak. A farok kicsiny, alig látható.

Búvárok. *Urinatores*.

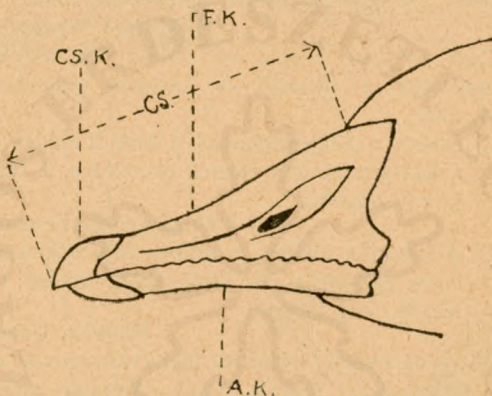
E 4 madárcsoport közül az idei évfolyamban csupán csak a *Fogascsrüek* rendjét fogjuk tárgyalni, amely feloszlik a *Bukófélék* (*Mergidae*), *Kacsafélék* (*Anatidae*), *Lúd-félék* (*Anseridae*) és *Hattyufélék* (*Cygnidae*) családokra.

Fogascsrüek. *Lamellirostres*.

- I. A csőr karcsu, keskeny, nem lapos, hegye felé egyenletesen vékonyodik. A felső káva hegyén kampószerű csörköröm van. A kávák szélén hátrafelé álló kupos, fűrész fogazat. (7. ábra).
Bukófélék. *Mergidae*.
- II. A csőr elől lapos, s rendszeren szélesebb mint magasabb. A kávák szélein sűrűbb vagy ritkább fésűszerű fogazás, amely a *Ludaknál* fűrész, de nem hátrafelé hajló.

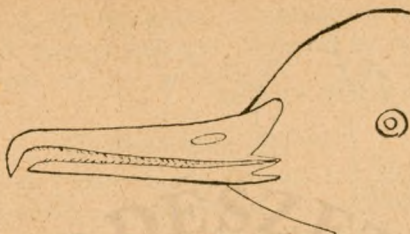

5. ábra. H. a madár egész hossza, Sz. a szárny hossza.

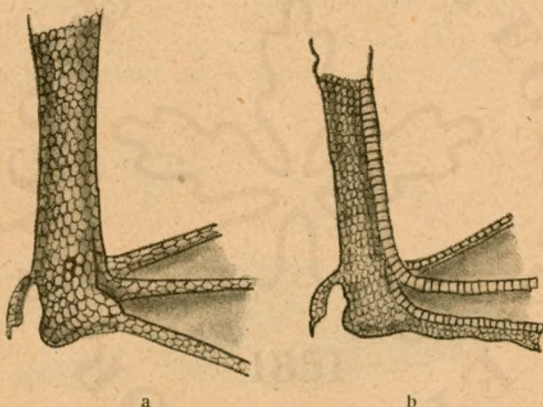

6. ábra. Cs. a csőr, Cs. K. csőrköröm, F. K. felsőkáva, A. K. alsókáva.

1. A csőrtő és a szem között a fejbőr csupasz.
Hattyufélék. Cygnidae.
2. A csőrtő és a szem között nincsen csupasz folt.
 - A) A csüd rövidebb mint a középső ujj karom nélkül. Elején a bőrön nagyobb haránttáblák vannak. (8. ábra *b.*) A csőr széles, lapos, sűrű fésűzettel és keskeny csőrkörmel. (9. ábra *B.*) A szárnyak csak a fark tövéig érnek.
Kacsafélék. Anatidae.
 - B) A csüd hosszabb, mint a középső ujj karom nélkül, hatszögletes táblákkal van fedve. (8. ábra *a.*)

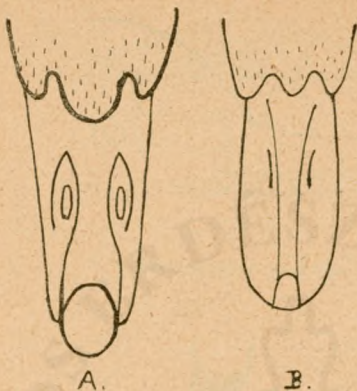
7. ábra. A nagy bukó fűrészcsőre.

8. ábra. *a.* A Lúdfélék csüdje, hatszögletes hálózatu bőrrel, *b.* Kacsafélék csüdje, elől négyzetes harántablázattal.

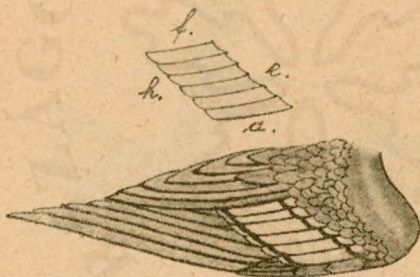
Kivéve az „Ásó-ludakat“ (Tadorna), melyeknél a csüdön elől harántablás hálózat van ugyan, de a szárnyon zöldes fémfényű tükrük van (10. ábra) és inkább kacsaszerűek. A csőr-köröm széles, a felső káva egész hegyét beborítja (9. ábra A.) A szárnyak elérik a fark hegyét

Lúdfélék. Anseridae

9. ábra.

A. egy libafajta csőre széles csörkörömmel, B. egy kacsafajta csőre keskeny csörkörömmel.

10. ábra.

A szárnytükör,
a = alsó,
f = felső,
e = elülső,
h = hátsó széle.

Bukófélék. *Mergidae*.

I. Csőr és láb pirosak, vagy legalább is narancsvörösek. A szárnytükör fehér. A farok 18 tollból áll.

1. H. 62—70 cm. A szárnytükör tiszta fehér. A csőr egyenlő hosszú a belső ujjal.

Nagy bukó *Mergus merganser*. 1.

2. H. 55—58 cm. A fehér tükörfolt közepén fekete sáv húzódik keresztül. Csőre hosszabb a belső ujjnál.

Kontyos bukó *Mergus serrator*. 2.

- II. A csőr és láb ólomszürke. A szárnytükör fekete, elől s hátul fehérrel beszegve. A farok 16 tollból áll. H. 39—41 cm.

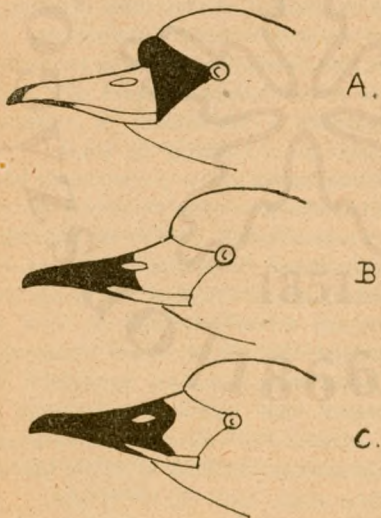
Kis bukó Mergus albellus. 3.

Hattyufélék. *Cygnidae.*

- I. Csőrtő és a szem közötti csupasz folt fekete. A csőr narancsvörös, csőrököröm fekete, a csőrtő feketebütykös. A homloktollazat a csőr felé hegyes szögben végződik. Az egész felső káva széle fésűs fogazással. (11. ábra A.)

Bütykös hattyu Cygnus olor. 4.

- II. A csőrtő és a szem közti csupasz folt sárga vagy húszsínű. A csőrtő nem bütykös, s a hegye felé eső fele

11 ábra.

A. a bütykös hattyu,
B. az énekes hattyu,
C. a kis hattyu (*Cygnus Bewickii*) feje.

fekete. A homloktollazat tompaszögben végződik. A felső kávának csak a tő felé eső fele fésűs fogazásu.

1. A csörtő csupaszsárga foltja eléri az orrlyukakat, s legtöbbször egész a lyukak feléig leterjed. H. 140—150, sz. 62—65. (11. ábra B.).

Énekes hattyu *Cygnus musicus*. 5.

2. A csörtő sárga foltja nem éri el az orrlyukakat. H. 100—120 cm., sz. 50—54. (11. ábra C.).

Kis hattyu *Cygnus Bewickii*. 6.

Kacsafélék. Anatidae.

- I. A hátsó lábujj lecsüngő lapos bőrkarélyal. (1. ábra b.).

1. A farok ékalaku, s hosszú, keskeny ruganyosszáru tollakból áll. A csőr kékesszürke, tömzsi, tövén bütykös. A csőr köröm igen kicsi s horogszerűen visszafelé hajlik. A szárnyak rövidek, tükör nélküliek.

Kékcsőrű kacska *Erismatura leucocephala*. 7.

2. A farok rendes, mint a közönséges kacska fajtáknál.

- A) A homlok és az arc tollazata hegyes szög alatt nagyon előrenyulik a csőr ormára és oldalára majdnem egész az orrlyukakig. (2. ábra).

- a) A felső káva oldalain jobban előrenyulik a tollazat mint a homlokon, egész az orrlyuk alá. A csőr töve nem bütykös. Csőr és láb olivzöld.

Pehelykacska *Somateria mollissima*. 8.

- b) A felső káva oldalán a tollazat nem nyulik oly messzire, mint a homloktollazat. A csőr a tövén bütykös, vörös színű. Lábak vörösesek.

Cifra pehelykacska *Somateria spectabilis*. 9.

- B) Az arc tollazata nem nyulik annyira előre a felső káva oldalaira. Ha valamelyik bőrkarélyos hátsóujju kacsafaj nem tartozik az előbbi három kacska-nemhez, akkor csak ide tartozhatik.

Bukó kacsák.*

* A meghatározás megkönnyítése végett ebbe a csoportba vesszük a *Feketekacsák* (*Oedemia*) nemét is.

II. A hátsó lábujj vékony, lecsüngő lapos bőrkarély nélkül.
(1. ábra a.) Úszó kacsák.

Bukó kacsák.

I. A lábak sárgák vagy vörösek.

1. A tollazat majdnem egyszínű fekete vagy kormosbarna, a fehér vagy szürkésfekete szárnytükör és a szem körüli fehér folt kivételével.

A) A szárnytükör mindig fehér. Az egész madár fekete, csak a ♂-nél a szem alatt, a ♀-nél a szem előtt és mögött fehér folt. Lábai és csőre ♂-nél vörös, ♀-nél és fiataloknál a csőr fekete, a láb sárgásszürke.

Füstös kacska *Oedemia fusca*. 10.

B) A szárnytükör szürkésfekete. Az egész madár fekete. Öreg ♂-nél csőr bütykös, fekete, csak a bütyök előtt vöröses. Lába zöldesfekete. ♀ és fiataloknál a csőr egész fekete, a lábak zöldessárgák.

Fekete kacska *Oedemia nigra*. 11.

2. A tollazat nem egyszínű, hanem tarka, szürke, barna, vörös, fehér, fekete.

A) A csőr hosszú, karminpiros vagy vörösesbarna, elöl keskenyedő. Szárnytükör fehér. Lábak a ♂-nél karminpiros, ♀-nél sárga, de az úszóhárttyák mindig sötétszürkék.

Üstökös kacska *Fuligula rufina*. 12.

B) A csőr rövid, töben magas, feketésbarna, vagy a hegye felé narancssárga gyűrűvel. Csőrkörom nagyon keskeny, a csőr szélességének csak $\frac{1}{3}$ -át borítja be.

Kerce kacska *Fuligula clangula*. 13.

II. A lábak kékesszürkék vagy zöldesszürkék.

1. A tükör fehér.

A) A fej ♂-nél fekete, ♀-nél sötétbarna, a tarkón megnyult tollak bóbitát alkotnak. ♀-nél csörtő körül sárgás szallag. Fiataloknál fehér homlokfolt van és a csörtő feketés. Csőr kékesszürke, fekete körömmel.

*Kontyos kacs*a Nyroca fuligula. 14.

B) A tarkón nincsenek bóbitává nyult tollak.

a) A fej és nyak vörösesbarna. Az állon, az alsó káva tövének kis Δ alakú fehér folt. Csőr szürkésfekete. Szeme fehér.

*Cigánykacs*a Nyroca ferruginea. 15.

b) A fej fényes, zöldesfekete, vagy barna és fehér sávval a csörtő körül. A csőr kékesszürke, fekete csőrökörömmel, hegye felé kiszélesedik. Szeme (irisz) sárga.

*Hegyi kacs*a Nyroca marila. 16.

2. A tükör nem fehér, hanem szürke, barna vagy egész feketébe hajló.

A) A csőr hosszabb mint a csüd. A csőrököröm keskenyebb, mint a csőr hegyének a szélessége. A tükör világos hamuszürke, alul fehérrel beszegve. A csőr fekete, a ♂-nél kék, a ♀-nél és fiataloknál szürkés gyűrűvel a közepén.

*Barátkacs*a Nyroca ferina. 17.

B) A csőr rövidebb mint a csüd, a csőrököröm oly széles mint maga a csőr hegye:

a) A csőrököröm jól elkülönítve a rövid pisze csőrön; a csőr-fésűzet fogai oldalt kilátszanak. A tükör ki nem vehető. Szemtájék fehér az arcon és nyakoldalakon egy-egy sötét folt. ♀-nek 2 középső farktolla 20 cm.-re kiáll.

*Jeges kacs*a Nyroca hyemalis. 18.

b) A csőrököröm alig észrevehető, fogazata oldalt nem látszik ki. A ♂ általában kékes, pala-

szürke, fehér foltokkal s nyakán fehér örvvel a ♂ felül szürkésbarna, alul vörhenyes. Cs. 2·4–2·8, L. 3.

*Örvös kacs*a *Cosmonetta histrionica*. 19.

- c) A csőrököröm alig domborodik ki, de a csőr hosszabb, 3·5–4 cm. s elől keskenyedik. Színe általában fehér-fekete, s alul rozsdaszínű, vagy egészben rozsdabarna. L. 4–4·5.

*Steller kacs*a *Cosmonetta Stelleri*. 20.

Úszó kacsák.

- I. A lábak vörösek vagy sárgák, vagy e két színnek valamelyik árnyalata.

1. A csőr elől nem szélesedik ki, hanem egyforma széles.

- A) A tükör sötétkék, ibolyás zománccal alul-felül fekete s fehér szegéllyel. A láb narancsvörös. A ♂-nél felkunkorodó gácsértollak.

*Tökés kacs*a. *Anas boschas*. 21.

- B) A tükör eleje világosszürke, hátrább fekete, majd fehér és nem zománccos. A tükör felett széles, fekete, efelett pedig gesztenyebarna sáv. Lábak sárgáspirosak, fekete uszóhártyákkal.

*Kendermagos kacs*a *Anas strepera*. 22.

- C) A tükör elől fénylő feketésszürke, hátul feketés, rozsdásfehér szegéllyel. A ♂ 5 válltolla sarlósan a ♀-nak egyenesen megnyult. A ♂ kontyos. A csőr fekete, láb barnás hússzínű.

*Sarlós kacs*a *Anas falcata*. 23.

2. A csőr elől lapát, vagy kanálszerűen kiszélesedik. A tükör fényes zöld, felül fehérrel szegve, e felett a szárnyfedők a ♂-nél élénk szürkés-kék sávot alkotnak.

*Kanalas kacs*a *Spatula clypeata*. 24.

II. A lábak szürkék vagy kékesszürkék.

1. Hossza 40 cm.-en alul van.

A) A tükör elől bársonyfekete, hátrább erősen fénylő körisbogárzöld. A ♂ zöld szemsávval. A farok 16 tollu.

Csörgő kacsá Anas crecca. 25.

B) A tükör barnásszürke, közepén a ♂-nél acélzöld zománccal, alul-felül fehér szegéllyel; a ♀-nél hiányzik a zöld zománc. A ♂ fehér szemsávval, a farok 14 tollu

Bőjtői kacsá Anas querquedula. 26.

2. Hossza 40 cm.-en felül van.

A) A tükör alig észrevehető piszkos, sárgásszürke folt, nem fényes. Csőrököröm fekete, a felső káva felső része kékesszürke, a káva szélei olajzöldek. A ♂-nél a felső káva tőfele élénkzöld. Az egész madár szürkésbarna, világosabb foltokkal, hátán a tollak világosabb szegéllyel. H. 40–48, Sz. 19–21.

Márványos kacsá Anas angustirostris. 27.

B) A tükör feltűnően látható.

a) A tükör a ♂-nél zöldes bronzsínű, felül rozsdás, alul fehér szegéllyel, a hátulsó toll fekete. A ♀ tükre világos, szürkésbarna. A középső farktollak erősen megnyultak, vagy legalább ékidomuak. A csőr kékes, a lábak szürkék.

Nyilfarku kacsá Anas acuta. 28.

b) A tükör a ♂-nél fényeszöld, alul-felül bársonyfekete szegéllyel. A ♀ tükre sötétzürke, elől-hátul fehér szegéllyel, s a tükör utáni toll tisztafehér. A láb ólomkék, sötét uszóhártyával. A csőr kékesszürke, fekete körömmel.

Fütyülő kacsá Anas penelope. 29.

Lúdfélék. *Anseridae.*

I. A csüd hosszabb mint a középujj karom nélkül, de elől harántirányu, táblás hálózattal. (8. ábra *b.*). A csőr-köröm jóval keskenyebb mint a csőr hegye. A szárnyon ragyogó zöldes, zománcos tükör.

1. A csőr karminpiros vagy vöröses, elől lapos, kacsaszerű, a tövén bütyökkel. Lábai vörösek. Az egész madár fekete-fehér, tarka. (12. ábra.)

Bütykös lúd. Tadorna cornuta. 30.

2. A csőr feketés, bütyök nélküli. Lábai barnás-szürkék. A tükör nagy, zománcos, sötétzöld, felette nagy fehér folt. Az egész madár rozsdaszínű.

Rozsdás lúd. Casarca rutila. 31.

II. A csüd hosszabb mint a középujj, de elől is hatszögletes hálózatu. (8. ábra *a.*). A csőr-köröm oly széles, mint a csőrhegye. A szárnyon nincs tükör.

1. A csőr vöröses vagy sárgás egyszínű, fekete foltok nélkül.

A) A tollazat tiszta fehér, csak az evezők, szárnytollak, feketék.

Sarki lúd. Anser hyperboreus. 32.

B) A tollazat vadlúdszürke.

a) A lábak világos húsvörösek.

α) A csőr 6 cm.-nél hosszabb. H. 78—84, Sz. 43—49, Cs. 6·5—7·9. (13. ábra.)

Nyári lúd. Anser ferus. 33.

b) A lábak narancssárgák vagy vörösek.

α) A csőr 4—6 cm. között van. Sz. 38 cm.-nél hosszabb. (14. ábra.)

Nagy lilik. Anser albifrons. 34.

β) A csőr 4 cm.-nél rövidebb. Sz. 38. cm.-nél rövidebb. (15. ábra.)

Kis lilik. Anser erythropus. 35.

2. A csőr részben sárgás, vagy sárgászörös, de helyenként fekete foltokkal.

A) A csőr feltünő rövid tömzsi, 5 cm.-nél rövidebb, fekete, közepén úgy a felső mint az alsó káván cinóbervörösbe játszó halvány rózsapiros gyűrű, amely néha a felső káva oldalain felfelé húzódik. (Lásd 16. ábrát). A lábak rózsapirosak.

Piszecsőrű lúd. Anser brachyrhynchus.

B) A csőr 5 cm.-nél hosszabb. A tipikus példányok csőre fekete, sárgászörös, vagy sárgás csörgyűrűvel, s ugyanilyen lábbal. (L. 17. ábrát).

Vetési lúd. Anser fabalis.

a) Vannak erősebb példányok, melyeknél a sárgásszin a felső káván kétoldalt felhúzódik a csőr tövéig is, s az ilyeneknek a csőrtőnél a tollazatban kisebb, fehér sávok vagy foltok vannak. (L. 18. ábrát).

Mezei lúd. Anser fabalis arvensis.

b) A csőr igen vékony, hosszan elnyult. Középen keskenyebb vagy szélesebb rózsapiros vagy lilás gyűrűvel, mely néha a felső káva oldalain felfelé is húzódik. (L. 19. ábrát). A lábak lilásrózsapirosak.

Rózsáslábu v. gege lúd. Anser neglectus.

3. A csőr és láb mindig tiszta fekete.

A) A fej és nyak fekete vagy palaszürke, a begy, szárnytollak és farok fekete. Öregek nyakán fehér örv van. (20. ábra.)

Örvös lúd. Branta bernicla.

B) A homlok, pofák, álla, torka fehér, tarkó, nyak, a csőrtő és szem között fekete.

Apáca lúd. Branta leucopsis.

C) A fej és a nyak oldalai fehérek, fejtető a nyak hátulja áll és torok feketék. A nyak eleje és a begy vörösbarna.

Vörösnnyaku lúd. Branta ruficollis.

III. A fajok rövid leírása és földrajzi elterjedése.

Bukófélek. *Mergidae*.

1. Nagy bukó. *Gänsesäger. Mergus merganser*.

Muszkabúvár, bűvárkacsa, zöldfejű bűvár, fűrészorru réce. A disztollas ♂-nél a fej a nyak közepéig fénylő feketészöld, felsőhát fekete, hasi oldal fehér, lazacpiros árnyalattal, ez azonban tömött példányokon eltűnik. A ♂ nyáron, a ♀ és a fiatalok mindenkor rozsdabarna fejűek, hátuk palaszürke, hasuk fehér, sárgás árnyalattal. Az öregek fejtollazata, kissé megnyult, bóbitaszerű. Költ Észak-Németországtól fölfelé Északon, kivételesen délebbre is. Nálunk téli vendég. H. 62—70, Sz. 26—30, L. 4·2—4·5, Cs. 5·4—6·3.

2. Kontyos bukó. *Mittlerer Säger. Mergus serrator*.

Közép bűvárréce, kontyos bűvárréce, örvös bukó, és ugyanazok mint az előbbinél. A disztollas ♂-nél a fej s nyak felső része zöldesfekete, a tarkón jól megnyult konty. A nyak alsó része és begye rozsdásbarnás, hosszanti fekete foltokkal. A hát elől fekete, lejjebb sűrű, hasi oldal fehér. A ♂ nyáron, a ♀ és fiatalok mindenkor rozsdabarna fejűek, hátuk palaszürke, hasuk fehér. A tojónak szintén megnyult fejtollai vannak. Költ Északon, ritkán Észak-Németországban is. Téli vendég. H. 55—58, Sz. 22—26, L. 3·7—4·5, Cs. 5—6·8.

3. Kis bukó. *Kleiner Säger. Mergus albellus*.

Kis bűvárréce, kis deres. A disztollas ♂ tisztafehér, csak a szem és csőr közt van 1—1, a tarkón 2 fekete folt, azután a fekete hátról a kétoldalt a begy felé huzódó 2—2 vékony fekete vonal. A szárnytollak feketésszürkék. A ♂ nyáron, a ♀ és fiatalok mindenkor, barnafejűek és nyakuak, felül

szürkésbarnák, alul szennyesfehérek. Költ Északkelet-Európában és Észak-Ázsiában. Téli vendég. H. 39–41, Sz. 17–21, L. 2·6–3·8, Cs. 2·6–3.

Hattyufélék. *Cygnidae.*

4. **Bütykös hattyu.** *Höckerschwan, Cygnus olor.*

Néma hattyu, puposorru-hattyu. Az öreg ♂ és ♀ teljesen egyforma, hófehér. Fialatok szürkésbarna színűek. Költ gyéren Dánia, Dél-Svédországban, de inkább a Fekete tenger és Káspitótól északra és a Balkán keleti részében. Nálunk ritka téli vendég. H. 150–160, Sz. 60–65, L. 12–13, Cs. 10–13.

5. **Énekes hattyu.** *Singschwan, Cygnus musicus.*

Vadhattyu. Öregek tollazata hófehér, fiataloké szürkésbe hajló rozsdásbarna. Költ Izland-on és Európa és Ázsia legészakibb vidékein. Nálunk rendszeresen megjelenő téli vendég. H. 140–150, Sz. 59–64, L. 10–12, Cs. 10–12·5.

6. **Kis hattyu.** *Zwergschwan, Cygnus Bewicki.*

Népies neve nincs. Szintén teljesen hófehér, de jóval kisebb mint az előbbi. Csőrén az orrlyukak a fekete részben vannak. Költ Északkelet-Oroszországban Észak Szibériában és a Jeges tenger szigetein. Nálunk igen ritka téli vendég. H. 100–120. Sz. 50–54, L. 8·8–10, Cs. 8·7.

Kacsafélék. *Anatidae.*

7. **Kékcsőrű kacs.** *Ruderente, Erismatura leucocephala.*

Púposorru, fehérfejű réce. Disztollas ♂ egész feje a feketésbarna fejtetőt kivéve fehér, nyakán fekete örv, ez alatt rozsdavörös jön, vékony fekete haránt húzódó hullámvonalakkal tarkítva. Háta sárgásbarna szintén harántvonalakkal, hasi oldala sárgásfehér. ♂ nyári tollazatban, ♀ és fiatalok egyszínű rozsdabarnák, fejtető egész a szemekig

sötétbarna, s a fejen a csőrtövétől kezdve kétoldalt 2—2 fehér sáv húzódik. Költ ritkán nálunk is. Délkeleti és déli madár. H. 40—43, Sz. 15—17·5, L. 3·3—4·2, Cs. 4·8—5·3.

8. **Pehelykacsa*** *Eiderente Somateria mollissima*.

Dunnakacsa. Disztollas ♂ fejeteteje a szemektől kezdve egy középső fehér csik kivételével fekete, tarkó és nyakoldalak tengerzöldek, a nyak, hát és szárnyfedőtollak fehérek, a begy halvány sárgáspiros, hasa fehér. A ♀ és fiatalok, egyszerű rozsdásbarnák, fejen, nyakon hosszanti, másutt haránt sötét sávokkal. Költ Dániától kezdve fölfelé Északon. Nálunk igen ritka téli vendég. H. 57—59, Sz. 28—30, L. 4—4·3, Cs. 6—7·1.

9. **Cifra pehelykacsa.** *Prachteiderente. Somateria spectabilis*.

Cifra dunnakacsa. Disztollas ♂ fejeteteje hamuszürke, amely lefelé kékeszöldbe megy át, a szemek alatt 2 világoszöld folt van. Begye világos sárgáspiros, a hát felső része fehér, másutt alul-felül fekete. ♀ és fiatalok rozsdabarnák. Költ Északon. Nálunk eddig csak egyszer fordult elő. Mint téli vendég kerülhet el hozzánk. H. 53, Sz. 25—27, L. 4, Cs. 3·5.

10. **Füstös kacsa.** *Sammetente. Oedemia fusca*.

Bársonyréce, kormosréce, feketeréce. A disztollas ♂-et lásd a határozó táblázatban. A ♂ nyáron, a ♀ és a fiatalok sötét szürkésbarnák. A ♀ szeme alatt és mögött elmosódott szélű, fehér folt, hasa piszkos fehér. Költ Északon, nálunk ritka átvonuló. H. 51—53, Sz. 25—28, L. 3·3—4·5, Cs. 4—4·6.

* *Dunnakacsa* név a német Dune = pehely szóból származik s így fele német; mivel ez a madár a finom pehelytollai révén vált közismertté, ezért helyesebbnek tartom a tiszta magyar „*pehelykacsa*“ elnevezést.

11. **Fekete kacs**a. *Trauerente, Oedemia nigra.*

Fekete réce. A disztollas ♂-et lásd a határozó táblázatban. A ♂ nyáron barnásfekete, fej, nyak, begy a legsötétebb, hasa legvilágosabb. ♀ és fiatalok egyszínű vörösbarnák a tollak világos szegélyei miatt előállott pikkelyes rajzolattal. Költ Északon. Európa belsejében s így nálunk is csak ritka téli vendég. H. 46, Sz. 24—26, L. 3—3·4. Cs. 4.

12. **Üstökös kacs**a. *Kolbenente. Fuligula rufina.*

*Rőtfejú réce, vörösfejú, bunkósfejú kacs*a. A disztollas ♂ feje rozsdavörös, a fejtetőn üstökként felálló tollakkal, háta barnásszürke, vállain s a hasoldalakon fehér, a begy és a hasi oldal fekete. A ♀ és a fiatalok egészben sárgásbarnák, hátukon sötétebb karéjos sávózással. A ♂ nyáron hasonló, csak a begy sötétebb és a fejtetőn barna üstöke van. Költ Délkelet-Európában, a Földközi tenger keleti vidékein, Fekete tenger, Káspi tó környékén. Régebben nálunk is költött, most ritka átvonuló. H. 55—60, Sz. 27, L. 3·4—4·3, Cs. 5—5·7.

13. **Kerce kacs**a. *Schellente. Fuligula clangula.*

*Lármás réce, jeges kacs*a, *bujárréce, buksi réce* stb. A disztollas ♂ majdnem egész fehér, csak a feje, nyaka fényes-zöld a csőre tövénél levő 1—1 fehér kerek foltot kivéve, és a háta fekete. A ♂ nyáron, a ♀ és a fiatalok feje kávébarna, máskülönben felül és az oldalakon sötétszürkék, csak a tükör fehérlik, hasuk fehér. Költ Északon. Nálunk közönséges átvonuló és téli vendég. H. 41—43, Sz. 20—23, L. 2·7—4, Cs. 2·7—3·8.

14. **Kontyos kacs**a. *Reiherente. Nyroca fuligula (cristata).*

Bübos-, bóbítás-, bibic-, tarajos-réce. A disztollas ♂-nek feje, nyaka, begye, háta fekete, kékeszöld csillogással. Hasi oldala fehér. A ♂-nek nyáron a feje és háti része barnás-

fekete, a begye rozsdabarna, fekete karéjsávokkal. ♀ és a fiatalok rozsdabarnák, sötéten karéjozva, has fehér, a csörtő körül elmosódó szélü sárgás, illetve fehér sávval. Költ Északon és kivételesen a Balkánon is. Nálunk közönséges átvonuló. H. 38—40, Sz. 20—21, L. 2·7—3·8, Cs. 4·3.

15. **Cigánykacsa.** *Moorente. Nyroca ferruginea.*

Csukoládéréce, fehérszemü réce stb. A disztollas ♂ feje, nyaka, begye és a has oldalai gesztenyevörösek, háta sötétbarna, zöldes fémfénnyel. A ♂ nyáron, a ♀ és a fiatalok is nagyon hasonlók hozzá, csak a vörösbarna szín bágyadtabb és a begy világos harántsávokkal van tarkítva. Költ nálunk is. H. 36—40, Sz. 18—20, L. 2·6—3·8, Cs. 3·6—4·7.

16. **Hegyi kacsa.** *Bergente. Nyroca marila.*

Népies neve nincs. A disztollas ♂ feje, nyaka, begye feketészöld, a fej fémesen csillogó; hát és has fehér, előbbi sötétebb, haránt huzódó hullámvonalakkal. Nyáron a fej, nyak, begy és hasoldalak gesztenyebarnák a csörtő körül keskeny fehér sáv, s a fültájékon is 1—1 fehér folt; a hát szürke, finom hullámvonalakkal, a has fehér. A ♀ hasonló csak a csörtő körüli fehér sáv szélesebb. A fiatalok nagyon hasonlók a ♀-hez. Költ Északon, nálunk ritkább átvonuló. H. 44—45, Sz. 20—22, L. 3—4·3, Cs. 4·3—4·8.

17. **Barátkacsa.** *Tafelente. Nyroca ferina.*

Vörösfejü, vörösréce, nagy cigánykacsa, bunkófejü török-kacsa. A disztollas ♂ feje s nyaka élénk rozsdavörös; a begy, a hát és a hasoldalak szürkésfehérek, finom fekete hullámvonalakkal. Nyáron a feje fakó vörösbarna, másutt sárgásbarna, harántsávokkal tarkítva. A ♀ és a fiatalok hasonlóak, csak a fejük nem vörösbarna, hanem sárgásbarna. H. 40—45, Sz. 21—23, L. 3·2 4·2, Cs. 4·7—5·8.

18. **Jeges kacsza.** *Eisente. Nyroca hyemalis.*

Jeges réce. A disztollas ♂ feje, nyaka s a begy' felső része sárgásfehér, csak a fülek alatt 1—1 nagy kerek sötétbarna folt, a hát alsó része, a begy, mell és a szárnyak barnásfeketéek, másutt fehér. Nyáron a szem körül fehéres, nyak, begy, sötétbarna, hát rozsdabarna, hasi rész fehér. A ♀-nél fej, a nyak oldalai, begy és has fehérek, fejtető barnás, hát rozsdabarna, sötétebb foltozással. Fialat ♀ hasonló, de a feje, arca rozsdabarnával befuttatva. A fiatal ♂ pedig, fehéres fejü és nyaka, füle alatt már ott a barnás folt, háta szürkésbarna. Költ Északon, nálunk ritka téli vendég. H. 30—31, Sz. 20—24, L. 3·5, Cs. 2·5—3.

19. **Örvös kacsza.** *Kragenente. Cosmonetta histrionica.*

Tarka réce. A disztollas ♂ általában kékes palaszürke, tarkóján 2 oldalt 1—1 vékony sáv és a hasoldalak gesztenyevörösek, a fejen a csörtönél és a nyakoldalakon, s a vállak táján 1—1 féloldalaku fehér sáv, hasonlókép a nyakon fehér örv. Farka hosszú hegyes. A ♀ barnásszürke világosabb foltozással, a fej oldalain 3 elmosódott fehér folt. Költ legmagasabb Északon, nálunk eddig még nem fordult elő. H. 40—43, Sz. 19, L. 3, Cs. 2·5.

20. **Steller kacsza.** *Scheckente. Cosmonetta Stelleri.*

A disztollas ♂ feje fehér, nyaka, háta, torka, lágyéka körül fekete, hasi oldala rozsdavörös. A fej fehéjében a szemek körül fekete gyűrű, a szem előtt és a tarkón zöldes folt. A ♀ egyszínű vörösesbarna, sötétebb haránt-sávokkal. Költ legmagasabb Északon, nálunk még nem fordult elő. H. 44—45 Sz. 22, L. 4, Cs. 3·8—4.

21. **Tőkés kacsza.** *Stöckente (Märzente) Anas boschas.*

Nagy kacsza, zöldfejű, dunai réce, törzsök réce stb. A disztollas ♂ fényeszöld fejü, nyakán fehér örv, a hát felül barnás, lejjebb és a kunkorodó farktollak fényes feketék, a

begy gesztenyevörös, másutt szürkésfehér, sötétebb hullámvonalakkal. A ♀ felül sötétebb, alul világosabb sárgásbarna, sötétbarnán pontozva és foltozva. A ♂ nyáron ép olyan mint a ♀, csak a csőre zöldessárga és a hát alja és a farcsik egyszínű sötétbarna. A fiatalok hasonlítanak a ♀-hoz. Költ nálunk is. H. 55–60, Sz. 25–28, L. 3·4–5, Cs. 5·6–6·2.

22. **Kendermagos kacska.** *Schnatterente. Anas strepera.*

Kergőrece, tükrös ruca. A disztollas ♂-nél fej és nyak sárgásszürke sötétebb pettyezéssel; a hát, begy és has szürke, sötétebb finom karéjos sávozással. A farcsik a felső és alsó farkfedők feketék. Nyáron a fej és nyak szürke, finom fekete pettyezéssel, másutt a fehér hasát kivéve sárgásbarna, sötétebb széles karéjalaku sávokkal. A ♀ ép olyan mint a tőkés kacska ♀-ja, csak nem annyira rozsdás, hanem világosabb, hasa fehér. A fiatalok olyanok mint a ♀. Költ nálunk is. H. 47–53, Sz. 25–27, L. 3·2–4·2, Cs. 4·2–4·7.

23. **Sarlós kacska.** *Sichelflügelige Ente. Anas falcata.*

A disztollas ♂ feje rozsdavörös, zöldes zománccal, a fültájék és a megnyult tarkótollak fényeszöldek, nyak fehér, közepén feketészöld örvvel, háta, hasa szürkésfehér, sötétebb haránt hullámvonalakkal, e vonalak a begyén és mellette szélesek és karéjosak. 5 válltolluk sarlósan meghoszszabbodott. A ♀ és fiatalok szürkésbarnák sötétebb foltozással. Költ Északkelet-Ázsiában, nálunk csak egyszer fordult elő. H. 46–48, Sz. 25, L. 4, Cs. 4·5.

24. **Kanalas kacska.** *Löffelente. Spatula clypeata.*

Kanálcsőrű réce, lapátorru, kanálorru réce. A disztollas ♂ feje tényes kékeszöld, nyaka, begye, melle, válla fehér, háta barnásfekete, has vörösbarna, tükre fényeszöld, felette élénk szürkés-kék folt, a megnyúlt hosszú fekete válltollak

középen hegyük felé fehérek. Nyáron a ♀ és a fiatalok egyszínű sárgásbarnák, sötétebb foltozással, csak a ♂-nál szürkéskék, a ♀-nál pedig a hamvasszürke szárnyfedőtollak a feltűnök. Költ nálunk is. H. 44—47. Sz. 22·7—25, L. 2·7—4·3, Cs. 6·3—7·6.

25. Csörgő kacs. *Krickente. Anas crecca.*

Apró réce, kisebb csörgő réce, veszekedő, pergő, fecske, figeréce, ezres kacs stb. A disztollas ♂ feje és nyaka vörösbarna, a szemtől 1—1 széles fényeszöld sáv húzódik lefelé, ezt keskeny sárga csík szegélyezi. A nyak, hát és hasoldalak szürkésfehérek, sötétebb hullámos haránt vonalakkal, a begy és has sárgásfehér, előbbi apró fekete kerek foltokkal. A ♂-nak nyáron feje, nyaka sárgásbarna, háta rozsdabarna, sötétebb foltokkal, oldalt sárgásabb, hasa fehéres. A ♀ és a fiatalok hasonlóak. Költ elvételre nálunk is, inkább északi madár. H. 32—37, Sz. 17—20, L. 2·3—3·5, Cs. 3·5—4·3.

26. Bőjtí kacs. *Knäckente. Anas querquedula.*

Nagyobb csörgőréce, felelő (tévesen telelő) *pergő-, csörgőréce.* A disztollas ♂-nál a fejtető, tarkó sötétbarna, a fej oldalak, nyak rozsdabarna, fehérrel tarkítva, a szem felett 1—1 fehér sáv húzódik a tarkó felé, begy és mell sárgás rozsdabarna, sötét haránt karéjsávokkal; a hát rozsdaszínű, foltozott, hasi oldal sárgásfehér sötétebb haránt hullámvonalakkal. A hosszú, hegyes, keskeny, fekete válltollak közepükön keskeny fehér csíkkal. A ♂ nyáron, a ♀ és a fiatalok majdnem teljesen egyformák, felül sárgásbarnák, sötétebb foltozással, alul világosabbak, s a hasuk pedig fehéres. Költ nálunk is. H. 34—38, Sz. 19—20·7, L. 2·4—3·6, Cs. 3·9—4·5.

27. Márványos kacs. *Marmelente. Anas angustirostris.*

A ♂, ♀ és a fiatalok körülbelül hasonló színezetűek. Felül szürkésbarna, a fej, nyak és begy barna, haránt

sávokkal és pettyekkel, a hát és hasoldalak nagy világos foltokkal, amelyek a tollak világos hegye folytán jönnek létre, hasi oldal szürkésfehér. Költ a Földközi tenger partvidékein, tehát déli faj. Nálunk igen ritka vendég, egyszer költött is. H. 47—48, Sz. 20—21, L. 3·7, Cs. 4·7.

28. **Nyílfarku kacs.** *Spiessente. Anas (Dafila) acuta.*

Öreg hegyes, gémnyaku kacs, orsófarku, fácányfarku, fecskéfarku, nyársfarku ruca stb. A disztollas ♂-nek a feje, nyaka sötétbarna, oldalt fémesen ragyog. A nyak alsó része, begy és a hasi oldal fehér; ez a nyakoldalokon 1—1 vékony csikban felmegy egész a tarkóig. Hát és hasoldalak szürkésfehérek sötétebb haránt hullámvonalakkal. A megnyúlt válltollak feketék, fehérrel szegve. A ♂ nyáron sötétbarna hátú, világosan foltozva, alul világosabb, sötétebb haránt sávokkal; középső farktollai csak 2 cm.-rel hosszabbak a többinél, tavasszal 6—10 cm.-rel! A ♀ és a fiatalok sárgásbarnák sötétebb foltozással, hasuk világos. Költ nálunk is. H. ♂ 66—67, ♀ 51—53, Sz. 22—26, L. 3·5—3·9, Cs. 4·5—5·5.

29. **Fütyülő kacs.** *Pfeifente. Anas penelope,*

Sípoló-, sípos récce. A disztollas ♂ feje és nyaka rozsdavörös, csak a homlok és fejtető világos rozsdasárga, a begy pirosas leheletű barna, a hát és a hasoldalak halvány-szürkék, finom fekete haránt hullámvonalakkal, mell, has és a szárnyfedőtollak fehérek. A ♂-nek nyáron a feje ugyanolyan, csak apró fekete pettyekkel, begye és hasoldalai rozsdavörösek világosabb hullámokkal, háta szintén rozsdavörös, sötét haránt sávokkal és foltokkal. Hasa fehér. A ♀ és a fiatalok színe felül fakó sárgásbarna, a fejen, nyakon sötét pettyezéssel, begyen s a hasoldalakon sötétebb haránt karéjokkal, a háton pedig foltokkal, a mell és has itt is fehér. Költ Északon, nálunk rendszeres átvonuló. H. 44—46, Sz. 23—26, L. 3—3·6, Cs. 3·3—3·7.

Lúdfélék. *Anseridae.*

30. **Bütykös lúd.** *Brandgans, Brandente. Tadorna cornuta.*

Bütykös ásólúd (Vulpanser tadorna). Öregeknél a fej és nyak felső része fényes feketészöld, a válltáján is egy hosszú fekete folt, s a mell és has közepén végighuzódó elmosódott sötét sáv, a mell táján egy szélesebb rozsdavörös sávból álló örv, másutt hófehér. A szárnytükör zölde, felül rozsdavörössel beszegve. Fialatloknál a fejtető és a hát barnás. Költ Európa északi tengerpartjain, és a Fekete és Káspi tengernél is. Nálunk igen ritka vendég. H. 57–61, Sz. 32·5–33·4, L. 4·8–5, Cs. 4·6–5·5.

31. **Rozsdás lúd.** *Rostgans. Casarca rutila.*

Vörös ásólúd. A disztollas ♂ feje és nyaka felül fehéres, a nyakán febetésbarna örv, másutt a fekete evezőtollakat kivéve rozsdavörös. A tojó bágyadtabb színű. Költ Dél-Európában, Fekete tengernél, Közép-Ázsiában, nálunk igen nagy ritkaság. H. 66. Sz. 36.

32. **Sarki lúd.** *Schneegans. Anser hyperboreus.*

Az egész madár hófehér, csak az evezőtollak a végük felé feketék. Költ Észak-Ázsia arktikus részein. Muzeumainkban még nincs ugyan egy hazai példány se, de azért minden valószínűség szerint hébe-hóba nálunk is előfordul. Megbízható szakemberek már többször megfigyelték. H. 65. Sz., 42.

33. **Nyári lúd.** *Graugans. Anser ferus.*

Szürke, szöke liba, tőkelúd stb. Vadlúdszürke, szárnyai felül, meg a háta világos hamuszürkék. Öregeknél néha a hason elszórt apró fekete foltok. A nagy 6·5–7·9 cm. hosszú csőr, sárgásbarnó hússzínű. Egyedüli vadlúd — az ásóludakat (Tadorna) nem számítva, amelyik Közép-

Európában is költ. Nálunk is fészkel meg nagyobb nádasainkban. H. 78—84, Sz. 43—50, L. 7—8.8, Cs. 6.5—7.9.

34. Nagy lilik. *Blässgans. Anser albifrons.*

Gyöngyvér, lengyel lúd, hókás vadlúd stb. Vadlúdszerű hullámos, de sötétbarnába átmenő. Öregeknél a homlokán fehér hókafolt, amely feketével van beszegve, ez azonban nem megy fel egész a fejtetőre (14. ábra). A mell és has többé-kevésbé — a kor szerint — fekete foltos. Fiataloknál a fehér homlokfolt és a fekete hasfoltok hiányznak. Költ az északi sarki vidéken, főképp Észak-Ázsiában. Nálunk igen közönséges átvonuló és áttelelő. H. 60—80 között, Sz. 38 cm. felül, Cs. 4—6 cm. közt.

35. Kis lilik. *Zwerggans. Anser erythropus.*

Kis gyöngyvér. stb. Jóval kisebb az előbbinél. Öregeknél a fehér homlokfolt felmegy egész a fejtetőig a szemek felé (lásd 15 ábrát), a fekete foltozás a hason néha szinte egybefolyik. Tipikus példányok csőre rövid, pisze 4 cm.-nél rövidebb. Költ Európa és Ázsia északi részein. Nálunk közönséges átvonuló. H. 48—60, sőt még nagyobbak is vannak. Sz. 38 cm.-en alul. Cs. 4 cm.-en alul.

36. Piszecsőrű lúd. *Kurzschnäblige Gans. Anser brachyrhynchus.*

Piroslábu vetési lúd (Chernel). Szürkésbarna színű. (Jegyei a táblázatban vannak.) Költ Északon. Nálunk igen ritka átvonuló. Hazai gyűjteményeinkben alig van 1—2 darab! H. 64—70, Sz. 41—43, L. 5, Cs. 4—5.

37. Vetési lúd. *Saatgans. Anser fabalis (segetum).*

Lengyel lúd, őszi vagy téli lúd stb. A rendes vadlúd színezete kissé sötétebb. A csőr rajzáról könnyen fölismerhető. Költ Északon a tengerparton és szigeteken. Nálunk közönséges átvonuló és áttelelő. H. 70, Sz. 45, L. 7. Cs. 6.

A *vetési lúd*-ak között vannak nagyobb, testesebb példányok, melyeknek a csőr felső kávján felfelé is húzódik a sárga folt. (Lásd a táblázatot!) Ez csak a *vetési lúd*-nak a fajtája, *Anser fabalis arvensis*, *Ackergans*, *mezei lúd* név alatt szerepelnek az irodalomban. A tipikus *fabalis* és az *arvensis* között minden átmenet megtalálható.

38. **Rózsáslábu lúd.** *Rotfussgans. Anser neglectus.*

Gegelúd (Chernel). A *vetési lúd*-nál nagyobb, de színezete hasonló. (Jegyeit lásd a táblázatban!) Költ Északon. Nálunk némely évben nem is oly ritkaság. Átvonuló. H. 74—84, Sz. 45—48, L. 9, Cs. 5·5—6·4.

39. **Örvös lúd.** *Ringelgans. Branta bernicla.*

Rövid, apró, fekete csőréről és fekete lábairól könnyen ráismerni. (Jegyeit lásd a táblázatban!) Költ az Északi Sarkvidék szigetein. Nálunk igen ritka átvonuló és téli vendég. H. 59—63, Sz. 34—36, L. 6—6·5, Cs. 3·7.

40. **Apácalúd.** *Nonnengans. Branta leucopsis.*

Feje fehér, csak a csőrtő és szemek közti sáv és a fejtető fekete. Hasonlóképp fekete az egész nyak és a farok. A háti oldal hamuszürke, s minden tollnak sötét és világos szegélyszávja van. Alsó teste fehér. Költ Északon, nálunk nagyon ritka átvonuló. H. 60—70, Sz. 37—42, L. 6·3—7·6, Cs. 3—3·6.

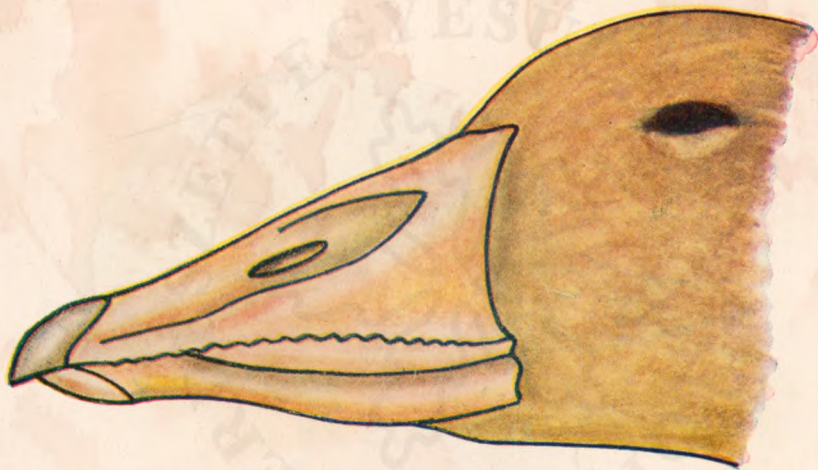
41. **Vörösnyaku lúd.** *Rothalsgans. Branta ruficollis.*

Fejtető, tarkó a szemek alatt, a nyak felső része fekete. A csőrtő és szem közt egy kerek fehér folt; a fülek tájától kezdve a nyakoldal és az egész nyak és begy rozsdavörös; a szemek mögött kezdődik egy négyzet alakban húzódó fehér sáv, amelynek alsó ága a nyakoldalra is lejön. Háti oldal feketésszürke. Mell és farok fekete, a has fehér. Költ Észak-Ázsiában. Nálunk igen ritka átvonuló. H. 50—55, Sz. 35, L. 5·5, Cs. 2·5.

V. A Lúdfélék csőr- és fejképei.

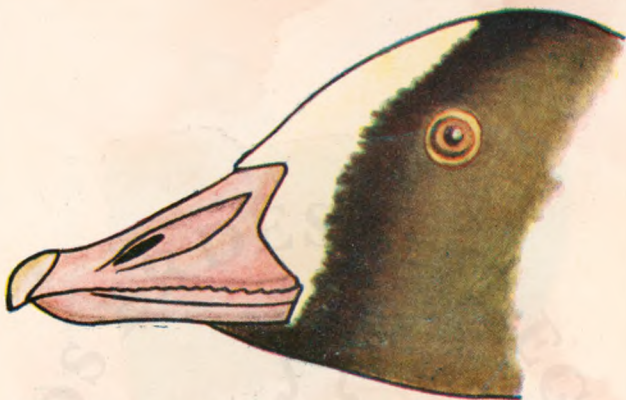
12. Bütykös lúd.

13. Nyári lúd.

14. Nagy lilik, kiszínezett öreg példány, fiataloknál hiányzik a fehér homlokfolt!

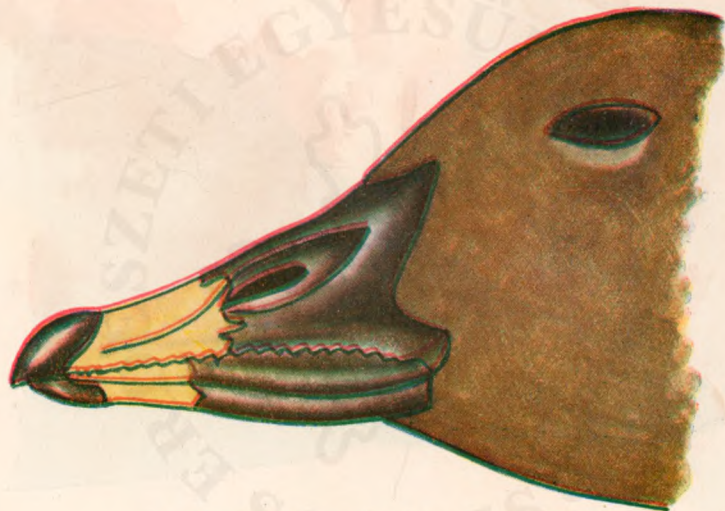
15. *Kis lilik*, kiszinezett öreg példány, fiataloknál hiányzik a fehér homlokfolt!

16. *Piszecsőrű lúd*.

17. Vetési lúd.

18. Mezei lúd, (a vetési lúd-nak a fajtája).

19. Rössstábu lid.

20. Örvös lúd.

Természet után rajzolta és
festette *dr. Nagy Jenő*, 1928.

Az északi libafajok, melyeknek fészkelési területeit még nem ismerjük teljes részletességgel, egymással gyakran kereszteződnek. Ezért úgy a 2 *lilik* között, valamint a *vetési*, *piszecsőrü* és *rózsáslábu* ludak közt oly átmeneti alakok is találhatóak, amelyek bizonyára olyan területekről származnak, ahol e fajok vagy fajták fészkelési területei egymással érintkeznek. Ezért sok esetben igen nehéz eldönteni, különösen a fiatal *lilik*-eknél, amikor még a hócafolt hiányzik a homlokon, hogy melyik fajhoz tartoznak.

Ezért van jogosultsága Chernel István és Lovassy Sándor feltevésének, akik a *piszecsőrü* (*A. brachyrhynchus*) és a *rózsáslábu* (*A. neglectus*) ludat csak a *vetési lúd* (*A. fabalis*) fajtáinak, a *kis liliket* (*A. erythropus*) pedig csak a *nagy lilik*, (*A. albifrons*) fajtájának tartják, és nem külön önálló fajoknak.

Én azonban itt, mivel a vadászok amugy is még az ugyanazon fajok, fiatal s öreg példányait is külön-külön fajnak szokták tekinteni, és aszerint külön névvel illetni, ezért a könnyebb eligazodás kedvéért e fajtákat mind külön nevek alatt külön fajoknak vettem.

IV. A Hazánkban előforduló és előfordulható Bukó-, Hattyu-, Kacsa- és Lúdfélék áttekinthető táblázata :

Család	F a j	
Bukófék Mergidae	1 Nagy bukó, <i>Mergus merganser</i>	téli vendég és átvonuló
	2 Kontyos bukó, <i>Mergus serrator</i>	" " " "
	3 Kis bukó, <i>Mergus albellus</i>	" " " "
Hattyufélék Cygnidae	4 Bütykös hattyu, <i>Cygnus olor</i>	téli vendég és átvonuló
	5 Énekes hattyu, <i>Cygnus musicus</i>	" " " "
	6 Kis hattyu, <i>Cygnus Bewicki</i>	ritka téli vendég és átvonuló
Kacsafélék Anatidae	7 Kékcsőrű kacsa, <i>Erismatura leucocephala</i>	költ nálunk
	8 Pehelykacsa, <i>Somateria mollissima</i>	ritka téli vendég
	9 Cifra pehelykacsa, <i>Somateria spectabilis</i>	igen ritka téli vendég
	10 Füstös kacsa, <i>Oedemia fusca</i>	ritka átvonuló
	11 Fekete kacsa, <i>Oedemia nigra</i>	ritka téli vendég
	12 Ústökös kacsa, <i>Fuligula rufina</i>	régebben költött, most átvonuló
	13 Kerce kacsa, <i>Fuligula clangula</i>	téli vendég és átvonuló
	14 Kontyos kacsa, <i>Nyroca fuligula</i>	átvonuló
	15 Cigánykacsa, <i>Nyroca ferruginea</i>	költ nálunk
	16 Hegyi kacsa, <i>Nyroca marila</i>	ritkább átvonuló
17 Barátkacsa, <i>Nyroca ferina</i>	költ nálunk	
18 Jeges kacsa, <i>Nyroca hyemalis</i>	ritka téli vendég	

19 Örvös kacs, <i>Cosmonetta histrionica</i>	nálunk még nem fordult elő
20 Steller kacs, <i>Cosmonetta Stelleri</i>	” ” ” ” ”
21 Tökés kacs, <i>Anas boschas</i>	költ nálunk
22 Kendermagos kacs, <i>Anas strepera</i>	” ”
23 Sarlós kacs, <i>Anas trepera</i>	egyszer fordult elő nálunk
24 Kanalas kacs, <i>Spatula clypeata</i>	költ nálunk
25 Csörgő kacs, <i>Anas crecca</i>	gyéren költ
26 Böjti kacs, <i>Anas querquedula</i>	költ nálunk
27 Márványos kacs, <i>Anas angustirostris</i>	igen ritka déli faj, egyszer költött
28 Nyíl farku kacs, <i>Anas acuta</i>	költ nálunk
29 Füttyülő kacs, <i>Anas penelope</i>	átvonuló

Ludfélék
Anseridae

30 Bütykös lúd, <i>Tadorna cornuta</i>	ritka átvonuló
31 Rozsdás lúd, <i>Casarca rutila</i>	igen ritka vendég
32 Sarki lúd, <i>Anser hyperboreus</i>	előfordulása nincs bebizonyítva
33 Nyári lúd, <i>Anser ferus</i>	költ nálunk
34 Nagy lilik, <i>Anser albifrons</i>	átvonuló
35 Kis lilik, <i>Anser erythropus</i>	”
36 Piszecsőrű lúd, <i>Anser brachyrhynchus</i>	igen ritka átvonuló
37 Vetési lúd, <i>Anser fabalis</i> *	átvonuló
38 Rózsás lábú lúd, <i>Anser neglectus</i>	”
39 Örvös lúd, <i>Branta bernicla</i>	ritka átvonuló
40 Apácalúd, <i>Branta leucopsis</i>	” ”
41 Vörösnyaku lúd, <i>Branta ruficollis</i>	” ”

Összesen 3 *Bukóféle*, 3 *Hattyúféle*, 23 *Kacsaféle*, 12 *Ludféle*, ebből hazánkban rendszeresen költ 9 *Kacsaféle* és 1 *Ludféle* és elvétve ritkán költ, vagy régebben költött 2 *Kacsaféle*.

* A mezei ludat *Anser fabalis arvensis* itt nem vettük fel, mert az csak a *vetési lúd*nak a fajtája.

Stollwerck

csokoládé,

kakaó,

bonbon,

karamella

különlegességek.

Mely madárfajokat védi az írott törvény, s melyeket a vadászerkölcs?

Vadászható vagy a vadászat tárgyát alkotó madárfajok azok, amelyek részint tömegesen fordulnak elő és vagy husukkal vagy bőrükkel, tollukkal, avagy elejtésük nehézségével s a hozzáfűződő különleges élvezettel minden időkbén felkeltették az ember figyelmét és birvágját.

Ilyenek elsősorban a felhasználható husu *tyukfélék*, *galambfélék*, *kacsafélék*, *libafélék*, *szalonkafélék*, *tuzokfélék*. A többi madárosztályból, a *szárcsákat* kivéve, már nem a használható vadhus végett történik az elejtés.

Pl. a ragadozómadarak szép tollaik és trofea gyanánt felhasználható bőrük miatt, továbbá a vadgazdaság érdekében mint káros állatok kerülnek elejtésre.. Ugyanaz áll az *uszómadarak* közül a *buvárfélékre*, *sirályfélékre*, *kárókatonafélékre*, *gödényfélékre*, *bukófélékre* és *hattyufélékre*.

Az igazság érdekében le kell szögeznünk, hogy a vadgazdaságra kimondottan káros pár fajon kívül — mint amelyek a *héja*, *karvaly*, réti héják, kányák stb. — a ragadozómadarak főképen nem kártékonyságuk miatt kerülnek oly nagy tömegekben terítékre, hanem amiatt az átkos szenvedély miatt, amely az átlagos vadászt minden nagyobb madár elejtésére készíti, s amely alól csak az igazvadász tudja magát mentesíteni.

Ugyancsak ezért esnek áldozatul oly nagy számban a teljesen cél nélkül elejtett *sirályfélék* s a *gázlók* közé tartozó *lilefélék* (pl. *bibic* stb.), s a *szalonkafélék* közül a *partjutók* és *cankók* sok fajtája.

A szenvedélytől elvakult vadász, hogy céltalan vérontásáért némileg megnyugtassa magát és kimentse tettét mások előtt, egyszerűen rávágja az elejtett madárra,

az vadászati, mezőgazdasági vagy halászati szempontból káros.

Erről az emberileg könnyen érthető s megmagyarázható rossz szokásunkról le kell szoknunk, s az igazvadász ama példaképe felé kell törekednünk, aki nagyobb örömet talál egy-egy ritkán szem elé kerülő, s nem rendszeresen vadászott madárfaj megfigyelésében, mint annak az ok nélküli elejtésében.

Az írott és minden körülmények között betartandó vadászati tilalmi törvényeken kívül tehát vannak oly, nem kiadott, s kihirdetett törvények, amelyeket azonban a vadászetikára sokat adó igazvadász ép oly szigoruan betart, mintha azokat írásos törvények kívánnák.

A nevelésen és tudáson alapuló erkölcsi érzék, amelyet az ifjú vadász már gyermekkorában elsajátított, a legbiztosabb ellenőrzője annak, hogy a vadász igazvadász módjára vadásszék és a Teremtőt a teremtményeiben tisztelje, mint ahogy azt a német vadászmondás is mondja.

Mindennek azonban az alapja a tudás, mert csak a helyes ismeret nyújt biztos alapot helyes világfelfogás számára.

A rendszeres vadászat alá kerülő fajoknak van tilalmi idejük, amely idő alatt teljes védelem alatt állanak.

A legújabb törvényrendelet szerint az összes vízimadarak április 16-tól június 30-ig tilalom alatt vannak. Ez alá a kissé tág meghatározás alá tartoznak általában az összes *uszó- és gázlómadarak*, azonban az *erdei szalonka*, a *tuzokjélék*, a *haris*, *ugartyuk* kivételével, amelyek bár szintén e két rendbe tartoznak, mégis nem vízimadarak.

Az igazvadász tudatában van annak, hogy a vadászélmélet egyik elengedhetetlen kelléke az, hogy lehetőleg

változatos és az emberi kulturától lehetőleg meg nem zavart növény- és állatvilágban gyönyörködhessünk. Ez legyen az a háttér, amely a vadászélvezetet még a vad elejtése nélkül is igazi nemes szórakozássá teszi.

A változatos és gazdag állatvilág nemcsak úgy érthető, hogy vadászterületünkön nyüzsögjenek a nyulak és foglyok, de amellett más teremtett állatnak még a színét se lehessen látni. Ellenkezőleg nem szabad onnan hiányozni az eredeti ősi állatvilág egyetlen tagjának sem, már amennyire a mostani viszonyok megengedik.

Igy jutunk el a természetvédelem nemes eszméihez, amely többé-kevésbé ott szunnyad minden igazvadász lelkületében.

Valamely ország teljes állat- és növényvilága, de még a természet szervesen országá is, szóval mindaz, amit az istenteremtette természet nekünk nyújt, teljes egészében hozzátartozik ahhoz, amit mi szülőföldnek, pátriának, hazának nevezünk. Így már azután nyilvánvalóvá válik, hogy valamely terület állat- és növényvilága nem csupán ama terület birtokosáé vagy vadászberlőjéé, hanem általában a nemzet egész egyeteméé, amely nemzeti kincsében szegényedik akkor, amikor részben a kultúra haladása, részben pedig egyes birtokosok önző gondolkodása miatt egy-egy növény- vagy állatfajjal válik szegényebbé ama terület.

A vadászat az az ősfoglalkozási ág, amely már eddig is sok hasznos vadunkat mentette meg a végleges kipusztulástól. A jövőben erre még nagyobb szükség lesz, és pedig nemcsak hasznos vadjainkkal szemben, hanem a vadászatilag közömbös, sőt káros fajokkal szemben is. Mert hiszen, amint azt már fentebb is kifejtettük, a vadászmesterségnek kötelessége örködni az eredeti fauna fentartásáról, s emellett nemcsak vadászati, hanem ami talán csak mégis jobban a latba esik, a

mezőgazdasági és nemzetgazdasági szempontokat is számításba kell venni.

Nincsen olyan ország talán a földkerekségén, ahol ne volnának már természeti emlékként fenntartott területek, ahol úgy a növény- mint állatvilág, sőt az ásványok és kövek birodalma is védve vannak a kultúra támadásaival szemben. Ily *Naturschutz-Park*-ok, *Reservate*-ek, *Sanctuary*-k, *Refuges*-ök vannak már azokban az országokban is, ahol máskülömben vajmi kevés érzék van a természetvédelem iránt, hiszen még százezrével fogják és fogyasztják a természet legkedvesebb élőlényeit, az éneklőmadarakat, pl. Spanyol-, Francia- és Olaszországban.

Különösen a vadászatilag többé-kevésbé káros — bár egy-két fajt kivéve, korántsem oly mértékben, ahogy ezt általában feltüntetni szeretik — ragadozómadarak szenvednek sokat, s egyik-másik fajuk már közel áll a kipusztuláshoz.

Itt van a helye a vadászetikában gyökerező természetvédelemnek! Ép azok a fajok, amelyeket eddig még nem véd a magyar törvény, állnak legközelebb a teljes kipusztuláshoz. Ilyenek a *keselyűk*, *szirti sas*, *parlagi sas*, *réti sas*, *kis héjjasas* (törpe sas), *ráró* vagy *halászsas*, *vörös kánya* stb. E fajok teljesen a vadászat elfajulásának tekinthető, mindent elpusztító lödühnek és az apróvad tenyésztése érdekében tulhajtott ragadozópusztításnak az áldozatai.

A szárnyasragadozók tulszaporodását igenis meg kell akadályoznunk, de egy-egy fajnak a teljes kiirtását nemcsak etikai és természetvédelmi, de nemzetgazdasági szempontból sem szabad megengedni. Mert egyrészt a ragadozók a vadállománynál fontos fajegészségügyi szabályozóként működnek közre, a gyenge és beteges egyének elpusztításával, de másrészt az ő kipusztításuk oly

eltolódásokat idéznek elő a természet nagyszerű egyensúlyában, amik a mező- és erdőgazdaságra nézve sokszor katasztrófális csapásokként jelentkeznek, pl. a kártékony apró rágcsálók, egerek, pockok, hörcsögök stb. elszaporodásában.

De meg azután szabad-e az ősi Természettel a legszorosabban együtt élő s abban a legnagyobb gyönyörűséget, testi és lelki üdülést kereső és találó társadalmi osztálynak, a vadászoknak, hozzájárulni ahhoz, hogy a szabad Természet legremekebb alkotásai, a levegőég urai, a sasok és sólymok büszke és szabad nemzetsége kipusztuljon az élők világából? Nem-e kötelességünk teljes erőnkől rajta lenni, hogy e nemes állatok, őseink büszke cimermadarai, a bátorság, büszkeség és szabadságszeretet mindenkor példának felhozott szimbolumai ne hiányozzanak hazánk állatvilágából?

Avagy pótolják-e a magyar puszták vagy erdeink és bérceink felett keringő királyi madarakat a muzeumok szekrényeiben, avagy szobáink falán terpeszkedő élettelen üvegszemű preparátumok?

Nem-e üres lenne bérces hazánk tájképi egysége, ha hiányoznának onnan a gerincek felett keringő sasok, vagy akárcsak a nyávogó ölyvek is, épen úgy, mintha a végtelen puszták felé boruló magyar égboltról hiányoznának az örvénylő *réti* és *parlagi sasok*, kányák, avagy a napsugaras tarlókról a libegő vércsék?

Ők ép úgy hozzátartoznak a szülőföld s a haza fogalmához, mint akár a hegyvidék zugó erdőségei s a Balatonkörnyék istenalkotta bazaltcsucsai, avagy a madárvilág által benépesített alföldi nádasok.

Mindezeket, mint hazánk természeti emlékeit, hazafias kötelességünk megőrizni s a későbbi generációk számára is fenntartani.

E madarak, sajnos, már pusztulóban lévő termé-

szeti emlékek, amelyeket Európa északi és nyugati országokban már törvényekkel igyekeznek megmenteni a teljes kipusztulástól, s amelyeknek ott nem az elejtésére, hanem az életbentartására tűznek ki díjakat.

Addig, amíg e törvények és intézkedések nálunk is életbe nem lépnek, — aminek már rövid időn belül be kell következni — addig az igazvadász etikai érzéke óvja és védje hazai állatvilágunk eme kincseit.

Keselyük már csak Dél-Magyarországból, most a Balkánról látogatnak el hébe-hóba hozzánk. Dél és Kelet szentmadarai ők, talán nálunk valami kárt tesznek, hogy az utolsó szálig lepuskásszák őket?

Réti sas, parlagi sas, szirti sas, hol fészkelnek ezek már a mai csonkaországban? Talán egy-két pár jó ha költ még ezekből. A nálunk az Alföldön megjelenő példányok részint hegyvidékiek, részint északi vonulók. De mikor már ott fent északon is szigorú törvénnyel védik az utolsó kevésszámú fészkelőt, s itt pedig a tapasztalatlan fiatal példányokat tucatszámra ejtik el az Alföldön, akkor bizonyos, hogy e területek is hamar kimerülnek. E madarak amugy is keveset költenek ki, csak 1—2 fiókát, s csak idősebb korukban lesznek ivarérettek.

Alább következik egy áttekinthető táblázat, amely feltünteti, hogy hazánk madárvilágának tagjai közül mely családokat vagy fajokat védi írásos törvény és melyeket csak az igazvadász lelkében élő vadászkerköles.

Jól tudom, hogy e törvények pontos betartása csak a madárvilág tökéletes ismerete mellett lehetséges, de hát ép ezért is igyekeznek az igazvadász az állatvilág megismerésére, ami, amint jól tudjuk, a szabad Természetben való lelkiismeretes megfigyelések mellett, csak szakkönyvek, szaklapok beszerzése és muzeumok és szakelőadások látogatása révén lehetséges.

Vadászható madarak:

		<i>Törvényes védelem alatt állanak:</i>		A természetvédelem és a vadászhika szempontjából kimérendők:
		csak a tilalmi időben	minden időben	
Úszók	Búvárfélék (északi búvár-ok és vöcskők), Kárókatonafelek, Gödényfélék, Bukófélék (buvarkacsák) Kacsafélék, Libafélék, Hattyufélék, Csér-ek (halászka)	Sirályfélék-ből a szerkő-k, dankasirály. A nagy tengeri sirályok, a kacsanagyságú ezüstös sirály stb. mindenkor löhető.		Hattyufélék, Gödényfélék
Gázlók: (Futó-k és léptető-k)	Csigaforgató (Haematopus), gulipán, gólyatölcs, víztaposó, Partfuto-k, Cankó-k, goda, póling-ok (Gózyer), sárszalonka-k, erdei szalonka, nagy tűzok daru, haris, vízi csibé-k, guvat, szárcsa, vizityúk, szürke gém, vörös gém, bakcsó, bő ömbika, pocgém	Parti lile, széki lile, kis lile, pettyes lile, (arany lile), ujjas lile, havasi lile, ugartyúk, bibic, széki csér, nagy kócsag, kis kócsag, üstökös gém. batla, (barna ibisz), kanalas gém, fehér gólya,* fekete gólya		Bölömbika (dobos gém)
Galambok:	—	—		A költés idején egy a vadgerle, mint az örvös és főképen a kékgalamb kimérendő
Tyúkok:	Fácán, fogoly, fűrj, s kettőfajd ♂ nyirfajd ♂ császármadár	Vadpulyka, siketfajd ♂ nyirfajd ♂		—
Ragadozók:	—	Vörös vércse, kék vércse, kis vércse, a Baglyok összes fajtái	A keselyűk 3 fajtája, szirti sas, parlagi sas, réti sas, rőv v. halászsas, kis héjasas, (törpesas), vándorsólyom keracsneólyom Az egerész ölyv gazdaságilag igen hasznos s így a fácáncsookon kívül kimérendő!	

* Helyenként egyes példányok vadászatilag károsak, de mezőgazdaságilag igen hasznosak s mint amugy is pusztulóban levő jelelgetes magyar madár mindenkor megérdemli a védelmet:

27—47 fillérig 16-os
 öbön legrenemirozottabb töl-
 tények, Craus, Miskole 1, posta-
 fiók. Kérjen ismerttetést!

Nem vadászható madarak :

Törvényes védelem alatt állanak :		Mindenkor elejthetők :	
minden időben		csak a fészkelés idején	
Kúszók :	Harkályok, nyaktékerca, kakuk	—	—
Üdögélők :	Jégmadár, méhészmadár, bubos banka, kék csóka	—	—
Surranók :	Kecskefejő (éji fecske), sarlós fecske	—	—
Éneklők :	Fecskefélék, Légykapófélék, Csóka, Malinkófék (sárgarigó), Seregélyfélék, Pintyfélék, Billegetőfélék, Pacsirtafélék, Fakúszók, Csuszkafélék, Cinegefélék. Éneklőfélék (Sylvidae)	A fenyőrigó (fenyvesmadár) ősztől tavaszig elejthető. Seregély csak szőlőben és gyümölcsösben ejthető el.	A szarka, hamvas (szürke) varju, házi és mezei veréb. Vetési (fekete) varju helyenként és döntően kimérendő, mert vadászatiag pedig esetenként igen hasznos! A holt mint pusztulóban levő természeti emlék mindenkor kimérendő. A gébicsfélék közül a kis örgébics kimérendő, a többi elejthető. A szajkó v. mátyás elejthető, a havasi szajkó vagy magtörő kimérendő.

BEÉR SÁNDORNÁL

Gr. Tisza István-utca 5.

Telefon : 972—54.

Címer vésések

A Széchenyi fürdő

A Széchenyi fürdő a városligeti tó északi partján épült. Utóda az egykor oly népszerű Artézi fürdőnek, mely Zsigmondhy Vilmos nagyszere-

rű geologusunknak köszönheti létét, aki terjedelmes geológiai tanulmányok alapján 1868. nov. 15-én kezdte meg azokat a munkálatokat, melyek befejezésével 1878-ban 970.48 méternyi mélységben 73.92 C. foku forró, kénes gyógyforráshoz juttatta a fővárost. A forrás napi szolgáltató képessége 760 m³ A régi „Nádor“-szigeti kis egyemeletes városi épületből átalakított gyógyfürdő 20 fürdőszobájával és kisarányú társasfürdőjével az odatóduló közönség igényeit nem sokáig elégithette ki. Ezért 1909 májusában megkezdték a néhai Czizler Győző műegy. tanár által tervezett és ennek korai halálával Dvorák Ede műépítész által jelentékenyen átdolgozott új, korszerű, a modern egészségügyi és gyógyászati igényeket minden tekintetben kielégítő és a különböző gyógy módokra berendezett Széchenyi fürdő építkezését. Az új fürdőt 1913. évi június hó 3-án adták át a nyilvános közhasználatnak. A fürdő két gőz- és két népfürdőből áll, azonkívül számos szalon- és kádfürdőből és ezen keretben a modern terápia legújabb eszközei, úgymint: villamos fényfürdő, gépgyógyászat, szénsavas és iszapkezelések foglalnak helyet.

Egyik büszkessége a fürdőnek az 1926–27 évben épült Stranduszoda, mely 1927 augusztus 20-án nyílt meg. A régi fürdőhöz csatlakoztatva az állatkerti utra néző főbejárattal épült, korai barokk stílusban. Három nagy medence, melyek különböző mélyek, részben uszók, részben nem uszók és gyermekek részére az időjárásnak megfelelően temperált vízzel töltve állanak a közönség rendelkezésére.

Székesfővárosi Tattersall és Lóvásártelep

Kerepesi-ut 7-9-11.

Távbeszélő kapcsolószáma :
József 338—46.

Ez a közintézmény 1909. XI. 1-én került a székesfőváros házikézelésébe és a főváros ebben az intézményében. régi királyi adományként nyert vásárjoga alapján, összes lóvásárjait bonyolítja le. Az intézmény két részből áll és pedig a Tattersall istállótelepéből, másrészt a lóvásárból. A Tattersall istállótelepe elsősorban a jobbfejű lóanyagának mindennapi vásári helye. A lóvásártéren rendeztetnek hetenkint csütörtökön a heti lóvásárok és évenként négyszer az országos lóvásárok. A lóvásártéri lovak számára rendelkezésre áll a fedett lóvásáracsarnok és a nyílt lóállások a próbahajtóutakkal. Ezenkívül az intézmény hajléka a lovassportnak is, amennyiben hajtó- és lovaglópályáin a különféle sportegyletek díjlovaglásokat, díjugratásokat és egyéb lovasjátékokat rendeznek. Legujabban az intézmény keretében lovaglóiskola is létesült, mely a tágas lovardájában és nagy lovaglópályáin télen-nyáron szolgálja a lósportot. A Budapesti Lovasegyesület és a Magyar Poloclub is a Tattersallban tartja istállóit. Az intézményt a főváros tartja fenn s a telepet az igazgató vezeti a hozzája beosztott állatorvossal és egyéb segédszeméllyel.

Vezető : Bakonyi János igazgató.

Beosztva : Szücs István állatorvos ; Hyann Károly könyvelő
Steinhoffer Károlyné segédkönyvelő ; Plevniczky Jolán
pénztáros.

Magyar Légiforgalmi r. t.

Igazgatóság: VII. Erzsébet-körut 9. szám.

Tel. J. 301—08 J. 396—17.

Légiutazási iroda: Váci-utca 1. szám.

Tel. J. 383—87. T. 255—94.

LÉGIFORGALOM

Budapest—Wien és Budapest—Graz között.

NYÁRI MENETREND:

ind. 6:30	✚	Budapest	érk.	✚	16:15
érk. 8:15	✚	Wien	ind.	✚	14:30
ind. 8:00	✚	Budapest	érk.	✚	18:15
érk. 9:45	✚	Wien	ind.	✚	16:30
ind. 9:15	✚	Budapest	érk.	✚	17:10
érk. 11:40	✚	Graz	ind.	✚	14:45

Az autóbusz 50 perccel a repülőgép indulása előtt indul a Vadászkiút szállótól.

Csatlakozások: München—Zürich—Genf—Marseille—Barcelona—Madrid—Prága—Dresden—Berlin—Lübeck—Kopenhága—Malmö—Fürth—(Nürnberg—Frankfurt a/M—Köln—Essen—London—Chemnitz—Halle)—Leipzig—Hannover—Bremen—Norderney—Salzburg—Innsbruck—Konstanz—Klagenfurt—Velenca Róma valamint Európa összes nagyobb városai felé.

Menetdíjak: Budapest—Wien vagy Wien—Budapest P 50.
Budapest—Graz vagy Graz—Budapest P 60.

Jegyváltás a Légiutazási irodában, (Váci-u 1. Tel. J. 383—87) valamint az összes Menetjegyirodákban.

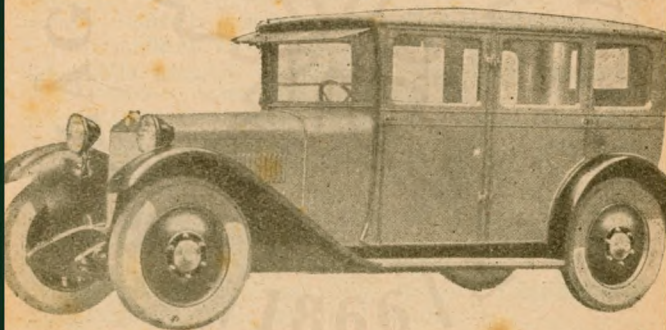
Alkalmi repülések bármikor rendelhetők a társaság igazgatóságánál

Csomagok feladása: A Légiutazási irodában és az Angol Magyar Szállítmányozási R.-T.-nál.

Képviselőt Wienben: Österreichische Luftverkehrs A. G. Wien, Tegethoff-Strasse 7. Luftreisebureau Kaerntnerring 7.

STEYR

a magyar utak királya.

Steyr Művek Magyar Kereskedelmi Rt.

Budapest, IV., Ferenciek-tere 9.

TELEFON : 219—65.

Tudnivalók a vizi- vadászatról.

Irta : *dr. Szlávi Kornél.*

Azt a megtisztelő feladatot adta nekem a „Vadászati Útmutató” fáradhatatlan szerkesztője, hogy a vizi-vadászatról írjak egy elsősorban oktató cikket. Magamról tudom, hogy ha a cikkből az oktatásszag nagyon kiérezhető, úgy az unalmas és „olvasásra nem alkalmas”, s ezért arra az elhatározásra jutottam, hogy a vizivadászatos inkább gyakorlati példákkal fogom megvilágítani. Ezzel két célt szeretnék elérni: egyrészt talán még se lesz az „írás” olyan unalmas, mintha tisztára oktatási alapon kezelném a dolgot, másrészt — s ezt még fontosabbnak tartom — az alábbi vizivadászati eredményeket vadásznaplómból pontos hely és időmegjelöléssel azért adom, hogy megmutassam, hogy a régi szép időkben milyen volt a vizivadászat boldog Nagymagyarországon. Az alábbiakban közölt adatok tehát nem dicsekvésből szerepelnek, hanem azt akarják dokumentálni, hogy közepes tudású lövő mit „szedhetett össze” az elmúlt időkben. Sajnos ezek az idők elmúltak! A mocsarakat lecsapolták, a Tiszatoroktól Pancsováig húzódó „ópávai rétet” a „szomszédok” elvitték a bácskai „Mosztongával” együtt, s a megmaradt szikes-mocsaras területeinket ellepték a „tojásszedők”. Olvasgatva a „Vadász és Verseny lap” több mint 60 éves évfolyamait és a „Vadász lap” régi számain, legjobban érde-

keltek a vadászleírások és vadászeredmények, de csak akkor, ha pontosan közölték az események helyét és időpontját. Erre manapság is figyelhetnének a hírek beküldői, nehogy azt olvassa az ember, hogy „megérkeztek a bibicék” — de az már hiányzik a hírből, hogy hová? Ne szégyeljük tehát közölni a vadászeredményeket: 50—100 év múlva nagyon érdekes dokumentumok lesznek azok. Milyen jó lenen, ha a 100—200 év előtti magyar vadászok között akadt volna, aki a daru, pelikán (régii nyelven: battonya) előfordulásáról és fészkeléséről, solymász eredményekről, hattyúk fészkeléséről hagyott volna ránk pontos feljegyzéseket.

A vízivadászatot osztályozni lehet annak tárgya szerint (vadkacsa, sárszalonna, vadliba vadászat) vagy pedig a vadászat módja szerint: álló vadászat, tehát les akár gödörben, akár nád között vagy csónakban, — mozgó vadászat, tehát cserkészés akár gázolva (sárszalonnákára), akár csónakon (kacsára-libára). Lehet aztán sokféleképen kombinálni a módokat, például hajtani akár álló, akár mozgó vadászokra. Node, nagyon belekerültünk a „rendszerbe”, hagyjuk ezt a németekre, azok jobban értenek hozzá.

Szerény nézetem szerint a jó vadásznak két lényeges tulajdonsága van: az egyik, hogy „van szeme”, s ez alatt azt értem, hogy nemcsak néz, de lát is, tehát meglátja a vadat, a vadjarást, utóbbinak időbeli lefolyását, megismeri a vadat s mindezt nem hosszadalmas utánjárás és megfigyelés után, hanem egykettőre, — lehetőleg az első alkalommal. A másik tulajdonsága, hogy pillanatok alatt levonja a tapasztaltakból a következtetést, hogy mit kell tennie? Hová kell lesbe állania? Lehet-e hajtani a vadat? S elhatározásában többé-kevésbé mindig a fején találja a szeget. Hisz meg lehet hallgatni a „helybeliek”, „öregembek” (s nevezük akárhogy az önmagukat okosabbnak tar-

tókat) tanácsát, de azért ne kövessük azt vakon. Háttha be akar valamelyik vén róka csapni? Vagy az informátor téved. Annál nagyobb öröm aztán, ha saját eszünkre hallgatva, valami okosat spekuláltunk ki, s lefőzzük a többieket.

A kezdő vadásznak kötelessége megszerezni akár Diezel—Mika könyvét „Az apróvad vadászatáról”, akár pedig valamely más újabb vadászati könyvet. Aki aztán vizivadászattal akar foglalkozni, annak okvetlenül szüksége van Chernel István könyvére „Magyarország Madarairól”. Ennek a munkának kiállítása, tartalma, képei a lehető legjobbak, a könyv irodalmunk büszkesége s a legjobb útmutató vizimadaraink (s persze a többi madárvilág) megismerésére is. Aki ezt a könyvet lapozgatja, egész más szemmel nézi a természetet, megismeri annak szebbnél-szebb teremtményeit, felülemelkedik az „átlagpuskás” színvonalán s az idők folyamán természetbaráttá válik, akinek nem egyedüli élvezete és célja a vad elejtése. Aki aztán idegen nyelveken is beszél, az tudását még jobban kibővítheti, különösen angol nyelven egész nagy irodalma van a vizivadászatnak.

Bácsmegeye déli részén, Bács község határában van a Mosztonga vizér; szélessége 50—150 méter, keskenyebb részein teljesen náddal benöve, szélesebb részein tisztásokkal és szabad vitzükrökkel, hossza jó egynéhány kilométer. A vadászgazda: „Bácsi Vadásztársaság” évente kétszer vadászta le: tavasszal és ősszel. A keskenyebb nádasrészeket kötelekkel vadásztuk: a nádat átfogó köteleket a parton 3—3 ember húzta s a vadászok a két parton szétosztva a kötélhúzó emberek előtt és mögött haladtak. Legjobb eredményem volt:

a Mosztongánnak Vranják és Gatara közötti szakaszán kötélhúzás közben 1911 november 18-án lőttem (csak a megkerült vadat számítom): 17 tőkés, 10 apró-csörgő, 3

kendermagos récét, 5 szárcsát, 1 sárszalunkát, 3 fácánkakast, 1 szarkát, 4 foglyot és 1 nyulat (a nádas széléből). Összesen lőtt 12 puskás 110 darabot.

Valamivel gyengébb volt másnap: 1911 november hó 19-én a Mosztongának Tercsanik és Déronya közötti részén a vadászat: lőttem 7 tőkés, 1 cigány és 2 kis csörgőrécét, 12 vadász 60 kacsát lőtt (szeles, rossz idő).

A Mosztongának szélesebb s nyiltabb részeihez érve a társaság egy része hegyesorrú, két személyre szóló csónakba szállt, melyben elől ült a vadász s hátul tolorudazott a csónakos. 3—4—5 csónak egy sorban haladt egymás mellett előre s a parti vadászok a csónaksor előtt és mögött lépegettek. Persze a vadászatokon csak higgadt vadászok vehettek részt; nem is fordult elő sohasem baj. Eredményem 1912 április 1-én a bácsi részben: 22 szárcsa és 3 búbos vöcsök. Lőtt 12 vadász 175 szárcsát, 6 vöcsökölt és 3 kacsát.

A fenti terület „túlnan” van, oda már magyar vadász nem juthat s így most a mohácsi szigeten levő Riha tavon igyekszünk kárpótolni magunkat. Eredmény 1926 március 29-én csónakos hajtással 3 csónakon összesen 40 szárcsa és 6 búbos vöcsök, melyből enyém 16 szárcsa és 2 búbos vöcsök.

Térjünk át a kacsalesre. Kedves emlékem egy szép őszi este: 1923 november 8-ika, amikor a fülöpszállási Szivósszék mellett a „Kondor tón” csónakról ritkás nád között megbújva, negyed óra alatt 3 tőkés, 2 kis csörgő és 1 nyilfarkú récét lőttem.

Kis eredmény, de annál jobban örültem neki, mert nem hibáztam és az este nagyon hangulatos volt. Ezzel szemben vadászati baklövéseim legnagyobbikának tartom az 1912. évi augusztus 11. napjának estéjét. Torontál-megyében az écskai Fehér-tónál voltunk esti kacsalesen. Alig kezdődött a húzás (én 3 kacsát lőttem), szélvihar

támadt záporral s én helyemet otthagya az okosabb enged logikájával hazamenekültem a vadásztanyára. Vadászpajtásom fűtyült a viharra s látván, hogy az én elhagyott helyem felé inkább húz a kacsza, odament és lőtt egy negyedóra alatt és haza is hozott 40 darabon felül vadkacsát. Magyarázat: a kacsákat a vihar által felkorbácsolt hullámok a tó síkvizéről elzavarták a tocsogóba, melyben a sás között álltunk el lesre.

A Duna nagy vízállása folytán a mohácsi határban sok volt a fakadó víz, s „kémeink” rövidesen jelentették, hogy az egyik szálláson egy cca. 10 holdas búzatábla került közvetlen learatás előtt víz alá s hogy arra nagyon járnak a kacsák. Haladéktalanul kimentünk s néhány este nagyon jól mulattunk. Lőttem itt: 1926 augusztus 12-én 5 tőkés kacsát. A szunyogok azonban komiszak voltak, illatos kenőcsök nem használtak. Kacsalesre sohase menjünk ugyanazon helyre két este egymásután.

Az esti húzás, illetve les — ha nincs túlságosan sok szunyog — nagyon hangulatos, nem fárasztó és módot ad szemlélődésre, megfigyelésekre. Nekem azonban közelebb áll a szívemhez a „mozgó háború”, akár gázolva a rét szélén, akár kis lélekvesztőn bujkálva a nádasok közti vízerek útvesztőin. Különösen egyedül „küzködve” az előző évben levágott nád torzsain (melyek a rászaladt csónakot úgy megfogják, mint a cinkét a lép), vagy amikor összes izmaink megfeszítésével azon igyekszünk, hogy teljesen nesztelenül haladjon járművünk előre, szinte az igazi vadonságban képzelet magát az ember, valahol Afrikában, vagy legalább is a Duna deltájában. A legszebb nádas sikátorokat az ujvidéki Nagyrétben, a leghatalmasabb zsombékokat a fülöpszállási balázi Nádas-rétben, a legszebb szikéseket Kunszentmiklóson, a legtöbb sulymot a Duna Zimonnyal szemben levő árterének legnagyobb tisztásán, a „Veliki Otjesen”, a legtöbb kolokányt az uj-

vidéki rét síkvizein, úszó nádzsombékokat ugyanitt s úszó füzes erdőt a szerémségi Száva melletti kupinovói ösmocsárban láttam, ahol Schenk Jakab barátommal 1908 június 28-án a gémtelep lakóit jelöltük alumínium lábkarikákkal. Ezek a szép helyek ránézve ma mind a tabu fogalma alá esnek.

A cserkészés sokféle lehet, amint főleg kacsákat, vagy sárszalonkákat vagy egyéb vízi vadat akarunk puska-végre kapni. Az igazat megvallva én nagyon szeretek minden különösebb cél nélkül járni-kelni a rét lakói között, s a puska használatától lehetőleg tartózkodva tevé-süket-vevésüket megfigyelni s néhanapján fényképben is megörökíteni.

Ha az ember nyitva tartja szemét, sokszor kihasználhat hirtelen adódó alkalmakat. Így 1921 augusztus 6—7-én Simonffy Gyula barátommal — sok vízivadász pajtásom közül talán a legügyesebbel és legkedvesebbrel — a fülöpkei határnak a Szivós szék és a Balázsi-réthez tartozó részeit jártuk, amikor délelőtt az addig gyenge szél felfrissült s a Szivós szék síkvizének közepén előlünk biztonságban tanyázó kacsák megunták hintázását s megindultak a Kondor-tók nádasai nyugalmas vizeibe 8—10-es csapatokban kezdtek nem túlmagasan tőlünk néhány száz lépésnyire húzni az utóbbi tavak felé; amint 1—2 csapat elhaladt, Simonffyval összenéztünk s szó nélkül a húzás irányába szaladtunk s ott a kukoricásban elálltunk. Eredmény: száraz lábbal jó negyedóra alatt löttem 9 tőkés és 2 kis csörgő récét. Néztünk, láttunk és pillanat alatt határoztunk; egyik csapat a másik után ment a fejünk felett, mintha zsinóron húzták volna őket.

Sárszalonkázásra voltak elég jó helyek a fülöpkei Balázsi-rét szélein, az ujvidéki rétből, de annak klasszikus helye a titeli mosorini rét és a Dunának Zimonnyal szemben fekvő körülbelül százezer holdnyi ártere volt,

mely utóbbit mi rendesen a benne fekvő egyik községről ópávai rétnek neveztünk. A titeli rétnek én már csak végnapjait láttam s abban csak egy-két jobb vadlibázásról és egy — alább elmondandó — reggeli kacsaesről van közvetlen tudomásom, azt már csak hallomásból tudom, hogy 40—50 sárszalonkás napi eredmények nem tartoztak a ritkaságok közé.

Ami pedig azt a bizonyos reggeli kacsalest illeti: annak története a következő. Tündéres (Vilova) sajkás községnek tanítója: Jakonics, kivel sokszor vadásztam együtt, észrevette, hogy a vadkacsák a tündéresi rétnek egy közvetlenül a titeli fensík aljában fekvő részét nagyon szeretik. Egy reggelen kiment távcsövel a fensík szélére s onnan felülről megfigyelte, hogy hajnalban hová húznak a kacsák. Másnap reggel csónakon bement feleségével (vadásztársával) arra a tisztásra, melyre a legtöbb kacsát előzőleg húzni látta, s az eredmény megérte a fáradságot: Jakonicsék a lőtt kacsákat (25-ön felül volt) alig tudták vállukon keresztülfektetve tolorúdon hazahozni.

1909-ben lementem az ópávai rétnébe sárszalonkázni s az eredmény mutatja, hogy nem is volt az olyan rossz multság: szept. 9-én: 18 sárszalonka, 2 billegető cankó, 1 vöröslábú cankó, 1 bíborgém, 1 vizityúk és 2 kendermagos réce; szept. 10-én: 9 sárszalonka, 2 tőkés kacsá és 1 bakcsó; szept. 11-én: 14 sárszalonka; szept. 12-én: 10 sárszalonka, 4 tőkés, és 1 kendermagos réce; szept. 13-án: 10 sárszalonka és 1 tőkés kacsá; szept. 14-én: 10 sárszalonka, 2 tőkés kacsá és 1 barna rétihéja.

A fenti sárszalonkákat persze meg kellett ennünk, mert a vadonság közepén 15 kilométerre a legközelebbi falutól tanyáztunk s így a vadat nem lehetett elküldeni. Hárman voltunk vadászok s így nem volt hiány vadban: az utolsó napon az ebéd első fogása volt erőleves 35 sár-

szalonkából, aztán nyárson sült sárszalonka rizzsel. Igaz az is, hogy abban az esztendőben többet sárszalonkát még látni se akartam s azt a vászonkabátot, melyben vadásztam, s mely a táskán lógó szalonkáktól zsiros lett, s azok szagát felvette, hazaérkezve úgy elraktam, hogy jövő esztendeig ne is lássam.

Ha a víz nem túlságos hideg, úgy a legalkalmasabb rossz ruhában és cipőben vadászni; persze nem „cugos” cipőben, mint egy jóbarátom, kinek aztán az ötödik lépésnél lemaradt a lábbelije. Öreg vadász tisztában van azzal, hogy a legjobb bőrcsizma se marad a legjobb kezelés mellett egy évnél tovább vízmentes. Vannak azonban bőrrel fejtelt és bőrbélésű angol gummicsizmák, ezek öt évig használhatók és tényleg addig vízhatlanok is.

Amíg módomban volt, nagyon szívesen eljárógtam gémtelepekre, s félnapokig, sőt néha reggeltől estig, elheverésztem ott a csónakban s gyönyörködtem a nagy sürgés és forgásban. Egy-két lövésnél többet sohasem tettem, mert sajnáltam „gémeimet”. Így például az újvidéki Nagyrétben 1898 július 11-én lőttem (persze csónakról) 1 üstökös, 1 bíbor, 1 szürke gémet, 1 bakcsót és 5 batlát. Mint gimnazistáknak nagyon jó mellékjövedelmünk volt a Németországba szállított gémtojásokból.

Nagy gyaloglásokat végeztem az ópávai rétben egyik „barától” a másikig (barának a náddal kerített síkvizeket nevezik) s ugyancsak „kutyagolások” valának a fülöpkei (fülöpszállási) határban, amikor a vízivadhoz még egy nyulat is akartunk löni útközben az egyes szikes tavak között. Ez azonban komoly feladat volt, mert a buckák között nem nagyon tolongtak a nyulak. Elég jól mulattunk rendes fülöpkei vadászpajtásommal 1921 szeptember 25/26-án, amikor 3 tőkés és 1 kanalas récét, 1 nagy szélkiáltót, 1 sarlószárnyú sólymot és egy nagyvadat — akarom mondani — nyulat lőttem a Szivósszék környé-

kén. Hangulatosak voltak ezek a buckajárások; egyik szikes tótól a másikig vadászgattunk napközben sárszalonkára, kacsára és nyúlra s ahol az este ért, a legközelebbi tanyában valami csekély ellenszolgáltatásért mindig szívesen adtak éjjeli szállást. Az én hátzsákomban volt az elemózsia és rezerve ruha, kompanistám pedig a vadat hordozta rukszakjában s mindig az ugrasztotta a másikat, akinek kevesebb cipelnivalója volt. Rendes társam lányom volt, aki szívós kitartással róttta 5—6 órán át a buckákat s cipelte a vadat, egyszer többek között 1 nyulat, 2 vetési ludat, 1 tőkés kacsát és egy szélkiáltót. El volt felejtve azonban minden fáradtság, ha előttünk nyüzsgött valamelyik „sziken” a sok liba és kacska s esetleg köztük egy hatyú. Ilyenkor leszereltünk s haditanácsot tartottunk, hogy miként lehetne a leghamarabb, a legbiztosabban, a legtöbb vadat puska-végre kapni?

Egy lövésre legtöbb vadat a 12-es puskával 1917 november 9-én löttem: öt csörgőrécét röptében, s a 8-as tópuskámmal 1916 november 17-én egy lövésre tíz vöröslábú cankót. Egyik alkalommal sem akartam tömegyilkosságot elkövetni s a véletlen játéka volt az eredmény. Persze az ópávai rétbén.

Vadlibavadászatról beszélvén alig lehet szó a nálunk fészkelő nyári lúdról. Ezek annyira megfogytak, hogy rendszeresen vadászni rájuk alig lehet. Annál több az ősszel érkező „téli lúd”, nevezetesen a lilikek és vetési ludak tömegei, no meg egy-két ritkaság főleg a Hortobágyon. Kocsiról golyóval, különösen havas télen, lehet ugyan egy-egy libát elcsípni, néha a mezőn leszállott csapatot is sikerült ránkhajtani, de ez mind csak próbálgatás és időtöltés, épp úgy, mint a subában jószág között való belopás (kölcsönként subában magunk előtt hajtjuk vagy hajtadjuk a szarvasmarhát a vetéseken lege-

lésző libák felé). Az igzi módja a libázásnak a les. Próbáltam én ezt dunai homokzátonyon, leásott hordóból, nádleshelyből és szikestó mellett ásott lessgödörből. Itt megint úgy vagyunk, hogy mindenesetre érvényes regulát adni nem lehet. Tessék megfigyelni, hogy a libák hol töltik az éjszakát? Néha dunai zátonyon, néha nagy nyílt vizeken. Aztán ki kell tapasztalni, hogy hová húznak legelni a vetésekre, s délben miféle vízre járnak inni? Ha ezeket tudjuk, akkor kell kieszelni, hogy lehet őket legjobban lövésre keríteni? Néha az esti beszállásnál, néha a déli itatónál, máskor megint a buzavetések között s végül néha-nagyritkán a reggeli húzásnál fog ez a legjobban sikerülni. Hiába, itt megint csak a vadász eszének kell működnie.

Egyik legszeb vadásznapom volt 1909 november 3-ika, amikor eltaláltam az ópávai rétben, hogy éjszakára hova húznak a szerémszei búzáról a libák? Csónakommal bementünk egy nagy síkvízbe, az „Intacsába” benyúló nádnyelvhez, ennek szélébe benyomtuk a nád közé a csónakot, s azt még körültüzdeltük nádszálakkal s a libák odaszálltak elénk. Hét lilik, 2 vetési lud, 1 tőkés kacska és 1 éneklő hattyú volt az eredmény, melyhez a ködös csö-pörgő koromsötét idő is segített. Minél erősebb a holdvilág, anél rosszabb a kacska és libahúzás.

A leshelyet mindig úgy kell elkészíteni, hogy a vad azt lehetőleg ne vegye észre; ásott lessgödörnél tehát a felesleges földet a vízbe kell dobálni. Legalkalmasabbak lessgödörásáshoz a szíkes tavak, mert azok mellett nem szivárog be a talajvíz. Nagyon szép estéket töltöttünk társaimmal a fülöpkei, szabadszállási, homokszentlőrinci és kunszentmiklósi szíkesek mellett. Erős szélben nyugtalan a liba s ilyenkor jó lessgödörben napközben is el lehet belőlük csipni. Így a tetétleni síkon 1922 november 19-én szélviharban délelőtt negyed óra alatt három liliket löt-

tem. Mindezek az eredmények persze nem mérhetőek össze a Hortobágyiakal, node nem járhat mindenki a Hortobágyra, s ott is több a sovány eredményt hozó nap, mint rekordjavító.

Puskában végigpróbáltam a 4-es és 8-as kaliberű tópuskáktól kezdve a 28-asig mindent, s tapasztalataim szerint a nem túlkönnyű 12-es duplapuska a legmegfelelőbb, ami azonban nem zárja ki azt, hogy valaki ne használhatna 12-es browningot vagy valamely más automatapuskát. Ne használjunk túl nagy sörétet!

Mint kuriózumot említem meg, hogy ismertem egy zimonyi vadászt, akinek két betanított kutyája nyaranta százával fogdosta össze a röpülni nem tudó lohos kacsákat. Tipikus esete a vadpusztításnak.

Annyira megfogyot hazánkban a vízivad, hogy nekünk vadászoknak mindent meg kellene tennünk a tavaszi tojásszedésnek megakadályozására, s bizony az sem ártana, ha a vadkacsákat egy-két esztendőre tilalom alá helyeznék; még megmaradt ártereiink, tavaink és mocsaraink ötször annyi kacsát nevelhetnének s tarthatnának el más gazdasági ágak károsítása nélkül, mint ahány kacsalézeng manapság területeinken.

Szép a jól karbantartott és megóvott vadászterület, tulajdonosa büszke lehet rá s sok örömet szerezhet belőle. Igaz vadászélvezet hűséges kutyánk munkájában gyönyörködnünk. Kevesen vannak közöttünk a választottak, akiknek megadatott, hogy szenvedélyünknek az erdő misztikus csendjében hódolhassanak. S ezért nekünk a Magyar Alföld vadászainak a „vadon szava“ csak a késő őszi éjjelen vándorútján tovasiető vadmadár hangjában szólal meg, igyekezzünk tehát kihalt vizeinket s ártereinket újból benépesíteni, vízimadarainknak a fészkelési és megtelepedési idő alatt nyugalmat biztosítani, őket ellenségeikkel szemben megvédeni, mert ezáltal magunknak új

vadászati lehetőségeket teremtünk, melyek gyakorlásában sokkal közelebb kerülünk az ősi természethez, mint a „kulturvad” után járva, a változatosnak épen nem mondható tarlókon és „kukoricarengetegekben”.

SINGER ÉS TÁRSA

Mindennemű kerékpárok és varrógépek nagybani raktára. — Javitó műhely.

Heti és havi részletfizetésre jótállással.

Engros és detail osztály:

BUDAPEST, VIII., JÓZSEF-KÖRUT 35.

TELEFON : József 342 – 64.

Vadászcipők és csizmák

különleges és vízhatlan készítése

31 éve fennálló kiváló hírű cégnél,

melynek tulajdonosa maga is régi vadászember.

KOLONITS KÁROLY

BUDAPEST, IV.,

DUNA-UTCA 4. SZÁM.

Vadászelemek a magyar cimertanban

Irta Bevilaqua-Borsody Béla dr.,
a m. kir. Hadtörténelmi Múzeum adjunctusa.

A vadászat — helyesebben a vadászat nemes mestersége, művészete, »das edle Waidwerk«, mint a sokszázados német szólás mondja — *oly sport, mely a hadviselés, a háboru, a fegyverrel verekedő csetepaté* (hogyan ezen ősi törökös-magyaros katonai kifejezést használjuk) előiskolája, békebeli pótléka volt a legrégebbi időktől ugyszólván máig. A *katonai* halál izgalma (e nemes és férfias párviadalé), mely halált oszt és nyer, tulajdonképpen a *vadász* izgalma is. A katona fegyvere — finomultabb kiadásban — mindig a vadász fegyvere is: a kőkorszak embere *emberi* ellenséget és *állati* ellenséget, barlangi medvét és egyéb duvadat vert agyon kőfejszéjével. A korai középkori hajitódárda vadászati megfelelője a könnyű vadászkelevéz, a hatlamos harci számszerijjé a vadászijj. A XVIII. század iromba katona gyalogpuskájáé a finom serétes Mária Teréziakori kacsázó flinta, a modern Mannlicheré a finom Mannlicher-Schönauer. Az első záváros hátultöltő puskával, a kassai Alexy János puskaműves magyar szabadságharcos zseniális találmányával (melyet Mészáros Lázár hadügyminiszter elutasított, de a poroszok 1852-ben megvették, hogy 1866-ban Königrätznél porrá verjék vele az osztrákot) egyidőben jelentkezik az első lehajtható csövű kezdetleges Lancaster- és Lefauchaux-tipusu vadász-fegyver.

Igy állván a dolog, természetes, hogy a középkor hadviselésének is békebeli pótléka, gyakorlata, játéka, sportja volt a *vadászat* éppen úgy, mint a másik középkori harci pótlék, a harci játék: a lovagi *öklelőtorna*, a kopjatörés.

Ha ez így van, egészen természetes, hogy a középkori lovagi torna és a harcmódor fegyverviseletét velejáróin, a jelvényeken, vagyis a *cimereken* rengeteg a vadászmotívum: főleg a lovagi életet kedvelő magyar, német és lengyel heraldikában.

Hogy a vadászmotívumú magyar cimereket megérthessük, röviden és általánosságban szólunk a *cimerről*.

Ez a XII. században jelentkezik Európában s a XIII. században válik általános szokássá. Lényege és oka az, hogy a talpig vasba öltözött lovag az ütközet kavargásában messziről felismerhető legyen. Ezért jól látható *jelvényre* volt szüksége. E jelvény a *cimer*. A cimerről szóló tudományt, a helyes és jól megoldott cimerek elméletét, jogi ellenőrzését a királyi udvar »cimerkirályai« végezték, ezek a *heroldok*. Tudományuk a *heraldika*, vagyis a *cimertan*.

A cimer használata többféle volt: karon, kis paizsalaku, vászonnal bevont fatáblára vékony fémlemezből kivágott és felszögezett kép: ez a *paizscimer*. Fából faragott vagy bármely más figurális alak a sisakon: a *sisakdisz*. Ugyanezek képe rudra, kopjanyélre alkalmazott kis fatáblán: a *zászló őse*. A cimer színei harci vagy tornai lótakarón: *lótakaró*. A cimerkép pecsénnyomóba, gyűrűbe vésvé: *cimeres pecsét*.

A cimeres lovag után a fegyverhordó *csatlós* vagy *apród* egy tarsolyban több apró harcba vagy tornára induló paizsot hordott, hogy ezek kicserélhetők legyenek, ha eltörnek. Könnyű előállításuaknak kellett ezeknek lenni, egyszerű rajznak. A rajzok vagy *geometriai* vonalak, azaz *heroldalakok*, *mesterjegyek* vagy *képek*. A képek lehetnek *állatképek* vagy *állatrészek*, virágok, égi testek, bármi más képes ábrázolás.

Ilyen képek a heraldikai vadászelemek is. Elsősorban *vadállatok*: oroszlán, leopárd, medve, farkas,

sas, sólyom, bölény, vadgalamb vagy ezek testrészei: oroslánfej vagy mancs, medvefej, sasszárny, levágott lábu sólyom, bölényszarv. Rendkívül kedvelt magyar cimerkép a *szarvas*: ugró helyzetben vagy csak agganca, esetleg embertörzs karja helyett *agganccsal*; vagy női fej: szarvasagganccsal. Számtalan cimeren van *sebesült* állat: levágott medvemancs, nyíllal átlőtt, levágott oroslánláb, kedvelt alak a nyakán nyíllal átlőtt *szarvas* (Lázár grófok, Csúzy család), a fa alatt lépő *medve* (a Divék nemzetséghez tartozó Ujfalussy, Rudnay, Rudnyánszky, Majthényi, Platthy, Palugyay, Divéky, Bossányi, Zsám-bokréthy, Kosztolányi stb. családok közös cimere). Szerették a nyíllal nyakán átlőtt *hattyut* (Beniczky), a *farkast* (Losonci Farkas, Inárcsi Farkas). Számtalan cimeren van *íjj és nyilvessző, vadászkürt* (Baloghy). A XVI—XVII. században ezen egyszerű középkori címerek helyébe *jelenetes, novellás* címerek lépnek: vadász-késsel medvét ölő vadász, kacsafogás hálóval, puskával kacsára lövő vadász, sólymár lóháton, kutyát vezető pecér. Tájképek is előfordulnak: *kacsa a nádasban* (Nádasdy, Tersztyánszky). Hires a Bocskayak szemén átlőtt oroslánja. Erdélyben igen sok a *bölény* (gróf Tholdy), a *medvefej* (gróf Mikó). Kedvelt cimere a jobb lábában követ emelő *daru*: ez kizárólag magyar jellegű cimere. Gyakori a *sólyom* (Zsille). A sisakdisze-

ELSŐ MAGYAR TÜZZOMÁNC JELVÉNYGYÁR

BUDAPEST, VII., KAZINCZY-U. 10.

BERGER MÁRKUS

TELEFON: József 426—04.

ken rendkívül gyakori a *sasszárny*, és pedig sokszor úgy, hogy két nyitott sasszárny között még egy sisakdiszkép áll (deréktől kinövő vitéz). Az összes magyar címerek mintegy 75%-a a *buzogányt* vagy *kardot emelő oroslán*, egész alakban, koronából deréktől kinövőben, mancsában karddal, zászlóval, íróttal vagy török fővel.

Eléggyé gyakori a magyar címereken a hű vadásztárs, a *vadászeb*, rendszeren koronából kinövőben, nyakán örvvel, többnyire többnyire kopó, ellenben: agár, vizsla igen ritka. Ennek oka úgy látszik az, hogy inkább a veszélyes duvad, medve-, vaddisznó- s a fárasztó szarvas-hajtás hajtókopói, mint a könnyű vadászat (nyul) agaras motivumai voltak kedveltek. (E sorok írója családjának cimere: veres mezőben ezüst *hattyuszárny*, sisakdisz: *szárnyas kopó* vagy *szárnyas elejánt*, tehát *vadászcimer*.) Címereinken a *nyul* igen gyakori, de csak mint *mellékcimerkép*: e tapsifüles nem lévén har-

Vadászfelszerelési cikkek

Kertész Zsódnál

Budapest, IV., Kristóf-tér

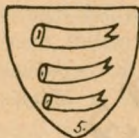
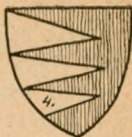
Alapítva 1861.

Képes árjegyzék ingyen és bérmentve.

cias állat. Ezért rendszeren a főcímerképet alkotó vadászeb, sólyom, farkas *fogai* vagy *karmai* között szerepel. Ritka címerkép a *róka*. A régi magyar felfogás e ravasz vörös fickót nem avatta címerképei közé. A korai középkorban, mint címerképek, rendkívül kedveltek a nemes vadak *prémjei*. És pedig úgy, hogy a karon hordott paizsra nem ráfestett, hanem felszegezett formában valódi prém szerepelt, főleg hermelin, nyest, coboly. (Anne de Chastillon francia királyi hercegnőnek, III. Béla magyar király feleségének cimere a Mátyás-templomban: *kék coboly*.)

A *hollót* nemes ragadozó vadnak tekintette a magyar gondolkozás. (Hollós Mátyás!) A *zerge* főleg felvidéki családok (Tátray) cimerein szerepel, tulajdonképpen zerge a Kubinyi és Udvardi Kossuth család cimere is, később válva csak kecskévé.

A középkorban nagy divat volt nálunk a sólyommal vadászás mellett a még Ázsiából hozott *vadász-gepárddal* való hajtás is. Ez is igen gyakori; a kecses vérengző állatnak nyakán mindig láncos örv van. Ezt hívták *márducnak* vagy *mándrucnak* (nem azonos a cimereinken gyakori *leopárddal*). *Hiuz* alig van, ezt sem tekintette a becsületes, egyszerű magyar gondolkozás nemesi jelvénynek, és pedig alattomos, ravasz és vérengző volta miatt. *Vadmacskás* címerről ugyanezen okból szintén alig tudunk. Sok a középkorban, főleg Zsigmond alatt, a *solymárkeztyüs kéz*, esetleg csak a jellegzetes strucc- vagy darutollas *solymársüveg*. Van *szarkás címer is* (Sztáray) mint mellékcímerkép. A *vakvarju*, e sasféle ragadozó, vagyis a török *tortul* nevéből lett *turul* Erdélyben elég gyakori, alkalmasint lengyel kölcsönvétel révén. A gróf *Károlyi* család cimere szivet markoló *karuly*, vagyis karvaly: Karulyfalu a család névadó ősi birtoka. A család neve helyesen: Karulyi, Karvalyfalusi, *Karvalyi*.

A jelen rajzunkon közölt címerek
a következők:

1. heroldalak: Szent András keresztje. 2. stilizált középkori liliom. 3. haránt cölöp. 4. három ék. Ezeket a nem állatképes címerek bemutatására közöljük. A 4. számú heroldalakból (a magyar Guthkeled nemzetség címere) lett az 5. alatti: a Báthoryak három sárkányfoga, melyet a legenda szerint

a család legendás őse ölt meg s vett a címérébe. 6. három levágott lábú fűrj. 7. sólyom, láb nélkül is igen gyakori. 8. sárkány, a zsigmondkori Sárkány-lovagrend jelvénye sok ősi magyar család címérében: Kállay, Akoskazi és Ilencfalvi Sárkány. 9. szalonnatüzelővel átdőfött vadkanfő. Tornay-család. 10. fantasztikus alak: egyszarvu (Kornis-család). 11. nyilvesszővel átlőtt galamb. 12. jelenetes címer: Komárom vármegye. 13. arbronszon átugró vadkan (Csicseri-Orosz-család). 14. nyillal átlőtt szarvas (Csúzy és gr. Lázár-család).

Orgovány & Co. New-York Budapest szőrmenagykeres-
kedő hirdetése az utolsó oldalon!

Hogyan romlik el a kész vizsla.

Nagyon sokszor hangoztatott dolgokat ismertetek most röviden, de sajnos, a tényeket nem lehet elégszer ismételni.

A vizsla nem gép, nem automobil, melyet a hozzáértő egy-egy lábnyomással, kézmozdulattal úgy és oda-irányít, ahogyan akarja. A vizsla élő, érző, gondolkodó lény, mely tetteit tudatosan, illetve ösztönösen végzi, elhatározásait számtalan körülmény befolyásolja és aki az állati lélektan elemi fogalmait nem ismeri, az a vizsla gondolkozását, cselekedeteit megérteni és magát a vázslával megértetni nem tudja.

Egész ismertetésemben abból indulok ki, hogy valaki megvett egy kész (ferm) bevadászott vizslát, egy komoly és nehéz versenyen győztes vizslát és most kezdődik a szezon, most kezd vadászni ujonnan vett vizslájával.

*

Uj környezetébe megérkezve, a vizslát a legnagyobb szeretettel kell fogadni, a bizalmatlanságát le kell küzdeni, simogatjuk, magunk etetjük, számtalanszor hangoztatjuk előtte nevét. Szokja meg uj környezetét, uj gazdája hangját, hangsúlyát, szimatját, szokja meg azt, hogy uj környezete is épp oly jó bánásmódot biztosít neki, mint rég igazdája.

1924. augusztusában elvittek tőlem egy vizslát, úgy, hogy a 7-ik állomáson már leszálltak velem — két napra vadkacsázni. Hogy ez a vizsla nem tudta a társasvadászon, ki a gazdája, kinek fogadjon szót, az csak természetes és hogy az így össze-vissza szaladgálása, sásos nádasban kajtatása a harmadik napi foglászaton is mint kувaszkodás jelentkezett, az magától értetődik. Fő-

leg oly kezdő vizlásnál, ki nem tudja rögtön kordába-szedni az első nevetlenségénél.

Ugyancsak 1924-ben kaptam én egy 19 hónapos vizslát, benne lévén a körvadászatok legdühöngőbb idejében, bizony én eleinte édeskeveset láttam ezt a vizslát. Kiváló orru, nagyszerű vizsla volt a mezőnyben, de otthon hozzám soha kedves, barátságos nem volt. A kutyahüségnek nevezett ragaszkodását soha nem tudtam megnyerni.

Kennelem tavalyi volt ápolója, ha megunta a vizslák játszadozását, ugatását: »Platz!« kommandóra a kennel vackaiba parancsolta őket, de egyszersmind egy-egy pohár vízzel képen öntötte a legvidámabban csaholót. Egy pohárnak megpillantása elég volt később, hogy ész nélkül helyükre meneküljön a vizslahad. Ahány vadászat után leültünk a fehér asztalhoz és a poharak a levegőbe emelkedtek, annyi szék borult fel a félelmükben kifelé törtető vizsláim nyomán, ahány utjukba esett, pedig a mezőnyben igazán snájdig duvadfojtók is voltak.

A régi megszokottságból való minden kizökkenés ront a vizslán. A kész vizsla pontos időben kapja meg a bőséges és tápláló eledelét. Ezenfelül egy-egy jó és szép teljesítményéért a szép szó, simogatáson kívül kaphat egy-egy jutalmazó falatot, de az én étkezéseim ideje alatt fekdjön nyugodtan, közömbösen helyén. Ebédidő alatt egyszer adjanak csak a vizslának az asztról egy darab kenyeret, a tányérról egy csontot, — minden tányércsörgésre jön azután ólálkodni és étkezéseink egyik legcsunyább látványa lesz a nyálzó szájjal kolduló országos hirü versenygyőztes vizsla.

Ha ezenfelül még eltürik, hogy a főzés alatt a konyhában lebzseljen és minden ételmaradékot odahajítanak neki, egész biztos, hogy a jóévtvágyu vizsla még pákosztos is lesz és ott lop ételt, ahol lát és ahol tud.

A fermvizsla jóneveléséhez, mondhatnám uri modorához tartozik, hogy soha nincs terhünkre, soha nem lábatalankodik. Ha velünk jön, úgy szorosán baloldalunkon halad, ha kocsin, vonaton utazunk, lábunk előtt, alatt huzza meg magát, a standunkon némán fekszik.

Nagyon kellemetlen lesz, ha eltűrjük, hogy a vasuti kupében a vizsla felderítő kirándulást rendezzen a szomszéd fülkék kutyát utáló utasaihoz, vagy kocsin vive vadászatra, örökké fészkelődve, jobbra-balra fordul és úgy kíváncsiskodik ki a kocsiból, hogy vagy a lábunkra tapos vagy a takarót huzza le rólunk.

Amint egy-kétszer megengedjük, vagy eltűrjük, hogy vizslánk a sétáinkon baloldalunkról eltávolodjon, azonnal nevetlen csávargó lesz. Minden sarokkövet megtisztel, minden udvarba beszalad, folyton elmarad tőlünk és mi hol előlről, hol hátulról fütyörészhetjük magunkhoz. Ha azután az ily vizsla még jó macskafojtó is, verekedő természetű, úgy a korzó réme lesz a krakéler. Ahány kutyát sétáltatnak, azt ő mind elül-hátul megszagolja, — az ölebeket pórázon sétáltató hölgyek legnagyobb rémületére.

Egyidőben a legelső vasuti állomásnál lévő bérelt területre járt B. Gy. híres vizslájával, midőn a másik vizslát vitte volna magával, éppen vonatinduláskor hozta a kalauz a vonatra felugró vizslát. Idő nem lévén, már ezt visszaküldeni (kellő elpáholás mellett) mindkét vizsla utazott aznap. Ez az öreg vizsla még négyszer utazott

Simson puskák vezető világmárkák, nagyértékű precíziós fegyverek, mégis áruk rendkívül előnyös, melyek középosztályunk által is megfizethetők. **Eredeti Simson** fegyverekről részletes ismertetés, árajánlattal díjtalanul készséggel szolgál **Craus Miskolc 1**, postafiók. Ezenkívül bármily egyéb gyártmányu, „felül nem mult“ stb. jelzésű fegyverek mérsékelt áron.

így a délután 3 óras vonattal és hiba nélkül szállt le az első állomáson, persze akkor is, ha gazdája nem utazott, de őt nem találta otthon.

Eltekintve attól, hogy az önállósítás, bitangolás ront a fegyelmen, a vizsla ellopását teszi lehetővé és a mezőnyben is önállósítja magát, hol előre megy zsinórban, hol hátra marad és elfelejti a mértani pontosságú körözést, rendszeres keresztben keresést, gazdájával tartandó szoros összeköttetést (relációt).

Nem azt kívánom én, hogy a kész vizsla rabszolga legyen, de a kitanított vizsla mögött van már az ő játszókölyökkora. Az udvarban futkoshat, a kölykekkel játszodozhat, a réten hancurozhat, de felügyelet nélkül soha ne maradjon, a társaságban, a vadászaton legyen korához és tudásához mérten komoly.

Ha az új vizsla megszokta új otthonát, gazdáját, ez, mielőtt vadászni megy vele, ismételje végig a szobadresszurát. Hasaltassa, fektesse el, hívja magához, apró tárgyait apportiroztassa stb., a régi gazda sipjához hasonló hangu sip, füttyjelre, hasonló hanghordozású parancsszóra, kar-, kézintésre. Energikusan parancsolva a vezényszavakat, határozottan engedelmességet követelően, a füttyjeleket igyekezzünk pontosan utánozni az eladótól hallott, látott idomítási, vezetési fogásokat, hogy a vizsla mindjárt megértse: az új hely és gazda a régi fegyelmet jelenti.

Ha a vizsla észreveszi, hogy gazdája nem követel mindent oly pontosan, mint régi gazdája, tanítója, — azonnal megindul a vizsla romlása.

Cs. Gy. új vizsláját oly örömmel fogadta, oly szeretettel tartotta állandóan magánál, hogy egy öleb is megirigyelhette volna. Bármit csinált a vizsla a sok komondor, puli, foxi között, — az új kedvencnek minden meg volt engedve. Mikor hónapok múlva elkezdődött a fog-

lyászat, már nem lehetett ráismerni az 1924-es sárosdi verseny győztesére. Félév múlva már kopó lett, — minden büntetés nélkül. Javitóintézetként visszakerült a vizsla régi helyére és csodálatosan itt a régi kézben a régi fegyelmet érezve, nem ugrott be a nyulba, minden parancsra azonnal engedelmeskedett.

Ha a vizsla a hívó parancsra azonnal nem jön vissza új gazdájához, de szépen keres tovább, ne hagyjuk keresni, követeljük inkább ismételt sipszóval visszajövetését. Ne szokja meg a vizsla egy parancs (a visszahívás) negligálását, mert romlik az appelje, a reláció tartása. Megszokja a vizsla, hogy nem lesz bántódása, ha egy-egy parancsot nem teljesít, vagy csak hosszas és ismételt sip-füttyszóra, néven orditozásra szánja el magát, hogy hozzánk térjen vissza. Ez pedig nagy hiba lesz a sásos nádasban és erdős-bokrosban való kajtatásnál, hol a vissza nem jövő vizsla a saját szakállára fog kopózni, kimegy a hetedik határba és ott veri ki a vadat, hol már tőlünk lövésen kívül lesz.

Sohasem szabad a vizslát máskor büntetni (megverni), mint a hiba elkövetésének pillanatában (in flagranti). A kutya agyműködése nem oly fejlett, mint az emberé, majdnem kizárólag két és csak egymásután következő képzetet társít. Ha a nyulhajszáról lógó nyelvvel, ziháló tüdővel tér vissza hozzánk és még örül is, hogy $1/2$ óra múlva im újból megtalálta gazdáját, sohasem szabad megverni, mert a vizsla agya a verést a gazdájához való jövessel (tehát a legutolsó képzetrel) kapcsolja össze és nem az $1/2$ órával előbb perdült nyul láttával és az azt követő változatos hajszával. Hasonlóan nem szabad megverni, ha nem jön azonnal vissza, hanem ismételt hívásra bumlizik hozzánk. Az ily verések következménye a félnétség, új gazdájától való huzódás (hundscheu) lesz. Ha nem jön vissza az első hívó szóra,

dobjuk meg egy röggel, hanttal, löjjük meg a parittyával egy kavicsal a hívás ismétlése mellett, — mindjárt észbekap a vizsla, hogy az új gazdát sem lehet semmibe venni. Neki forog testi épsége veszélyben, ha nem engedelmeskedik. A nyulba ugrás pillanatában hajtsuk meg egy röggel, dobjuk utána botunkat (vagy löjjük a megszerétező büntető lövést farába). Azonnal megáll, abba hagyja a megkezdett nyulüzést, nem meri kockáztatni testi épségét a nyulüzés folytatásával és most mindjárt *utána* is sietve, elérve, tettenérve, szabad meg is verni

Az állatlélektani ismeretek hiányából származó, a vizslát elrontó néhány esetet írok le az alábbiakban.

A Hernád kiöntéseire társas kacsázásra, huzásokra jártunk le. Az egyik vizslát gyengén lövő gazdája azonnal a kacsáért küldte, ha véletlenül egyet le-lelőtt. A második-harmadik kimenetelünkkor az a vizsla már »jól összeszokott« gazdájával, ha látta esni a kacsát, parancs szó bevétele nélkül rohant apportírozni. Igen ám, de huzáskor a csobogó, kacsával szájában prüszkölve uszó vizslát elkerült minden éppen akkor érkező új csapat. Azt tanácsoltam, szedje össze a vizsla huzás után azt az esetleges másfél kacsát. A legközelebbi alkalommal még a huzás előtt kajtattunk és az első kacsát jobb csőből lelőttem, a kacsáért uszó vizsla pedig a balcső $1/2$ löpor, $1/2$ fojtás, $1/2$ adag 16. számú dunsztsréttel a büntető lövést kapta, — »kacsatisztává« teendő. A felvonító vizsla azonnal visszatért gazdájához, de nem hogy kacsát nem apportírozott, de vízbe sem ment hosszú-hosszu ideig. (Helyes idomítás: szöges övvel pórázon tartandó a

„SEVIN“ a vadászok kipróbált kellemes, biztos szere szunyogcsipés ellen! A bőrrétege mint a legfinomabb arckrém, fehérneműt nem piszkít, nem tűzveszélyes. Arany Szarvas gyógyszertár, Miskolc, Skaba és Plökl, Budapest, VI., Vilmos császár-ut 33.

vizsla, lövés után, a kacsáért induló vizslán korbáccsal ütünk végig, energikusan visszarántjuk a pórázzal, hasaltatjuk, ha más vizsla is van kéznél, azzal apportiroztunk. Ha az eső kacsák láttára már hasal, leoldjuk a pórázról, pár pillanatig még így hasaltatjuk és csak azután adjuk az elhozásra a parancsot, — szokja meg a vizsla bevárni a parancsszót.)

Dr. L. B. kitűnő vizslás, egyszer társas foglyásaton fogadott, hogy vizslája 100-szor is elhoz egy lelőtt szarkát (minek ily fogadás?). Nem tudom, a szarka hányadik eldobálása után unta meg a komoly vizsla az apportirozást, de a fogadás elveszett, a vizsla pedig előbb alapos pofonokat, majd még alaposabb verést kapott. Következő szezónra gazdája tuladott e vizslán, mert mindenkinek mindent apportirozott, de gazdájának, vagy annak csak jelenlétében is többé semmit.

V. M. vizsláját játszva tanította fadarabkán, ször-gomolyagon, gummilapdán, kicsinyke házinyulon apportirozni. Az első süldő nyulakat szépen is »hurcolta, von-szolta« gazdájához, de az első nagy, nehéz nyulat pár felvevési próbálkozás után otthagya. A vizsla a nyul szá-jába tömését ellenezte, a fejéhez csapdosását már rosz-szabb néven vette, az ütlegeket a végén orditással nyug-tázta, — de ezután már végleg nem apportirozott. (Sze-tettel összekapcsolt par force apport-idomításra kell fogni fenti két vizslát, újra kezdeni a tanítást, mintha teljesen kezdő lenne a vizsla.)

R. R.-né tiszteletet érdemlő bravuros vizslása egy pestvidéki társulatnak. Ferm setterjéhez vett egy nyers drótszörü vizslát a vizi vadászataira. Fürjezésker lógós-nak magával vitte a drótost is, hadd szagoljon fürjet, foglyot is. De az első orra alá tartott fürjet egy pillanat alatt lenyelte, a setter legnagyobb megütközésére. A második eső fürjhöz már maga rohant oda és azt is le-

nyelte, a harmadik fürjnél együtt rohant setter és drótos, egy-két morgás és most már a setter nyelte le a fürjet. (Szobadresszura nélkül nyers kölyök vizsla nem való mezőnybe, legfeljebb pórázon sétáljon mellettünk. A settert lövésre hasaltatjuk, pórázon vezetjük a lőtt fürj-höz, úgy apportiroztatjuk egy lépésről, hogy in flagranti torkon szorithassuk, ha nyelni akar, majd mind megszzeb-
 szebb dobjuk a fürjet, a vizsla mindig érezze közelségünket.)

A kész vizsla fogalmához tartozik a megbizhatóság és egy bizonyos foku önállóság. Az a vizsla, mely jó orral sziklaszilárdan áll, vadat ki nem ver, óvatosan huz a foglyok után, nyul után nem szalad, az keressen szélesen és mélyen, mehet messze jobbra-balra, távol előre. Sajnos, vizslászaink valósággal rettegnek, ha a vizsla messzebb megy előre, attól félnek, hogy a vizsla »kicsuszik« a kezükből, kiveri a vadat, nem jönnek lövéshez. A kan nyul nyáron sem tart ugy ki, mint a nőstény, hasas, télen a fagyos, rögös szántásban meg minden nyul már a tábla végén nyargal, mikor mi még csak az innenső végén belépünk.

A vizslájával nagyon közel kerestető nem tudja élvezni a vizslászás szépségeit. Örök rettegésén ugy segít, hogy amint ki akar menni a vizsla, örökösen visszahivja, egy-egy rögöt hajít hozzá. Ezt a vizsla két-háromszor eltüri, de azután nem is mer többé lábunk alól elmenni. A vadszegény területen azután a másik végletbe esik sok vadász. Ha a vadat sokáig nem találó, messze elől kereső vizslát időnként nem hívja vissza-vissza egy-egy simogató, dicsérő buzditásra, akkor a vizsla megszokja, hogy állandóan messzire távolodik a gazdájától, önállósítja magát. Mint fentebb jeleztem, a szeles ősz végén se nyul, se fogolycsapat már nem tart ki a vizsla előtt ugy, mint nyáron, — ilyenkor röviden, hozzánk közelebb ke-

restetünk. Egyik végletet se szokja meg állandóan a vizsla, de parancsra tudjon röviden keresni, viszont, ha kiereszti gazdája, menjen, menjen bátran előre.

A mult század 80—90-es éveiben sok vita tárgya volt, mikor kezd szimatolni (vadat!) a vizsla, meddig fejlődik, finomodik szaglása, lehet-e javítani, vagy elrontani az orrt. Az ivarmirigyek fejlődésnek indulásával indul meg a vad iránti érdeklődés is (mely fajta, ivar, sőt egyedenként is változik). Nem az 1 éves kor körül beálló ivarérettség, hanem a későbbi tenyésztésre érettség korában fejlődik ki a szaglás teljesen. (Szuka kb. $2\frac{1}{2}$ év, kan kb. 3 éves korban.) Ezt a finom szaglási képességet a folytonos gyakorlat (vadászás) a gyakorlatok alatt szerzett rutinnal a vizsla még szembetűnőbbé tudja tenni. Amennyiben valamely betegség nem roncsolta szét az ornyáلكahártyájában a szaglási idegvégződéseket, a finom szaglást elrontani nem lehet, de igenis el lehet rontani a vizsla magatartását, viselkedését a vad keresése közben, úgy, hogy nem érvényesíti már oly ügyesen képességét, mint azt tehetné.

A németek a jó orrát ügyesen használó vizslát helyesen Finder-nek (vadtalálónak nevezik).

Minél inkább közelünkben, puszkánk alatt kerestetünk vizslánkkal, annál inkább veszt önállóságából, de viszont igaz az is, hogy jobban kézben van, jobban tart velünk összekötötést (relációt), annál gyakrabban néz hátra, figyel reánk, vár szakadatlan újabb és újabb intést, irányítást, parancsot és — annál kevésbé figyel az orra a

„A Jucksin egy gyorsan ható, igen jó eredménnyel használható bolh-irtószer, hetenként kétszer beszórva, az eb feltétlenül bolhamentes marad, mert a Jucksin-nak a félegre nézve kelemetlen illatát a kutya szőrében két-három napig is érezni lehet s így a földről — legyen az az utcán vagy a lakásban -- a kutya bolhát nem szed fel...“

M. kir. csendőrkutyatelep, Gödöllő, szakvéleménye.

„JUCKSIN“ az összes ebek élődít őló szárazon mosó pora ! Főlerakat Budapest: SKABA és PLÖKL, Budapest, VI., Vilmos császár-ut 33.

lekeresendő terepben a vad szimatját. Elrontottuk a vizsla keresési modorát (mélység és szélesség elveszett) és ezzel együtt az orr finomságának érvényesülését.

A kész, mindenes vizsla kiválót nyujt, fogoly-, nyulvadászaton, vizi munkája megbecsülhetetlen, erdei vadászaton, szsalonkahuzáson, sebzett, vesztett vad elhozásnál pedig egyenesen nélkülözhetetlen. Ám, ha a mindenes vizslát új gazdája nem használja ily sokoldaluan, de csak foglyászásra, vagy vizi vadászatra használja (specializálja), úgy a vizsla hamar megérti, hogy miként gazdáját, úgy őt is csak a fogoly érdekelje, csak a vízben érezze jól magát — és felejtí a vadászat többi ágát, közömbös lesz más vad íránt. A vizsla orrának külömben is gyengéje a nyul (hiszen szárnyas vadra tenyésztették ki a vizslákat), a fogolyspecialistává lett vizslát gazdája úgy dicséri: »páratlan foglyászó eb«, viszont a gazdának foglyászatra hívott vendégei szerint: »közönséges kuvasz, elmegy a nyul mellett, rálép a nyulra és még akkor sem veszi észre.«

Egy országos versenyeken 3 évben egymásután III., II., utoljára I. díjjal kitüntetett vizslát új gazdája kizárólag mocsári szalonkázásra vette meg. Ez a vizsla rövid idő alatt híhetetlen gyakorlatot szerzett ebben az igen nehéz vadászati (és lövési) ágban. A szalonkáktól összevissza járt, ürülekeiktől telehintett mocsárnak iszapkigőzölgéseiből prima orral tudta kiszűrni a szalonkák szimatját. Mikor 2 év múlva fürjezni vitték, a magas rétben nem tudta »kihámozni« a régi tudással a fürjek szimatját.

Általános felfogás, hogy a vizi vadászat »rontja« a vizsla orrát. Valóban, ha a felkavart sár iszapja, a korhadó szerves anyagokat tartalmazó pocsolya vize, a rothadó hinár részei tartósan és ismételten bekerülnek, megtapadnak az orr nyálkahártyáján, eleinte muló, majd is-

métlődő, végül idült orrhurutot okoznak, a szaglási idegvégződések idővel elvesztik érzékenységüket.

A sásos-nádas folyó partján kajtató vizsla ornyálkahártyájára alig kerülhet káros anyag, legfeljebb az orr, szemhéj, fül, has, combok bőrét sebzi meg a sás, nád. A vizsla a vízi vadászaton nem száguld tértölelően, de lépésben, lassan ballagva keres, lassan uszik. Félig lég-, félig talajszimatot keres. Még inkább kisebb területre (pontra) koncentrálja orra »figyelmét«, tehát még »rövidebb« orral keres az árvizes területek, kiöntések zombékjai között költő kacsák augusztusi vízi vadászatánál. Mig mi gummi-csizmáinkban cuppogunk a vízben, a vizsla egyik zombéktól a másikig, egyik sásoskákás csomótól a másikig tocsog vagy uszik és valósággal beleüti orrát, hogy nem bujt-e meg egy-egy nem szivesen szárnyra kelő, bár már jól repülő kacska. A vizsla »tisztá« munkáját ily vízi vadászaton zavarja az, hogy a víz a kacsák uszkálása és ismert, gyakori üritése folytán tele van frissebb, régibb kacsaszimattal. Az ily vizivadászatot gyakran végző vizsla azután a változatos, dombos, bokros, rét, kaszáló, gázos tarlós terepen nyul-, foglyászásakor is nem nagy területre irányítva orra figyelmét, fogja szűrni a levegőt (nemcsak légszimatra dolgozik, Hochwindzieher!), hanem odagalopozik a tarló egy-egy gázcsomójához, domboldal egy-egy bokrához és közvetlen közélről keres talajszimatot (megszagolja a bokor alját).

A vizsla orrának érdekesen tanulságos elrontási esete velem történt meg 1924-ben, szezon végén kaptam egy kölyök vizslát. Télen vizslát bevezetni nem igen lehet, idő sincs, mert a téli társasvadászatokra »kell« menni, úgy gondoltam, hogy mégis valami ismeretséget kössön a vaddal, pórázon vittem magammal a körvadászatokra a másik vizslámmal együtt. Egy esetben a

100 lépésre felbukott nyul nyomára tettem, — ugyan, hogy tartja a sebzett nyomot? Kitűnően eltalált a nyulhoz, sőt combján, fülén fogva hozzám huzta-vonta a nyulat. Ettől kezdve mind több sebzett nyulért küldtem, sőt otthon gyakran huztam neki mindig cikornyásabb vonszalékat. A vadászati tilalom beálltakor az a beteg gondolatom támadt, hogy megpróbálom a vizsladresszúrát hátulról kezdni. Ez a vizsla, mely még nem szimatolt fürjet, nem állt se foglyot, semmi vadat, nem is tudja, mi az hasalni, — dolgozzon hideg-meleg őzcsapát, ő kísérjen őzbakra, juliusban vele kacsázom, közben megtanulja a szobadresszúrát, augusztusban rendbehozom a stilusát, a foglyászás ideje alatt nyultisztává teszem. Mondhatom, hogy soha ily nyomtartó vizslám nem volt, — de magas orral soha, még harmatos, lucskos magas lóherében is alacsonyan keresett. Ha fogoly-, vagy nyul-

A vadász kincse!

a vadászat sok nehézségeinek
megfelelően készített

**garantáltan vízhatlan
vadászcipő.**

Speciális készítője:

SZEMES ISTVÁN

Budapest, II., Batthyányi-u. 2.

szímatot kapott orrába, azonnal a földön volt az orra, a nyom után akart a vadhoz jutni. Soha vezető úgy hasra nem esett versenyen, mint én 1925-ben Fóthon, Eick von Runenstein-kannal. Rossz napja is volt, indiszonált is volt, vad sem volt előtte, eleinte keresni sem akart, majd egy nyomról nem tudtam elhívni és hogy mozgásba hozzam, keresési modorát javítsam, kézzel-lábbal integettem, mint egy sziu indián és ezt a stílus-táncot a sipolás szakadatlan füttykoncertje kísérte. Mikor így csak rám figyelt, csak lélezett az orrán, de nem szímatolt, a bíró által a krumplibá dobott régi foglyot apportirozandó, egy nyomot vett fel és a lapuló nyulat állta inkább. A nyulvonszalékot kitűnően kidolgozta, de amit azelőtt soha nem csinált, a játszva tanítás átkaként, — éppen a versenyen nem apportirozta a nyulat. Egy évig vesződtem vele, míg úgy rendbehoztam, hogy 1927-ben Temesváron a verseny legjobb vizslája, továbbá a legjobb rókafojtó és a legjobb sebzett vesztett nyulelő-hozás díjait nyerte.

A vizsla munkájában a főteljesítmény a vad megkeresése, sziklaszilárd »állása.« Sajnos nagyon sokan nem a vizsla keresése közben mutatott elegáns formákban, a vad megállásakor szoborszerűség látványában gyönyörködnek, hanem abban, hogy a 40 lépésnyire felgurult nyulat apportirozza a vizsla. Alig durrant el a puska, a vizsla elfelejtette már, hogy lövésre helyben kell maradni és összevissza száguld a mezőnyben. Keresi, mit hozzon el és amíg ki nem szaladgálta magát, semmi hívásra nem jön vissza, de közben még egy pár vadat kiver, mert szemmel keresi azt, hogy mire lőttek és megint nem »használja« az orrát.

A vizsla lövésre maradjon a helyén (akár hasalva, akár ülve, akár állva) és csak parancsra menjen a vadért. Azután, mert értelme sincs, ne is apportirozta-

sunk a tarlón felbukfenceztetett minden nyulat. Főleg azt a hibát ne kövessük el, hogy egy megsebzett nyul után a lövés pillanata után mindjárt »fogd meg«, »apport!« uszítással küldjük a vizslát, abban a hiszemben, ha mindjárt küldjük a vizslát, hamarabb el is éri. Egy, de legfeljebb két ily uszítás (mert ez nem sebzett vesztett vad előhozás) és a vizsla megszűnt »nyultiszta« lenni. Ha elment már a nyul, ha a vizsla nem látja, higgadtan, nyugodtan vigyük a sebzett nyul nyomára.

A nyul láttára való hasaltatást még az öreg vizsláimnak is állandóan sipszóval parancsolom, annak dacára, hogy ugy is hasálnak.

Ha a vizsla »áll«, az új gazdája menjen mellé, lassan közelitse meg, simogassa állás közben, — tudja meg a vizsla, hogy helyesen, kedvünkre cselekszik. Érezze a vizsla, hogy mi nyugodtak vagyunk, ő se szeleskedjen. Tanulja meg a vizsla, hogy új gazdája is hosszas állást kíván. Mindig a vadász tapossa ki a vadat, soha ne engedjük, hogy a vizsla »ugorjon« be a lapuló vadba. Ha a vadász rohanva siet az álló vizslához, mert fél, hogy a vad nem tart ki, vagy a vizsla nem fog rendületlenül állni, akkor a mindig csak pillanatokig állt vizsla nem fog később kitartani, hanem pillanatnyi megtorpanással »jelzi« csak a vadat és máris kiveri. Ezzel a vizsla megszűnt vizsla — *Vorstehund* — vadat álló kutya lenni.

Viszont ne essünk a másik végletbe sem, ne hagyjuk a vizslát kinosan sokáig állni. Eltekintve az állatkinzástól, káros vadászati következménye lehet ennek.

A hasas, szoptató nyulnak a természetadta védelemképpen csökkent a szimatja; a vizsla ily nyulat csak centiméterekről áll. Egy pár ily nyul állásakor nemcsak szimatolja, de *nézi* is a nyulat. Ha egy kis rosszra való hajlama van, a következőkben is látni akarja azt, mit

eddig mindig oly sokáig szimatolt. Ekkor elfelejt óvatosságot (utánhuzást), túl közel kerül a nyulhoz (mely nem mindig kitartó hasas nyul) és az bizony menekül. Ha ily hibába esett vizsla önállóan messze elől keres, a vadász nem jön lövéshez és a hibát tetőzi, hogy rövidre fogja, amivel azután, mint fentebb vázoltam, végleg kifordítja régi gazdájánál tanult formájából az új vizslát.

Közérdekűnek vélem az alábbi eset ismertetését:

2 évvel ezelőtt Bukarestbe került egyik több versenyen is szerepelt, aranyérmeket is nyert vizslám, melyet 1927. év temesvári versenyén indított új gazdája. A nagy stílusban kereső szuka, kitűnő orrt mutatva, csakhamar megtorpan, egy pillanatra »áll«, azután egy pont körül egy nagy, majd ezen belül mindig kisebb köröket ír le és egyszerre csak zsupsz!! rávetette magát a lapuló nyulra, kirázta belőle a lelket és azután nagy büszkén,

Figyelem! *Ha tökéletes modern szabású és lelkiismeretes elsőosztályú kidolgozással akar*

*sport- és vadászöltönyt,
ugyszintén
utcai- és szalonöltönyt,
forduljon bizalommal hozzám.*

BEKE GYÖRGY

angol uriszabósága

Budapest, József-körút 84.

(Korvin mozgó bejáratánál, jobbra.)

szabályszerűen apportírozta. A bíró nagyot nézett, csóválta a fejét, de szárnyas előtti viselkedésére lévén kíváncsi, további (fogoly) keresést rendelt. Fogoly helyett azonban újra nyul akadt Hera v. d. Teufelsburg elé, újra megisméltődött a bekörözés, nyulfojtás, apportírozás, mire diszkvalifikálni kellett a — kertelő agarat.

Apró, süldő nyulat minden vizsla megpróbál életében egyszer-kétszer megfogni, főleg, ha a »keztyü«-állás közben lassan, ügyetlenül, mászva próbál menekülni. Azonnal hasaltatni kell a vizslát, semmi szín alatt sem szabad eltérni, hogy a vizsla — duvad kivételével — élő, sebzetlen vadat megfogjon, nekünk patront spóroljon, mert a következmény a fent leirt agárrá züllés lesz.

A duvadfojtás mindig kockázatos a vizsla testi épiségére. A legrabiátusabb, rutinos vizsla is összekerülhet az erdőn egy kivert vén kan rókával, a határban kóborló öreg kandurral, melyet üzve, futtában rosszul (egyik combon, faron, farkon) kap el. A helyben marasztott, életéért küzdő bestia visszakup, harap, karmol, ott, ahol ér, a vizsla pedig a komoly sérülésre (szem kifolyik!) elengedi a biztos zsákmányt is. Ha örökre nem is, de hosszú időre elveszti bátorságát. Kölyök macskán, fiatal rókára, segítő vizsla társaságában vezethető újra duvadra, hozható vissza önbizalma, bátorsága.

Nemcsak a falánk étvágyu, pákosztos, avagy éhes vizsla, de a be vadászott vizslával is megtörténhet, hogy egyszer megfélekedzik a fegyelemtől, egyszer felébred az ősi ösztöne és a rosszul lőtt, úgy értem, szétlőtt foglyot, nagyon véres nyulat apportírozás előtt gyomroz, rág, nyaldos. Ha ezt azonnal, az első esetnél meg nem

Orgovány & Co. Export-Import. New-York-Budapest.
Saját érdekében olvassa el hirdetését
 az utolsó oldalon.

gátoljuk, ugy ismételt esetben, pl. a kilógó beleket már meg is eszi. Sok esetben azonban mindjárt a végén kezdi a vizsla, — egyszerre vadkikezdő lesz.

Esetenként, az első tettenéréskor alkalmazott szigoru büntetés gyökeresen segít, máskor azonban, ha nem érzi a vizsla gazdáját a közelben, mindig visszaesik súlyos hibájába.

Minden vizslás tapasztalhatta, hogy a galopban kereső vizslája hirtelen megtorpan, a fübe harap, egykettőt rág belőle, azután galopban keres tovább, mintha mi sem történt volna. Az ilyen folyton füvet rágó vizsla sokszor bosszantja a vadászt, de stilushibának minősíteni és megbüntetni nem szabad. Hangoztatni akarom, hogy egyéni nézetem, hogy a kész, fegyelmezett vizsla önmegfeledkezésére szervezetének unszó kövételére enged. A füvel nem az elrontott gyomrát tisztítja a későbbi kihányással, de egyoldalú, megunt és főleg főtt eledele vitaminhiányát igyekszik pótolni a füvel, — a vérrel, nyers, vadhussal.

Korántsem meritettem ki a cimben jelzett tárgyat, de miként e könyvecske »Vadászati Utmutató«, rövid fejtegetésem is csak utmutató akar lenni a sok sok alkalom, mód és ok miatt mint romolhat el a vizsla. *Dobodith.*

MEHLSCHMIDT GYULA ÖRÖKÖSEI

TATA-TÓVÁROS (Alapított 1780-ban.)

Elvállal kikészítésre és festésre szarvas-, öz és dām vadbőröket, keztü-, bőrruha- és butorbőrre, valamint vaddisznó-, róka-, vadmacska- és egyéb állati bőrt szörmére. Borju-, kecske- és kutyabőröket box- és chevreauxra. **Nagy raktár mindennemű készbőrben.**

Bőrgyár és festés.

Az 1928. jun. 17-én Budapesten megtartott országos vadászebkiállítás eredménye az I–II. díjazott ebekről.

Fajta	Az eb neve	Tulajdonosa	Elért pontszám	Díjazás	Tárgyi díj
Magyar vizsla, him	Kordosréti Pityke	Mesterházy-Nagy L. dr.	90	I/a.	Albrecht fhg ur tdija
	Ali	Jármai Károly dr.	90	I b.	Dr. Raitsits E.-né „
	Végyvári Betyár IV.	Bába Károly	82	II a.	O. V. C. er. plakettje
	Pajtás II.	Geiger Dezső dr.	80	II c.	O. V. C. érme
	Pifi	Farkas József	78	II/d.	O. V. C. „
	Patkó	Deáky Lóránd dr.	77	II/e.	O. O. C. „
	Kordosréti Pagát	Remenyik Andor	75	II/f.	Végh János tdija
	Ficzkó III.	Puntigám Jenő	75	II g.	O. V. C. plakettje
Magyar vizsla, nőstény	<i>Daisy II.</i>	<i>Adorján Sándor</i>	100	<i>champ. és I.</i>	<i>Kormányzó ur tdija</i>
	Enyingi Kaczér	Szabó György	79	II/d.	Bene Benedek ur „
Angol pointer, him	Városmajori Lord	Deák Lajos	—	II.	Halwa Sándor ur „
Angol szetter, him	Donn	Kováts József	—	I/a.	Ifj. gr. Esterházy L. ur „
	Pique II.	Gergely György dr.	—	I/a.	Ifj. gr. Este. házy L. ur „
	Flekk	vitéz Fráter Tibor	—	II a.	O. V. C. érme
Angol szetter, nőstény	Gésa	Csicseri Orosz Károly dr	—	II/a.	Dörre Tivadar tdija
	Miss of Felsőörs	Szombat Ernő	—	II/a.	Halwa Sándor „

Cocker spaniel, nőstény	<i>Baba Waidmansheil</i>	<i>Nagy László</i>	100	champ.	<i>József főhg ur tdija és I a.</i>
	Erley Kleinburg Gut Wind Siegerin	lovag Wahl Henrik Bertalan László Elemér	— —	I/b. II.	Állatkert „Vadászati Útmutató“
Német rövidszőrű, him	Pick Simai	Szilberleitner József	90	I.	„Magy. Vadászujs.“ tdija
	Hipp v. d. Dobodith	Szemere István	86.25	II/a.	Färy József
	Hektor v. d. Dobodith	Joób Fancsaly Albert	85	II/b.	O. V. C. nagy érme
	Hangyás Nick	Metzger Nándor	83.75	II/c.	Cs. Orosz er. tdija
	Berci Siculia	Károlyi István gróf	82.50	II/d.	O. V. C. oklevél
	Pick v. d. Dobodith	Czinder János dr.	77.50	II/e.	—
	Flüen Nedolász Hektor Duha	Páhok István Duha Jenő	77.50 76.25	II f. II/g.	— —
Német rövidszőrű, nőstény	Relly v. d. Dobodith	Raisz Pál	93.75	I.	Honv. min. tdija
	Nedda v. d. Dobodith	Reiner Richárdné	87.45	II/a.	O. V. C. ar. plakettje
	Asta v. Nagyavas	Vári Vojtovits Zoltán	86.25	II/b.	gr. Károlyi Istv. tdija
	Miss Pallas Berta v. Fenomén	Rittler Nándor Sinkovics Gyula	80 77.50	II/c. II d.	— —
Német drótszőrű, nőstény	Juns Eulenspiegel	Korompay Ernő	80	II/a.	Halwa Sándor tdija

Tenyész csoport.

Magyar v. tenyészcsoportban: Végvári—Kennel (Bába Károly) József Ferenc dr. főhg tdija.
Német vizsla tenyészcsoportban: Dobodith—Kennel (Márkus Leó) Föld. min. tisztelettdija.
Ssetter csoportban: Gergely György dr. Vári—Vojtovits Zoltán tisztelettdija.

Vizivadászatra

való kirándulásai a l k a l m á v a l
miért használ a praktikus ameri-
kai csónakjához egy kis segéd-
motort?

Mert az órákon át tartó eve-
zéssel nem akarja magát kifá-
rasztani, átizzasztani, hogy ké-
sőbb a lesen való csendes ülés-
ben meg ne hűljön.

Ismeri ön azokat az előnyö-
ket, amelyeket egy 3.5 HP.
PENTA ráakasztható motorral
ellátott csónak nyújt?

Meghívjuk vegyen részt egy séta- csónakázáson a mi csónakunkon!

Önmagának, családjának és jó
ismerőseinek nagy örömet szerez,
ha vásárol egy segédmotort csónakja számára.

A motor kezelése és vezetése
oly egyszerű, hogy egy nagyobb
gyermek is elláthatja.

Körting B. és É. Részvénytársaság

Budapest, VIII., Kisfaludy-utca 11.

A 3.5 HP.

Penta ráakasztható segédmotor

Sulya cca 40 kilogramm

Benzinszükséglet

üzemóránként cca 1 kgr.

Eddig a következőknek szálítottunk és mindenütt a legnagyobb megalégedésre szolgálnak:

- 4 drb. m. kir. államrendőrség Budapest, mentócsónakok részére.
- 1 drb. Szt. Gellért Gyógyfürdő r. t. Budapest.
- 1 drb. Wagner Antal Baja.
- 1 drb. Malonyay Tamás szolgabíró, Gyökérpusztá.
- 1 drb. Perl Jenő, Győr.
- 1 drb. Goldsand Pál, Győr.
- 1 drb. Springmann igazgató, városligeti tó, Budapest.

Kérjen részletes ajánlatot

Körting B. és F. R.-T.-től BUDAPEST VIII., KISFALUDY-U. 11.

* KÉSZITI VIDÉKI KASTÉ *
 MŰVESZI ÉS TÖKELETES KIVITELBEN
 HA
 JÓL CÉLZOL
 ELTALÁLOD!

 KOVÁCS
 TESTVÉREK
 EZÜSTKOSZORUSMESTEREK,
 BUDAPEST VIII., ŐR-U. 1.
 * MÁZOLÓ ÉS FÉNYEZŐ *
 MUNKAIT!
 K.G.X.

TELEFON : JÓZSEF 376—56. SZÁM.

Vadászjegy. Vadászfegyverigazolvány.

Vadászjegyek és vadászfegyverigazolványok kiadását és az ezek után lerovandó illetékeket az 1924. évi 5007. P. M. sz. rendelet szabályozza. Ennek a rendeletnek a vadászokat érdeklő intézkedései a következők:

1. *Vadászjegy.* Akár saját földbirtokán, akár bérelt területen, akár mint vendég, csak az vadászhat, akinek vadászjegye van. Vadászjegy vagy egész évre, vagy 30 napra váltható. A vadászati év augusztus hó 1-én kezdődik és a reákövetkező év július 31-ig tart. Vadászjegyet az is köteles váltani, aki lóháton és kutyákkal vadászik.

Aki vadászjegyet akar váltani, köteles ezt a szándékát a *lakóhelye* szerint illetékes járási főszolgabirónál, városokban a polgármesternél, Budapesten a kerületi előljáróságnál bejelenteni. Aki a vadászatot 30 napnál rövidebb ideig kívánja gyakorolni, a bejelentést annak a helynek illetékes közigazgatási tisztviselőjénél is megteheti, amelynek területén a vadászatot gyakorolni óhajtja. A bejelentés a felsorolt hatóságoknál kapható »*Bejelentő iv*«-en eszközlendő. Minden vadászjegyért külön-külön bejelentést kell tenni. A családtagok részére a bejelentést a családfő is megteheti; ha pedig a családtag 20-ik életévét még nem töltötte be, úgy a bejelentést *csakis* az atyja, gyámja vagy gondnoka teheti meg. Külföldiek (ha az országban tartózkodnak) csak úgy kaphatnak vadászjegyet, ha magyar állampolgár okiratszerűleg kiállított, írásbeli nyilatkozatban kezességet vállal mindazokért az esetleg kiszabható bírságokért, kár- és költségtérítésekért, amelyeket a külföldre a vadászati törvények vagy rendeletek megszegéseért kiszabhatnak. A

Orgovány & Co. New-York—Budapest Export—Import.
Vadszörmenykereskedő. Hirdetése az utolsó oldalon.

vadászterületek tulajdonosainak vagy bérlőinek szolgálataiban álló vadászcselédek, valamint a vad gondozásával és a vadászterületek őrzésével megbízott alkalmazottak helyett a bejelentést *csakis a szolgálatadó* teheti meg.

A bejelentésnek tartalmaznia kell: a bejelentő nevét és állandó lakhelyét; annak a nevét és állandó lakhelyét akinek részére a bejelentő a vadászjegy kiállítását kéri; ha a vadászatot lőfegyverrel akarják gyakorolni, azokat a vadászfegyvereket, amelyek annak a birtokában vannak, akinek részére a vadászjegy kiállítását kéri; ha a bejelentett fél külföldi állampolgár, akkor a bejelentéshez csatolni kell vagy pedig a bejelentésre reá kell vezetni a fentebb említett kezességi nyilatkozatot is.

A bejelentést:

- a) *kis- és nagyközségben*: a járási főszolgabirónál,
- b) *városokban*: a polgármesternél,
- c) *Budapesten*: a kerületi előljárónál kell benyújtani, aki a láttamozási záradék kitöltése és aláírása után a bejelentést visszaadja.

Amennyiben a közigazgatási hatóság a bejelentés láttamozását megtagadná, az erre vonatkozó határozat kézbesítésétől számított 30 napon belül a pénzügyigazgatósághoz felebbezni lehet, a pénzügyigazgatóság határozata ellen pedig a m. kir. közigazgatási bírósághoz lehet *panasszal* fordulni.

A láttamozott bejelentést (a fegyverbejelentéssel együtt) ahhoz a m. kir. adóhivatalhoz kell benyújtani, amelynek kerületében a bejelentő fél állandóan lakik. Budapesten valamennyi kerület lakósa az V/A. kerületi adófelügyelőség-nél (V., Szalay-utca 10. sz.) nyújtják be. A bejelentés benyújtásával egyidejűleg a m. kir. adóhivatalhoz (Budapesten az V/A. kerületi adófelügyelőség-hez) be kell szolgáltatni annak egy darab 6x9 cm. nagyságú, kartonra fel *nem* ragasztott és az előlapon aláírt

fényképét, akinek részére a vadászjegy kiállítását kérik. Kivételesen be lehet nyújtani a bejelentést annál az adóhivatalnál is, amely valakinek ideiglenes tartózkodási helye szerint illetékes, de csak abban az esetben, ha a vadászjegyet 30 napot meg nem haladó időtartamra akarja a fél kiváltani. A fegyverbejelentésben körülírt vadászfegyverekre vonatkozó lőfegyvertartási és viselési engedélyt csak abban az esetben kell a bejelentéshez csatolni, ha a lőfegyvertartási és viselési engedély egy évnél nem régebb keletű és azon a vadászfegyver illette *bélyegben* le van róva.

Az adóhivatal (Budapesten az V/A. kerületi adófelügyelőség) megállapítja a vadászjegy és a vadászfegyver igazolvány illetékét, a bejelentőnek a fizetendő illetékről postatakarékpénztári »Befizetési lap«-ot állít és szolgáltat ki.*

kérik, az általuk lőtt és a székesfőváros területére behozott vad után fizetendő fogyasztási adót átalányösszegben fizethetik meg, amely átalányösszeget a tanács a vadászjegy tartamától függetlenül egy évre 10 (tíz) pengőben állapított meg. Ezt az átalányösszeget a vadászjegy megváltása alkalmával az V/A. kerületi adófelügyelőségnél átvehető postatakarékpénztári csekkapon kell a székesfőváros javára még a vadászjegy kiváltása előtt befizetni.

Azt a körülményt, hogy a fogyasztási adó átalányozva van, az V/A. kerületi adófelügyelőség a vadász-

* A budapesti lakos vadászok, amennyiben ezt kérik, az általuk lőtt és a székesfőváros területére behozott vad után fizetendő fogyasztási adót átalányösszegben fizethetik meg, amely átalányösszeget a tanács a vadászjegy tartamától függetlenül egy évre 10 (tíz) pengőben állapított. Ezt az átalányösszeget a vadászjegy megváltása alkalmával az V/A. kerületi adófelügyelőségnél átvehető postatakarékpénztári csekkapon kell a székesfőváros javára még a vadászjegy kiváltása előtt befizetni.

Azt a körülményt, hogy a fogyasztási adó átalányozva van, az V/A. kerületi adófelügyelőség a vadászjegyre rányomott „A budapesti vadfogyasztási adó átalányozva“ bélyegzővel igazolja. A vadászjegyet köteles a vadász a székesfőváros zárt területére történő bejövetele alkalmával az ellenőrző szolgálatot tellesítő javadalmi őrnek felmutatni.

jegyre rányomott »A budapesti vadfogyasztási adó általánosozva« bélyegzővel igazolja. A vadászjegyet köteles a vadász a székesfőváros zárt területére történő bejövetele alkalmával az ellenőrző szolgálatot teljesítő javadalmi őrnek felmutatni.

Az illetéket a befizetési lap felhasználásával bármelyik közvetítő hivatalnál kell befizetni. Az illeték befizetése után a fizetés megtörténtét tanúsító »Elismervény« szelvényt be kell mutatni az adóhivatalnál (Budapesten az V/A. kerületi adófelügyelőségénél), ahol azt átveszik s annak ellenében a vadászjegyet kiadják.

Az idegen államok igazolt diplomáciai képviselői és konzulai, valamint a követségek és konzulátusok személyzetének igényjogosult tagjai vadászjegyeiket a m. kir. külügyminisztérium útján igénylik.

Vadászjegyet csak egy személy nevére szabad kiállítani; a vadászjegy másra át nem ruházható. *Elveszett, megsemmisült* vagy *elromlott* vadászjegy helyett a pénzügyigazgatóság (Budapesten az V/A. kerületi adófelügyelőség) a jogosítottnak a vadászati év még hátralévő idejére újabb illeték lerovása *nélkül* másodlatot ad ki. A vadászjegy elvesztését a községi előljárásnak (városi hatóságnak) hivatalból kiállítandó bizonyítványával kell igazolni. Ezt a bizonyítványt csatolni kell a folyamodványhoz, melyben a pénzügyigazgatóságtól az új vadászjegyet kérjük. Erre a folyamodványra *P 1.60* okmánybélyeg ragasztandó. A pénzügyigazgatóságnak az elveszett, elromlott vagy megsemmisült vadászjegy pótlása, illetőleg kicserélése tekintetében hozott határozata ellen panasszal lehet fordulni a m. kir. közigazgatási bírósághoz.

2. *Vadászjegyverigazolvány.* Aki vadászjegyet vált és erre vonatkozó bejelentését a lakóhelye szerint illetékes közigazgatósági hatóságnál benyújtja, köteles egy-

idejüleg bejelenteni a saját birtokában vagy használatában lévő, vadászatra alkalmas (*helyesen: általa vadászaton használt!*) lőfegyvereket is, mivel vadászni csak a vadászjegy »vadászfegyverigazolvány«-ában felsorolt vadászfegyverekkel szabad. (Abban az esetben, ha valaki olyan fegyverrel vadászik, amely vadászfegyverigazolványában nem szerepel, magánál kell tartania a használatban vett fegyver lőfegyvertartási engedélyét, amelyen a fegyverilleték lerovatott!)

A közigazgatási hatóság által láttamozott vadászjegyigénylési bejelentéssel együtt be kell nyújtani az adóhivatalnál (Budapesten az V/A. kerületi adófelügyelőség) a vadászfegyverbejelentést is az illetékek kiszabása végett.

Illetékek.

Ugy a vadászjegy-, mint a vadászfegyverilletéket a benyújtott (láttamozott!) bejelentés alapján az adóhivatal (Budapesten az V/A. kerületi adófelügyelőség) veti/ ki.

Az egész vadászati évre kiállított vadászjegy illetéke P 27.84 (tehát 24 aranykorona), míg a 30 napnál nem hosszabb időtartamra kiállított vadászjegy illetéke P 5.80 (tehát 5 aranykorona). Vadászcselédek, valamint a vad gondozásával és a vadászterületek őrzésével megbízott alkalmazottak részére az egész vadászati évre kiállított vadászjegy illetéke P 2.32 (azaz 2 aranykorona). *Illetékmentes* vadászjegyre tarthatnak igényt: 1. az államfő, 2. adott körülmények között a diplomáciai testület tagjai és a követségek, konzulátusok személyzetének tagjai, 3. *tanulmányi idejük tartamára* az erdészeti főiskola, valamint az erdőőri és vadőri szakiskolák hall-

Orgovány & Co. New-York—Budapest szőrmenagykeres-
kedő hirdetése az utolsó oldalon!

gatói, 4. *kizárólag alkalmaztatásuk területére korlátozott érvénnyel* a hatóság által felesketett erdőtiszték, erdőörök, a kir. erdőfelügyelőség személyzete és a földmivelésügyi miniszteriumban alkalmazott erdészeti tisztviselők, a mező-, szőlő- és erdőgazdaságnál alkalmazott csöszök, pásztorok és kerülők. Az erdészeti és vadászati szakiskolák hallgatói, amennyiben illetékmentes vadászjegyre tartanak igényt kötelesek a bejelentéshez az iskolai előljárásnak hallgatói minőségüket igazoló bizonyítványát is csatolni.

A kiállított és a bejelentőnek kiszolgáltatót vadászjegy illetéke vissza nem téríthető.

A *fegyverigazolvány illetéket* a vadászjegy illetékével együtt a m. kir. adóhivatal (Budapesten az V/A. kerületi adófelügyelőség) állapítja meg és vételezi be. Amennyiben a fegyvertartásra és viselésre a rendészeti szabályok értelmében külön engedélyt kell kérni, a fegyvertartási és viselési engedély minden egyes lőfegyver után 5 aranykorona illeték alá esik; ha ez az engedély időnkint megújítandó, az illetéket minden egyes megújítás alkalmával újból le kell róni. A vadászjegy váltása alkalmával bejelentett olyan vadászfegyverek azonban, amelyeknek illetékét a fegyvertartási és viselési engedélyen bélyegjegyekkel lerótták, abban az esetben, ha a vadászjegy kiadására irányuló bejelentés napja és a fegyvertartási és viselési engedély kiállításának napja között még egy év nem telt el, arra a vadászati évre, amelyre a vadászjegyet kiállítják, a vadászfegyver-illeték alól mentesek. *Illetékmentes* vadászfegyverigazolványok állíthatók ki azoknak a személyeknek a számára, akik illetékmentes vadászjegyre tarthatnak igényt, abban az esetben, ha a vadászatra alkalmas lőfegyverekre fegyvertartási és viselési engedélyt szerezni nem kötelesek.

Aki vadászjegyének kiváltása után jut vadászatra alkalmas lőfegyver birtokába, köteles azt a birtokba vételt követő 8 napon belül az illetékes m. kir. adóhivatalnál (Budapesten V/A. kerületi adófelügyelőség-nél) a vadászfegyverigazolványba való felvétel végett — vadászjegyének bemutatása mellett — írásban bejelenteni és az igazolványi illetéket a bejelentésen bélyegjegyekkel leróni.

Az illeték mértékének és az illetékmentességnek kérdésében hozott határozatok ellen másodfokon a pénzügyigazgatósághoz felebbezésnek, végsőfokon a közigazgatási bírósághoz panasznak van helye.

MARSCHALL JÓZSEFNÉ

vad- és baromfi-kereskedő

BUDAPEST, VI. KER., HUNYADI-TÉR 4. SZÁM.

Telefon: T. 204—56.

**Fióközlet: IV. Fővámter 6. (volt Aranyosi vadüzlet)
(Községi üzemmél szemben. Váci-utcától második ház.)**

Tel. J. 348—34.

Aut. 844—12.

Lőtt vadat bármily mennyiségben veszek.

Macsi András foto-riporter

**Belső- és külsőfelvételek: ünnepélyek,
társasösszejövetelek, kiállítások, versenyek
stb. stb. vidéken is.**

Budapest, VIII., Baross-u. 47.

Lőfegyvervásárlás- és átruházás. Lőfegyvertartás. Lőfegyverviselés. Lőszeres vásárlása.

Lőfegyverek vásárlását, tartását és viselését, valamint a lőszeres vásárlását az 1920. évi 9862. M. E. számú rendelet szabályozza. Ennek a rendeletnek a vadászokat érdeklő intézkedései a következők:

1. *Lőfegyvervásárlás és átruházás.* Aki fegyvert akár kereskedőtől, akár mástól vásárolni akar, annak a lakóhelye szerint illetékes I. foku rendőrhatóságtól engedélyt kell kérnie. Minden engedély iránti *kérvényre* (tehát akár lőfegyvervásárlási, akár lőfegyvertartási és viselési, akár lőszeres vásárlási engedély kérelmezéséről van szó) *P 1.60* okmánybélyeget kell ragasztani.

Elsőfoku rendőrhatóságok:

a) *Kis- és nagyközségben* a járási főszolgabíró (illetve a m. kir. államrendőrség működési területén az államrendőrségi kapitányság vezetője és a főszolgabíró együttesen);

b) *városokban* a m. kir. államrendőrkapitányság vezetője;

c) *Budapesten* a rendőrfőkapitány.

Külföldieknek az engedély csak a belügyminiszter előzetes hozzájárulásával adható meg.

Az elsőfoku rendőrhatóság lőfegyvervásárlási engedélyt megtagadó végzése ellen felebbezésnek van helye. A lőfegyvervásárlási engedély csak az engedélyokmányban kifejezetten megjelölt határidőn belül hatályos s aki engedély alapján lőfegyvert vásárolt, — vagy más jogszerű uton szerzett (öröklés, ajándék stb.) — köteles a szerződéstől számított nyolc napon belül fegyvertartási vagy fegyverviselési engedélyért folyamodni.

2. *Lőfegyvertartás.* 3. *Lőfegyverviselés.* Volta-
képpen külön-külön engedély szükséges a lőfegyve-

verek *tartásához* és a lőfegyverek *viseléséhez*, mégis a kettőre szóló engedély egy okiratban is kiadható. Ezt az engedélyt is ugyanott kell kérni, ahol a fegyvervásárlási engedélyt (tehát az elsőfoku rendőrhatalóságnál). Megtagadó végzés ellen ez esetben is fellebbezésnek van helye. A lőfegyver*viselési* engedély feltételezi a lőfegyver*tartási* engedélyt, ezzel szemben viszont a *vásárlási* engedély alapján beszerzett lőfegyver *tartására* külön kell engedélyt kérni. Az engedélyek személyre szólnak, azokat tehát másra átruházni vagy másnak átengedni nem szabad.

Mindenki csak azt a lőfegyvert használhatja vagy viselheti, amelynek tartására vagy viselésére engedélyt kapott; kivételesen használhat vagy viselhet azonban az, akinek engedélye van, olyan lőfegyvert is, amelynek tartására vagy viselésére más kapott engedélyt. Ebben az esetben azonban nemcsak azt kell igazolni, hogy az illetőnek — akinél az idegen lőfegyver van — saját magának is van engedélye, hanem azt is, hogy a szóbanforgó lőfegyver tartására és viselésére *ki* kapott engedélyt és hogy az idegen lőfegyver használatát vagy viselését milyen körülmény tette szükségessé. Ezen a helyen említjük meg, hogy lőfegyver árusítására jogosult kereskedő magánosoktól csak olyan lőfegyvert vehet meg, amelyre vonatkozóan az eladó a fegyvertartási jogát igazolja. A lőfegyvertartási és viselési engedély kiadása alkalmával *P 5.80 illeték* rovandó le minden darab lőfegyver után.

4. *Lőszervásárlás.* Lőfegyverek, lőszeres és robbantóanyagok *iparszerű árusításával*, behozatalával és közvetítésével csak az foglalkozhatik, aki erre a belügy-

Orgovány & Co. New-York—Budapest, minden szörmés vad gereznáját magas áron vásárolja.

minisztertől engedélyt kap. Mástól tehát, mint akinek ilyen engedélye van, semmit sem szabad vásárolnunk. A *lőszervásárláshoz* az engedélyt a lakóhely szerint illetékes elsőfoku rendőrhatóságtól kell kérni. A kérvényben pontosan megjelölendő annak a tárgynak *minősége* és *mennyisége*, amelynek vásárlására az engedélyt kérjük. Kérelmezni lehet *»időszakonként visszatérően teljesíthető vásárlásokra«* feljogosító engedélyt is. Lőszer vásárlására (beleértve a töltényhüvelyeket stb.-t is!) csak az kaphat engedélyt, akinek lőfegyvervásárlási — tartási — vagy viselési engedélye van. *Kiskorúak* részére bármely engedély csak a törvényes képviselő (atya, gyám) nevére adható ki. A vásárlást az engedélyes csak személyesen eszközölheti.

Bugatti

TELEFON :
T. 263—77.

Automobilok

BUDAPEST, V., JÓZSEF-TÉR 11. SZÁM.

Vadászterületet rendezek, fácánost beállitok, vadlegelők létesítésére helyszíni szemlén tervet készítek megállapodás szerint. „**Siculia**“ **vizslatenyésztőtelepemen** időnkint kész és fiatal vizslák eladóak; vizslát tanításra vállalok.

ÖTVÖS BALÁZS, KILIMÁN,
u. p. Gelse, Zala megye.

Vadászereknek a budapesti városi villamosokon való szállítása.

1. A szállítási jogosultságot egyedül és kizárólag az érvényes vadászati jegy igazolja, semmi más igazolvány nem szükséges. 2. A kalauz annak elbírálására, hogy valamely eb vadász-e vagy sem, nem jogosult. 3. Ebet csak az első vagy a második *pótkocsi első peronján* lehet szállítani. 4. Beteg vagy bőrbajos ebek nem szállíthatók. 5. Az eb szájkosárral látandó el s rövid pórázon tartandó. 6. Az eb viteldija mindig az *átszálló-jegy díja*, tehát szakaszviszonylatban is. 7. Olyan villamoson, *amelynek pótkocsija nincs, eb nem szállítható.*

Imperial Nagyszálló

Budapest.

1 perc a Keleti pályaudvartól.

Legmodernebb berendezés. Olcsó árak.

Interurban telefon J. 326-19. J. 463-52.

Telefon a szobákban.

TEISZLER GYULA

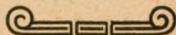
Írógépkellékek, irodai szerek, papír- és grafikai cikkek készítése és szállítási vállalata.

BUDAPEST, VI., ARÉNA-UT 140.

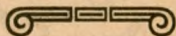
Telefon: L. 989-64.

SIESTA SANATORIUM

BUDAPEST, I., RÁTH GYÖRY-UTCA 5.

Klimatikus diétás
gyógyintézet. Belgyó-
gyászat. Vizgyógyá-
szat Zander. Svéd-
torna. Szülészet (205
pengős 10 napos pau-
sáléval). Nőgyógyá-
szat. Sebészet 9700
□-öl park Loggiás
appartementek. Egész
éven át nyitva. Mér-
sékelt árak.

TELEFON : aut. 501—60.

Horticultura Magtermesztő és Értékesítő Szövetkezetnél

Budapest, V., Dorottya-utca 8. I. em. 2.

konyhakerti-, gazdasági és
virágmagvak termesztésére
előnyös feltételek mellett
szerződések köthetők.

Vadásztársaságok címtára.

(E helyen is kérjük a vadásztársaságok t. vezetőségeit, sziveskedjenek az esetleges változást legkésőbb június hó 1-ig minden évben szerkesztőségünknek bejelenteni. Azok a vadásztársaságok pedig, amelyek könyvünkben még nem szerepelnek, adataikat szintén legkésőbb június 1-ig küldjék be.)

Alsónyéki Vadásztársaság. (1923.) Bátaszék (Tolna-megye.) Elnök: óvári Pongrácz Lajos gyógyszerész, alelnök: Mayer János földbirtokos, titkár (együttal postai cím): Mayer Kálmán banktisztv., vadászmester: Mező László főjegyző, pénztáros: Lindner Károly kereskedő, ellenőr: L. Kovács János gazdálkodó, intézőbizottság: ifj. Kereskay István, Liebhauser János, Nagy István, Tóth J. István. 24.000 kat. hold, 32 tag.

Aszódi Vadásztársaság. Aszód. Elnök: Ary Pál dr. h. államtitkár, pénztáros és vadászmester: Tér Mihály. Terület: 2500 kat. hold, 10 tag.

Bácsalmási Polgári Vadásztársaság. Elnök: Skribanek Jakab, jegyző: Ulrich Lajos, pénztáros: Ulrich József, igazgató: ifj. Grünfelder János. Tagok száma: 48.

Bajai Vadász-Társulat. Baja. (1871.) Elnök: Koller Rezső v. tanácsnok, alelnök: sárbovárdi dr. Mészöly Miklós ügyvéd, titkár: Reiser Antal v. tanácsnok, vadászmesterek: dr. Makray László gyógyszerész, Kubicska Hugó számvevőségi főnök, jegyző: Imreh Sámuel ev. lelkész, pénztáros: dr. Geiringer János gyógyszerész, választmány: dr. Barth György tvszki elnök, Gebhardt Jenő ékszerész, dr. Pump Károly ügyvéd, társ. ügyész. Terület: Baja 9000, Bajaszentistván 6000 k. hold, Bácsmonostor döntés alatt. 35 tag.

Békéscsabai Vadász és Vadvédelmi Társulat. Békéscsaba. (1919.) Elnök: Kacsinszky Mihály, igazgató: ipolyi Keller Iván, ügyész: Holländer Lipót dr., pénztáros: Thury Lajos, jegyző: Juga Gyula. vál. tagok száma 6. Terület: 30.000 hold, 60 tag.

Békési Vadásztársaság. Békés. (1921.) Postai cím: az elnök címe. Elnök: belusi Baross Dezső ny. főszolgabíró, alelnök: Borbély Gábor, igazgató: Czike Kálmán, jegyző: Tokay Lajos, pénztáros: Bakó László, ügyész: Morvay János dr. Terület: 23.000 kat. hold, 41 tag.

Belitska Vadásztársaság. Budapest. Elnök: Belitska Sándor megf. miniszter, varsói követ, a „Hubertus“ O. M. V. V. elnöke, elnökhelyettes: Röck István igazgató, ügyész: dr. Déghy Ödön (VIII., Üllői-ut 4), igazgató: Nagy László, a „Hubertus“ O. M. V. V. igazgatója (VIII., Szigony-u. 34), vadászmeister: Speer Lipót hercegi erdőgondnok, tagok: Bódy Tivadar vezérigazgató, dr. Bárczy Boldizsár ügyvéd, almási Balogh Lóránt műépítész, Haltenberger Samu vezérigazgató, Kozma Jenő ügyvéd, orsz. gyűlési képviselő, dr. Vermes Gyula földbirtokos, Wild József vezérigazgató. Cca 7000 kat. hold.

Bodroglői Vadásztársaság. Nagyrosvágy (Zemplén-megye). (1925.) Postai címe: Janka Péter ügyvezető elnök, Nagyrosvágy. Elnök: báró Sennyei Miklós nagybirtokos, Pácin (Zemplén-m.), intéző: Ureczky János körjegyző, pénztáros: Klauber Vendel m. kir. állatorvos, választmány: Bogáthy József főintéző, Gallotsik István főszolgabíró, Friedli Ernő főerdész, Verebély Dezső ref. lelkész, Engelbert Rezső nagybérlő, számvizsgálók: Etényi János főintéző, Bartha Elek intéző, Lukács Béla körjegyző. 5000 kat. hold, 21 tag.

Budapest Székesfőváros Elektromos Műve Sportegyesületének Vadászszakosztálya. Budapest, Váci-út 72. Elnök: dr. Herman József, elnökhelyettes: dr. Hagymássy Dénes, vadászmeister: László Árpád, 14 tag.

Budapesti Polgári Lövészegyesület Vadásztársulata. (1924.) Budapest, II., Marczibányi-tér 6. Elnök: mikófalvi Bekény László, alelnök: Jancsó János, titkár: Császár Zoltán, jegyző: Rosconi Róbert, pénztáros: Iniczky György, ügyész: dr. Sztudinka Béla, vadászmenterek: (Solymár) dr. Tarpay Miklós, (Irsa) Stodolny János,

Hubertus vadásztöltény és kislőszer I. gyártója

Vadásztöltény-, Gyutacs és Fémárugyár R. T.

Gyárak: Magyaróvár-Nagytétény-Csepel.

Igazgatóság és központi iroda:

BUDAPEST, V. MÉRLEG-UTCA 3. SZÁM.

Távirat: PATRON.

Telefon: 146-20 és 146-30.

(Adony) Iniczky György, (Ohat) Hetey Ferenc. Területek: Solymár 3000, Irsa 2700, Adony 3300, Ohat 5000, Kirva 1900, Fülöpszállás 500, Felsőszunyog 2700 kat. hold, 55 tag.

Budapestvidéki Vadásztársulat. Budapest. Titkári hivatal: Nyíry István dr. titkár, Budapest, VI., Szobi-utca 55. Elnök: Töry József dr., kb. 100.000 kat. hold, 100 tag.

Büdszentmihályi Vadásztársaság. (1913.) Elnök: Homolay Gyula, alelnök: Bali József. 7400 hold, 37 tag.

Czecei Vadásztársaság. (1923.) Budapest. Elnök: dr. Sélley Barnabás kuriai bíró (Budapest, I., Logodi-u. 26.), vadászmaster: Gersits Lajos ny. államr. főfelügyelő (IX., Markusovszky-út 1.), jegyző: Szűcs Dezső (IX., Ráday-u. 55.), 5000 kat. hold, 10 tag.

Ceglédi Vadásztársaság. Cegléd. Elnök (posta cím is): Zsivkovics Aladár dr. (I., Népkör-u. 8.), ügyész: Soltész Mihály dr., jegyző: Majnik Győző, vadászmaster: Végh Benő dr., pénztáros: E. Tóth Manó, ellenőr: Lakos László.

Csepregi Vadásztársaság. Csepreg. (1924.) Alelnök: Lauritsch Károly, jegyző: Koczor Elek, pénztáros: Salamon Antal. Terület: Csepreg 500, Alsó-Szakony 800, Felső-Szakony 1200 kat. hold, 18 tag.

Dabi Vadásztársaság. (1925.) Budapest. Elnök Walter Kálmán szöv. igazg. (Bpest, IX., Ipar-u. 15.), jegyző: Szűcs Dezső (IX., Ráday-u. 55.). 3000 kat. hold, 7 tag.

Debreceni Gazdák Vadásztársasága. Debrecen (Simonyi-út 10). Díszelnök: id. Egri Magoss György dr., ügyv. elnök: Popovits Gyula, elnök: Nagy Sándor, jegyző: Péntek László, pénztáros: Jeszenszky Andor, ellenőr: Piross László, vadászmaster: Markovits János, ügyész: Varga Lajos dr. Terület: 49.000 k. hold, tag: 120.

Debreceni Vadásztársulat. Debrecen (Csapó-utca 4.). Elnök: Magoss Byörgy dr., Debrecen város polgármestere, tb. elnök: Orosz Sándor, alelnök: Jármay Tamás, ügyv.-igazg.: Vargha László, jegyző: Bartha Károly dr., pénztáros: Király István dr., vadászmaster: Puskás Károly. Választmányi tagok száma: 12. Terület: 100.000 hold.

Dégi Vadásztársaság. Dég. (1924.) Elnök: dabolczi Fekete László, ki egyben vadászmaster is, intézők: ifj. Horváth János, B. Horváth István. 8000 hold.

Dejtár-Pataki Vadásztársaság Balassagyarmat. El-

nök: dr. sztranyovai Sztranyovszky Sándor államtitkár, igazgató: Gellén Aladár vmegyei gazd. egy. titkár, titkár: eichenhorsti Marno Tivadar ny. alezredes, pénztáros: Gellén Olivér árvaszéki ülnök, választmány: Dapsy Gyula ny. őrnagy, Eckert Péter gazd. főtan., Horváth Sándor vm. alj., Rákóczy István ny. kormánybiztos, Vlaszathy Béla csendőralezredes. 10.000 kat. hold, 20—30 tag. 2 vadőr.

Derecskei Vadásztársulat. (1925.) Derecske (Bihar vm.). Elnök: Mariay Barnabás dr. főszolgabíró, vadász-mester: Bartha Ferenc, jegyző: Orbán Kálmán, pénztáros: Banda Kálmán dr., ügyész: Rige Gyula dr. 16.000 k hold, 20 tag.

„Diana” Budapesti Vadásztársaság. (1921.) Díszelnök: szigeti Barthos Tivadar cs. és kir. kamarás, ny. h. államtitkár, ügyv. alelnök: Fekete Géza közt. hiv. igazgató, fővadászmester: Nadler Herbert, vadász-mester: Madarassy Béla, pénztáros-gazda: Fekete Jenő, Forti János, ügyész: dr. Geccső Lajos, 12.000 k. hold, 38 tag.

„Diana” Vadásztársaság. (1896.) Kiskunhalas (Kötő-út 6.). Elnök: dr. Jeney Andor ny. határrendőrkapitány, elnökhelyettes, pénztáros és vadász-mester: Zsótér Zoltán, jegyző: Tichy Gusztáv, ellenőr: Kocsis József, választmány: Baló Sándor, Borus Gyula, Brinhus Sándor, Czágány Kálmán, Csábrági Gábor, Tegzes Károly, Szarvas Imre, számvizsgálók: Babó Károly, Kinczer László, Babe-nyecz Balázs, 50.000 k. hold, 35 rendes, 25 rendk. tag, mely fokozatosan 30 tagra csökken.

Dunamenti Vadásztársaság. Kalocsa. (1922.) Elnöke: dr. Tarajossy Sándor, Kalocsa, 30.000 kat. hold, 50 tag.

Egri Vadásztársaság. Eger. (1920.) Elnök: liebenauai Friedl Gyula ny. rendőrfőkapitány, Eger, pénztáros: vitéz Fluk Gusztáv m. kir. gazd. felügyelő, titkár: vitéz Tófalussy Imre közs. főjegyző, Nagytálya, fővadászmester: Fox Aurél honv. alezredes, vadász-mester: Szabovics Jenő h. százados, 3 vál. tag, 4629 kat. hold, 22 tag.

Egervidéki Vadásztársaság. Eger. (1920.) Elnök (postai cím is): Hornyánszky Adorján vármegyei számvivő-ségi főtanácsos (Eger, Újvilág-u. 3), díszelnök: Okolicsányi Imre alispán, h. elnök: Keller Aladár polg. isk. ig. szakfelügyelő, vadász-mester: Bereczky Lóránt reálisk. tornatanár, jegyző: Benke Ferenc áll. gazd. szaktanító,

pénztáros: Tóth István vegyész-mérnök, ellenőr: Linksch Gyula áll. számvizsgáló. Terület: 8686 kat. hold, 25 tag. Ujabb területek szerzése folyamatban.

Erdészeti és Vadászati Egyesület. Győr. Elnök: Véssei Mihály főerdőtanácsos, másodelnök: Rimler Pál hercegi erdőtanácsos, titkár: Barrois Andor alerdőfelügyelő.

Érsekcsanádi Vadásztársaság. Érsekcsanád. (Pest-m.) Elnök: Bálint Béni, jegyző: Borsódy Márton, pénztáros: Zsikó Imre, ellenőr: Felső P. Sándor. 7050 k. hold, 21 tag.

Felsőszabolcsi Vadásztársaság. Nyiregyháza. (1905.) Elnök: Streska Miklós, ügyv. elnök (egyben postai cím): Rigo Alfonz Magyar Nemzeti Bank, Nyiregyháza, vadászmester és ügyész: dr. Garay Gyula, jegyző: Lányi Imre, pénztáros: Komjáthy Gusztáv, ellenőr: Fuhrmann Géza. 7500 kat. hold, 34 tag.

„Fortuna” Vadásztársaság. Ózd (Borsod-m.) Elnök: Faragó Gyula m. kir. korm. főtan., gyárigazgató; vadászmester: Szakáll Dezső, helyettes vadászmesterek: Pour Jenő és Svehla Gyula dr., jegyző: Botta Pál, pénztáros: Kinze Ferenc. 35.000 kat. hold, 42 tag.

**A szépség tartósság és
gyorsaság megtestesülése
a 6 és 8 hengeres 50 és 60 HP
nyitott és csukott amerikai autó**

V E L I E

Árak 10.000 P-től.

Ajánlattal rendkívül kedvező feltétel mellett
készséggel szolgál

Schmalz József, Budapest, Dohány-u. 22.

Telefon: J. 425—68.

Velie, Hotchkiss, Donnet automobilonok és B. S. A.
motorkerékpárok vezérképviselete.

Gúti Vadásztársaság. (1874.) Debrecen (Piac-u. 57.).

Elnök: Kaszanyiczky Andor, tagok: Jármly Miklós, Gencsy Károly, dr. Kölcsey Sándor, Kállay Miklós, Steinfeld István, Szomjas Gusztáv, ifj. Szomjas László, dr. Horváth Gedeon, Versényi Tibor, dr. Winkler Jenő, Szunyogh Zoltán, Jármly Tamás, Reviczky József, dísztagok: Gencsy Albert, dr. Magoss György. 10.000 hold.

Gyulai Általános Vadásztársulat. Gyula. Elnök: Márky Barna dr. várm. főjegyző, ügyv. elnök: Cs. Varga Antal dr., alelnök: Kempf József, pénztáros: Gáy András, ügyész: Vargha Gyula dr., jegyző: Mészáros Sándor, fővadász-mester: Marik Samu, alvadász-mester: Ruff Ferenc, Turay Ferenc, Murray és Schiffert.

Hajduhadházi Vadásztársulat. Hajduhadháza. (1898.)

Elnök: Hadházy Zsigmond dr. főispán, intézők: Kóti Jeremiás h. elnök, Csapó Zsigmond, Veszprémy Zoltán dr., ügyész: Farkas Ödön dr., jegyző: Solyom Antal, pénztáros: Hajdu Sándor. 24.000 kat. hold. 29 rendes, 35 rendkívüli tag.

Hajduszoboszlói Vadásztársaság. Hajduszoboszló.

Elnök: dr. Erdős Kálmán, alelnök: dr. Békéssy Jenő, jegyzők: Csány Gyula, Szilágyi Sándor, ügyész: dr. Hetey László, pénztáros: Kiss Károly, intézők: Csány Antal, Szilágyi Mihály. 42.000 kat. hold, 51 tag.

Hegyfarki Vadásztársaság. Bodrogkisfalud, u. p.

Bodrogkeresztur (Zemplén-m.). Elnök: báró Schell Ernő ny. husz.-örnag, vadász-mester: Toldy Miklós jegyző, ügyész: dr. Honétay Géza ügyvéd, pénztáros: Köhler Imre íg. tanító, ellenőr: Tóth Bertalan kereskedő, jegyző: Antalóczy Albert. 4360 kat. hold, 13 tag.

Hercegszántói Vadásztársaság. Hercegszántó (Bács-

megye). Elnök és vadász-mester: Szeleczy Andor ny. hb. tábornok, tagok: Hubert Gyula gyáros, Scharbert Gyula igazgató, Szalay István mérnök, Szalkai Béla gyáros, Vinnay Géza dr. min. tanácsos. 8000 kat. hold, 7 tag. 10 évi bérlet.

„Hubertus” Sopronvárosi és Sopronmegyei Vadászati

Védőegyesület. Sopron. Díszelnök: vitéz dr. Simon Elemér főispán, elnök: Gévay-Wolf Lajos alispán, társelnökök: Hatvan Ferenc ny. tanár, Rimler Pál erdőtanácsos (Kapuvár), Rupprecht Olivér nagybirt. (Sajtoskál), Patzenhofer Rudolf nagybirt. (Csepreg), ügyvezető-elnök:

Roth Gyula min. tan., főiskolai tanár, főtitkár: Farkas István dr. városi tanácsos (Sopron).

Hubertus Vadásztársaság. Prügy, u. p. Tarczal (Szabolcs-m.). Elnök és vadászmester: Kwaysser Artur, pénztáros: Bácsy László, jegyző: Creplin Béla. 2000 kat. hold, 14 tag.

„Hungária“ Budapesti Vadásztársaság. (1911.) Budapest VI., Frangepán-u. 7. Elnök: Haas János gyárigazgató, intéző: Gutgesell Ferenc D. V. főtelügyelő, pénztáros: Pickel Ozskár gépészmérnök. 14.000 k. hold, 18 tag.

„Hunor“ Vadásztársaság. (1921.) Budapest, VI., Péterfy Sándor-u. 15. Elnök: dr. Piringer Gusztáv ügyvéd, vadászmester: Kund Béla, h. vadászmester: Fejér József, pénztáros: Hudecz Béla, jegyző: ifj. Paulheim Ferenc, ellenőr: Hajna Nándor. 5000 hold, 20 tag.

Ipolyvidéki Vadásztársulat. Balassagyarmat. (1914.) Elnök és pénztáros: Szabó Sándor dr., jegyző: Dobó József. Vál. tagok száma: 4. 6000 hold, 14 tag.

Kabai Vadásztársaság. Kaba. (1920.) Elnök: Tökés Endre, alelnök: Vass Lajos, titkár: Simon Pál, pénztáros: Hunyady Lajos. 14.000 k. hold, 32 tag.

Uj vezetés!

Uj vezetés!

DEÁK KÁVÉHÁZ

BUDAPEST, VIII., JÓZSEF-KÖRUT 55.

Hubertus asztaltársaság

Vadászok kedvenc találkozóhelye.

Kitűnő konyha. Polgári árak!

Olcsó italok.

gödöllő VIDÁK JÓZSI teljes zenekarával
esténként hangversenyez.

Kaposvári Vadásztársaság. Kaposvár. Elnök: Kiss Kálmán árv. h. elnök, alelnökök: Balla Sándor gazd. felügyelő és Piatsek Gyula gyógyszerész, titkár: Halász Imre, pénztáros: Böhle János, ügyész: dr. Kováts József. vadászmesterek és vadászterületek: Szomajom (4000 hold): dr. Boda Béla, Cserénfa (1000 hold): Juránovits József, Kadarkut (1000 hold): Balla Sándor. 35 tag.

Kapuvári Vadásztársaság. Kapuvár. (1923.) Elnök: Soós Géza hercegi kormányzó, alelnök: takácsi Nagy Endre dr. ügyvéd, fővadászmester: Pottyondy Géza főszolgabíró, helyettese: Saly Dezső. Egyelőre 3000 k. hold, 12 tag.

Kecskeméti Vadásztársaság. Kecskemét. (1869.) Elnök: balásfalvi Kiss Ferenc ny. kir. táblabíró, kormányfőtanácsos, helyettes-elnök: Dékány László helyettes polgármester, vadászmester: Kerekes Dezső, Kecskemét th. város gazd. intézője. 118.483 kat. hold. 100 rendes és 20 évdijas tag.

Kiskomárom-Vidéki Vadásztársaság. (Alakult: 1927 jul. 31.) Postai cím: Kiskomárom (Zala-m.). Elnök: Nagy István nagybirtokos Pusztamagyarád, ügyvezető-igazgató: Bogyay Kornél ny. huszáralezredes Kiskomárom, 7800 kat. hold, 20 tag.

Kiskunhalasi Vadásztársulat. Kiskunhalas. Elnök: dr. Musa István, jegyző: Borbás Imre, háznagy: Thir-
mann Konrád. 40.000 kat. hold, 40 tag.

Kisujszállási Vadásztársulat. Kisujszállás. (1872.) Elnök: dr. dezséri Bolemann István. (Adatokat nem jelentett.)

Kőszegi Vadásztársaság. (1919.) Kőszeg, Király-út 6. Elnök: Udvardy Pál földbirtokos, alelnök: Tauscher Béla ny. alezredes, pénztáros: Alkaner Mihály tkpti igazgató. 2400 kat. hold erdő, 23 tag.

Köztisztviselők Vadászegyesülete. (1921.) Miskolc. Elnök: Országgh Béla, titkár: Harangi Gyula (Miskolc, Melina-u. 9.), pénztáros: Kűsztel Richárd, ellenőr: Fehér Gyula. 2879 kat. hold, 9 tag.

Kunszentmiklósi Vadásztársaság. (1890.) Kunszentmiklós. Elnök: Baky Lajos földbirtokos, alelnök: Baky Miklós, jegyző: Várady István, vadászmester: Bartók Béla, ügyész: dr. Bernáth Mihály, pénztáros: Molnár

Béla. 16.000 kat, hold, 44 rendes, 33 kül- és 2 tiszteletbeli tag. 4 vadőr.

„Kuruc“ Vadásztársaság. (1926.) Elnök: Tertsch Antal, titkár: Tóth Lajos, pénztáros: Dóra Lajos, vadász-mester: Seiler Ferenc, számvizsgáló: Juhász Bálint, gazda: Hajós István. 4000 hold (folyamatban 10.000 hold kibérlése), 10 tag.

Magyarboly és Vidéke Vadvédő- és Vadásztársaság. Magyarboly. (1924.) Elnök: Zambach Endre urad, fő-intéző (lakik: Magyarboly), vadász-mester: Garay Zoltán, jegyző és pénztáros: illyei és galaci Buda Ede, ellenőr: Brunner Mihály. 3861 hold, 20 tag.

M. kir. Honvédtiszti Vadásztársaság. (1921.) Gyula. Elnök: Ruff Ferenc ny. tábornok, pénztáros és gondnok: Kaufmann Ödön őrnagy, vadászatrendező: Terényi Péter. 2000 kat, hold, 10 tag.

Mátyás Vadásztársaság. Elnök: Köllő Ignác, elnök-helyettes: Hinner Móric, vadász-mester: Petőcz Zoltán, titkár (együttal postai cím): Prágai József állomásfőnök, Cinkota. Terület: Csömör és Cinkota, 3000 k, hold.

AZ ÚJ

68-as Marmon!

8 hengeres, amely 6 hengeres áron kapható!

Motor: MARMON gyártmány. Egyvonalu 8 hengeres, 72 lóerős. Sebesség: 104—112 km-(ig óránként. 5 személy számára fényűző kényelem. Rendkívül hosszú rugózás. Hidraulikus lökhárítók és gummiba ágyazott rugócsuklók, melyek oly kényelmes utazást biztosítanak, mint eddig egy kocsí sem. A fékek a legmodernebbek, 4 kerékre hatók.

Kérjen bemutatásra kocsit a vezérképvisellettől:

„Toldi“ Motorkocsi Kereskedelmi Rt.

Budapest. IV., Kecskeméti ucca 13.

Telefon: Aut. 844—73. Táviratcím: Carco, Budapest.

Mezőcsáti Vadásztársulat. (1907.) Mezőcsát. Elnök: Bodolay István ref. lelkész, alelnök: Zombory Zoltán főszolgabíró, titkár: Szentirmai Béla, pénztáros: Balla Kálmán, választmány: dr. Trisgot Dezső, Márk Béla, Sz. Nagy Ferenc, Eröss Károly. 10.000 kat. hold, 25 rendes, 10 tiszteletbeli tag.

Mezőturi Vadásztársaság. Mezőtur. (1903.) Elnök: Adám Ferenc dr., alelnök: Zakár Jenő, pénztáros: Mezey Sándor dr., ügyész: Bordács Miklós dr., vadászmester: Gy. Szabó István, jegyző: Mászáros István dr. 40.000 hold, 60 tag.

Miskolci Vadásztársulat. (1877.) Miskolc. Elnök: dr. Magasházy Béla, alelnök: Cseh Gusztáv, titkár és vadászmester: dr. Csík József, pénztáros: Kálnássy Géza, ellenőr: Fertály Lajos, választmány: 12 tag. 14.000 kat. hold, 50 tag.

Mohácsi Vadásztársaság. Mohács. Postai cím: dr. Szlávi Kornél kir. közjegyző, vadásztársasági titkár, Mohács. Elnök: dr. Margitai Lajos polgármester, alelnök: Porgányi Lajos igazgató, vadászmester: Kolossváry Dénes árv. ülnök. 15.000 kat. hold, 25 tag.

Move. Komáromi Vadászosztálya. Komárom. (1920.) Elnök: Sulacsik Lajos, titkár: Szabó Andor. Tisztlikar: 4 tag, választmány 6 tag. 20.000 kat. hold, 25 tag.

Nagykállói Vadásztársaság. Nagykálló (Szabolcsm.). Elnök: Gergelyffy Endre dr., intéző: Somogyi István dr., jegyző: Tavaszi Ödön dr., pénztáros: Katona Lajos. 8000 kat. hold, 17 tag.

Nagykanizsai Tiszti Vadászegyesület. (1923.) Postai cím: Unger-Ullmann százados Nagykanizsa. Elnök: Przi-bislawsky Ferenc ezredes, alelnök: Gabsovits Kornél ezredes, titkár: Unger-Ullmann Elek százados, fővadász: Rutich Sándor őrnagy, pénztáros: Morandini Kornél főhadnagy, ellenőr: Koós Ottó alezredes. 11.000 kat. hold, 15 tag.

Nagykőrösi Kisgazda Vadásztársaság. Nagykőrös. (1920.) Elnök: Précsényi Pál (I. ker., 19. szám), pénztáros: V. Faragó József, alelnök: Csete Kálmán, jegyző: Csete Albert. 10.000 kat. hold, 30 tag.

Pécsváradi Vadásztársaság. (1904.) Pécsvárad. Elnök: dr. Pálffy Gyula kir. közjegyző, igazgató: Jäger

János, titkár: Kardos Jenő, pénztáros: Pusch Márton, 13.883 kat. hold, 42 tag.

Pocsaji Vadásztársaság. Pocsaj (Biharm.) (1924.) Elnök vitéz Martos Gyula földbirtokos, jegyző: Pfeiffer József dr. orvos, intéző-pénztáros: Barta Imre. 4000 hold, 8 tag.

Putnoki Vadász-Társulat. (1908.) Putnok (Gömörm.). Elnök: ifj. gróf Serényi János, vadászmester: Dantsek Gyula, főjegyző, jegyző és pénztáros: Kuthy Zoltán százados, választmány: dr. Seress István ügyvéd, dr. vitéz Gőöz Lajos ügyvéd, Lukács Endre tb. főszolgabíró. 3600 kat. hold, 18 tag.

Rákoskereszturi Vadásztársaság. Rákoskeresztur. Elnök: Wirker János (Rákoskeresztur), ü.-v. alelnök és vadászmester: Weinek Károly dr., ügyész: Muhoray Kornél dr. Béletei: Rákoskeresztur, Ecser, Maglód. Tagok száma 30.

Reszneki Vadásztársaság. (1923.) Postai címe: Zalabaksa (Zalam.). Elnök: dr. vízkeleti Vizkelety Árpád főszolgabíró, vadászintéző: dr. Biró Ignác m. kir. ny. al-

Állatpraeparatorium

és

dermoplastikai műterem

Elvállalja mindenféle madarak, emlősállatok és ezek fejének, továbbá állatbőröknek cserzését és feldolgozását szőnyegnek, női garnitúráknak. Koponyák fehéritését, agancsok és szarvak táblára való szerelését, hullott agancsoknak műkoponyára való helyezését, szarvas- és őzagancsok természetes utánzását.

Spec. Exotikus tropheák feldolgozása.

ÖRY SÁNDOR

Budapest, VIII., Szentkirályi-utca 7.

Ismert művészies munka.

Mérsékelt árak.

alezredes, pénztáros: Lillik Béla igazgató-tanító, jegyző: Kovács János körjegyző. 5000 kat. hold, 16 tag.

„*Róka*” Vadásztársaság. (1925.) Budafok, polgári bank. Elnök: Eberhardt Antal, másodelnök: dr. Obál Ferenc, titkár: Fischer Ágoston, pénztáros: Krist Károly Ferenc, ügyész: dr. Bárczy Boldizsár, fővadászmester: Borhy Sándor, vadászmester: Gáspár István, gazda: Kerécz Ferenc.

Sárospataki Vadásztársulat. (1867.) Postai cím: az elnök címe. Elnök: palocsai dr. Pauliczky István t. főszolgabíró, alelnök: Cziráky Károly, pénztáros: Kovács Dezső tanítókép. igazgató, jegyző: Komjáthy Ferenc Máv. ellenőr. 15.000 kat. hold. 50 tag.

Sólyom Vadásztársaság. Budapest. Elnök: Ember Elek, alelnök: dr. Nagy József, pénztáros: Zsoldos Jenő, jegyző és vadászmester: Arleth Rezső (IX., Tüzoltó-u. 3), ellenőr: Kalmár Béla. Teürlte: Dunaharaszti 5800 kat. hold, 15 tag.

„*Sólyom*” Vadásztársaság. Postai cím: Máv. igazg. Bpest, Andrassy-út 75. Elnök: Homolka Ernő Máv. főf., alelnök: Sajó Emil Máv. főint., ügyész: dr. Daróczy Endre, vadászmester: Riszner Béla, jegyző: Fáth Győző, pénztáros: Simay István. Egyelőre 3378 kat. hold, 10 tag.

Szécsényvidéki Vadásztársaság. (1925.) Budapest. Postai cím: Budapest, IV., Eskü-tér 8., II. 1. Elnök: Erösdý Sándor ny. főispán, vadászmester: Prágai Ármín, pénztáros: dr. Hegyi Zoltán, 6000 kat. hold, 5 tag.

Szegedi Tiszti Vadvédő- és Vadásztársulat. Szeged. (1920.) Elnök: staribródi Pleplár Lajos tábornok, alelnök: Lóbingér Viktor ezredes, titkár: Mattanovich Lajos százados, I. fővadász: Demeter Lajos alezredets, pénztáros: Juhász Antal őrnagy, ügyész Bárkányi Zoltán dr. 50.000 kat. hold, 40 tag.

Székesfehérvári Alsótelki Vadásztársaság. Székesfehérvár. Elnök: Balassa Imre dr. várm. főjegyző, vadászmester: Csallner Gusztáv, helyettese: Reé István, titkár és pénztáros: Máté Ferenc. 12.000 kat. hold, 30 tag.

Székesfehérvári Hubertus Vadásztársaság. Székesfehérvár. Elnök: péterfalvi Molnár Elek ny. tábornok, vadászmester: Bárkányi Jenő m. k. őrnagyhadbíró, titkár: Szabady Andor tb. főszolgabíró. Tagok: Adorján Sándor százados gt., Berki János földbirtokos (Pol-

gárdi), Császár József földbirtokos (Polgárdi), dr. Császár Elnő őrnagyhadbíró, vitéz Gergő Béla jegyző (Polgárdi), Jencsó Sándor hadiárva-intézeti igazgató, Karl Tibor nagykereskedő, Keresztszeghy György tüzérszázados, L'Épplatennier Lajos (Bpest), Közp. Stat. Hiv., Mészöly Károly vm. aljegyző, Psik Lajos főhadnagy, dr. Szabó Béla osztálytanácsos (Bpest), Közp. Stat. Hiv., dr. Szepessy Géza vm. aljegyző, kapuvári Tóth Béla ny. tábornok.

Szentendrei Vadásztársulat. (1924.) Postai cím: Budapest, VIII., Róviczky-utca 1, Tel. J. 23—90. Fővadász-mester és teljhatalmú intéző, illetőleg vezető: Brandt Vilmos ny. főispán. 8003 kat. hold, 30 tag.

Szigetcsépi Vadásztársaság. Elnök: Kienast Ferenc svájci főkonzul, vadász-mester: Mittermann Béla, pénztáros: Szandtner Gyula. 3500 kat. hold, 10 tag.

Szilasbalhási Vadásztársaság. Elnök: Csatáry József főjegyző, vadász-mester: Nagy Gyula, jegyző: Kornis Andor, pénztáros: Petrich Simon, ellenőr: Feszl Ernő dr. 360 kat. hold, 12 tag.

„Szittyá” Vadásztársaság. Budapest. (1923.) Postai cím: Wrabetz Frigyes szkv. százados, VII., Bezerédy-u. 11.

Lőtt vadat

a legmagasabb áron vesz

Bugram A. Elemér

vadkereskedő

Budapest, Központi vásárcsarnok

TELEFON: József 348—88.

Elnök: Rajágh Lajos, titkár: Wrabetz Frigyes, pénztáros: Rajaágh Gyula, ellenőr: Nemes Ödön, 8000 k. hold, 24 tag.

Szombathelyi Vadásztársaság. Szombathely. (80-as években alakult.) Elnök: Rohrer Ödön dr. (Köszegi-utca 21.). Fővadászmester: Pekker László dr., pénztáros: Moldoványi István, jegyző: Eredics Ferenc dr. 7850 hold, 14 tag, 3 vadőr.

Tályai Vadásztársulat. (1886.) Tállya (Zemplénm.). Elnök: szirmabesenyői Szirmay László, alelnök: id. Sóhalmy György, jegyző és pénztáros: Toldy Miklós, 5519 kat. hold, 27 tag.

Tiszaöldvári Vadásztársaság. (1909.) Tiszaöldvár. Elnök: Ambrus Károly, alelnök-igazgató: minaji és putkahelmeci Király György, jegyző: Csontos Kálmán, pénztáros: Fekete Sámuel, alelnök: N. Kovács Imre, intéző: Kiss Dezső, ügyész: dr. Finkey Zoltán, választmány 12 rendes, 3 póttag, 3 vadőr, 10.840 k. hold, 40 tag.

Tiszafüredi Vadásztársaság. Tiszafüred (Hevesm.). Elnök: dr. Schleiminger László tb. vm. főorvos, földbirtokos, intéző: Lipcsey Árpád g. főtanácsos, földb., jegyző-pénztáros: vitéz Gávay György tkp. főkönyvelő.

Tokaji Vadásztársaság. Tokaj. (Zemplénm.). Elnök: Creplin Árpád, alelnök: Polereczky Kálmán, ügyész: dr. Vargha Lajos, vadászmester: Bassó Andor, pénztáros: Nyesty Mihály, jegyző: Creplin Béla. 4800 kat. hold, 20 tag.

Tölgyesi Vadásztársaság. Füzű (Veszprém., saját helyiség). Alakult 1925-ben.) Elnök: dr. Kodolányi Renner Viktor főmérnök, vadászmester: alvincsi Mária Gyula százados, 3000 kat. hold (bővítés alatt), 15 tag.

„Turul” Vadász- és Vadvédő-Társulat. (1921.) Elnök: Morvay Zsigmond dr. ny. főispán (Budapest, I., Lovas-út 9.), alelnök: Somogyi Béla, vadászmester: Tarpay Miklós dr.

Ujpest és Környéke Vadászegyesület. Ujpest. Elnök: Koppa Ágoston, alelnökök: Bulicsek Ferenc, Kálmán Sándor, titkár: Keller Dénes, vadászmester: Bock József, pénztáros: Olaj János, ellenőr: Knébl Ferenc, számvizsgálók: Kiss Lajos és Medveczky József. Terület: 4000 kat. hold, 15 tag.

Váci Vadásztársaság. Vác. Elnök: Krakker Kálmán, vadászmester: Miltényi Aurél, jegyző: dr. Csurszky Rezső, pénztáros: Nikitits István, ellenőr: Olaj Ferenc.

Várpalota-Hajmáskéri Tiszti Vadásztársaság. (1908.).

Kegyúr: a m. kir. 2. honv. dandár parancsnok, elnök: vitéz Csörgey Károly tábornok, elnök h.: kolossvári vitéz Kolossváry László ezredes, alelnök: vitéz Bágya Ödön, jegyző: Örley Zoltán, vadászmester: Sándor Béla és Schlachta László. Terület: 8400 kat. hold, 50 tag.

Várpalotai Mezei Vadásztársaság. Várpalota. Elnök: Farkas János, ellenőr: Zalka Ármin, mezei vadászmester: Tobak Ferenc, erdei vadászmester: Molnár János, pénztáros: Lechner Gyula, 10.129 kat. hold, 17 tag.

Veszprémi Vadásztársaság. (1890.) Veszprém. Elnök: Staroszluszky Ödön kir. it. táblai bíró, alelnök: Csomay Kálmán építész, pénztáros: Hordóssy Endre ny. tkptári főpénztáros, vadászmester: Hayek László kápt. alaptv. főkönyvelő. ügyész-titkár: dr. Lengyel Jenő ügyvéd. 6000 kat. hold, 20 tag.

„Vén Rókák” Vadásztársasága. (1925.) Budapest. Elnök: Battlay Imre szkf. főjegyző (V. ker. előljáróság), fővadászmester: Turchányi Zoltán, vadászmester: Bugramm Elemér, jegyző: Telegdy György, ügyész: dr. Nagy Lajos, pénztáros: Kovács Dezső, ellenőr: Bauer Sándor. 5000 kat. hold, 16 tag.

„Viktória” Vadásztársaság. (Budapest, Lipót-körút 22.) Elnök: Herzogh Miksa vasúti igazgató, vadászmester: Kardos Ödön, titkár és pénztáros: felsőbüki Nagy Miklós dr. 3850 kat. hold, 9 tag.

Cimer vésések.

Cimer rajzok.

A. „Vadászati Útmutató hivatalos ajánlása.

A m. kir. földmivelésügyi miniszter 1928. évi április hó 12-én 93384/1928. Vadászat szám alatt kelt és 1. a m. kir. erdőigazgatóságokhoz; 2. a m. kir. erdőgazdasági szakiskolához; 3. az erdőőri és vadőri iskolához; 4. a bányamérnöki és erdőmérnöki főiskola rektorához; 5. a m. kir. földmives iskolák igazgatóságához; 6. a m. kir. gazdasági akadémiák igazgatóságához; 7. valamennyi vármegyei m. kir. gazdasági felügyelőséghez intézett rendeletének másolata.

Nagy László, a „Hubertus“ Országos Magyar Vadászati Védegylet igazgatója, mint az utóbbi években, így az 1928/29. vadászati évre is megjelenteti a „Vadászati Útmutató“ című vadgazdasági és vadászati évkönyvét. A multban megjelent évkönyvek tartalma is igazolja, hogy a „Vadászati Útmutató“ a vadászközönségnek értékes kézikönyve. Ez az 1928/29. évre kiadásra kerülő szakmunka — szerzőjének nyilatkozata szerint — a szakkérdések mellett az érvényben levő vadászati vonatkozású rendeleteket, határozatokat, döntvényeket is fel fogja ölelni, így oly tartalommal fog megjelenni, ami a vadászközönségnek a szakkérdések mellett vadászatjogi kérdésekben is hasznos támogatója lesz. Miután tehát a „Vadászati Útmutató“ tartalmával ezuttal is közérdekű célt szolgál, felhivom Cimet, hogy ennek megjelenésére ad 1. és 7. a vadászközönség, ad 2., 3. és 5. a tanulók, ad 4. és 6. a főiskolai hallgatók figyelmét hívja fel.

A miniszter helyett: dr. br. Prónay s. k. államtitkár.

A magyar királyi belügyminiszternek 1773/1928. B. M. eln. számú körrendelete. A „Vadászati Útmutató“ című évkönyv ajánlása. (Valamennyi törvényhatóság első tisztviselőjének.) A magyar vadgazdaság és vadászat évkönyve Nagy László, az Országos Magyar Vadászati Védegylet igazgatója szerkesztésében az 1928—1929. vadászati évre is meg fog jelenni. Az idei „Vadászati Útmutató“ közölni

fogja a vadászattal kapcsolatos és érvényben lévő összes rendeleteket, határozatokat és döntéseket is. Miután a községek (városok) vezetőségeire a vadászterületek, vadtenyésztés, vadvédelem, stb. felett való őrködés tekintetében fontos feladatok hárulnak, az említett évkönyv a közgazgatósági hatóságok és jegyzői irodák részére hasznos segédkönyvül szolgálhat. Ez okból nem emelek kifogást az ellen, ha ezt a hatóságok és községek (városok) megrendelik. Egyuttal felkérem Alispán (Polgármester) Urat, hogy a „Vadászati Utmutató“-ra alárendelt hatóságai (közegei), valamint az elsősorban érdekelt vadászközönség figyelmét is megfelelően felhívni sziveskedjék. Megrendelhető a „Vadászati Utmutató“ szerkesztősége (Budapest, VIII. ker., Szigony-utca 34. sz.) utján.

Budapest, 1928. évi május hó 12-én.

dr. Scitovszky Béla s. k. m. kir. belügyminiszter.

.....

HA ÖN észszerűen akarja felnevelni a kölyköt, úgy már **az elválasztás alkalmával** adjon neki gilisztakurát! **Wirker** gilisztakurái az összes ebfajták részére közismertek. Utána lássa el védőoltással **Szopornyica ellen**, ha pedig a fejlődésben visszamaradt, úgy adagoljon naponta **Csukamájolaj tejet** lecithinnel és foszforos mézsókkal. — Ha pedig kiállításra vagy versenyre készül, az **Angol por** adagolása elmaradhatatlan.

Neutralin az ideális fegyverolaj!
Express bőrolaj puhít, vizmentesít!

D u v a d m é r g e k
szárnyas és szörmés duvad ellen.

WIRKER vadászpatika

RÁKOSKERESZTUR Telefon 12. Budapest mellett.

József főherceg udv. szállítója.

A Budapest Székesfővárosi Állat- és Növénykert

az év minden időszakában érdekes
látványosságot nyújt.

Nyitva reggel 8 órától az esti zárásig.

Állandóan kaphatók

*diszhalak, diszmadarak, uhuk, törzs-
könyvezett házőrző komondorok, pulik,
pumik és kuvaszok, duvadirtó és pat-
kányfogó simaszőrű vagy drótszőrű
foxterrierek.*

Időnként egyéb állatokon kívül törpe lovak
kaphatók és kitűnő szolgálatot teljesítő
mókánycsikók is eladásra kerülnek.

Állat- és Növénykertünk igen változatos állo-
mányát minden évben mindenki legalább is egy-
szer tekintse meg, mert minden időben más és
más új látványosságot nyújt.

Budapest Székesfőváros Községi Élelmiszerárúsító Üzeme.

A főváros tulajdona, saját hűtőteleppel,
saját kezelésben a főváros területén
54 elárúsítóhellyel.

Vásárol minden mennyiségű lött vadat, úgy amint az terítékre kerül a legmagasabb napi árban. A vadászati idény kezdetén nagyobb vadászati eredményeket az egész vadászati idényre napi ár mellett leköt. Az uradalmak és vadásztársaságok, s a mélyen tisztelt vadászók részére

elsőrendű minőségű löszerszükségletet

olcsó árban rendelkezésre bocsát. Továbbá vad- és erdőőrök részére olcsó töltényeket ad.

Vásárol továbbá élő és vágott elsőrendű hizlalt baromfit, valamint hizott sertést.

„PANNONIA“ SZÁLLÓ

BUDAPEST, VIII., RÁKÓCZI-UT 5.

Az előkelő családok régi, jóhírnevű találkozóhelye a város szívében, a két legnagyobb pályaudvar és a hajóállomások közelében, a villamos közúti vasutak csomópontjánál

kényelmes közlekedés minden irányban

Teljesen újjáalakítva

legmodernebben, minden kényelemmel felszerelve, 110 szoba 80 ágygyal. **Központi fűtés.** Lift. Állami telefon. — **Hideg és meleg folyóvíz-vezeték** az összes szobákban. Szobák fürdőszobával és toilettel. Külön fürdőszobák. Kényelmes, izéses olvasóterem.

Fodrász, manikűr és pedikűr. Pompás télikert, fényes éttermek, különtermek, kávéház. Kitünő magyar és francia konyha, kiváló magyar és külföldi fajborok. Figyelmes kiszolgálás. Mérsékelt árak.

Szállótulajdonos: **Glück Frigyes.**

Az étterem és kávéház tulajdonosai:

Glück E. János és Pelzmann Ferenc

ERDÉLYI HUGÓ

uri és női divatáru különlegességek áruháza

Budapest, VIII., József-körút 55—57.

Telefon József 114—63.

Az előkelő társadalmi osztály vásárló helye.

Uri- és sport-ruha szabóság.

Külön fehérnemű osztály.

Külön női divatosztály.

**Elsőrangú anyag, előkelően izléses munka,
szolid árak, pontos kiszolgálás.**

**NE KINLÓDJÉK
LÁBAIVAL!**

**EGY JÓ LÁBFÜRDŐ
ST. ROKUS LÁSÓVAL
A LEGELHANYAGOLTABB
LÁBAT IS RENDBEHOZZA.
OLYANOK LESZNEK LÁBAI,
MINTHA UJJÁSZÜLETTEK
VOLNA!**

Csak a fogyasztók szervezkedés s a **Hangya** szövetkezetekben való tömörülés fogja megdönteni a kartellek s a spekuláció uralmát és enyhíteni a drágaság okozta bajokat. Nem panaszkodni kell, de szövetkezni. Erős **Hangya** szövetkezetek a családi háztartások és kiscgazdaság legjobb segítői. A szervezeten fogyasztók vásárlásaiknál fizetett túlárból néhány hónap alatt előteremthetik a szövetkezeti szervezkedéshez szükséges üzletrésztőkéit. Most 1700 **Hangya** védi a fogyasztók érdekeit. 3000 erős **Hangya** letörné a kartellek hatalmát s a spekuláció kártételeit. Ehez a mérkőzéshez szükséges municiót ne várjuk az államtól, hanem adjuk össze magunk. **10—20 pengőt** mindenkinek adnia kell — mint kamatozó hasznos befektetést — hogy olcsóbban szerezhesse meg háztartási és gazdasági szükségleteit.

Neo-Ballistol Klever-Armeeöl

Szabadalmazva: az Amerikai Egyesült Államokban és Ausztriában.

Háboru előtt szabadalmazva volt 34 államban.

Resorbeál azonnal a bőrön át sőt a vérkeringésőil is. **Megöli** az összes **bacillusokat** és megakadályozza az azok **következtében fellépő betegséget!**

als Desinficiens:

alkalmas emberek és állatoknak belső használatra! Fertőtleníti az egész vért és a szervezetet.

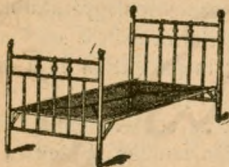
Gyomor, emésztőszervek, lép, máj, hólyag, vese és az öregségből eredő bántalmak esetén gyors javulást idéz elő minden mellékhatás nélkül. $\frac{1}{2}$ gros **kapszulák** ára 100 darabonként 5 50 Mk, 50 drb. 3 Mk., 200 drbos megrendelés frankó. — Iztelen. — Ballistol világárjegyzék díjmentes.

Chem. Fabrik F. W. KLEVER, KÖLN.

DRÓTFONAT

VASBUTOR

HAIDEKKER

sodronymű

Budapest, Üllői-ut 48-60.

Fiók: VIII., Fiumei-ut 3.

„A magyar vizsla“

Minden magyar vizslás szerezzé be B á b a Károlynak, az O. V. C. magyar vizsla szakosztálya titkáránál (Szeged, Felsőtiszapart 6. sz.) **most megjelent kitünő könyvét, amely a tenyésztés irányelveit, a vizsla gondozását, gyógyítását, tanítását és bevadászását tárgyalja.**

Ára:
4 pengő.

A JELENKOR LEGJOBB TETŐFEDŐ ANYAGA

HATSCHÉK FÉLE

Eternit-

PALA

CSAK AZ „Eternit” VÉDSZÓVAL JELÖLT LAP VALÓDI.
 ETERNIT-MŰVEK, HATSCHÉK LAJOS BUDAPEST, ANORÁSSY-ÚT 33. GYÁR: NYERGES-UJFALU.

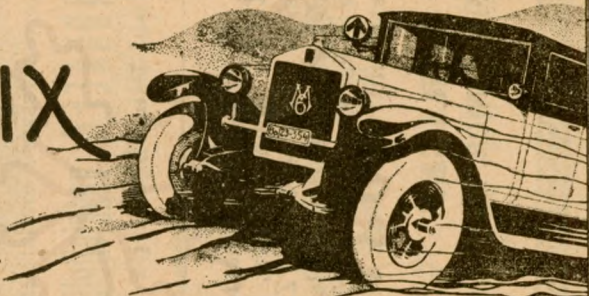
Ez a gyártelep az ország legelső és egyben a legnagyobb műpalagyára, mely az Eternit Művek Hatschek Lajos cég magyarországi, — Nyergesújfalun, Esztergom megyében, létező Eternit-asbest cementpalagyárat ábrázolja és ahol a valódi törv. véd. Eternit-asbest cementpalát néhai Hatschek Lajos ur, a cég megalapítója és a műpala feltalálójának eljárása szerint gyártja.

Ilyen gyártelepek, amelyek az eredeti eljárás szerint dolgoznak, Európában ugyszólván minden államban, de a tengeren túl is vannak. A magyarországi gyár jelenlegi teljesítőképessége évi kb. 3000 waggonnak felel meg. A valódi törv. védett „Eternit“ asbestpala előnyei közismertek. Az azzal készített tetőfedés javításra nem szorul, tűzbiztos, fagy- és viharálló, vízhatlan és könnyű, tehát faanyagban nagy megtakarítást tesz lehetővé. Mindezek az előnyök annyira átmentek a köztudatba, hogy a most folyamatban lévő építkezéseknél, még pedig ugy a köz- mint a magán-épületeknél, tetőfedési célokra tulnyomórészt a valódi törv. védett „Eternit“-asbest cementpalát alkalmazzák.

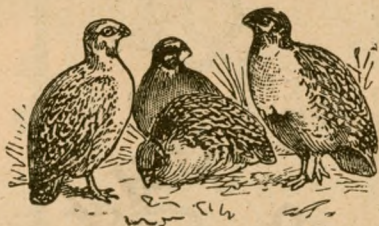

Magosix

a kényelmes,
simajárású,
olcsó turakocsi.

MAGYAR · ÁLTALÁNOS · GÉPGYÁR · R. T.
· GYÁRI · ELADÁSI · KÖZPONTJA ·
MÉRAY · MOTORKERÉK PÁR · GYÁR · R. T.
BUDAPEST · IV · VÁCZI - UTCA · 1.

Veszék

minden meny-
nyiségben élő
foglyot, nyulat
fácánt, özva-
dat, uhút a
legmagasabb
árban.

Fogoly és nyulfogáshoz hálót és tapasztalt befo-
gót rendelkezésre bocsátok. Szállitok parkok és
állatkertek részére madarakat és szörméseket.

F. HORÁČEK. vadkiviteli-cég MARTINICE
bei Riesengebirge (Böhmen).

Kaufe in jedem Quantum lebende Reb-
hühner, Hasen, Fasanen, Rehwild,
Uhu's zu höchsten Preise. Zum Einfangen von
Rebhühnern und Hasen stelle Netze und er-
fahrene Einfänger zur Verfügung. Liefere für
Parke und Tiergärten Vögel und Tiere.

F. HORÁČEK Tiergrosshandlung und
Wildexportgeschäft
in MARTINICE, bei Jilemnice (Böhmen.)

Vadász embernek
nélkülözhetetlen az

ORION

zseblámpa és elem.

Ő Felsége I. Ferdinánd volt bolgár király és Ő
kir. Fensége József főherceg udvari szállítója.

Dr. LENDL ADOLF UTÓDA

F Á B A R E Z S Ő

állatkitömő preparatóriuma

Budapest, II., Donáti-u. 7. Telefon : 1-94.

Elvállalja madar-
ak és emlősök
kitömését. Min-
dennemű vadá-
szati trófeák készítését
dúvadak bőréből szőnye-
gek készítését természet-
hűen kitömött fejjel. Női
garnitúrák készítését, bő-

rök kidolgozását,
agancsok felsze-
elését. A kitö-
mésre szánt álla-
tokat (lehetőleg) friss
állapotban szíveskedjék
beküldeni. Gondos, tar-
tós és művészi kivitelű
munkáért szavatolok. —

Kívánatra árjegyzék útmutatással díjtalanul. — Számos kitüntetés.

Vadászfegyver és töltény

a legolcsóbban és legmegbízhatóbb
minőségben kizárólag

NOVOTNI J Rt-nál

BUDAPEST, IV., VÁCI-UTCA 28. SZÁM
vásárolható.

Mielőtt vadásztöltényt vagy fegyvert vásárol,
kérjen árajánlatot.

Szives pártfogást kér:

Czapf János szakképzett puskaműves-mester
fegyver és lőszerkereskedő
I-a fegyver- és töltényraktár.

PESTERZSÉBET, Nefelejts-u, 13. (Saját ház.)

Vadász urak! Ne bízzák fegyvereiket hozzá nem értőkre. Győződjenek meg munkám jóságáról, amit a hozzám intézett elismerőlevelekkel igazolhatok, Készítek: új fegyvereket, új csőbehelyezést, agyazást, tökéletes javítást, felújítást stb., a legmesszebbmenő felelősség mellett.

GOÛ ÉS KOVÁLSZKY

IRÓGÉPÜZEME

Új és rebuilt írógépek raktára.

Budapest, József-körut 31/b (Az Omnia mozgóval szemben)

Telefon: J. 435—12

Posta-clearing: 47161.

Író- és számológépek gyári rendszerű, géperőre berendezett javítóüzeme.

Jókarbantartások.

Írógépkellékek.

Magyarország kormányzója kabinetirodája, M. kir. Itélőtábla, M. kir. közp. Járásbiróság, M. kir. Törvényszék és az összes M. kir. vidéki Biróságok, M. kir. katonai körletparság, M. kir. katonai Városparság, M. kir. Tud. Egyetemek, Orsz. Munkásbizt. Pt. M. kir. Állami Jegyint. Áru és Értéktőzsde, Pesti magyar ker. bank stb. stb. szerződéses szállítói.

**AZ ORSZÁG LEGRÉGIBB FÉNYKÉPÉSZETI
SZAKÜZLETE!**

Ügyeljünk a pontos címre!

CALDERONI

**Mű- és Tanszervállalat Részvénytársaság
BUDAPEST, IV. KER. VÁCI-UTCA 50. SZÁM.**

(Az Angolkisasszonyok templomával szemben.)

TELEFON: JÓZSEF 402—06.

Alapítási

év:

1819.

Ajánlattal

szívesen

szolgálunk

Amatőrfelvételek művészi kidolgozása!

LEITZ prizmás távcsövek
nagy választékban raktáron.

**A világhírű Ernst Leitz wetzlári optikai gyár
magyarországi vezérképviselte.**

Olajművek r. t. Kohn Adolf és Társa

BUDAPEST, V., ZOLTÁN-U. 16.

TELEFON: Teréz 208—22 és Teréz 257—68.

Sürgőnycim: O L E O N.

A Wiener Bankverein érdekkörébe tartozó vállalat, amely 1851-ben alakult s ma Közép-Európa legnagyobb olajtelepének egyike. Gyártmányi minőség tekintetében a világpiac legelsői közé emelkedett. Nagy szerepe van a vállalat felvirágoztatásában Krassó Fülöpnek, akinek kezében összpontosul a részvénytársaság vezetése és akinek szakismerete biztos garancia a fokozódó fejlődésre. A cég részvényeit a budapesti és a wieni tőzsdén jegyzik. Üzletköre: repce, napraforgó stb. növényi-, ét- és szappanolajok gyártása. Gyártelep: Győr. Fióktelep: Wien. Érdekeltségei: Ottomann Oil Co. Ltd. (Smyrna). Holl. Firnis Fabr. Gebr. Alberdingh Klosterneuburg.

Alapítva 1899-ben.

Legmagasabb kitüntetések.

Szikla és Szilágyi

állatkitömő preparatóriuma

iskolák természet- és szabadkézirajz
tanszerek szállítója.

Iroda :

Budapest, VII., Almássy-tér 15.

(a Magyar színház közelében.)

Vállal

mindennemű emlős szőnyegnek
való kikészítését is kitömött fejjel.

Zártós és művészi kivitelű munkáért
szavatolunk.

Drótfonat

legjutányosabb árban beszerezhető

Hicker és Társa

cégnél

Budapest IV.

Ferenc József-rakpart 23

Alapított 1876-ban.

Amateur felvételeit

legszebben kidolgozza

Schwarz Jenő amateur fotóműhelye

Budapest, VII., Rökk Szilárd-u. 39.

Nagyítások, diapositívek,
albumösszeállítások tökéletes
kivitelben.

OLCSÓ ÁRAK.

GYORS KISZOLGÁLÁS.

A Vadászati Utmutató olva-
sóinak 10% engedmény.

A vadászat minden ágát felölelő
szakmunka a
VAD ÉS VADÁSZAT

IRJÁK:

RÁZSÓ LAJOS és NAGY LÁSZLÓ

ILLUSZTRÁLJA:

vitéz ROZVÁNY GYÖRGY.

A füzetekben megjelenő
800 oldal terjedelmű 350
képpel és ábrával illusz-
trált mű előfizetési ára
diszes bekötési táblával
e g y ü t t 40.— p e n g ő

Megrendelhető a

„VAD és VADÁSZAT“

kiadóhivatalában

Budapest, Mátyás-tér 12.

I. emelet 14.

Telefon : József 310—18.

KÖZPONTI SZÁLLODA

Telefon :
J. 315-57.
333-91.

HOTEL CENTRAL

Táviratcim :
Hotelcentral

A Keleti pályaudvarral szemben.

Teljesen átépítve, újonnan beburkolva és a legmodernebbül felszerelve.

Központi fűtés.
Hideg és melegvíz szolgáltatás.
Telefonos, rádiós szobák.
Appartementek,
Szobák fürdőszobával.
Autogarage.

Mérsékelt polgári árak.

A berendezést Lingel Károly és Fiai bútorgyára szállította.

ELSŐ MAGYAR GAZDASÁGI GÉPGYÁR

RÉSZVÉNY-TÁRSULAT

B U D A P E S T

Eladási telep: V. Vilmos császár-ut 65.

Gyár és igazgatóság: VI. Váczi-ut 19.

GYÁRTÁSI ÁGAZATOK:

Cséplőkészletek

Gőzlokomobilok

Gőzmagánjárók

Benzin- és szivógázmotorok

Vetőmágtisztítók

Malomberendezések

Félstabil gőzgépek

Utépitőgépek

Sorvetőgépek

Kombinált sorvető-

és trágyázó gépek

Automobil és Traktor Kereskedelmi R. T.

BUDAPEST,

VII. Rákóczi-ut 19. szám.

Fordson traktorokat azonnal szállit.
Új típusu **FORD** személy- és teherautók.

A „VADÁSZATI UTMUTATÓ” előző évfolyamainak főbb tartalma.

1. **Az I. évfolyam** teljesen kifogyott.
2. **A II. évfolyam (1925—1926.):** Vadászterület gondozása. — Kisvad kieresztésének módja. — Fácán-tenyésztés alapelvei. — Ragadozók ellen való védekezés. — Lőtt vad kezelése szállításra tömesre. — Agancsok levágása. — Gereznák kezelése. — Sörétes fegyverek ismerete. — Belövés. — A legmegfelelőbb patrón megállapítása — Vadászeb. — Az 1883. XX. t. c. stb., stb.
3. **A III. évfolyam (1926—1927.):** Ragadozóink és egyéb kártevők. (Csörgey Titusz rajzaival). — Mérgezés. — A vad óvása, gondozása, etetése. (Eredeti rajzokkal). — A fácán mesterséges tenyésztése. (Eredeti rajzokkal). — Golyós fegyverek ismerete. — A vadászeb gondozása. — A vizsla tanítása lélektanilag. — Hasznos tudnivalók. — Vadkonyha. — stb. stb.
4. **A IV. évfolyam (1927—1928.):** Kártékonyak irtása. (Abrákkal). — Cserkészés és nyomolvasás. (Képekkel). — A vizsla kellékei és tanítása. — A lövés technikája. — Célzó- és vadásztávcsövek. — Vadásztársaságok alakítása. (Alapszabály-mintával.) — Rendeleték és határozatok. — Táblázatok: *a.*) 1914—1926. években kiállított agancsokról; *b.*) hasznos szárnyasokról; *c.*) meghatározó récékről, ludakról stb., stb.

Az évfolyamok 5 pengő ellenében kemény vászontáblába kötve, 3 pengő ellenében füzve kiadóhivatalunkban (VIII., Nap-utca 4.) beszerezhetők.

Beszerzési források:

Autó.

Mercedes—Benz Automobil Részvénytársaság. Budapest, IV., Váci-utca 24. Telefon Lipót 966—04.

Szilárd Béla autószaküzlet. Budapest, VI., Nagymező-utca 15. Telefon: Teréz 253—34.

Gépgyár. Mezőgazdasági ipar.

A Magyar Királyi Államvasutak Gépgyárának Vezérügynöksége. Nemzetközi Gépkereskedelmi Részvénytársaság.

Mezőgazdasági Ipar Részvénytársaság. Budapest, V., Széchényi-utca 1.

Gyógyáru.

Neruda Nándor, gyógyárunagykereskedése, Budapest, IV., Kossuth Lajos-utca 10.

Sporteikkek.

Major János horgászati cikkek raktára. Budapest, VII., Rákóczi-ut 72. Telefon: 360—89.

Szállodák.

Hotel „TISZA“ Szálló. Budapest, VII., Báross-tér 19. Egy lépés a keleti pályaudvartól.

Étterem:

Márkus Imre éttermei: Margitszigeti alsóvendéglő és József-körut 56. alatti éttermek.

TARTALOMJEGYZÉK.

	Oldal
Kivonat a posta- és távirdadijszabásból	4
Előszó	5
Törvényes vadászati tilalmi idő	7
Törvényes halászati tilalmi idő	9
Naptár	11
<i>Az emlékezés lapjai</i>	23
Bársony István	24
Balkay Adolf	26
Breitfeld Dezső	28
<i>Vadvédelem és vadászat</i>	
A vadászgazda havi teendője	29
<i>A kisvad elszaporodásának feltételei</i>	
Ivararány szabályozás	39
Egyéb feltételek	48
A vadászatról szóló törvény fejlődése	54
<i>Fegyver és lőszer</i>	
Fegyvervásárlás	93
A sörétlövésről	112
Próba- és füstnélküli-belövések jelei	117
Lőpor és serétadagolások gr-ban	118
<i>Gastronomia</i>	
A gastronomia a kozmetika szolgálatában	121
Szakácsművészeti különlegességek Szent Hubertus konyhájából	124
Gastronomiai epizódok híres emberek életéből ..	140

Úszómadaraink meghatározója

Miért is van szüksége az igazi vadászembernek madárhatározó könyvre?	145
Úszómadaraink meghatározó táblázata	153
A fajok rövid leírása és földrajzi elterjedése	165
Hazánkban előforduló Bukó-, Hattyu-, Kacsa- és Lúdfélék áttekinthető táblázata _	178
Mely madárfajokat védi az írott törvény, s melyeket a vadászerkölcs? .. — ... — — — —	181
Vadászható madarak	187
Nem vadászható madarak —	188
Tndnivalók a vizivadászatról	193
Vadászelemek a magyar címertanban	205
Hogyan romlik el a kész vizsla	211
Az 1928. jun. 17-én Budapesten megtartott országos vadászkiállítás eredménye az I—II. díjazott ebekről	228
Vadászjegy. Vadászfegyverigazolvány	233
Lőfegyvervásárlás- és átruházás. Lőfegyvertartás. Lőfegyverviselés. Lőszerek vásárlása	240
Vadászsebeknek a budapesti városi villamosokon való szállítása ... —	243
Vadásztársaságok címtára	245
Vadászataim eredményének jegyzéke	260
A „Vadászati Útmutató“ hivatalos ajánlása	272

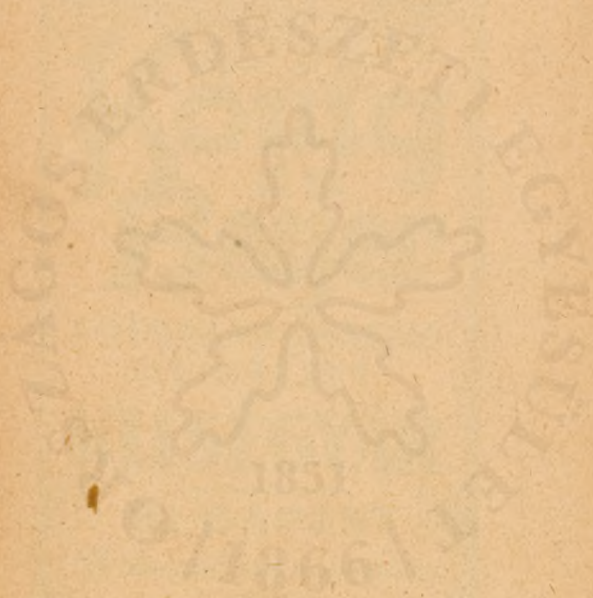

Vadászok! Figyelem!

Veszünk a legmagasabb piaci áron
nagyobb és kisebb tételekben

mindennemű
vad szőrmebőrt.

Keresünk :

borz, görény, fanyest, könyest, vidra,
ürge, mókus, nyúl, üregi nyúl, vakond,
őz, szarvas, hörcsög gereznákat.

Orgovány & Co.

Export—Import vállalata

NEW-YORK

1036 Lexington Ave, Cor. 74th Street.

Magyarországi telep ideiglenes irodája:

Budapest, VIII., Szigony-utca 34.

Telefon: József 304—14.

